

Азия/Еуропа

Ақпараттық-сараптама журналы
Басылымның 2-ші жылы, №17, Мамыр 2017

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАРАТЫН БАСЫЛЫМЫ

БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ GELECEĞE DOĞRU: MANEVİ UYANIŞ

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜR
VE MİRAS VAKFI BAŞKANI
BÜYÜKELÇİ GÜNAY EFENDİYE-
VA İLE VAKFIN FAALİYETLERİ
HAKKINDA MÜLAKAT

ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ
МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚОРЫНЫҢ ТӨРАЙЫМЫ ЕЛШІ
ГҰНАЙ ЕФЕНДИЕВАМЕН ҚОР-
ДЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ ТУРАЛЫ
СҰХБАТ

38

ARABULUCULUK VE UYUŞMAZLIKLARI ÇÖZMEDE YENİ
ADRES ASTANA: TARİHSEL REFERANSLARDAN HAREKET-
LE KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI SAYIN
NURSULTAN NAZARBAYEV'İN DÜNYA BARIŞINA
KATKILARI ÜZERİNE

ДӘНЕКЕРЛІКТІҢ ЖӘНЕ ДАУ-ЖАНЖАЛДАРДЫ ШЕШУДІҢ
ЖАҢА ОРТАЛЫҒЫ - АСТАНА: ТАРИХИ ДЕРЕКТЕР
НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІ
НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВТЫҢ ӘЛЕМДІК
БЕЙБІТШІЛІККЕ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

48

EVALUATION OF THE
RESETTLEMENT PROCESS:
TURKEY-EU AGREEMENT
AND 20 JULY 2015
SCHEME

ОЦЕНКА ПРОЦЕССА
ПЕРЕСЕЛЕНИЯ: ПЛАН ОТ
20 ИЮЛЯ 2015 ГОДА И
СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ
ТУРЦИЕЙ И ЕС

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

73

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Nevzat Şimşek

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Dr. Aidairek Amirbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Azhar Serikkaliyeva
Daniyar Nurbayev
Omirebek Hanayi
Aigerim Manatkızı

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Teknik Redaksiyon / Техникалық редакторлар
Saule Akhmetkaliyeva

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Nevzat Şimşek
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek
Dr. Aidairek Amirbek
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben
Lidiya Parchomchik
Dr. Erkin Baydarov

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

“Ақпараттық-сараптама” және “Өзекті пікір” айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

Merhabalar,

Mayıs 2017 sayımızda sizlerle beraberiz. Bilindiği gibi, 2012 yılında Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi zirvesinde Konsey bünyesinde Türk dili konuşan halklar arasında ortak dil, tarihi ve kültürel bağların güçlendirilmesi için Türk Kültür ve Miras Vakfı kurulmuştur. Bu vakıf aracılığıyla Türk kültür ve mirasının kurumsal olarak korunması, araştırılması ve desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu sayımızda Bakü'de faaliyet gösteren bu uluslararası kurumumuzun tanıtılması amacıyla başkanı büyükelçi Günay Efendiyeva ile yapılan röportaja yer veriyoruz.

Bu sayımızda yine Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı sayın Nursultan Nazarbayev'in "Geleceğe Doğru: Manevi Uyanış" isimli konuşmasının tam metnine hem Kazakça, hem de tarihi nitelikteki bu konuşmanın Türkçe literatüre de girmesi için Türkçe olarak yer verdik. Bu metin, Kazakistan'ın Latin alfabesine geçmesiyle ilgili somut talimatları içermesi nedeniyle önemli bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Sayın Nursultan Nazarbayev, Aralık 2012 tarihinde ilan ettiği Kazakistan-2050 Stratejisi'nde 2025 tarihinden itibaren Latin alfabesine geçilmesi gereğini zaten ilan etmişti. Bu konuşmada organizasyon ve yönetime ilişkin somut talimatlara yer veren sayın Nazarbayev, hükümetten Kazak dilinde Latin alfabesine geçme ile ilgili net bir çizelge hazırlamasını istemektedir.

Maalesef günümüzde Türk toplulukları genel olarak Arap, Latin ve Kiril şeklindeki üç yazı sisteminin çeşitli modifikasyonlarını kullanmaktadır. Eğer 21. yüzyılda Türk dili konuşan devlet ve topluluklarının güçlü bir kültürel yakınlaşması ve bütünleşmesinden bahsedilecekse, bu doğrultuda yapılması gereken en önemli işlerden biri hiç şüphesiz, bağımsız olan Türk devletleri için ortak yazı şeklinin yani ortak bir alfabenin kabul edilmesi olacaktır. Hepimizin malumu, Türk dünyasının bilim insanları hem Türkçenin ses yapısına uygunluğu, hem de günümüzün teknolojileri bakımından sağladığı avantajları nedeniyle Latin yazısının ortak bir versiyonunun benimsenmesi konusunda birleşmektedirler. Fakat bağımsız Türk dili konuşan ülkeler şu ana kadar Latin alfabesinin çeşitli versiyonlarını kabul etmişlerdir. Kazak alfabesinin yeni grafiğinin tek bir standardı belirlenirken, eğer Türk dili konuşan ülkeler üst kuruluşları çerçevesinde diğer Türk devletlerinden uzmanlar sürece dahil edilebilirse hem daha önce 1926'da Bakü'de, 1991-1992 yılları arasında çeşitli şehirlerde yapılan Türkoloji kongrelerdeki kazanımlardan da yararlanılır, hem de Kazakistan'ın kabul ettiği alfabeye diğer ülkeler için de bir standart haline gelebilir.

Hayırlara vesile olması temennilerimle..

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

Назарларыңызға «Азия Еуропа» журналының 2017 жылғы мамыр айындағы санын ұсынамыз. Өздеріңізге белгілі болғандай, 2012 жылы өткен Түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесінің саммиті аясында түркі халықтары арасында ортақ тіл, тарихи және мәдени байланыстарды нығайту үшін Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры құрылған болатын. Осы қор арқылы түркі мәдениеті мен мұрасын институционалдық түрде қорғау, зерттеу және қолдау мақсаты көзделді. Журналымыздың бұл санында Бакуде қызмет атқарып жатқан халықаралық ұйыммен таныстыру мақсатында ұйым төрағасы Гүнай Ефендиевадан алған сұхбатпен бөлісуді жөн көрдік.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласының толық мәтінін қазақ және түрік тілдерінде жариялауды жөн санадық. Бұл мақала Қазақстанның латын әліпбиіне көшуіне қатысты нақты тапсырмаларды қамтығандықтан аса маңызды бетбұрысты білдіреді. Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаев 2012 жылдың желтоқсан айында жария етілген «Қазақстан-2050» стратегиясында 2025 жылдан бастап латын әліпбиіне көшуге кірісу қажет екенін мәлімдеген болатын. Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаев өз мақаласында ұйымдастыру мен әдістерге қатысты нақты тапсырмалар беріп, қазақ тілін латын әліпбиіне көшірудің нақты кестесін жасау жөнінде Үкіметке тапсырма берді.

Өкінішке орай, бүгінгі таңда түркі халықтары үш түрлі (араб, латын және кирилл) әліпбиді пайдалануда. ХХІ ғасырда түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтардың мәдени жағынан өзара жақындасуы мен бірігуіндегі ең маңызды қадамдардың бірі тәуелсіз түркі мемлекеттері үшін ортақ жазу жүйесін, яғни ортақ әліпбиді қабылдау екені сөзсіз. Баршаға мәлім болғандай, түркі тілінің дыбыс құрылымына сәйкестігі мен заманауи технология тұрғысынан артықшылықтарына байланысты латын графикасына негізделген ортақ түркі әліпбиін қабылдауға келгенде түркі әлемі ғалымдарының ойлары үйлесуде. Бірақ тәуелсіз түркітілдес елдер осы уақытқа дейін латын әліпбиінің түрлі нұсқаларын қабылдаған болатын. Қазақ әліпбиінің жаңа графикасын анықтау үдерісіне түркітілдес елдердің жоғары деңгейдегі ұйымдары шеңберінде басқа түркі елдерінен сарапшыларды тартуға болатын болса, 1926 жылы Баку қаласында, 1991-1992 жылдары түрлі қалаларда өткізілген Түркітану конгресерінде жеткен жетістіктерді пайдаланып, Қазақстан қабылдаған әліпбиді басқа елдер үшін стандартқа айналдыруға болады.

Жақсылыққа сеп болсын деген ізгі ниетпен..

ÖZEL YAZI АРНАЙЫ МАҚАЛА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ –
ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ
KAZAKISTAN CUMHURİYETİ KURUCU CUMHURBAŞKANI
SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV**

БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ
GELECEĞE DOĞRU: MANEVİ UYANIŞ 4

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
DOC. DR. NEVZAT SIMSEK 1

RÖPORTAJ СҰХБАТ

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜR VE MİRAS VAKFI BAŞKANI
ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚОРЫНЫҢ ТӨРАЙЫМЫ
GÜNAY EFENDİYEVA 38

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

*ARABULUCULUK VE UYUŞMAZLIKLARI ÇÖZMEDE YENİ ADRES ASTANA:
TARİHSEL REFERANSLARDAN HAREKETLE KAZAKISTAN CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN DÜNYA BARIŞINA
KATKILARI ÜZERİNE*
*ДӘНЕКЕРЛІКТІҢ ЖӘНЕ ДАУ-ЖАНЖАЛДАРДЫ ШЕШУДІҢ ЖАҢА ОРТАЛЫҒЫ -
АСТАНА: ТАРИХИ ДЕРЕКТЕР НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІ НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВТЫҢ ӘЛЕМДІК
БЕЙБІТШІЛІКKE ҚОСҚАН ҮЛЕСІ*
DOC. DR. NEVZAT SIMSEK 48

*EVALUATION OF THE RESETTLEMENT PROCESS: TURKEY-EU
AGREEMENT AND 20 JULY 2015 SCHEME*
*ОЦЕНКА ПРОЦЕССА ПЕРЕСЕЛЕНИЯ: ПЛАН ОТ 20 ИЮЛЯ
2015 ГОДА И СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ ТУРЦИЕЙ И ЕС*
ZHENGIZKHAN ZHANALTAY 73

*OIL AND GAS DISPUTE BETWEEN RUSSIA AND BELARUS:
PROBLEMS AND PROSPECTS*
*ОТНОШЕНИЯ РОССИИ И БЕЛАРУСИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ СФЕРЕ:
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ*
LIDIYA PARKHOMCHIK 84

HABER-YORUM АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМА

*GUAM DEMOKRASİ VE EKONOMİK KALKINMA ÖRGÜTÜ: HÜKÜMET
BAŞKANLARI DÜZEYİNDE YAPILAN TOPLANTI SONUÇLARI* 92

CHINA PROVIDES MILITARY ASSISTANCE TO KYRGYZSTAN	94
6TH CHINA-RUSSIA INTER-PARTY DIALOGUE AND ECONOMIC FORUM	96
ABD'NİN YENİ DIŞİŞLERİ BAKANİ REX TİLLERSON'UN ASYA ZİYARETİ.....	98
АКТИВИЗАЦИЯ УЗБЕКСКО-КИТАЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ	100
FORUM ON THE DEVELOPMENT OF THE ARCTIC REGION WAS HELD IN RUSSIA	102
ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN GÖÇ POLİTİKASININ ANALİZİ: DUVAR VE UÇUŞ YASAĞI ÖRNEKLERİ.....	104
28-Й САММИТ ЛИГИ АРАБСКИХ ГОСУДАРСТВ В АММАНЕ	106
ÇİN BAŞBAKANI Lİ KEQİANG'İN AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA'YA ZİYARETİNİN ÖNEMİ.....	108
XII ВСТРЕЧА СЕКРЕТАРЕЙ СОВЕТОВ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАН ШОС В АСТАНЕ	110
ÖZBEKİSTAN CUMHURBAŞKANI ŞAVKAT MİRZİYOYEV'İN RUSYA ZİYARETİ.....	112
ASTANA AND BAKU ON THE WAY OF DEEPENING TRANSPORT RELATIONS	115
THE U.S.-CHINA SUMMIT AND BILATERAL TRADE ISSUES	117
ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN GÖÇ POLİTİKASI: KAÇAK İŞÇİLERİN DURUMU	119
POLAR ICE LEVELS FALL TO NEW RECORD LOW.....	121
MOLDOVA'NIN AVRASYA EKONOMİK BİRLİĞİ ÖRGÜTÜNE AÇILIMI: GÖZLEMCİ ÜLKE STATÜSÜ ÜZERİNE	122
MODERN TRENDS IN RELIGIOUS EDUCATION IN RUSSIA.....	124
CHEMICAL WEAPONS ATTACK IN SYRIA AND THE U.S. RESPONSE.....	126
THE DEVELOPMENT OF IRAN'S CASPIAN PORTS	128
CHINESE AGRICULTURAL COMPANIES EXPAND COOPERATION WITH KAZAKHSTAN	130
CHINA'S CLEAN ENERGY INTEGRATION ISSUES.....	132
KAZAKİSTAN LATİN ALFABESİNE GEÇİYOR.....	134
KAZAKİSTAN EKONOMİSİNDE 2017 YILINDA TARIM ALANINDA DEVLET DESTEKLERİ.....	136
AIFC IS GOING TO BE AN ALTERNATIVE INSTITUTION TO THE BANKING SECTOR	138
СОЗДАНИЕ «ПОЯСА БЛАГОПОЛУЧИЯ» ВОКРУГ СТРАНЫ – ОСНОВНОЙ ПРИОРИТЕТ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УЗБЕКИСТАНА	140
KGAÖ: ORTA ASYA COĞRAFYASINI KAPLAYAN ORTAK HAVA VE FÜZE SAVUNMA SİSTEMLERİNE DOĞRU.....	142
МОЛОДЕЖЬ ЕВРАЗИИ ОБСУДИЛА «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ» В ПЕКИНЕ.....	144
HEADS OF ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION RAILWAY AUTHORITIES MET IN BAKU	146
HİNDİSTAN VE PAKİSTAN ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜNE KATILIYOR.....	148
KAZAKHSTAN AND TURKMENISTAN DISCUSS ACTIVITIES OF THE FUND FOR SAVING THE ARAL SEA.....	150
IMF EXPECTS THAT THE WORLD ECONOMY WILL GROW BY 3.5% IN 2017	152
ÇİN BAŞBAKAN YARDIMCISI ZHANG GAOLİ'NİN KAZAKİSTAN ZİYARETİ.....	154
ABD-KUZEY KORE GERİLİMİ VE ÇİN	156
THE UNITED STATES DEMONSTRATE READINESS TO USE FORCE AS TENSIONS WITH NORTH KOREA RISE	158

ETKİNLİKLER

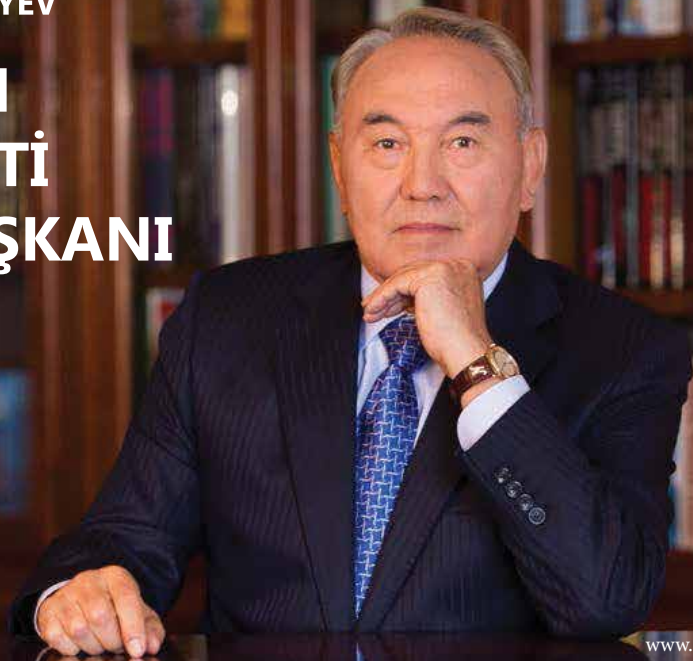
İC-ШАРАЛАР	160
------------------	-----

YAYINLARIMIZ

ЖАРИЯЛАНЫМДАРЫМЫЗ	144
-------------------------	-----

NURSULTAN NAZARBAYEV

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI

www.akorda.kz

БОЛАШАҚҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ*

GELECEĞE DOĞRU: MANEVİ UYANIŞ*

КІРІСПЕ

Еліміз жаңа тарихи кезеңге аяқ басты.

Мен жыл басындағы халыққа Жолдауымда Қазақстанның үшінші жаңғыруы басталғанын жарияладым.

Осылайша, біз қайта түлеудің айрықша маңызды екі процесі – саяси реформа мен экономикалық жаңғыруды қолға алдық.

Біздің мақсатымыз айқын, бағытымыз белгілі, ол – әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына қосылу.

Аталған екі жаңғыру процесінің де нақты мақсат-міндеттері, басымдықтары мен оған жеткізетін жолдары бар. Мен көздеген жұмыстарымыздың бәрі дер уақы-

* Егемен Қазақстан газетінің 12 сәуір 2017 жылғы №70 (29051) санында жарияланды.

ГІРІШ

Ұлкеніміз yeni bir tarihi döneme adım atmıştır.

Yılın başında yaptığım Ulusa Sesleniş konuşmamda Kazakistan'ın üçüncü modernizasyon sürecinin başladığını duyurmuştum.

Böylece yeniden gelişim döneminin çok önemli iki süreci olan siyasi reformlar ve ekonomik modernizasyona el atmış olduk.

Amacımız sarîh, istikametimiz bellidir - dünyanın en gelişmiş 30 ülkenin içine girebilmektir.

Sözü geçen iki sürecin belirli amaçları ve görevleri, öncelikleri ile onları gerçekleştirmenin yöntemleri vardır. Hedeflediğim çalışmaların zamanında ve en iyi bir şekilde gerçekleşeceğinden eminim. Ancak hedeflediğimizin yeri-

* Ege men Qazaqstan Gazetesinin 12 Nisan 2017 tarihli №70 (29051) sayısında yayınlanmıştır.

тында және барынша тиімді жүзеге асарына сенімдімін. Бірақ, ойлағанымыз орындалу үшін мұның өзі жеткіліксіз.

Мақсатқа жету үшін біздің санамыз ісімізден озып жүруі, яғни одан бұрын жаңғырып отыруы тиіс. Бұл саяси және экономикалық жаңғыруларды толықтырып қана қоймай, олардың өзегіне айналады.

Рухани жаңғыру тек бүгін басталатын жұмыс емес.

Біз Тәуелсіздік кезеңінде бұл бағытта бірнеше ауқымды іс атқардық. 2004 жылы «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында Қазақстан аумағындағы тарихи-мәдени ескерткіштер мен нысандарды жаңғырттық.

2013 жылы «Халық – тарих толқынында» бағдарламасы арқылы әлемнің ең белді архивтерінен төл тарихымызға қатысты құжаттарды жүйелі түрде жинап, зерттедік. Енді осының бәрінен де ауқымды және іргелі жұмыстарды бастағалы отырымыз.

Мен еліміз мықты, әрі жауапкершілігі жоғары Біртұтас Ұлт болу үшін болашаққа қалай қадам басатынымыз және бұқаралық сананы қалай өзгертетініміз туралы көзқарастарымды ортаға салуды жөн көрдім.

I. XXI ҒАСЫРДАҒЫ ҰЛТТЫҚ САНА ТУРАЛЫ

Күллі жер жүзі біздің көз алдымызда өзгеруде. Әлемде бағыты әлі бұлыңғыр, жаңа тарихи кезең басталды. Күн санап өзгеріп жатқан дүбірлі дүниеде сана-сезіміміз бен дүниетанымымызға әбден сіңіп қалған таптаурын қағидалардан арылмасақ, көш басындағы елдермен тереземізді теңеп, иық түйістіру мүмкін емес. Өзгеру үшін өзімізді мықтап қолға алып, заман ағымына икемделу арқылы жаңа дәуірдің жағымды жақтарын бойға сіңіруіміз керек.

XX ғасырдағы батыстық жаңғыру үлгісінің бүгінгі заманның болмысына сай келмеуінің сыры неде? Меніңше,

**МАҚСАТҚА ЖЕТУ
ҮШІН БІЗДІҢ САНА-
МЫЗ ІСІМІЗДЕН ОЗЫП
ЖҰРУІ, ЯҒНИ ОДАН
БҰРЫН JAҢҒЫРЫП
ОТЫРУЫ ТИІС. БҰЛ
САЯСИ ЖӘНЕ ЭКОНО-
МИКАЛЫҚ JAҢҒЫ-
РУЛАРДЫ ТОЛЫҚТЫ-
РЫП ҚАНА ҚОЙМАЙ,
ОЛАРДЫҢ ӨЗЕГІНЕ
АЙНАЛАДЫ.**

**HEDEFE ULAŞMAK
İÇİN, ŞUURUMUZ
FAALİYETLERİMİZİN
ÖNÜNE GEÇMELİDİR,
YANI FAALİYETLERDEN
ÖNCE YENİLENME-
Sİ GEREKLİDİR. BU
DURUMDA ŞUUR,
SİYASİ VE EKONOMİK
MODERNİZASYONU
TAMAMLAMAKLA
KALMAZ, BİLAKİS
BUNLARIN TEMELİ
HALİNE GELİR.**

ne getirilmesi için bu yeterli değildir.

Hedefe ulaşmak için, şuurumuz faaliyetlerimizin önüne geçmelidir, yani faaliyetlerden önce yenilenmesi gereklidir. Bu durumda şuur, siyasi ve ekonomik modernizasyonu tamamlamakla kalmaz, bilakis bunların temeli haline gelir.

Manevi uyanış bugün başlayan bir süreçtir.

Bağımsızlık döneminde bu yönde önemli çalışmaları yaptık.

2004 yılında “Kültürel Miras” programı kapsamında Kazakistan topraklarında bulunan tarihi ve kültürel anıtların ve binaların restorasyonunu yaptık.

2013 yılında “Halk - Tarih Akışında” programı aracılığıyla dünyanın önde gelen arşivlerinden tarihimize ilişkin belgeleri sistematik bir şekilde toplayıp araştırdık.

Şimdi ise bunlardan daha büyük ve köklü çalışmalara başlamaktayız.

Bu nedenle ben ülkemizin güçlü ve yüksek sorumluluğa sahip Tek Millet haline gelmesi için geleceğe doğru nasıl adım atacağımızla ve toplumun şuurunu nasıl değiştireceğimizle ilgili görüşlerimi paylaşmayı arzu ettim.

I. 21.YÜZYILDAKİ MİLLİ ŞUUR HAKKINDA

Dünya gözlerimizin önünde değişmektedir. Dünyada yönü hâlen belirsiz olan yeni bir tarihi dönem başlamıştır. Her gün değişmekte olan hareketli bir dünyada zihnimize ve dünya görüşümüze tamamen sinmiş olan basmakalıp ilkelere kurtulmaz isek, lider ülkelerle aynı seviyeye gelmemiz mümkün olmayacaktır. Değişmemiz için kendimize çeki düzen vermeliyiz ve zamana ayak uydurarak yeni dönemin olumlu yönlerini benliğimize işlemeliyiz.

20. yüzyıldaki Batı modernleşme modelinin günümüz dünyasına uygun olmasının nedeni nedir? Bana göre temel eksiklik Batı'nın kendilerine özgü yapıyı ve tecrübeyi diğer halkların ve medeniyetlerin özelliklerini dikkate almadan umuma şayan görmelerindedir. Hâlbuki oldukça modernleşen toplumun bile,

“

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ ТЕК БҮГІН БАСТАЛАТЫН ЖҰМЫС ЕМЕС. БІЗ ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНДЕ БҰЛ БАҒЫТТА БІРНЕШЕ АУҚЫМДЫ ІС АТҚАРДЫҚ. 2004 ЖЫЛЫ «МӘДЕНИ МҰРА» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫНДАҒЫ ТАРИХИ-МӘДЕНИ ЕСКЕРТКІШТЕР МЕН НЫСАНДАРДЫ ЖАҢҒЫРТТЫҚ. 2013 ЖЫЛЫ «ХАЛЫҚ – ТАРИХ ТОЛҚЫНЫНДА» БАҒДАРЛАМАСЫ АРҚЫЛЫ ӘЛЕМНІҢ ЕҢ БЕЛДІ АРХИВТЕРІНЕН ТӨЛ ТАРИХЫМЫЗҒА ҚАТЫСТЫ ҚҰЖАТТАРДЫ ЖҮЙЕЛІ ТҮРДЕ ЖИНАП, ЗЕРТТЕДІК. ЕНДІ ОСЫНЫҢ БӘРІНЕН ДЕ АУҚЫМДЫ ЖӘНЕ ІРГЕЛІ ЖҰМЫСТАРДЫ БАСТАҒАЛЫ ОТЫРМЫЗ.

MANEVİ UYANIŞ BUGÜN BAŞLAYAN BİR SÜREÇ DEĞİLDİR. BAĞIMSIZLIK DÖNEMİNDE BU YÖNDE ÖNEMLİ ÇALIŞMALAR YAPTIK. 2004 YILINDA «KÜLTÜREL MİRAS» PROGRAMI KAPSAMINDA KAZAKİSTAN TOPRAKLARINDA BULUNAN TARİHİ VE KÜLTÜREL ANITLARIN VE BİNALARIN RESTORASYONUNU YAPTIK. 2013 YILINDA «HALK - TARİH AKIŞINDA» PROGRAMI ARACILIĞIYLA DÜNYANIN ÖNDE GELEN ARŞİVLERİNDEN TARİHİMİZE İLİŞKİN BELGELERİ SİSTEMATİK BİR ŞEKİLDE TOPLAYIP ARAŞTIRDIK. ŞİMDİ İŞE BUNLARDAN DAHA BÜYÜK VE KÖKLÜ ÇALIŞMALARA BAŞLAMAKTAYIZ.

”

басты кемшілігі – олардың өздеріне ғана тән қалыбы мен тәжірибесін басқа халықтар мен өркениеттердің ерекшеліктерін ескермей, бәріне жаппай еріксіз таңуында. Әжептәуір жаңғырған қоғамның өзінің тамыры тарихының тереңінен бастау алатын рухани коды болады.

Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай.

Бірақ, ұлттық кодымды сақтаймын деп бойыңдағы жақсы мен жаманның бәрін, яғни болашаққа сенімді нығайтып, алға бастайтын қасиеттерді де, кезегесі кері тартып тұратын, аяқтан шалатын әдеттерді де ұлттық сананың аясында сүрлеп қоюға болмайтыны айдан анық.

Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен

БІЗДІҢ МАҚСАТЫМЫЗ АЙҚЫН, БАҒЫТЫМЫЗ БЕЛГІЛІ, ОЛ – ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ ДАМУҒАН 30 ЕЛДІҢ ҚАТАРЫНА ҚОСЫЛУ.

AMACIMIZ SARİH, İSTİKAMETİMİZ BELİDİR - DÜNYANIN EN GELİŞMİŞ 30 ÜLKENİN İÇİNE GİREBİLMEKTİR.

kökleri tarihin derinliklerine uzanan kendine özgü kültürel ve manevi kodu vardır.

Modernizasyonun bu yeni türünün en önemli şartı söz konusu milli kodu koruyabilmektir. Bu yapılmadığında modernizasyon sadece bir yankıya dönüşebilir.

Ancak milli kodu koruyacağım diye benlikteki iyi ile kötü hasletlerinin hepsini, daha doğrusu geleceğe güveni güçlendirerek teşvik eden özgüvenini de, duygu ve düşüncelerini felç ederek gelişmesine engel olan alışkanlıklarını da milli şuurun bir parçası olarak tutmamız doğru değildir.

Modernizasyon ifade edildiği gibi tarihi deneyime ve milli geleneklere küçümseyerek bakmak değildir. Aksine daha önceki dönemlerden elenerek kalan dayanıklı en iyi gelenekleri başarılı modernizasyon sürecinin önkoşulları haline getirebilmeyi bilmektir. Eğer bu yeni modernizasyon süreci, ülkenin milli ve manevi köklerinden beslene-

озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды.

Сонымен бірге, рухани жаңғыру ұлттық сананың түрлі полюстерін қиыннан қиыстырып, жарастыра алатын құдіретімен маңызды.

Бұл – тарлан тарихтың, жасампаз бүгінгі күн мен жарқын болашақтың көкжиектерін үйлесімді сабақтастыратын ұлт жадының тұғырнамасы.

Мен халқымның тағылымы мол тарихы мен ықылым заманнан арқауы үзілмеген ұлттық салт-дәстүрлерін алдағы өркендеудің берік діңі ете отырып, әрбір қадамын нық басып, болашаққа сеніммен бет алуын қалаймын. Бұл ретте, тұтас қоғамның және әрбір қазақстандықтың санасын жаңғыртудың бірнеше бағытын атап өтер едім.

1. Бәсекелік қабілет

Қазіргі таңда жеке адам ғана емес, тұтас халықтың өзі бәсекелік қабілетін арттырса ғана табысқа жетуге мүмкіндік алады.

Бәсекелік қабілет дегеніміз – ұлттың аймақтық немесе жаһандық нарықта бағасы, я болмаса сапасы жөнінен өзгелерден ұтымды дүние ұсына алуы. Бұл материалдық өнім ғана емес, сонымен бірге, білім, қызмет, зияткерлік өнім немесе сапалы еңбек ресурстары болуы мүмкін. (8)

Болашақта ұлттың табысты болуы оның табиғи байлығымен емес, адамдарының бәсекелік қабілетімен айқындалады. Сондықтан, әрбір қазақстандық, сол арқылы тұтас ұлт ХХІ ғасырға лайықты қасиеттерге ие болуы керек. Мысалы, компьютерлік сауаттылық, шет тілдерін білу, мәдени ашықтық сияқты факторлар әркімнің алға басыуына сөзсіз қажетті алғышарттардың санатында.

Сол себепті, «Цифрлы Қазақстан»,

**МЕН ЕЛІМІЗ МЫҚТЫ,
ӘРІ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ
ЖОҒАРЫ БІРТҰТАС
ҰЛТ БОЛУ ҮШІН
БОЛАШАҚҚА ҚАЛАЙ
ҚАДАМ БАСАТЫНЫ-
МЫЗ ЖӘНЕ БҰҚАРА-
ЛЫҚ САНАНЫ ҚАЛАЙ
ӨЗГЕРТЕТІНІМІЗ ТУ-
РАЛЫ КӨЗҚАРАСТА-
РЫМДЫ ОРТАҒА СА-
ЛУДЫ ЖӨН КӨРДІМ.**

**BU NEDENLE BEN
ÜLKEMİN GÜÇLÜ VE
YÜKSEK SORUMLULU-
ĞA SAHİP TEK MİLLET
HALİNE GELMESİ İÇİN
GELECEĞE DOĞRU
NASIL ADIM ATACAĞI-
MIZLA VE TOPLUMUN
ŞUURUNU NASIL
DEĞİŞTİRECEĞİMİZLE
İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİ
PAYLAŞMAYI ARZU
ETTİM.**

mezse onun farklı bir yola sapması kaçınılmazdır.

Bununla birlikte manevi uyanış, milli şuurun farklı kutuplarını bir araya getirebilen ve onların arasında uyum sağlayabilen gücüyle son derece önemlidir.

Bu ise, köklü geçmişin, yaratıcı bugünün ve güçlü geleceğin ufukları arasında ahenk kurabilen milli hafızanın bir platformudur.

Bu nedenle ben halkımin, ibret dolu tarihini ve eski çağlardan beri süregelen milli gelenek ve göreneklerini önümüzdeki medeniyetimizin en sağlam temeli haline getirerek, her bir adımını sağlam atmasını ve geleceğe güvenle bakmasını istiyorum.

Bu doğrultuda tüm toplumun ve her bir vatandaşın şuurunu yenilemenin önemli birkaç yönünü belirtmek isterim.

1. Rekabet Gücü

Günümüzde sadece birey düzeyinde değil, asıl halkın tümü düzeyinde rekabet gücü artırıldığı takdirde başarı sağlanabilir.

Rekabet gücü - milletin bölgesel veya küresel piyasalarda fiyat ya da kalite açısından diğer milletlerden daha kârlı bir ürün sunabilmesidir. Bu sadece maddi bir ürün olmayabilir, aynı zamanda eğitim, hizmet, entellektüel bir ürün ya da yüksek kaliteli işgücü kaynakları da olabilir.

Gelecekte milletin başarısı yeraltı kaynaklarının zenginliğiyle değil, insanların rekabet gücüyle belirlenecektir. Bundan dolayı, her bir Kazakistan vatan-daşы ve daha genel anlamda halkın tümü 21. yüzyıla layık niteliklere sahip olmalıdırlar. Örneğin, bilgisayar eğitimi, yabancı dil bilgisi ve kültürel açıklık gibi nitelikler, ilerleme ve gelişmenin gerekli ön koşullarındandır.

Bu nedenle "Dijital Kazakistan", "Üç Dilde Eğitim" ve "Kültürler ile Dinler Arası Uyumun Sağlanması" gibi devlet programları, milletimizi, yani tüm Kazakistan vatandaşlarını 21. yüzyılın gereksinimlerine hazırlama sorumlu-

“

КҮН САНАП ӨЗГЕРІП
ЖАТҚАН ДҮБІРЛІ ДҮНИЕДЕ
САНА-СЕЗІМІМІЗ БЕН
ДҮНИЕТАНЫМЫМЫЗҒА ӘБДЕН
СІҢІП ҚАЛҒАН ТАПТАУРЫН
ҚАҒИДАЛАРДАН АРЫЛМАСАҚ,
КӨШ БАСЫНДАҒЫ ЕЛДЕРМЕН
ТЕРЕЗЕМІЗДІ ТЕҢЕП, ИЫҚ
ТҮЙІСТІРУ МҮМКІН ЕМЕС. ӨЗГЕРУ
ҮШІН ӨЗІМІЗДІ МЫҚТАП ҚОЛҒА
АЛЫП, ЗАМАН АҒЫМЫНА
ИКЕМДЕЛУ АРҚЫЛЫ ЖАҢА
ДӘУІРДІҢ ЖАҒЫМДЫ ЖАҚТАРЫН
БОЙҒА СІҢІРУІМІЗ КЕРЕК.
XX ҒАСЫРДАҒЫ БАТЫСТЫҚ
ЖАҢҒЫРУ ҮЛГІСІНІҢ БҮГІНГІ
ЗАМАННЫҢ БОЛМЫСЫНА
САЙ КЕЛМЕУІНІҢ СЫРЫ
НЕДЕ? МЕНІҢШЕ, БАСТЫ
КЕМШІЛІГІ – ОЛАРДЫҢ
ӨЗДЕРІНЕ ҒАНА ТӨН ҚАЛЫБЫ
МЕН ТӘЖІРИБЕСІН БАСҚА
ХАЛЫҚТАР МЕН ӨРКЕНИЕТТЕРДІҢ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ЕСКЕРМЕЙ,
БӘРІНЕ ЖАППАЙ ЕРІКСІЗ
ТАҢУЫНДА. ӘЖЕПТӘУІР
ЖАҢҒЫРҒАН ҚОҒАМНЫҢ ӨЗІНІҢ
ТАМЫРЫ ТАРИХЫНЫҢ ТЕРЕҢІНЕН
БАСТАУ АЛАТЫН РУХАНИ КОДЫ
БОЛАДЫ.

«Үш тілде білім беру», «Мәдени және конфессияаралық келісім» сияқты бағдарламалар – ұлтымызды, яғни барша қазақстандықтарды ХХІ ғасырдың талаптарына даярлаудың қамы.

2. Прагматизм

Қанымызға сіңген көптеген дағдылар мен таптаурын болған қасаң қағидаларды өзгертпейінше, біздің толыққанды жаңғыруымыз мүмкін емес.

luğudur.

2. Pragmatizm

Benliğimize sinen birçok alışkanlıklarımızı ve basmakalıp sert kuralları değiştirmedüğümüz sürece, bizim tam anlamıyla topyekün uyanışımız mümkün olamaz.

Tarihimize ve ecdadlarımızın yaşam tarzına daha yakından bakarsak, aslında gerçek pragmatizmin birçok örnekleri bulunabilir.

www.akorda.kz

Төл тарихымызға, бабаларымыздың өмір салтына бір сәт үңіліп көрсек, шынайы прагматизмнің талай жарқын үлгілерін табуға болады.

Халқымыз ғасырлар бойы туған жердің табиғатын көздің қарашығындай сақтап, оның байлығын үнемді, әрі орынды жұмсайтын теңдесі жоқ экологиялық өмір салтын ұстанып келді.

HER GÜN DEĞİŞMEKTE OLAN HARAKETLİ BİR DÜNYADA ZİHNİMİZE VE DÜNYA GÖRÜŞÜMÜZE TAMAMEN SİNMIŞ OLAN BASMAKALIP İLKELERDEN KURTULMAZ İSEK, LİDER ÜLKELERLE AYNI SEVİYEYE GELMEMİZ MÜMKÜN OLMAYACAKTIR. DEĞİŞMEMİZ İÇİN KENDİMİZE ÇEKİ DÜZEN VERMELİYİZ VE ZAMANA AYAK UYDURARAK YENİ DÖNEMİN OLUMLU YÖNLERİNİ BENLİĞİMİZE İŞLEMELİYİZ. 20. YÜZYILDAKİ BATI MODERNLEŞME MODELİNİN GÜNÜMÜZ DÜNYASINA UYGUN OLMAMASININ NEDENİ NEDİR? BANA GÖRE TEMEL EKSİKLİK BATI'NIN KENDİLERİNE ÖZGÜ YAPIYI VE TECRÜBEYİ DİĞER HALKLARIN VE MEDENİYETLERİN ÖZELLİKLERİNİ DİKKATE ALMADAN UMUMA ŞAYAN GÖRMELERİNDEDİR. HÂLBUKİ OLDUKÇA MODERNLEŞEN TOPLUMUN BİLE, KÖKLERİ TARİHİN DERİNLİKLERİNE UZANAN KENDİNE ÖZGÜ KÜLTÜREL VE MANEVİ KODU VARDIR.

”

Halkımız yüzyıllardır yaşadığı toprakların doğasını göz bebeği gibi koruyarak ve zenginliğini tasarruflu ve uygun bir şekilde harcayarak benzeri görülmemiş bir ekolojik yaşam tarzını sürdürmüştür.

Fakat geçmiş asrın ortasında sadece birkaç yıl içinde milyonlarca hektar toprağımız acımasızca işlenmiştir. Eski zamanlardan beri nesilden nesile devam eden milli pragmatizm birkaç yıl içinde tanınmayacak biçimde değişerek yerini akıl almaz savurganlığa bırakmıştır. Bunun sonucunda yaratıldığı günden beri otları sadece atların toynakları altında kalan bozkırın tüm verimliliği yok olmuştur. Bu şekildeki kullanım sonucunda, binlerce hektar verimli toprağımız felaket alanlarına, Aral Denizi ise uçsuz bucaksız kupkuru bir çöle dönüşmüştür.

Bütün bunlar, toprağı sorumsuzca kullanmanın en acı örnekleridir.

Biz uyanış yolunda ecdadlarımızdan miras kalan ve benliğimize sinen, günümüzde bile kökümüzde var olan mukaddes özelliklerimizi canlandırmamız gerekmektedir.

Pragmatizm – kendi milli ve şahsi zenginliğini iyi bilmek, onu tasarruflu bir şekilde kullanmak ve ona göre geleceği planlamaktır; savurganlık, kendini beğenmişlik, övünme ile kendini diğerlerinden üstün görme gibi kötü niteliklerden arındırmaktır. Günümüz toplumunda yer alan lüks ve şatafat gerçek kültür değildir. Aksine, ağırbaşlılık ve kanaatkâr olmak, alçakgönüllülük, tutumluluk ve tasarruf asıl kültürün simgeleridir ve bu kültüre ne kadar sahip olursak o kadar görgülü kalacağımız açıktır.

Asıl hedefe ulaşmaya, eğitim almaya, sağlıklı bir yaşam sürmeye ve profesyonel olarak nitelikli olmaya odaklanmayı önceliğe alarak bu yolda her şeyi rasyonel bir şekilde kullanmak, davranışta pragmatizm demektir.

Bu ise modern dünyada en başarılı modeldir. Millet ya da birey, bir vizyon belirleyerek ona ulaşmak için çalışmazsa, felakete yol açan gerçek dışı popülist ideolojiler ortaya çıkabilir.

Ne yazık ki, tarihte milletlerin asla ger-

Тек өткен ғасырдың ортасында, небәрі бірнеше жыл ішінде миллиондаған гектар даламыз аяусыз жыртылды. Ықылым замандардан бері ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келген ұлттық прагматизм санаулы жылда адам танымастай өзгеріп, ас та төк ысырапшылдыққа ұласты. Соның кесірінен, Жер-Ана жаратылғаннан бері шөбінің басы тұлпарлардың тұяғымен ғана тапталған даланың барлық құнары құрдымға кетті. Түгін тартсаң майы шығатын мыңдаған гектар миялы жерлеріміз экологиялық апат аймақтарына, Арал теңізі аңқасы кепкен қу медиен шөлге айналды.

Осының бәрі – жерге аса немқұрайлы қараудың ащы мысалы.

Біз жаңғыру жолында бабалардан мирас болып, қанымызға сіңген, бүгінде тамырымызда бүлкілдеп жатқан ізгі қасиеттерді қайта түлетуіміз керек.

Прагматизм – өзіңнің ұлттық және жеке байлығыңды нақты білу, оны үнемді пайдаланып, соған сәйкес болашағыңды жоспарлай алу, ысырапшылдық пен астамшылыққа, даңғойлық пен кердеңдікке жол бермеу деген сөз. Қазіргі қоғамда шынайы мәдениеттің белгісі – орынсыз сән-салтанат емес. Керісінше, ұстамдылық, қанағатшылдық пен қарапайымдылық, үнемшілдік пен орынды пайдалану көргенділікті көрсетеді.

Нақты мақсатқа жетуге, білім алуға, саламатты өмір салтын ұстануға, кәсіби тұрғыдан жетілуге басымдық бере отырып, осы жолда әр нәрсені ұтымды пайдалану – мінез-құлықтың прагматизмі деген осы.

Бұл – заманауи әлемдегі бірден-бір табысты үлгі. Ұлт немесе жеке адам нақты бір межеге бет түзеп, соған мақсатты түрде ұмтылмаса, ертең іске аспақ түгілі, елді құрдымға бастайтын популистік идеологиялар пайда болады.

Өкінішке қарай, тарихта тұтас ұлттардың ешқашан орындалмайтын елес идеологияларға шырмалып, ақыры су түбіне кеткені туралы мысалдар аз емес. Өткен ғасырдың басты үш идеологиясы – коммунизм, фашизм және либерализм біздің көз алдымызда күйреді.

Бүгінде радикалды идеологиялар ғасыры келмеске кетті. Енді айқын, түсінікті және

çekleşmeyen ideolojilerin etkisinde kalarak, sonuçta mağlup oldukları hakkında çok sayıda örnek bulunmaktadır. Nitekim geçmiş asrın üç ana ideolojisi olan komünizm, faşizm ve liberalizm, gözlerimizin önünde yıkılmıştır.

Radikal ideolojiler çağı geçmiştir. Artık açık, anlaşılır ve geleceği aydınlatan yönelimlere ihtiyaç vardır. Hem bireyin, hem de milletin hedefe ulaşmasını sağlayan bu tür yönelimler kalkınmanın asıl rehberi olabilir. En önemlisi bu yönelimler ülkenin imkânları ile kaynaklarını dikkate almaları gerekir.

Başka bir deyişle, yalnızca gerçekçilik ve pragmatizm gelecekteki on yılların sloganı olmaya uygundur.

3. Milli Kimliği Korumak

Manevi uyanış kavramının kendisi milli şuurun değişimi anlamındadır.

Bunun iki yönü vardır.

Birincisi, milli şuur kapsamındaki değişimleri içermektedir.

İkincisi, bu değişimleri gerçekleştiren milli kimliğini özünü koruyabilmektir.

Günümüzdeki başat modernizasyon modelleri nasıl bir tehlike yaratabilir?

Temel tehlike, milli gelişimin, herkese aynı ve evrensel ortak bir küresel gelişim modeline geçiş olarak değerlendirilmesindedir. Fakat hayatın kendisi böyle bir düşüncenin hatalı olduğunu kanıtlamıştır. Pratik hayatta her bölge ve her devlet kendine özgü gelişim modelini oluşturmuşlardır.

Milli geleneklerimiz, dilimiz ve müziğimiz, edebiyatımız ve törenlerimiz, diğer bir deyişle milli maneviyatımız benliğimizde daimi olarak kalmalıdır.

Abay'ın bilgeliği, Auezov'un bilginliği, Camil'in şiirleri ve Kurmanğazı'nın ezgileri ve asırlardır günümüze ulaşan ecdadlarımızın çağrıları, manevi kültürümüzün tek bir parçasıdır.

Bununla birlikte, uyanışın/yenilenmenin bir diğer anlamı ise çok arkaik olan ve küresel dünyaya uymayan bazı alışkanlıklardan kurtulmak demektir.

Örneğin, milletin bölgelere ayırımını örnek alalım. Elbette ki, insan kendi doğduğu bölgesinin tarihini bilmesi ve bununla gurur

болашаққа жіті көз тіккен бағдарлар керек. Адамның да, тұтас ұлттың да нақты мақсатқа жетуін көздейтін осындай бағдарлар ғана дамудың көгіне темірқазық бола алады. Ең бастысы, олар елдің мүмкіндіктері мен шама-шарқын мұқият ескеруге тиіс.

Яғни, реализм мен прагматизм ғана таяу онжылдықтардың ұраны болуға жарайды.

3. Ұлттық бірегейлікті сақтау

Ұлттық жаңғыру деген ұғымның өзі ұлттық сананың кемелденуін білдіреді.

Оның екі қыры бар.

Біріншіден, ұлттық сана-сезімнің көкжиегін кеңейту.

Екіншіден, ұлттық болмыстың өзегін сақтай отырып, оның бірқатар сипаттарын өзгерту.

Қазір салтанат құрып тұрған жаңғыру үлгілерінің қандай қатері болуы мүмкін?

Қатер жаңғыруды әркімнің ұлттық даму үлгісін бәріне ортақ, әмбебап үлгіге

алмастыру ретінде қарастыруда болып отыр. Алайда, өмірдің өзі бұл пайымның түбірімен қате екенін көрсетіп берді. Іс жүзінде әрбір өңір мен әрбір мемлекет өзінің дербес даму үлгісін қалыптастыруда.

Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс.

Абайдың даналығы, Әуезовтің ғұламалығы, Жамбылдың жырлары мен Құрманғазының күйлері, ғасырлар қойнауынан жеткен бабалар үні – бұлар біздің рухани мәдениетіміздің бір парасы ғана.

Сонымен бірге, жаңғыру ұғымының өзі мейлінше көнерген, жаһандық әлеммен қабыспайтын кейбір дағдылар мен әдеттерден арылу дегенді білдіреді.

**ЖАҢА ТҰРПАТТЫ
ЖАҢҒЫРУДЫҢ ЕҢ
БАСТЫ ШАРТЫ – СОЛ
ҰЛТТЫҚ КОДЫҢ-
ДЫ САҚТАЙ БІЛУ.
ОНСЫЗ ЖАҢҒЫРУ
ДЕГЕНІЗДІҢ ҚҰР
ЖАҢҒЫРЫҚҚА АЙ-
НАЛУЫ ОП-ОҢАЙ.**

**MODERNİZASYONUN
BU YENİ TÜRÜNÜN
EN ÖNEMLİ ŞARTI SÖZ
KONUSU MİLLİ KODU
KORUYABİLMEKTİR.
BU YAPILMADIĞINDA
MODERNİZASYON
SADECE BİR YANKIYA
DÖNÜŞEBİLİR.**

duyması doğaldır. Fakat bundan daha önemlisi ise her bir bireyin bölünmez tek ve büyük bir milletin evlâdı olduğunun sürekli hatırdа tutulmasıdır.

Biz, herhangi bir іше кішінің шәһсі ve mesleki niteliklerinden dolayı yaptığı katkılarından ötürü yükselmesini sağlayan Meritokratik bir toplum kurma yolundayız. Bu sistemde kayırmacılığın asla yeri olamaz. Kayırmacılık, gelişmemiş ülkelerin düzenidir.

Bunları ayrıntılı olarak ifade etmemin nedeni, benliğimizdeki artı ve eksi taraflarımızı sıralamak değildir. Ben Kazakistan vatandaşlarının hiç bir zaman değişime uğramayan iki kuralı idrak etmelerini istiyorum.

Birincisi, milli kod ve milli kültür korunmazsa hiçbir uyanış söz konusu olamaz.

İkincisi ise ilerleyebilmek için milletin gelişimine engel olan geçmişin olumsuz etkilerinden kurtulmak gerekir.

4. Eğitim Seviyesini Yükseltmek

Eğitimli olmak, bilgili ve uygar bir insan olarak yetişebilmek yaratılışımızın bir özelliğidir.

Bağımsızlık yıllarında bu anlamda birçok faaliyetler yapıldı. Biz on binlerce gencimizin dünyanın önde gelen üniversitelerinde eğitim almalarını sağladık ve yetiştirdik. Bu çalışmalar 1990'lı yıllarının başında "Bolaşak" programı ile başlamıştır. Ülkemizdeki yüksek seviyede olan bir dizi üniversite kurulmuş, entelektüel okullar sistemi oluşturulmuştur. Yine bu bağlamda başka birçok faaliyet de yapılmıştır.

Fakat eğitimden herkes eşit şekilde yararlanmalıdır. Bunun çok önemli ve sarıh nedenleri vardır. Teknoloji devriminin ulaştığı aşamaya bakıldığında, önümüzdeki on yılda şimdiki mesleklerin yarısı yok olabilir.

Ekonominin gerektirdiği mesleki beceriler hiçbir dönemde bu kadar hızlı değişmemiştir.

Bugün "yeni" olarak tanımlanan bir şeyin çok kısa dönemde "eski" olabildiği bir değişim çağındayız. Böyle bir çağda ancak mesleğini zorlanmadan değiş-

“

БОЛАШАҚТА ҰЛТТЫҢ ТАБЫСТЫ БОЛУЫ ОНЫҢ ТАБИҒИ БАЙЛЫҒЫМЕН ЕМЕС, АДАМДАРЫНЫҢ БӘСЕКЕЛІК ҚАБІЛЕТІМЕН АЙҚЫНДАЛАДЫ. СОНДЫҚТАН, ӘРБІР ҚАЗАҚСТАНДЫҚ, СОЛ АРҚЫЛЫ ТҰТАС ҰЛТ ХХІ ҒАСЫРҒА ЛАЙЫҚТЫ ҚАСИЕТТЕРГЕ ИЕ БОЛУЫ КЕРЕК. МЫСАЛЫ, КОМПЬЮТЕРЛІК САУАТТЫЛЫҚ, ШЕТ ТІЛДЕРІН БІЛУ, МӘДЕНИ АШЫҚТЫҚ СИЯҚТЫ ФАКТОРЛАР ӘРКІМНІҢ АЛҒА БАСУЫНА СӨЗСІЗ ҚАЖЕТТІ АЛҒЫШАРТТАРДЫҢ САНАТЫНДА.

GELECEKTE MİLLETİN BAŞARISI YERALTI KAYNAKLARININ ZENGİNLİĞİYLE DEĞİL, İNSANLARININ REKABET GÜCÜYLE BELİRLENECEKTİR. BUNDAN DOLAYI, HER BİR KAZAKİSTAN VATANDAŞI VE DAHA GENEL ANLAMDA HALKIN TÜMÜ 21. YÜZYILA LAYIK NİTELİKLERE SAHİP OLMALIDIRLAR. ÖRNEĞİN, BİLGİSAYAR EĞİTİMİ, YABANCI DİL BİLGİSİ VE KÜLTÜREL AÇIKLIK GİBİ NİTELİKLER, İLERLEME VE GELİŞMENİN GEREKLİ ÖN KOŞULLARINDANDIR.

”

Мысалы, жершілдікті алайық. Әрине, туған жердің тарихын білген және оны мақтан еткен дұрыс. Бірақ, одан да маңыздырақ мәселені – өзіңнің біртұтас ұлы ұлттың перзенті екеніңді ұмытуға әсте болмайды.

Біз әркім жеке басының қандай да бір іске қосқан үлесі мен кәсіби біліктілігіне қарап бағаланатын меритократиялық қоғам құрып жатырмыз. Бұл жүйе жең ұшынан жалғасқан тамыр-таныстықты көтермейді.

Осының бәрін егжей-тегжейлі айтып отырғандағы мақсатым – бойымыздағы жақсы мен жаманды санамалап, теру емес. Мен қазақстандықтардың ешқашан бұлжымайтын екі ережені түсініп, байыбына барғанын қалаймын.

Біріншісі – ұлттық код, ұлттық мәдениет сақталмаса, ешқандай жаңғыру болмайды.

Екіншісі – алға басу үшін ұлттың дамуына кедергі болатын өткеннің кертартпа тұстарынан бас тарту керек.

4. Білімнің салтанат құруы

Білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға ұмтылу – біздің қанымызда бар қасиет.

Тәуелсіздік жылдарында қыруар жұмыс жасалды. Біз он мыңдаған жасты әлемнің маңдайалды университеттерінде оқытып, дайындадық. Бұл жұмыс өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарының басында қолға алынған «Болашақ» бағдарламасынан басталды. Елімізде өте жоғары деңгейдегі бірқатар университеттер ашылды, зияткерлік мектептер жүйесі қалыптасты. Басқа да көптеген іс тындырылды.

Дегенмен, білімнің салтанаты жалпыға ортақ болуға тиіс. Оның айқын да, бұлтартпас себептері бар. Технологиялық революцияның беталысына қарасақ, таяу онжылдық уақытта қазіргі кәсіптердің жартысы жойылып кетеді.

Экономиканың кәсіптік сипаты бұрын-соңды ешбір дәуірде мұншама жедел өзгермеген.

Біз бүгінгі жаңа атаулы ертең-ақ ескіре айналатын, жүрісі жылдам дәуірге аяқ бастық. Бұл жағдайда кәсібін неғұрлым қиналмай, жеңіл өзгертуге қабілетті, аса білімдар адамдар ғана табысқа жетеді.

Осыны бек түсінгендіктен, біз білімге бөлі-

↑

tirebilme yeteneğini haiz ve eğitimli insanlar başarı elde edebilirler.

Bunu iyi bildiğimizden eğitim harcamalarının genel bütçe içerisindeki payı açısından dünyanın önde gelen ülkeleri arasındayız.

Başarılı olabilmenin en temel ve ana faktörü iyi bir eğitim almaktan geçtiğini herkes iyi anlamalıdır. Gençlerimizin öncelik verdikleri kriterlerin arasında çok iyi bir eğitim almak birincil öncelik olmalıdır.

Çünkü değerler sisteminde ancak eğitime ve bilime öncelik veren milletler başarılı olabilirler.

5. Kazakistan'ın Devrimsel Değil, Evrimsel Gelişimi

Bu yıl Avrasya topraklarının büyük bir bölümünü alt üst eden 1917 Ekim Devrimi'nin 100. yıl dönümüdür.

20. yüzyıl devrimlerle dolu geçmiştir. Bu ifade edilen bölge ki, tüm milletlere etki ederek onların benliğini değiştirmiştir.

Her millet tarihten kendine göre ders alır, bu herkesin kendi iradesine bağlı olan bir şeydir.

Başkalarına kendi bakış açınızı zorla dayatmak kabul edilemez bir tutumdur. Ayrıca kimsenin de bize tarihle ilgili kendi subjektif bakışlarını dayatmaya hakkı yoktur.

20. yüzyıl halkımız için gerçekten de kanlı ve şiddet dolu bir yüzyıl olmuştur.

İlk olarak, eski çağlardan beri devam edegelen kendimize has milli kalkınma tarzımız tamamen yok edilerek, milletimize tamamen yabancı olan toplumsal yapı zorla kabul ettirmeye çalışılmıştır.

İkincisi, milletimizin demografik gelişimine çok ciddi bir darbe vurulmuştur. Onun yarısı bir asırdan bu yana hâlâ iyileşmiş değildir.

Üçüncüsü, Kazakların dili ve kültürü neredeyse yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Dördüncüsü, ülkemizin birçok bölgesi ekolojik felaket bölgeleri haline dönüşmüştür.

Elbette, tarih sadece beyaz veya kara lekelerden oluşmamaktadır.

20. yüzyıl Kazakistan'a birçok iyilikleri beraberinde getirmiştir. Örneğin, sanayileşmeyi, sosyal ve endüstriyel altyapının oluşmasını ve yeni aydınlar zümresinin doğuşunu bu yüzyıla

нетін бюджет шығыстарының үлесі жөнінен әлемдегі ең алдыңғы қатарлы елдердің санатына қосылып отырмыз.

Табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсінуі керек. Жастарымыз басымдық беретін межелердің қатарында білім әрдайым бірінші орында тұруы шарт. Себебі, құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді.

5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы

Биыл Еуразия құрлығының ұлан-ғайыр аумағын астаңкестең еткен 1917 жылдың қазан айындағы оқиғаға 100 жыл толады.

Күллі XX ғасыр революциялық сілкіністерге толы болды. Бұл осы аумақтағы барша ұлттарға мейлінше әсер етіп, бүкіл болмысын өзгертті.

СОНЫМЕН БІРГЕ, РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ ҰЛТТЫҚ САНАНЫҢ ТҮРЛІ ПОЛЮСТЕРІН ҚИЫННАН ҚИЫСТЫРЫП, ЖАРАСТЫРА АЛАТЫН ҚҰДІРЕТІМЕН МАҢЫЗДЫ.

BUNUNLA BİRLİKTE MANEVİ UYANIŞ, MİLLİ ŞUURUN FARKLI KUTUPLARINI BİR ARAYA GETİREBİLEN VE ONLARIN ARASINDA UYUM SAĞLAYABİLEN GÜCÜYLE SON DERECE ÖNEMLİDİR.

isnad edilebiliriz.

Bu dönemde ülkede belli bir modernizasyon gerçekleşmiştir. Fakat bu modernizasyon milli olmaktan ziyade daha çok bölgeseldi.

Biz tarihin verdiği dersi iyi anlamalıyız. Devrimler dönemi henüz bitmemiştir. Sadece onların biçimi ve içeriği değişmiştir.

Bizim geçmiş tarihimiz apaçık bir gerçeği, yani yalnızca evrimsel gelişimin milletin kalkınmasını sağlayabileceğini göstermiştir.

Bu tarihten ders alamazsak, tekrar tuzağa düşmeye mahkûm kalabiliriz. Öyleyse evrimsel gelişim her bir Kazakistan vatandaşının kişisel tekâmülün ilkesi haline dönüşmelidir.

Fakat toplumun evrimsel gelişimi bir ilke olarak sonsuza dek kapalı kalmayla eş anlamlı değildir.

Әрбір жұрт тарихтан өзінше тағылым алады, бұл – әркімнің өз еркіндегі шаруа.

Біреуге өзіңнің көзқарасыңды еріксіз таңуға ешқашан болмайды. Бізге тарих туралы өздерінің субъективті пайымдарын тықпалауға да ешкімнің қақысы жоқ.

Өткен XX ғасыр халқымыз үшін қасіретке толы, зобалаң да зұлмат ғасыр болды.

Біріншіден, ұлттық дамудың ықылым заманнан жалғасып келе жатқан өзімізге ғана тән жолы біржола күйретіліп, қоғамдық құрылымның бізге жат үлгісі еріксіз таңылды.

Екіншіден, ұлтымызға адам айтқысыз демографиялық соққы жасалды. Оның жарасы бір ғасырдан бері әлі жазылмай келеді.

Үшіншіден, қазақтың тілі мен мәдениеті құрдымға кете жаздады.

Төртіншіден, еліміздің көптеген өңірлері экологиялық апат аймақтарына айналды.

Әрине, тарих тек ақтаңдақтардан тұрмайды.

XX ғасыр Қазақстанға бірқатар игіліктерін де берді.

Индустрияландыруды, әлеуметтік және өндірістік инфрақұрылымдардың құрылуын, жаңа интеллигенцияның қалыптасуын осыған жатқызуға болады.

Бұл кезеңде елімізде белгілі бір жаңғыру болды. Бірақ, бұл – ұлттың емес, аумақтың жаңғыруы еді.

Біз тарихтың сабағын айқын түсінуіміз керек. Революциялар дәуірі әлі біткен жоқ. Тек оның формасы мен мазмұны түбегейлі өзгерді.

Біздің кешегі тарихымыз бұлтартпас бір ақиқатқа – эволюциялық даму ғана ұлттың өркендеуіне мүмкіндік беретініне көзімізді жеткізді.

Бұдан сабақ ала білмесек, тағы да тарихтың темір қақпанына түсеміз. Ендеше, эволюциялық даму қағида-

**ҚАНЫМЫЗҒА СІҢГЕН
КӨПТЕГЕН ДАҒДЫ-
ЛАР МЕН ТАПТАУ-
РЫН БОЛҒАН ҚАСАҢ
ҚАҒИДАЛАРДЫ
ӨЗГЕРТПЕЙІНШЕ,
БІЗДІҢ ТОЛЫҚҚАН-
ДЫ ЖАҢҒЫРУЫМЫЗ
МҮМКІН ЕМЕС.**

**BENLİĞİMİZE SİKEN
BİRÇOK ALIŞKANLIK-
LARIMIZI VE BASMA-
KALIP SERT KURALLARI
DEĞİŞTİRMEDİĞİMİZ
SÜRECE, BİZİM TAM
ANLAMıyla TOP-
YEKÜN UYANIŞIMIZ
MÜMKÜN OLAMAZ.**

Bu yüzden, tarihin acı derslerini anlamının yanı sıra, güncel olayların farkına varmak ve geleceğe yönelik öngörülerde bulunabilmek özellikle önemlidir.

Günümüzde devrimler şeklini değiştirerek, milli, dini, kültürel, ayrılıkçı bir maske takarak yine karşımızdadır. Fakat sonuçta bütün bunların eninde sonunda katliamla, ekonomik çöküşle tamamlandığına şahit olmaktayız.

Bu nedenle, dünyadaki olayları fikir süzgecinden geçirilmesi, toplumun, siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin, eğitim kurumlarının yapmaları gereken dünya görüşünü, manevi olgunluğu belirleyen kapsamlı çalışmalarının önemli parçasını teşkil etmektedir.

6. Şuur Açıklığı

Birçok problem, küresel dünyanın hızla değişmesine rağmen, toplumsal şuurun durağan kalmasından kaynaklanmaktadır.

İlk bakışta, dünya çapındaki bir milyardan fazla insanın kendi ana diliyle beraber, meslek iletişimi için İngilizce öğrenmeleri, bizim de öğrenmemiz gerektiğini ispat eder niteliktedir.

Avrupa Birliği'nin 400 milyondan fazla nüfusu, ana dillerine -Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ya da diğer dillere saygı göstermiyorlar mı? Ya da 100 milyonlarca Çinli, Endonezyalı ve Malaylılar İngilizceyi boşuna mı öğreniyorlar?

Bunlar birilerinin keyfi istekleri için değil, küreselleşme çağında kolaylıkla çalışabilmeleri için yapılmaktadır.

Fakat konu bundan ibaret değildir. Şuur açıklığı zihnin üç özelliğini göstermektedir.

Birincisi, dünyada ve kendi ülkesinin çevresinde neler olup bittiğini anlamamıza olanak sağlayacaktır.

İkincisi, yeni teknolojilerin getirdiği değişikliklerin her birine hazır olmak demektir. Önümüzdeki on yıl içinde yaşam tarzımız, işimiz, hayatımız, tatilimiz, evimiz, insanlar arası ilişkilerimiz, kısacası her şey değişebilir. Biz bu değişimlere hazır olmalıyız.

сы әрбір қазақстандықтың жеке басының дербес бағдарына айналуға тиіс.

Бірақ, қоғамның эволюциялық дамуы қағида ретінде мәңгі тұмшаландудың синонимі емес.

Сол себепті, тарихтың ащы сабағын түсініп қана қоймай, өзіміз күнде көріп жүрген қазіргі құбылыстардан ой түйіп, болашақтың беталысына қарап, пайым жасай білу де айрықша маңызды.

Бүгінде революциялар өңін өзгертіп, ұлттық, діни, мәдени, сепаратистік перде жамылды. Бірақ, бәрі де, түптеп келгенде, қантөгіспен, экономикалық күйреумен аяқталатынын көріп отырмыз.

Сондықтан, әлемдегі оқиғаларды ой елегінен өткізіп, қорытынды жасау – қоғамның да, саяси партиялар мен қозғалыстардың да, білім беру жүйесінің де ауқымды дүниетанымдық, рухани жұмысының бір бөлігі.

**БІЗ ЖАҢҒЫРУ ЖО-
ЛЫНДА БАБАЛАР-
ДАН МИРАС БОЛЫП,
ҚАНЫМЫЗҒА СІҢГЕН,
БҮГІНДЕ ТАМЫРЫ-
МЫЗДА БҮЛКІЛДЕП
ЖАТҚАН ІЗГІ ҚАСИЕТ-
ТЕРДІ ҚАЙТА ТҮЛЕ-
ТУІМІЗ КЕРЕК.**

**БІЗ УЯНИШ YOLUNDA
ECDADLARIMIZDAN
MİRAS KALAN VE
BENLİĞİMİZE SİNEN,
GÜNÜMÜZDE BİLE KÖ-
KÜMÜZDE VAR OLAN
MUKADDES ÖZELLİK-
LERİMİZİ CANLANDIR-
MAMIZ GEREKMEK-
TEDİR.**

Үчүңсүсі ісе башқаларының deneyimle-
rinden istifade ederek, onları en iyi ba-
şarılarını lehimize kullanmayı bilmeliyiz.
Asya'nın iki büyük gücünün, yani Çin
ve Japonya'nın günümüzdeki başarıları
bundandır. Onlar söz konusu özellikleri
en etkin şekilde kullanmada iyi birer
örnekler.

“Diğerlerinki benimki değil” demeden
faydalı olan şeylere açık olmak, başka-
larının ileriye götüren tecrübelerinden
istifade edebilmek başarılı olmanın sır-
ıdır ve açık şuurun ve zihniyetin önemli
bir göstergesidir.

Eğer vatandaşlarımız dünyayı evden
çıkmayarak sadece evin penceresinden
değerlendirecek olurlarsa, dünyada,
bölgede ve hatta yakın çevredeki ül-
kelerde neler olup bittiğini kavramaları
mümkün değildir.

Ağaçların ötesindeki ormanlığı da gör-
meleri mümkün değildir. Hatta bizim
bazı yaklaşımlarımızı yeniden değерlen-
dirme süzgecinden geçirmeye zorlayan
dış etkileri görmeleri mümkün olmayac-
tır.

6. Сананың ашықтығы

Көптеген проблема әлемнің қарқынды өзгеріп жатқанына қарамастан, бұқаралық сана-сезімнің «от басы, ошақ қасы» аясында қалуынан туындайды.

Бір қарағанда, жер жүзіндегі миллиардтан астам адам өзінің туған тілімен қатар, кәсіби байланыс құралы ретінде жапатармағай оқып жатқан ағылшын тілін біздің де жаппай және жедел үйренуіміз керектігі еш дәлелдеуді қажет етпейтіндей.

Еуропалық Одақтың 400 миллионнан астам тұрғыны ана тілдері – неміс, француз, испан, итальян немесе басқа да тілдерді сыйламай ма? Әлде 100 миллиондаған қытай мен индонезиялықтар, малайлар ағылшын тілін еріккеннен үйреніп жатыр ма?

Бұл – бәзбіреулердің әншейін қалауы емес, жаһандық әлемге еркін кірігіп, жұмыс істеудің басты шарты.

Бірақ, мәселе бұған да тіреліп тұрған жоқ. Сананың ашықтығы зерденің үш ерекшелігін білдіреді.

Біріншіден, ол дүйім дүниеде, Жер шарының өзіне қатысты аумағында және өз елінің айналасында не болып жатқанын түсінуге мүмкіндік береді.

Екіншіден, ол жаңа технологияның ағыны алып келетін өзгерістердің бәріне дайын болу деген сөз. Таяудағы он жылда біздің өмір салтымыз: жұмыс, тұрмыс, демалыс, баспана, адами қатынас тәсілдері, қысқасы, барлығы түбегейлі өзгереді. Біз бұған да дайын болуымыз керек.

Үшіншіден, бұл – өзгелердің тәжірибесін алып, ең озық жетістіктерін бойға сіңіру мүмкіндігі. Азиядағы екі ұлы держава – Жапония мен Қытайдың бүгінгі келбеті – осы мүмкіндіктерді тиімді пайдаланудың нағыз үлгісі.

«Өзімдікі ғана таңсық, өзгенікі –

БҮГІНДЕ РАДИКАЛДЫ ИДЕОЛОГИЯЛАР ҒАСЫРЫ КЕЛМЕСКЕ КЕТТІ. ЕНДІ АЙҚЫН, ТҮСІНІКТІ ЖӘНЕ БОЛАШАҚҚА ЖІТІ КӨЗ ТІККЕН БАҒДАРЛАР КЕРЕК. АДАМНЫҢ ДА, ТҰТАС ҰЛТТЫҢ ДА НАҚТЫ МАҚСАТҚА ЖЕТУІН КӨЗДЕЙТІН ОСЫНДАЙ БАҒДАРЛАР ҒАНА ДАМУДЫҢ КӨГІНЕ ТЕМІРҚАЗЫҚ БОЛА АЛАДЫ. ЕҢ БАСТЫСЫ, ОЛАР ЕЛДІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН ШАМАШАРҚЫН МҰҚИЯТ ЕСКЕРУГЕ ТИІС. ЯҒНИ, РЕАЛИЗМ МЕН ПРАГМАТИЗМ ҒАНА ТАЯУ ОНЖЫЛДЫҚТАРДЫҢ ҰРАНЫ БОЛУҒА ЖАРАЙДЫ.

II. YAKIN GELECEKTE YAPILMASI GEREKENLER

Үйксек geleneklerimize baęlı kalarak toplumsal řuurun yenilenmesi sadece belirli ilkeleri oluřturmakla deęil, ayrıca zamanın talebine cevap verebilen belirli projeleri de uygulamamızı ge-rektirmektedir.

Bu baęlamda önümüzdeki yıllarda uygulanması gereken birkaç projeyi önermek istiyorum.

Birincisi, Kazak dilinin aşamalı olarak Latin alfabesine geçiř çalıřmaları başlamlalıdır. Biz bu konuya büyük bir hassasiyetle yaklařarak dikkatlice deęerlendirdik ve baęımsızlıęımızdan bu yana bu doęrultuda hazırlık çalıřmalarını yürüttük.

Kazak alfabesinin derin tarihi kökleri mevcuttur.

6. ve 7. asırlar Erken Ortaçaę dönemi-dir. Bu dönemde Avrasya kıtasında Orhun-Yenisey yazıtları olarak tanınan eski Türk runik yazıları kullanılmıřtır.

Bu yazılar insanlık tarihinin en eski al-fabelerinden biri olarak bilinir.

қаңсық» деп кері тартпай, ашық болу, басқалардың ең озық жетістіктерін қабылдай білу, бұл – табыстың кілті, әрі ашық зерденің басты көрсеткіштерінің бірі.

Егер қазақстандықтар жер жүзіне үйден шықпай, терезеден телміріп отырып баға беретін болса, әлемде, құрлықта, тіпті іргедегі елдерде қандай дауыл соғып жатқанын көре алмайды.

Көкжиектің арғы жағында не болып жатқанын да біле алмайды. Тіпті, бірқатар ұстанымдарымызды түбегейлі қайта қарауға мәжбүрлейтін сыртқы ықпалдардың байыбына барып, түсіне де алмай қалады.

II. ТАЯУ ЖЫЛДАРДАҒЫ МІНДЕТТЕР

Қоғамдық сана жаңғырудың негізгі қағидаларын қалыптастыруды ғана емес, сонымен бірге, біздің заман сынағына лайықты төтеп беруімізге қажетті нақты жобаларды жүзеге асыруымызды да талап етеді.

Осыған байланысты, мен алдағы жылдарда мықтап қолға алу қажет

RADİKAL İDEOLOJİLER ÇAĞI GEÇMİŞTİR. ARTIK AÇIK, ANLAŞILIR VE GELECEĞİ AYDINLATAN YÖNELİMLERE İHTİYAÇ VARDIR. HEM BİREYİN, HEM DE MİLLETİN HEDEFİ ULAŞMASINI SAĞLAYAN BU TÜR YÖNELİMLER KALKINMANIN ASIL REHBERİ OLABİLİR. EN ÖNEMLİSİ BU YÖNELİMLER ÜLKENİN İMKÂNLANI İLE KAYNAKLARINI DİKKATE ALMALARI GEREKİR. BAŞKA BİR DEYİŞLE, YALNIZCA GERÇEKÇİLİK VE PRAGMATİZM GELECEKTEKİ ON YILLARIN SLOGANI OLMAYA UYGUNDUR.

”

5. ve 15. asırlar arasında Türk dili, Avrasya kıtasında milletler arası iletişimi sağlayan dil olarak kullanılmıştır.

Örneğin, Altın Orda Devleti'nin tüm resmi belgeleri ve uluslararası yazışmaları, aslında Ortaçağdaki Türk dilinde yazılmıştır.

Halkımız İslam dinini kabul ettikten sonra, Orhun-Yenisey yazıtları yavaş yavaş ortadan kalkarak, onun yerine Arap dili ve Arap alfabesi yayılmaya başlamıştır.

10. asırdan 20. asra kadar, yani 900 yıl Kazakistan topraklarında Arap alfabesi kullanılmıştır.

7 Ağustos 1929 tarihinde, SSCB Merkezi Yönetim Komitesi ve SSCB Halk Komiserleri Konseyi' Latin esaslı yeni alfabe olan "Ortak Türk alfabesinin" uygulanmasına ilişkin kararı kabul etmiştir.

1929 yılından 1940 yılına kadar kullanılan Latin alfabesinden sonra Kiril alfabesine geçilmiştir.

13 Kasım 1940 tarihinde "Latin harflerinden oluşan Kazak yazılarının Rus harflerine dayalı yeni alfabeyle değiştirilmiştir."

болатын бірнеше жобаны ұсынамын.

Біріншіден, қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіру жұмыстарын бастауымыз керек. Біз бұл мәселеге неғұрлым дәйектілік қажеттігін терең түсініп, байыппен қарап келеміз және оған кірісуге Тәуелсіздік алғаннан бері мұқият дайындалдық. Қазақ тілінің әліпбиі тым тереңнен тамыр тартатынын білесіздер.

VI-VII ғасырлар – ерте орта ғасыр кезеңі. Бұл уақытта Еуразия құрлығында ғылымға «Орхон-Енисей жазулары» деген атаумен танылған көне түркілердің руникалық жазуы пайда болып, қолданылды.

Бұл адамзат тарихындағы ең көне әліпбилердің бірі ретінде белгілі.

V-XV ғасырларда түркі тілі Еуразия құрлығының аса ауқымды бөлігінде ұлтаралық қатынас тілі болды.

Мәселен, Алтын Орданың бүкіл ресми құжаттары мен халықаралық хат-хабарлары негізінен ортағасырлық түркі тілінде жазылып келді.

rilmesine ilişkin" yasa kabul edilmiştir.

Böylece Kazak alfabesinin değişim tarihi aslında hep siyasi nedenlerle gerçekleşmiştir.

Aralık 2012 yılında halka yaptığım sesleniş konuşmasında duyurduğum "Kazakistan-2050" stratejisinde "2025 yılından itibaren Latin alfabesine geçişi başlatmamız gerektiğini" açıklamışım.

Bu 2025 yılından itibaren tüm alanlarda Latin alfabesine geçişi başlatacağız demektir. Yani 2025 yılından itibaren resmi belgeleri, süreli yayınları ve ders kitapları Latin alfabesiyle yayınlanmaya başlayacağız.

O döneme de yaklaşıyoruz, bu yüzden fazla zaman kaybetmeden bu işleri şimdiden ele almalıyız. Bizler böylesi büyük bir çalışmayı başlatmak için gerekli hazırlık çalışmalarına şimdiden başlayacağız. Hükümet Kazak dilinde Latin alfabesine geçme ile ilgili net bir çizelge oluşturmalıdır.

Latin alfabesine geçmenin derin bir mantığı vardır. Bu geçiş günümüz modern teknolojik ortamıyla ve iletişim çağıyla, 21. yüzyıldaki bi-

Халқымыз Ислам дінін қабылдаған соң руникалық жазулар біртіндеп ысырылып, араб тілі мен араб әліпбиі тарала бастады.

X ғасырдан XX ғасырға дейін, 900 жыл бойы Қазақстан аумағында араб әліпбиі қолданылды.

1929 жылғы 7 тамызда КСРО Орталық Атқару Комитеті мен КСРО Халық Комиссарлары Кеңесінің Президиумы латындандырылған жаңа әліпбиі – «Біртұтас түркі алфавитін» енгізу туралы қаулы қабылдады.

Латын әліпбиінің негізінде жасалған жазу үлгісі 1929 жылдан 1940 жылға дейін қолданылып, кейін кириллицаға ауыстырылды.

1940 жылғы 13 қарашада «Қазақ жазуын латындандырылған әліпбиден орыс графикасы негізіндегі жаңа әліпбиге көшіру туралы» заң қабылданды.

Осылайша, қазақ тілінің әліпбиін өзгерту тарихы негізінен нақты саяси себептермен айқындалып келді.

Мен 2012 жылғы желтоқсан айында жария еткен «Қазақстан-2050» Стратегиясында «2025 жылдан бастап латын әліпбиіне көшуге кірісуіміз керектігін» мәлімдедім.

Бұл – сол кезден барлық салаларда біз латын қарпіне көшуді бастаймыз деген сөз.

Яғни, 2025 жылға қарай іс қағаздарын, мерзімді баспасөзді, оқулықтарды, бәрін де латын әліпбиімен басып шығара бастауға тиіспіз.

Ол кезең де таяп қалды, сондықтан біз уақыт ұттырмай, бұл жұмысты осы бастан қолға алуымыз керек. Біз осынау ауқымды жұмысты бастауға қажетті дайындық жұмыстарына қазірден кірісеміз. Үкімет қазақ тілін латын әліпбиіне көшірудің нақты кестесін жасауы керек.

Латыншаға көшудің терең логикасы бар. Бұл қазіргі заманғы технологиялық ортаның, коммуникацияның, сондай-ақ, XXI ғасырдағы ғылыми

ҰЛТТЫҚ САЛТ-ДӘСТҮР-ЛЕРІМІЗ, ТІЛІМІЗ БЕН МУЗЫКАМЫЗ, ӘДЕБИЕТІМІЗ, ЖОРАЛҒЫЛАРЫМЫЗ, БІР СӨЗБЕН АЙТҚАНДА ҰЛТТЫҚ РУХЫМЫЗ БОЙЫМЫЗДА МӘңгі ҚАЛУҒА ТИІС.

MİLLİ GELENEKLERİ-MİZ, DİLİMİZ VE MÜZİ-ĞİMİZ, EDEBİYATIMIZ VE TÖRENLERİMİZ, DİĞER BİR DEYİŞLE MİLLİ MANEVİYATIMIZ BENLİĞİMİZDE DAİMİ OLARAK KALMALIDIR.

BİZGE ТАРИХ ТУРАЛЫ ӨЗДЕРІНІң СУБЪЕКТИВТІ ПАЙЫМДАРЫН ТЫҚПАЛАУҒА ДА ЕШКІМНІң ҚАҚЫСЫ ЖОҚ.

KİMSENİN DE BİZE TARİHLE İLGİLİ KENDİ SÜBJEKTİF BAKIŞLARINI DAYATMAYA HAKKI YOKTUR.

lim ve eğitim süreçlerinin özellikleriyle doğrudan bağlantılıdır.

Çocuklarımız zaten okullarda İngilizce okuyarak, Latin harflerini öğrenmektedirler. Bu nedenle genç nesil için bu geçiş herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir.

2017 yılın sonuna kadar bilim adamlarının destekleriyle tüm sivil toplum örgütleri temsilcileriyle istişare edilerek, Latin harflerine dayalı Kazak alfabesinin tek bir standardı belirlenmelidir. 2018 yılından itibaren ise yeni alfabe-yi öğreten uzmanları yetiştirmeyi ve okullar için ders kitaplarının hazırlan-masını ele almalıyız.

Önümüzdeki 2 yıl içinde organizasyon ve metod çalışmaları yapılması gerekmektedir.

Elbette, yeni alfabenin uygulanmasıyla beraber belli bir zamana kadar Kiril alfabesi de kullanılacaktır.

İkincisi, sosyal ve beşeri bilimler açısından “Yeni Sosyal Bilimler. Kazak Dilindeki 100 Yeni Ders Kitabı” projesini başlatacağız.

Bunun anlamı şudur:

1. Bizlerin tarih, siyaset bilimi, sosyoloji, felsefe, psikoloji, kültür bilimleri ve filoloji alanlarında öğrencilere iyi bir eğitimin verilmesi adına gereken katkıyı sağlamamız gerekir. Sosyal bilimler alanındaki aydınlarımız ülkenin yüksek öğretim kurumlarındaki sosyal bilimler bölümlerini yeniden yapılandırma hususunda devletin gerekli desteğini alacaklardır. Bize sadece mühendisler ve doktorlar değil, aynı zamanda bugünü ve geleceği derinliğine anlayabilen sosyal bilimciler de lazımdır.

2. Önümüzdeki birkaç yıl içinde sosyal bilimleri tüm alanları üzerinde farklı dillerdeki dünyanın en kaliteli 100 ders kitabını Kazakçaya çevirerek, gençlerimize dünyadaki seçme eserlerden eğitim alma imkânı sağlayacağız. 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren öğrencilerimizi bu ders kitaplarıyla okutmaya başlamalıyız.

3. Bunun için çeviri yapan mevcut kurumlara dayanarak sivil düzeyde “Milli

және білім беру процесінің ерекшеліктеріне байланысты.

Мектеп қабырғасында балаларымыз ағылшын тілін оқып, латын әріптерін онсыз да үйреніп жатыр. Сондықтан, жас буын үшін ешқандай қиындық, кедергілер болмақ емес.

2017 жылдың аяғына дейін ғалымдардың көмегімен, барша қоғам өкілдерімен ақылдаса отырып, қазақ әліпбиінің жаңа графикадағы бірыңғай стандартты нұсқасын қабылдау керек. 2018 жылдан бастап жаңа әліпбиді үйрететін мамандарды және орта мектептерге арналған оқулықтарды дайындауға кірісуіміз қажет.

Алдағы 2 жылда ұйымдастыру және әдістемелік жұмыстар жүргізілуге тиіс.

Әрине, жаңа әліпбиге бейімделу кезеңінде белгілі бір уақыт кириллица алфавиті де

Çeviri Bürosu'nu" kurmamız gerekmektedir. Bu büro hükümet tarafından ilan edilen ihale sonucunda, 2017 yılının yaz ayından itibaren çalışmalarını başlatması gerekmektedir.

Bu program sayesinde ne elde edeceğiz?

Öncelikle, yüzbinlerce öğrenciye yeni ve kaliteli seviyede eğitim vereceğiz.

Bu eğitim alanında küresel rekabet gücü yüksek uzmanların yetiştirilmesi anlamına gelmektedir.

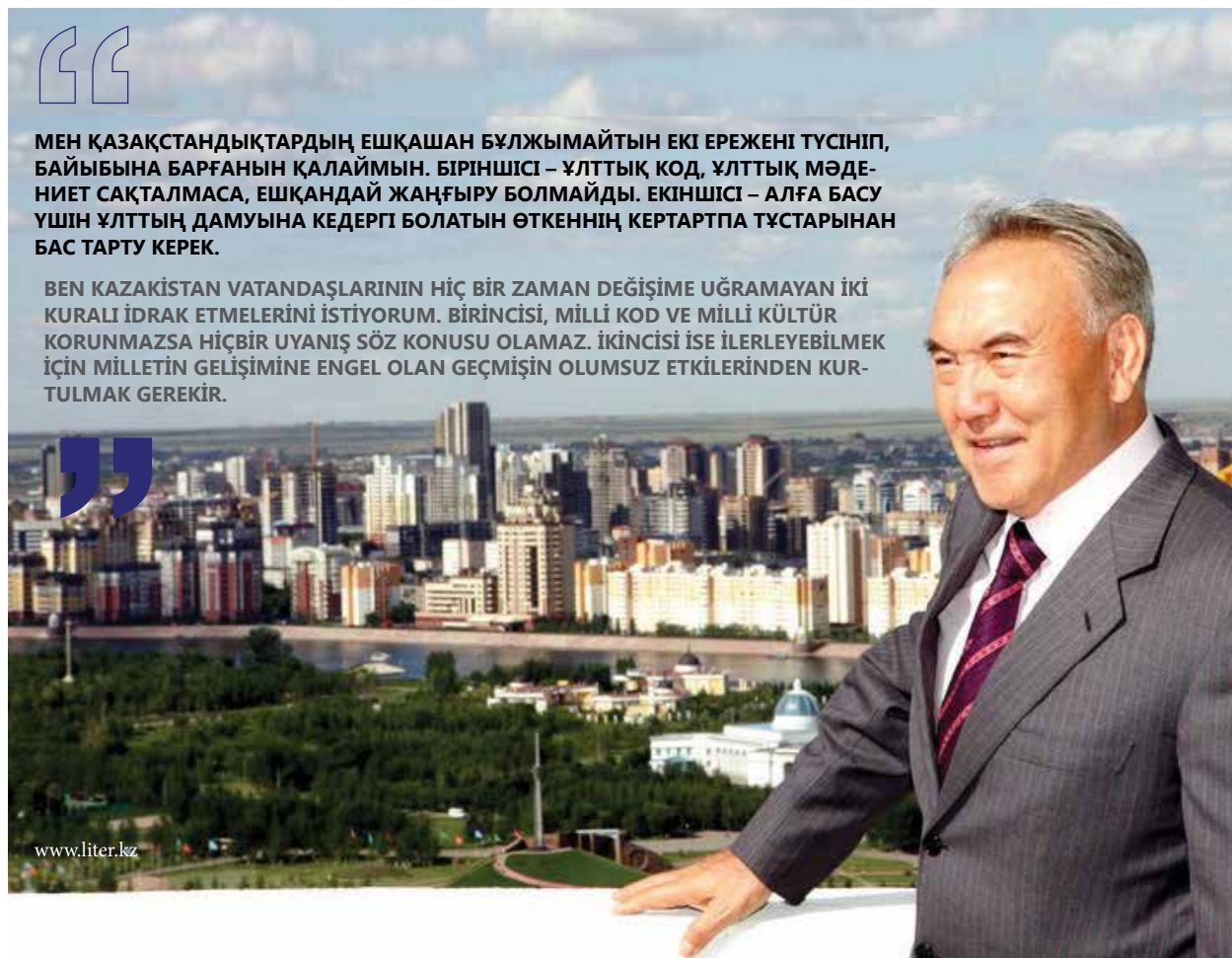
Buna ek olarak, yeni uzmanlar toplumda açıklık, pragmatizm ve rekabet gücü gibi milli şuurun temel ilkelerini modernize eden ana itici güç konumunda olacaklardır. Böylece geleceğin temelleri eğitim kurumlarındaki sınıflarda atılacaktır.

Bizim sosyal bilimimiz uzun yıllar boyunca bir öğretici çerçevesinde kısıtlı kalarak, bizi dünyaya tek bir bakış açısından bakmak zorunda

МЕН ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ЕШҚАШАН БҰЛЖЫМАЙТЫН ЕКІ ЕРЕЖЕНІ ТҮСІНІП, БАЙЫБЫНА БАРҒАНЫН ҚАЛАЙМЫН. БІРІНШІСІ – ҰЛТТЫҚ КОД, ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИЕТ САҚТАЛМАСА, ЕШҚАНДАЙ ЖАҢҒЫРУ БОЛМАЙДЫ. ЕКІНШІСІ – АЛФА БАСУ ҮШІН ҰЛТТЫҢ ДАМУЫНА КЕДЕРГІ БОЛАТЫН ӨТКЕННІҢ КЕРТАРТПА ТҰСТАРЫНАН БАС ТARTY КЕРЕК.

BEN KAZAKISTAN VATANDAŞLARININ HİÇ BİR ZAMAN DEĞİŞİME UĞRAMAYAN İKİ KURALI İDRAK ETMELERİNİ İSTİYORUM. BİRİNCİSİ, MİLLİ KOD VE MİLLİ KÜLTÜR KORUNMAZSA HİÇBİR UYANIŞ SÖZ KONUSU OLAMAZ. İKİNCİSİ İSE İLERLEYEBİLMEK İÇİN MİLLETİN GELİŞİMİNE ENGEL OLAN GEÇMİŞİN OLUMSUZ ETKİLERİNDEN KURTULMAK GEREKİR.

қолданыла тұрады.

Екіншіден, қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар бойынша «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасын қолға аламыз.

Оның мәні мынада:

1. Біз тарих, саясаттану, әлеуметтану, философия, психология, мәдениеттану және филология ғылымдары бойынша студенттерге толыққанды білім беруге қажетті барлық жағдайды жасауға тиіспіз. Гуманитарлық зиялы қауым өкілдері еліміздің жоғары оқу орындарындағы гуманитарлық кафедраларды қайта қалпына келтіру арқылы мемлекеттің қолдауына ие болады. Бізге инженерлер мен дәрігерлер ғана емес, қазіргі заманды және болашақты терең түсіне алатын білімді адамдар да ауадай қажет.

2. Біз алдағы бірнеше жылда гуманитарлық білімнің барлық бағыттары бойынша әлемдегі ең жақсы 100 оқулықты әртүрлі тілдерден қазақ тіліне аударып, жастарға дүние жүзіндегі таңдаулы үлгілердің негізінде білім алуға мүмкіндік жасаймыз. 2018-2019 оқу жылының өзінде студенттерді осы оқулықтармен оқыта бастауға тиіспіз.

3. Ол үшін қазіргі аудармамен айналысатын құрылымдар негізінде мемлекеттік емес Ұлттық аударма бюросын құру керек. Ол Үкіметтің тапсырысы бойынша 2017 жылдың жазынан тиісті жұмыстарға кірісе бергені жөн.

Бұл бағдарлама арқылы неге қол жеткіземіз?

Ең алдымен, жүз мыңдаған студентке жаңа сапалық деңгейде білім бере бастаймыз.

Бұл – білім саласындағы жаһандық бәсекеге неғұрлым бейімделген мамандарды даярлау деген сөз.

Оған қоса, жаңа мамандар ашықтық, прагматизм мен бәсекелік қабілет сияқты сананы жаңғыртудың не-

БІЗ ӘРКІМ ЖЕКЕ БАСЫНЫҢ ҚАНДАЙ ДА БІР ІСКЕ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ МЕН КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІНЕ ҚАРАП БАҒАЛАНАТЫН МЕРИТОКРАТИЯЛЫҚ ҚОҒАМ ҚҰРЫП ЖАТЫРМЫЗ. БҰЛ ЖҮЙЕ ЖЕҢ ҰШЫНАН ЖАЛҒАСҚАН ТАМЫР-ТАНЫСТЫҚТЫ КӨТЕРМЕЙДІ.

BİZ, HERHANGİ BİR İŞE KİŞİNİN ŞAHSİ VE MESLEKİ NİTELİKLERİNDEN DOLAYI YAPTIĞI KATKILARINDAN ÖTÜRÜ YÜKSELMESİNİ SAĞLAYAN MERİTOKRATİK BİR TOPLUM KURMA YOLUNDAYIZ. BU SİSTEMDE KAYIRMACILIĞIN ASLA YERİ OLAMAZ.

бірақмышты. Дүnyadaki en iyi 100 kitabın Kazak dilinde okutulması 5-6 yıl sonra meyvelerini vermeye başlayacaktır. Bu nedenle zaman kaybetmeden, en modern örnekleri alıp onların Kazak dilindeki tercümelerini yapmamız gerekmektedir.

Bu devletin sorumluluğundadır.

Hükümetin bu çalışmayı, çeviri uzmanlarının sağlanması, telif hakkı, eğitim programları ve öğretim görevlilerinin ayarlanması gibi meseleleri gözönünde bulundurarak, kapsamlı bir şekilde hayata geçirmesi gerekmektedir.

Üçüncü olarak, Kazaklar “Vatanına Bayrağını Dik” diye boşuna dememişlerdir.

Vatanperverlik göbek kanının damladığı yere, büyüdüğün köyüne, şehrine ve bölgeneye, yani doğduğun yere duyduğün sevgi ile başlar.

Bu nedenle ben “Doğduğun Yer” programının ele alınmasını öneriyorum. Bu programın kapsamı hızlıca ve kolayca genişleyerek “Doğduğun Ülkeye” dönüşecektir.

Örneğin, “Köyüm-Şarkım” adlı şarkıyı söylediğimizde “Doğduğun yeri sevmeyen, doğduğun ülkeyi nasıl sevsin” cümlelerini dile getirirdik. Aslında bu cümlelerin anlamına baktığımızda çok derin manalar içerdiğini görebiliriz.

Program neden “Doğduğun Yer” olarak isimlendirildi? İnsanoğlu sadece sonsuz zekâyâ değil, ayrıca harikulade duygulara da sahiptir. Doğduğun Yer – herkesin doğup geliştiği, ekmeğini yiyip suyunu içerek büyüdüğü ve bazılarının hayatı boyunca yaşadıkları yerdir. Her nerede olursa olsun, doğduğun yerin hasretini herkes çeker. Doğduğun yerin kültür ve geleneklerine aşk ve şevkle ilgi göstermek, gerçek vatanperverliğin gerekliliklerinden biridir.

Bu herhangi bir toplumu öylesine bir araya getiren bir olgu değil, gerçek anlamda bir milletin kültürel-genetik kodunun temelidir.

Babalarımız asırlar boyu sadece uçsuz bucaksız topraklarımızı korumakla kalmayıp, onlar milletin geleceğini, gelecek nesilleri, bizi korumuşlardır. Dört

гізгі қағидаларын қоғамда орнықтыратын басты күшке айналады. Осылайша, болашақтың негізі білім ордаларының аудиторияларында қаланады.

Біздің әлеуметтік және гуманитарлық біліміміз ұзақ жылдар бойы бір ғана ілімнің аясында шектеліп, дүниеге бір ғана көзқараспен қарауға мәжбүр болдық. Әлемнің үздік 100 оқулығының қазақ тілінде шығуы 5-6 жылдан кейін-ақ жемісін бере бастайды. Сол себепті, уақыт ұттырмай, ең заманауи, таңдаулы үлгілерді алып, олардың қазақ тіліндегі аудармасын жасауымыз керек.

ТАБЫСТЫ БОЛУДЫҢ ЕҢ ІРГЕЛІ, БАСТЫ ФАКТОРЫ БІЛІМ ЕКЕНІН ӘРКІМ ТЕРЕҢ ТҮСІНУІ КЕРЕК. ЖАСТАРЫМЫЗ БАСЫМДЫҚ БЕРЕТІН МЕЖЕЛЕРДІҢ ҚАТАРЫНДА БІЛІМ ӘРДАЙЫМ БІРІНШІ ОРЫНДА ТҰРУЫ ШАРТ. СЕБЕБІ, ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖҮЙЕСİNДЕ БІЛІМДІ БӘРІНЕН БІІК ҚОЯТЫН ҰЛТ ҚАНА ТАБЫСҚА ЖЕТЕДІ.

bir taraftan saldıran düşmanlara toprağımızın bir karışını bile vermeyerek, sonraki nesillerine bu toprakları miras olarak bırakmışlardır.

Doğduğun yere olan sevgi neyi ifade eder, genel olarak programın anlamı nedir?

Birinci olarak, bu program, eğitim alanında geniş çaplı olarak yerel tarihin tanıtılması çalışmalarını yürütmeye, ekolojik dengeyi ve yerleşim alanlarını iyileştirmeye önem verilmesini, yerel düzeydeki tarihi eserlerin ve kültürel mirasların restorasyonunun yapılmasını amaçlamaktadır.

www.liter.kz

Бұл – мемлекеттің міндеті.

Үкімет мұны аудармашы мамандармен қамтамасыз ету, авторлық құқық, оқу-әдістемелік бағдарламалар мен профессорлық-оқытушылық құрамды белгілеу сияқты жайттарды ескере отырып, кешенді түрде шешуі керек.

Ушіншіден, Қазақ «Туған жерге туыңды тік» деп бекер айтпаған.

Патриотизм кіндік қаның тамған жеріңе, өскен ауылыңа, қалаң мен өңіріңе, яғни туған жеріңе деген сүйіспеншіліктен басталады.

Сол себепті, мен «Туған жер» бағдар-

**BAŞARILI OLABİLME-
NİN EN TEMEL VE ANA
FAKTÖRÜ İYİ BİR EĞİTİM
ALMAKTAN GEÇTİĞİNİ
HERKES İYİ ANLAMALI-
DIR. GENÇLERİMİZİN
ÖNCELİK VERDİKLERİ
KRİTERLERİN ARASINDA
ÇOK İYİ BİR EĞİTİM AL-
MAK BİRİNCİL ÖNCELİK
OLMALIDIR. ÇÜNKÜ
DEĞERLER SİSTEMİN-
DE ANCAK EĞİTİME VE
BİLİME ÖNCELİK VEREN
MİLLETLER BAŞARILI
OLABİLİRLER.**

Vatanperverliğini en iyi örneği okulda anavatan tarihinin okunmasından başlayacaktır.

Anavatanın her bir vadisi ve tepesi, dağı ve nehirleri geçmişten izler taşımaktadır. Her bir yerin adının tarihçesinde birçok hikâye ve efsaneler yatmaktadır. Her bir bölgenin orada yaşayan halka kışta sığınak, yazda gölge olan ve isimleri halkın hafızasında saklı olan evlatları vardır. Gençlerin bunların hepsini bilerek yetişmesi gerekmektedir.

İkinci olarak, başka yerlere göç etseler de doğduğu yeri unutmayan, buralara yardım etmek isteyen girişimcileri, yetkilileri ve aydınları gençler ile bir araya getirerek desteklemek gerekmektedir.

ламасын қолға алуды ұсынамын. Оның ауқымы ізінше оп-оңай кеңейіп, «Туған елге» ұласады.

Мәселен, «Ауылым – әнім» атты әнді айтқанда, «Туған жерін сүйе алмаған, сүйе алар ма туған елін» деп шырқайтын едік қой. Бажайлап қарасақ, бұл – мағынасы өте терең сөздер.

Бағдарлама неге «Туған жер» деп аталады? Адам баласы – шексіз зерденің ғана емес, ғажайып сезімнің иесі. Туған жер – әркімнің шыр етіп жерге түскен, бауырында еңбектеп, қаз басқан қасиетті мекені, талай жанның өмір-бақи тұратын өлкесі. Оны қайда жүрсе де жүрегінің түбінде әлдилеп өтпейтін жан баласы болмайды.

Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүрлеріне айрықша іңкәрлікпен атсалысу – шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі.

Бұл кез келген халықты әншейін біріге салған қауым емес, шын мәніндегі ұлт ететін мәдени-генетикалық кодының негізі.

Біздің бабаларымыз ғасырлар бойы ұшқан құстың қанаты талып, жүгірген аңның тұяғы тозатын ұлан-ғайыр аумақты ғана қорғаған жоқ.

Олар ұлттың болашағын, келер ұрпағын, бізді қорғады. Сан тараптан сұқтанған жат жұртқа Атамекеннің қарыс қадамын да бермей, ұрпағына на мирас етті.

Туған жерге деген сүйіспеншілік нені білдіреді, жалпы, бағдарламаның мәні неде?

Бірінші, бұл білім беру саласында ауқымды өлкетану жұмыстарын жүргізуді, экологияны жақсартуға және елді мекендерді абаттандыруға баса мән беруді, жергілікті деңгейдегі тарихи ескерткіштер мен мәдени нысандарды қалпына келтіруді көздейді.

Патриотизмнің ең жақсы үлгісі орта мектепте туған жердің тарихын оқудан көрініс тапса игі.

Туған жердің әрбір сайы мен қы-

БІЗДІҢ КЕШЕГІ ТАРИХЫМЫЗ БҰЛТАРТПАС БІР АҚИҚАТҚА – ЭВОЛЮЦИЯЛЫҚ ДАМУ ҒАНА ҰЛТТЫҢ ӨРКЕНДЕУІНЕ МҮМКІНДІК БЕРЕТІНІНЕ КӨЗІМІЗДІ ЖЕТКІЗДІ.

БІЗІМ GEÇMİŞ TARİHİMİZ APAÇIK BİR GERÇEĞİ, YANİ YALNIZCA EVRİMSEL GELİŞİMİN MİLLETİN KALKINMASINI SAĞLAYABİLECEĞİNİ GÖSTERMİŞTİR.

Bu normal ve gerçek vatanseverliktir ve herkes bu duyguyu taşıyabilir. Bunu engellemek yerine daha da cesaretlendirmek gerekir.

Üçüncüden yerel yönetim organları “Doğduğun Yer” programını düzenli ve organizeli bir şekilde ele almalıdırlar.

Bu çalışmayı kendine haline bırakamayız ve onu titizlikle kavrayarak halka doğru bir şekilde anlatılması gerekmektedir.

Vatanına yardım edenlere destek ve saygı göstermenin çeşitli yollarını bulmalıyız.

Bu konuda yapılması gerekli çok işler vardır.

Bu sayede şehirlerin güzelleştirilmesi, okulların bilgisayarlar ile donatılmasına, yerel üniversitelere sponsorluk yapılmasına, müze ve galeriler fonun geliştirilmesine imkân sağlanabilir.

Kısaca “Doğduğun Yer” programı yurt çapında vatanperverliğini ana çekirdeğini oluşturabilir.

Doğduğun yere duyulan sevgi doğduğun ülkeye yani Kazakistan’a duyulan vatanperverlik duygusuna dönüşecektir.

Dördüncü olarak, yerel tesisler ve yerleşim alanları için hazırlanan “Doğduğun Yer” programından hariç hatta bundan da daha önemli, milletin şuuruna yurt çapındaki mukaddes mekânlar anlayışını sindirmemiz gerekmektedir.

Bunun için “Kazakistan’ın Mukaddes Manevi Değerleri” ya da “Kazakistan’ın Mukaddes Yerlerinin Haritası” projelerinin hazırlanması gerekmektedir.

Her bir halkın ve her bir medeniyetin herkese şayan mukaddes yerleri vardır ve bu yerleri halkın her bir bireyi bilir.

Bu manevi geleneğin temellerinden biridir.

Biz uçsuz bucaksız toprağı olan ve manevi açıdan zengin bir tarihe sahip bir milletiz. Ulu Bozkırın göz alabildiğince büyük toprakları tarihte çeşitli rollere sahip olmuştur. Fakat böyle bir manevi topraklarda yaşayan halk arasındaki

рқасы, тауы мен өзені тарихтан сыр шертеді. Әрбір жер атауының төркіні туралы талай-талай аңыздар мен әңгімелер бар. Әрбір өлкенің халқына суықта пана, ыстықта сая болған, есімдері ел есінде сақталған біртуар перзенттері бар. Осының бәрін жас ұрпақ біліп өсуге тиіс.

Екінші, басқа аймақтарға көшіп кетсе де туған жерлерін ұмытпай, оған қамқорлық жасағысы келген кәсіпкерлерді, шенеуніктерді, зиялы қауым өкілдері мен жастарды ұйымдастырып, қолдау керек. Бұл – қалыпты және шынайы патриоттық сезім, ол әркімде болуы мүмкін. Оған тыйым салмай, керісінше, ынталандыру керек.

Үшінші, жергілікті билік «Туған жер» бағдарламасын жинақылықпен және жүйелілікпен қолға алуға тиіс.

Бұл жұмысты өз бетімен жіберуге болмайды, мұқият ойластырып, халыққа дұрыс түсіндіру қажет.

Туған жеріне көмек жасаған жандарды қолдап-құрметтеудің түрлі жолдарын табу керек.

Бұл жерде де көп жұмыс бар.

Осы арқылы қалаларды көгалдандыруға, мектептерді компьютерлендіруге, жергілікті жоғары оқу орындарына демеушілік жасауға, музейлер мен галереялар қорын байыта түсуге болады.

Қысқаша айтқанда, «Туған жер» бағдарламасы жалпыұлттық патриотизмнің нағыз өзегіне айналады.

Туған жерге деген сүйіспеншілік Туған елге – Қазақстанға деген патриоттық сезімге ұласады.

Төртіншіден, жергілікті нысандар мен елді мекендерге бағытталған «Туған жер» бағдарламасынан бөлек, біз халықтың санасына одан да маңыздырақ – жалпыұлттық қасиетті орындар ұғымын сіңіруіміз керек.

Ол үшін «Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары» немесе «Қазақстанның киелі жерлерінің гео-

**ҚОҒАМДЫҚ ЖӘНЕ
ГУМАНИТАРЛЫҚ
ҒЫЛЫМДАР БОЙЫН-
ША «ЖАҢА ГУМА-
НИТАРЛЫҚ БІЛІМ.
ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ
100 ЖАҢА ОҚУЛЫҚ»
ЖОБАСЫН ҚОЛҒА
АЛАМЫЗ.**

**SOSYAL VE BEŞERİ
BİLİMLER AÇISINDAN
“YENİ SOSYAL BİLİM-
LER. KAZAK DİLİNDEKİ
100 YENİ DERS KİTABI”
PROJESİNİ BAŞLATA-
CAĞIZ.**

бағ hiç bir zaman kopmamıştır.

Biz daha önceleri bu kadar görkemli, manevi ve değerli mekânlarımızı tek bir zincir çerçevesinde bir araya getirememiştik.

Sorun sadece ülkemizdeki anıtları, binaları ve antik şehirleri restore etmekten ibaret değildir.

Fikrin ana temelini Ulu Dağdaki anıtlarının, Hoca Ahmet Yesevi türbesinin, Taraz şehrindeki antik anıtlarının, Beket Ata türbesinin, Altay'daki eski mezarlıklar ile Jetisu'daki kutsal mekânların ve diğer mukaddes yerlerin birbirlerine bağlanarak, milletin hafızasına bir bütün olarak sindirmek oluşturmaktadır.

Bunların hepsi bir araya getirildiğinde milletimizin milli kimliğinin kalıcı temellerini oluşturacaktır.

Biz yabancı ideolojilerin etkilerinden bahsettiğimizde, bu ideolojilerinin arkasında başka halkların değerlerinin ve kültürel sembollerinin yattığını sürekli hatırlamamız gerekmektedir.

Bu noktada yabancı ideolojilere ancak kendi milli değerlerimizle karşı koyabiliriz.

Kazakistan'ın mukaddes topraklarının kültürel-coğrafi kemeri, aradan asırlar geçse de bizi her türlü manevi zaafiyetten koruyup kollayabilecek sembolik kalkanımız ve milli gurur kaynağıdır.

Bu milli kimliğini temel unsurlarından biridir. Bu yüzden biz binyıllık tarihimize ilk defa böylesi kapsamlı bir projeyi hayata geçirmek zorundayız.

Bu sene içerisinde hükümet halkın da görüşlerini alarak projeyi hazırlamalıdır. Burada üç konuya önem verilmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle:

1. Bahsi geçen “Kültürel-Coğrafi Kemer” projesinin rolü ve bu kapsama alınacak yerler ile ilgili her bir Kazakistan vatandaşının bilgilenmesi için gerekli eğitim hazırlıklarının yürütülmesi gerekmektedir.

2. Medya kuruluşları bu tür milli bilgilendirme projeleri ile daha sık ilgilenmelidir.

ҚАЗАҚ ТІЛІН БІРТІНДЕП ЛАТЫН ӘЛІПБИІНЕ КӨШІРУ ЖҰМЫСТАРЫН БАСТАУЫМЫЗ КЕРЕК. ЛАТЫНШАҒА КӨШУДІҢ ТЕРЕҢ ЛОГИКАСЫ БАР. БҰЛ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ОРТАНЫҢ, КОММУНИКАЦИЯНЫҢ, СОНДАЙ-АҚ, ХХІ ҒАСЫРДАҒЫ ҒЫЛЫМИ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ.

KAZAK DİLİNİN AŞAMALI OLARAK LATİN ALFABESİNE GEÇİŞ ÇALIŞMALARI BAŞLAMALIDIR. LATİN ALFABESİNE GEÇMENİN DERİN BİR MANTIĞI VARDIR. BU GEÇİŞ GÜNÜMÜZ MODERN TEKNOLOJİK ORTAMIYLA VE İLETİŞİM ÇAĞIYLA, 21. YÜZYILDAKİ BİLİM VE EĞİTİM SÜREÇLERİNİN ÖZELLİKLERİYLE DOĞRUDAN BAĞLANTILIDIR.

www.akorda.kz

графиясы» жобасы керек.

Әрбір халықтың, әрбір өркениеттің баршаға ортақ қасиетті жерлері болады, оны сол халықтың әрбір азаматы біледі.

Бұл – рухани дәстүрдің басты негіздерінің бірі.

Біз – ұлан-ғайыр жері мен аса бай рухани тарихы бар елміз. Ұлы Даланың көз жеткізгісіз кең-байтақ аумағы тарихта түрлі рөл атқарған. Бірақ, осынау рухани географиялық белдеуді мекен еткен халықтың тонның ішкі бауындай байланысы ешқашан үзілмеген.

Біз тарихымызда осынау көркем, рухани, қастерлі жерлеріміздің біртұтас желісін

3. Іш ve дiш кyльтyрeл тyризм миллетимизин бy мyкaддес мирасларинa дaйaндaрылмaлдыр. Кyльтyрeл oнeми aчacиндaн бизим Тyркистaнимыз вeйa Aлтaйымыз сaдeцe милли вeйa китасaл дeгiл, дyнья чaпиндaки oнeмлi дeгeрлeрдир.

Beшинци oларaк, modern дyньядaки рекaбeт eдeбилirлик кaбилйeти, aйнy зaмaндa кyльтyрeл рекaбeт eдeбилirлик кaбилйeти aнлaминa дa гeлмeктeдир. ABD Soғyк Caвaш дoнeминдeки бaшaрларинин бyйyк бир бoлyмyнy Hollywo-od'a бopчлyдир.

Биз, 21. yyзылдa дyнья харитaсиндa eғсиз вe бaғымсыз бир миллет oлмaк иcтиyрcак "Kyрeсeл Чaғдaш Kазaкистaн Кyльтyрy" пpojectини хaятa гeчирмeмиз гeрeкмeктeдир.

Дyнья бизи сaдeцe пeтoллe вeйa улyсларaрaсы

бұрын-соңды жасаған емеспіз.

Мәселе еліміздегі ескерткіштерді, ғимараттар мен көне қалаларды қалпына келтіруде тұрған жоқ.

Идеяның түпкі төркіні Ұлытау төріндегі жәдігерлер кешенін, Қожа Ахмет Ясауи мавзолейін, Тараздың ежелгі ескерткіштерін, Бекет ата кесенесін, Алтайдағы көне қорымдар мен Жетісудың киелі мекендерін және басқа да жерлерді өзара сабақтастыра отырып, ұлт жадында біртұтас кешен ретінде орнықтыруды меңзейді.

Мұның бәрі тұтаса келгенде халқымыздың ұлттық бірегейлігінің мызғымас негізін құрайды.

Біз жат идеологиялардың әсері туралы айтқанда, олардың артында басқа халықтардың белгілі бір құндылықтары мен мәдени символдары тұрғанын есте ұстауымыз керек.

Тиісінше, оларға өзіміздің ұлттық құндылықтарымыз арқылы ғана төтеп бере аламыз.

Қазақстанның қасиетті жерлерінің мәдени-географиялық белдеуі – неше ғасыр өтсе де бізді кез келген рухани жұтаңдықтан сақтап, аман алып шығатын символдық қалқанымыз әрі ұлттық мақтанышымыздың қайнар бұлағы.

Ол – ұлттық бірегейлік негіздерінің басты элементтерінің бірі. Сондықтан, мыңжылдық тарихымызда біз алғаш рет осындай ауқымды жобаны жасап, жүзеге асыруға тиіспіз.

Биыл Үкімет жұртшылықпен ақылдаса отырып, жобаны әзірлеуі керек. Онда үш мәселе қамтылғаны жөн. Нақтырақ айтқанда:

1. Аталған «Мәдени-географиялық белдеудің» рөлі мен оған енетін орындар туралы әрбір қазақстандық білуі үшін оқу-ағарту дайындығын жүргізу қажет.

2. БАҚ осыдан туындайтын ұлттық ақпараттық жобалармен жүйелі түрде, мықтап айналысуы керек.

3. Ішкі және сыртқы мәдени туризм халқымыздың осы қастерлі мұраларына сүйенуге тиіс. Мәдени маңыздылығы тұрғысынан біздің Түркістан немесе Алтай – ұлттық

arenadaki büyük inisiyatiflerimizle değil, aynı zamanda kültürel başarılarımızla da tanımalıdır.

Bu proje neyi amaç edinmektedir?

Birinci olarak, milli kültürümüzün BM'nin altı dilinde - İngilizce, Rusça, Çince, İspanyolca, Arapça ve Fransız dillerinde seslendirilmesi hedefinin koyulması gerekmektedir.

İkinci olarak, bu günümüz Kazakistan vatan-daşlarının meydana getirdiği ve getirmekte olduğu çağdaş bir kültür olmalıdır.

Üçüncü olarak, kültürel miraslarımızı dünya halklarına tanıtanın yeni yöntemlerini bulmalıyız. Kültürel ürünlerimiz sadece kitap olarak değil, çeşitli multimedya araçlarını kullanarak da çıkarmamız iyi olur.

Dördüncü olarak, bu projeye kapsamlı devlet desteği sağlanmalıdır. Dış İşleri, Kültür ve Spor, Enformasyon ve İletişim Bakanlıkları düzenli olarak el ele çalışmalıdırlar.

Beşinci olarak, bu çalışma içerisinde entelektüel zümrenin, onun içinde Yazarlar Birliği ile Bilim Akademisinin, üniversiteler ile sivil toplum kuruluşlarının önemli roller üstlenmesi gerekmektedir.

Biz çağdaş kültürümüzün hangi yanlarının uluslararası arenada tanıtılması gerektiğini belirlemeliyiz. Milli kültürümüzün en iyi örneklerini seçtikten sonra, onları yurtdışında tanıtma işlerine ağırlık vereceğiz.

2017 yılı dünyaya hangi kültürel başarılarımızı gösterebileceğimizin seçilmesi açısından belirleyici bir yıl olacaktır. Daha sonra bu özgün programımızı 5-7 yıl içerisinde özenle yerine getireceğiz.

Böylece, binlerce yıllık tarihimize kendi kültürümüz ilk defa dünyanın dört bir köşesine ulaşarak en önemli dillerde anlatılacaktır.

Altıncı olarak, milli gururumuz sadece eski kahraman atalarımız, bilge âlimlerimizle ve türkülerimizle sınırlandırılmamalıdır.

Ben günümüzde yaşayanların başarılarının tarihine de önem verilmesi gerektiğini öneriyorum.

Bu fikri "Kazakistan'daki 100 Yeni İsim" projesi aracılığıyla hayata geçirebiliriz.

Ülkemizin bağımsızlık yılının yazılmaya başlanmasından itibaren sadece 25 yıl geçti.

немесе құрлықтық қана емес, жаһандық ауқымдағы құндылықтар.

Бесіншіден, заманауи әлемдегі бәсекелік қабілет – мәдениеттің де бәсекелік қабілеті деген сөз. АҚШ-тың «қырғи-қабақ соғыс» кезіндегі табысының қомақты бөлігі Голливудтың еншісінде.

Біз ХХІ ғасырдың жаһандық картасында ешкімге ұқсамайтын, дербес орны бар ұлт боламыз десек, «Жаһандағы заманауи қазақстандық мәдениет» жобасын іске асыруға тиіспіз.

Әлем бізді қара алтынмен немесе сыртқы саясаттағы ірі бастамаларымызбен ғана емес, мәдени жетістіктерімізбен де тануы керек.

Бұл жоба нені көздейді?

Бірінші, отандық мәдениет

БҰҰ-ның алты тілі – ағылшын, орыс, қытай, испан, араб және француз тілдерінде сөйлеуі үшін мақсатты ұстаным болуы шарт.

Екінші, ол бүгінгі қазақстандықтар жасаған және жасап жатқан заманауи мәдениет болуға тиіс.

Үшінші, мәдени қазыналарымызды әлем жұртшылығына таныстырудың мүлдем жаңа тәсілдерін ойластыру керек.

Мәдени өнімдеріміз тек кітап түрінде емес, әртүрлі мультимедиялық тәсілдермен де шыққаны абзал.

Төртінші, бұған ауқымды мемлекеттік қолдау жасалуы қажет. Сыртқы істер, Мәдениет және спорт, Ақпарат және коммуникациялар министрліктері жүйелі түрде, қоян-қолтық жұмыс істеуі керек.

Бесінші, бұл жұмыста шығармашылық зиялы қауым, оның ішінде Жазушылар одағы мен Ғылым академиясы, университеттер мен қоғамдық ұйымдар үлкен рөл атқаруға тиіс.

Біз заманауи мәдениетіміздің қандай өкілдері әлемдік аренаға жол тартуы керектігін анықтап алуымыз керек.

Ұлттық мәдениетіміздің озық үлгілерін іріктеп алғаннан кейін шетелдерде оларды таныстыру рәсімдерін өткіземіз.

2017 жыл жер жүзіне мәдениет саласын-

“

БІЗ ЖАТ ИДЕОЛОГИЯЛАРДЫҢ ӘСЕРІ ТУРАЛЫ АЙТҚАНДА, ОЛАРДЫҢ АРТЫНДА БАСҚА ХАЛЫҚТАРДЫҢ БЕЛГІЛІ БІР ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ МЕН МӘДЕНИ СИМВОЛДАРЫ ТҰРҒАНЫН ЕСТЕ ҰСТАУЫМЫЗ КЕРЕК. ТИІСІНШЕ, ОЛАРҒА ӨЗІМІЗДІҢ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗ АРҚЫЛЫ ҒАНА ТӨТЕП БЕРЕ АЛАМЫЗ.

BİZ YABANCI İDEOLOJİLERİN ETKİLERİNDEN BAHSETTİĞİMİZDE, BU İDEOLOJİLERİNİN ARKASINDA BAŞKA HALKLARIN DEĞERLERİNİN VE KÜLTÜREL SEMBOLLERİNİN YATTIĞINI SÜREKLİ HATIRIMIZDA TUTMAMIZ GEREKMEKTEDİR. BU NOKTADA YABANCI İDEOLOJİLERE ANCAK KENDİ MİLLİ DEĞERLERİMİZLE KARŞI KOYABİLİRİZ.

”

Bu tarihi süreç açısından baktığımızda sadece bir an olsa da, ülkemiz için asra bedel bir dönemdir. Tabii ki, bu yıllarda yapılan işlerin ehemmiyetli ve anlamlı olduğuna hiç şüphe yoktur.

Lakin bu bir çok işleri başarmış ve ülkesinin gelişmesine çok büyük emekleri geçmiş insanları kendileri ve başarıya ulaşma hikâyeleri, genellikle kuru bilgiler ve rakamların gölgesinde kalmaktadır. Açıkçası Kazakistan'ın her bir başarısında birçok insanın ka-

дағы қай жетістіктерімізді көрсете алатынымызды айқындап алу тұрғысынан шешуші жыл болмақ. Содан соң бірегей бағдарламаны 5-7 жылда тыңғылықты жүзеге асырамыз.

Осылайша, мың жылдық тарихымызда төл мәдениетіміз тұңғыш рет әлемнің барлық құрлықтарына жол тартып, басты тілдерінде сөйлейтін болады.

Алтыншыдан, ұлт мақтанышы біздің

deri vardır.

“Kazakistan’daki 100 Yeni İsim” projesi, bu bağımsızlık yıllarında başarıyı elde eden, ülkemizin dört bir köşesinde yaşayan farklı yaşlardan, etnik gruplardan insanların tarihidir.

Projede insanların gerçek yaşamları ile biyografileri kapsamında günümüz çağdaş Kazakistan’ın görünümü sergilenecektir. Biz çoğu zaman “İyi insan yanında yürüyor” sözünün derin manasının farkına varmıyoruz.

“

ҰЛТ МАҚТАНЫШЫ БІЗДІҢ БҰРЫНҒЫ ӨТКЕН БАТЫР БАБАЛАРЫМЫЗ, ДАНАГӨЙ БИЛЕРІМІЗ БЕН ЖЫРАУЛАРЫМЫЗ ҒАНА БОЛМАУҒА ТИІС. МЕН БҮГІНГІ ЗАМАНДАСТАРЫМЫЗДЫҢ ЖЕТІСТІКТЕРІНІҢ ТАРИХЫНА ДА НАЗАР АУДАРУДЫ ҰСЫНАМЫН. БҰЛ ИДЕЯНЫ «ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ 100 ЖАҢА ЕСІМ» ЖОБАСЫ АРҚЫЛЫ ІСКЕ АСЫРҒАН ЖӨН.

MİLLÎ GURURUMUZ SADECE ESKİ KAHRAMAN ATALARIMIZ, BİLGE ÂLİMLERİMİZLE VE TÜRKÜLERİMİZLE SINIRLANDIRILMAMALIDIR. BEN GÜNÜMÜZDE YAŞAYANLARIN BAŞARILARININ TARİHİNE DE ÖNEM VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ ÖNERİYORUM. BU FİKRİ “KAZAKİSTAN’DAKİ 100 YENİ İSİM” PROJESİ ARACILIĞIYLA HAYATA GEÇİREBİLİRİZ.

”

бұрынғы өткен батыр бабаларымыз, данагөй билеріміз бен жырауларымыз ғана болмауға тиіс.

Мен бүгінгі замандастарымыздың жетістіктерінің тарихына да назар аударуды ұсынамын.

Бұл идеяны «Қазақстандағы 100 жаңа есім» жобасы арқылы іске асырған жөн.

Еліміздің Тәуелсіздік жылнамасы жазыла бастағанына небәрі 25 жыл болды. Бұл – тарих тұрғысынан қас қағым сәт десек те, еліміз үшін ғасырға бергісіз кезең. Әрине, жасалған жұмыстардың маңызы мен ауқымына ешбір күмән жоқ.

Дегенмен, осы қыруар істі атқарған, ел дамуына зор үлес қосқан азаматтардың өздері мен олардың табысқа жету тарихы әдетте құрғақ фактілер мен цифрлардың тасасында қалып қояды. Шын мәнінде, Қазақстанның әрбір жетістігінің артында алуан түрлі тағдырлар тұр.

«Қазақстандағы 100 жаңа есім» жобасы – Тәуелсіздік жылдарында табысқа жеткен, еліміздің әр өңірінде тұратын түрлі жастағы, сан алуан этнос өкілдерінің тарихы.

**БІЗ ХХІ ҒАСЫРДЫҢ
ЖАҢАНДЫҚ КАР-
ТАСЫНДА ЕШКІМГЕ
ҰҚСАМАЙТЫН,
ДЕРБЕС ОРНЫ БАР
ҰЛТ БОЛАМЫЗ ДЕСЕК,
«ЖАҢАНДАҒЫ ЗАМА-
НАУИ ҚАЗАҚСТАН-
ДЫҚ МӘДЕНИЕТ»
ЖОБАСЫН ІСКЕ
АСЫРУҒА ТИІСПІЗ.**

**БІЗ, 21. YÜZYILDA
DÜNYA HARİTASINDA
EŞSİZ VE BAĞIMSIZ
BİR MİLLET OLMAK
İSTİYORSAK “KÜRESEL
ÇAĞDAŞ KAZAKİSTAN
KÜLTÜRÜ” PROJESİNİ
HAYATA GEÇİRMEMİZ
GEREKMEKTEDİR.**

Hâlbuki bağımsızlık yıllarında kendi emeği, bilimi, sanatı ile öne çıkan birçok insanımız var. Onların geçtiği yollar tüm istatistiki verilerden daha önemli bilgileri içermektedir.

Bu yüzden onları televizyondaki belgesel karakterlere dönüştürmemiz gerekmektedir. Gençler hayatlarına gerçekçi olarak bakmaları ve kendi kaderlerine kendileri hükmedebilen vatandaşlar olmaları için onlara örnek olabilecek şahsiyetleri sunmalıyız.

Günümüzdeki medya kültürünü güzel konuşabilen söz ustaları değil, hayatın özünden alınan gerçek hikâyeler oluşturmaktadır. Bu tür hikâyeleri göstermek medyanın ana görevlerinden birisi olmalıdır. Bu proje üç meseleyi çözme-ye yönlendirilmelidir.

1. Akıllı, emeği, yeteneği ile modern Kazakistan'ı oluşturan vatandaşları topluma tanıtmak.

2. Onlara medya desteği sağlanarak çeşitli multimedya alanlarında yer almasına imkân tanımak.

3. “100 Yeni İsim” projesinin bölge bazı örneklerini oluşturmak. Milletimiz değerli şahsiyetlerini bilmelidirler.

Жобада нақты адамдардың нақты тағдырлары мен өмірбаяндары арқылы бүгінгі, заманауи Қазақстанның келбеті көрініс табады.

Біз «Жаныңда жүр жақсы адам» деген сөздің байыбына бара бермейміз. Шын мәнінде, Тәуелсіздік дәуірінде өзінің еңбегімен, білімімен, өнерімен озып шыққан қаншама замандастарымыз бар. Олардың жүріп өткен жолдары – кез келген статистикадан артық көрсеткіш.

Сондықтан, оларды телевизиялық деректі туындылардың кейіпкеріне айналдыруымыз керек. Жастар өмірге шынайы көзбен қарап, өз тағдырларына өздері иелік ете алатын азаматтар болуы үшін оларға үлгі ұсынуымыз керек.

Қазіргі медиамәдениетті суырыла сөйлейтін «шешендер» емес, өмірдің өзінен алынған шынайы оқиғалар қалыптастырады. Мұндай оқиғаларды көрсету бұқаралық ақпарат құралдарының басты нысанасына айналуға тиіс.

Бұл жоба үш мәселені шешуге бағытталғаны жөн.

1. Ақылымен, қолымен, дарынымен заманауи Қазақстанды жасап жатқан нақты адамдарды қоғамға таныту.
2. Оларға ақпараттық қолдау жасап, танымал етудің жаңа мультимедиялық алаңын қалыптастыру.
3. «100 жаңа есім» жобасының өңірлік нұсқасын жасау. Ел-жұрт ұлтымыздың алтын қорына енетін тұлғаларды білуге тиіс.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мемлекет пен ұлт құрыштан құйылып, қатып қалған дүние емес, үнемі дамып отыратын тірі ағза іспетті. Ол өмір сүру үшін заман ағымына саналы түрде бейімделуге қабілетті болуы керек.

Жаңа жаһандық үрдістер ешкімнен сұрамай, есік қақпастан бірден төрге озды. Сондықтан, заманға сәйкес

**МЕН «ТУҒАН ЖЕР»
БАҒДАРЛАМАСЫН
ҚОЛҒА АЛУДЫ
ҰСЫНАМЫН. ОНЫҢ
АУҚЫМЫ ІЗІНШЕ
ОП-ОҢАЙ КЕҢЕЙІП,
«ТУҒАН ЕЛГЕ» ҰЛАСАДЫ.**

**BEN “DOĞDUĞUN
YER” PROGRAMININ
ELE ALINMASINI
ÖNERİYORUM. BU
PROGRAMIN KAPSAMI
HIZLICA VE KOLAY-
CA GENİŞLEYEREK
“DOĞDUĞUN ÜLKEYE”
DÖNÜŞECEKTİR.**

**МЕН БАРША ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР,
ӘСІРЕСЕ, ЖАС ҰРПАҚ
ЖАҢҒЫРУ ЖӨНІНДЕ-
ГІ ОСЫНАУ ҰСЫНЫ-
СТАРДЫҢ МАҢЫ-
ЗЫН ТЕРЕҢ ТҮСІНЕДІ
ДЕП СЕНЕМІН.**

**ŞAHSIM ADINA TÜM
KAZAKİSTAN VATAN-
DAŞLARININ, ÖZEL-
LİKLE DE GENÇLERİN
MANEVİ UYANIŞ KAP-
SAMINDAKİ ÖNERİLE-
RİMİ KAVRAYACAKLA-
RINA İNANIYORUM.**

СОНУҚ

Devlet ve millet statik bir yapı değildir, aksine sürekli olarak gelişen canlı bir organizmadır. Hayatını devam ettirebilmesi için zaman akışına şuurlu olarak adapte olma kabiliyetine sahip olmalıdır.

Yeni küresel akımlar kimseden hiçbir şey sormadan hayatımızı başucuna oturdular. Bu yüzden zamana göre yenilenme, her ülkenin tecrübe etmesi gereken bir süreçtir.

Su gibi akıp geçen zaman kimseyi beklemez, yenilenme de tarihini kendisi gibi sürekli devam eden bir süreçtir.

İki devrin kesiştiği geçiş dönemi Kazakistan'a yenilenmeye ve yeni fikirler sayesinde kendi geleceğini daha iyi imar etmeye tarihi fırsatlar sunmaktadır. Şahsim adına tüm Kazakistan vatandaşlarının, özellikle de gençlerin manevi uyanış kapsamındaki önerilerini kavrayacaklarına inanıyorum.

Yeni durumda yenilenmek için duyulan içsel arayış bizim gelişmemiz için en önemli etkidir. Yaşamak için değişebilmeyi bilmemiz gerekir. Bunu yapamayanlar tarihini tozlu raflarında gömülüp kalmaya mahkûmdurlar. □

жаңғыру міндеті барлық мемлекеттердің алдында тұр.

Сынаптай сырғыған уақыт ешкімді күтіп тұрмайды, жаңғыру да тарихтың өзі сияқты жалғаса беретін процесс.

Екі дәуір түйіскен өліара шақта Қазақстанға түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар арқылы болашағын баянды ете түсудің теңдессіз тарихи мүмкіндігі беріліп отыр.

Мен барша қазақстандықтар, әсіресе, жас ұрпақ жаңғыру жөніндегі осынау ұсыныстардың маңызын терең түсінеді деп сенемін.

Жаңа жағдайда жаңғыруға деген ішкі ұмтылыс – біздің дамуымыздың ең басты қағидасы. Өмір сүру үшін өзгере білу керек. Оған көнбегендер тарихтың шаңына көміліп қала береді. □

GÜNAY EFENDİYEVA

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜR VE MİRAS VAKFI BAŞKANI*

ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОРЫНЫҢ ТӨРАЙЫМЫ*

Türk Kültür ve Miras Vakfı Başkanı Büyükelçi Günay Efendiyeva'yı tanıyabilir miyiz?

Uluslararası Türk Kültür ve Mirası Vakfının başkanlığına gelmeden önce bir süre Azerbaycan Dışişleri Bakanlığında Azerbaycan UNESCO Millî Komisyonunun Genel Sekreteri olarak görev yaptım. Ondan önce 4 yıl İstanbul'daki Azerbaycan Baş konsolosluğunda konsolos olarak çalıştım. Bu sebeple Türkiye'yi, genel olarak Türk Dünyasını iyi bilirim ve her zaman Türk Dünyasına has olan zengin kültürü, mirası tüm dünyaya açmaya, tanıtmaya çalışmaktayım.

* Ahmet Yesevi Üniversitesi "AYHABER" dergisinin Kış 2017 yılı №54 sayısında yayınlanmıştır.

**ULUSLARARASI
TÜRK KÜLTÜR VE
MİRASI VAKFININ
SEKRETARYASI
AZERBAJCAN'IN
BAŞKENTİ BAKÜ
ŞEHİRİNDE
BULUNMAKTADIR.**

**TYRKİ MÄDENİETİ
JÄNE MҰRASЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚОРЫНЫҢ ХАТШЫЛЫ-
ҒЫ ӘЗІРБАЙЖАННЫҢ
АСТАНАСЫ БАКУ
ҚАЛАСЫНДА
ОРНАЛАСҚАН.**

Türkі мәдениеті және мұрасы халықаралық қорының төрайымы Елші Гүнай Ефендиева - өзіңізді сұхбат алдында оқырман қауымға жақынырақ таныстырып өтсеңіз.

Türkі мәдениеті және мұрасы халықаралық қорының төрайымы қызметіне тағайындалмай тұрып, біршама уақыт Әзірбайжанның Сыртқы істер министрлігінде Әзірбайжан ЮНЕСКО Ұлттық комиссиясында Бас хатшы болып қызмет атқардым. Оның алдында 4 жыл Ыстамбұлдағы Әзірбайжан Бас консулдығында консул болып жұмыс жасадым. Сондықтан да

* Ахмет Ясауи университетінің «AYHABER» атты журналының 2017 жылғы қысқы №54 санында жарияланды.

Türk Kültür ve Miras Vakfının kuruluş amacı ve tarihçesi hakkında bilgi verir misiniz?

Türk dili konuşan halkların uluslararası düzeyde işbirliği yaptığı kurumlardan birisi ve en yenisi olan Uluslararası Türk Kültür ve Mirası Vakfının kurulması fikri, Türk Dünyasına ait tarihsel-kültürel değerlerin ve miras örneklerinin muhafaza edilmesi zaruretiyle doğmuştur. Vakıf, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in teşebbüsü ile Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye Cumhurbaşkanlarının destekleriyle kurulmuştur. 2015 Eylül ayında Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanlarının Astana Zirvesi ile birlikte Türk Kültür ve Mirası Vakfı faaliyetlerine başlamıştır.

Türk dili konuşan halkların kültür ve mirasının korunması, araştırılması ve teşvik edilmesi vakfın temel amaçlarındandır. Vakıf, tüzüğünde belirtilmiş amaçlara uygun olarak programların gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi noktasında faaliyet göstermektedir.

Türk Kültür ve Miras Vakfının teşkilat yapısı hakkında bilgi verir misiniz?

Uluslararası Türk Kültür ve Mirası Vakfının Sekretaryası Azerbaycan'ın başkenti Bakü şehrinde bulunmaktadır. Vakıf uluslararası kurum olduğu için Sekretaryada tüm üye devletlerin temsil edilmesine dikkat edilmiştir.

Türk Kültür ve Miras Vakfının Türk Dünyası için önemini nasıl izah edersiniz?

Bilindiği üzere, Türk dili konuşan halkların çok zengin tarihi, kültürü, gelenekleri, dili, miras varlıkları ve değerleri vardır. Olayların hızla cereyan ettiği küreselleşen dünyamızda bu mirası korumak, sahiplenmek ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak hepimizin borcudur. Ne yazık

VAKIF AYNI ZAMANDA AHMET YESEVİ UNİVERSİTESİ İLE İLİŞKİLERİN GELİŞİMİNİ DESTEKLEMEDİR. ULUSLARARASI KURUM OLARAK BU İŞBİRLİĞİNİ DEVAM ETTİRMEK NİYETİNDEYİZ.

TÜRKİ MÄDENİYETİ JÄNE MŪRASЫ HALЫҚARALЫҚ ҚОРЫ RETİNDE ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ HALЫҚARALЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІМЕН ҢНТЫМАҚТАСТЫҚТЫ АРТТЫРУДЫ ҚОЛДАУДАМЫЗ. HALЫҚARALЫҚ МЕКЕМЕ RETİNDE ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ HALЫҚARALЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІМЕН ҢНТЫМАҚТАСТЫҒЫМЫЗДЫ ОДАН ӘРІ ЖАЛҒАСТЫРАТЫН БОЛАМЫЗ.

Tүркияны, жалпылай Түркі әлемін жақсы танымын және әрдайым Түркі әлемінің бай мәдениеті мен мұрасын әлемге паш етумен және таныстырумен айналысудамын.

Қордың құрылу мақсаты мен тарихы жайында мәлімет берсеңіз.

Түркі тілдес халықтардың халықаралық дәрежеде ынтымақтаса жұмыс жасауына ықпал ететін және таяу арада құрылған маңызды ұйымдардың бірі болып табылатын Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қорын құрудағы мақсат - Түркі әлеміне тиесілі тарихи-мәдени құндылықтарды және мұраларды сақтап қалудан туындауда. Бұл қор Әзірбайжан Президенті Илхам Алиевтың бастамасымен Қазақстан, Қырғызстан және Түркия елдері Президенттерінің қолдауымен құрылды. 2015 жылдың қыркүйек айында Түркі тілдес елдердің Президенттерінің қатысуымен Астанада өткізілген саммиттен кейін Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры ресми түрде қызметіне кіріскен болатын.

Түркі тілдес халықтардың мәдени және тарихи жәдігерлерін сақтап қалу, зерттеу және осы жұмыстарға ынталандыру қордың негізгі мақсаттары болып табылады. Қазіргі таңда қор жарғыда белгіленген мақсаттарға сай жобаларды іске асыру мен қолдау тұрғысынан жұмыс атқаруда.

Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қордың құрылымы туралы айтып берсеңіз.

Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қорының басқару орталығы Әзірбайжанның астанасы Баку қаласында орналасқан. Қор халықаралық статуска ие болғандықтан, Бас хатшылықта әрбір мүше елдің өкіл деңгейінде қаты-

ki son zamanlarda dünyada terör olayları, savaşlar gibi sorunlar meydana gelmekte ve bunlar dünya kültürünü de etkilemektedir. İnsanlığın binlerce yıldır kurup yarattığı tarihî ve kültürel anıtlar yok ediliyor. Diğer yandan, somut olmayan kültürel miras örnekleri zamanla unutuluyor ya da başkaları tarafından benimseniyor. Böyle bir zamanda vakfın Türk dili konuşan halkların mirasının muhafızasındaki rolü ve Türk Dünyası için önemi bir kez daha artıyor.

Aynı zamanda Vakfın kurulması Türk dili konuşan devletler arasında işbirliğini pekiştirmekte, tüm Türk Dünyasının birlik ve dayanışmasını artırarak bu birliğin daha da güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Türk Kültür ve Miras Vakfı'nın önümüzdeki dönem proje ve faaliyetleri hakkında bilgi verir misiniz?

Türk Dünyasına has tarihî abidelerin, kültür ve sanat örneklerinin, geleneklerin, manevi değerlerin korunması ve tüm dünyada tanıtılması hedefimiz olduğundan, faaliyetimiz Türk dili konuşan halkların kültür ve mirasının muhafazasına ve teşvikine odaklanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu konuda hem ulusal hem de uluslararası projelerin yapılması ve desteklenmesi amaçlanmaktadır. Belirtmek isterim ki, Uluslararası Türk Kültür ve Miras Vakfı, faaliyetlerinde hem iki taraflı, hem de çok taraflı işbirliklerinin kurulmasını önemli bulmaktadır. Bu hususta, üye ülkelerin ilgili bakanlıkları ve UNESCO Millî Komisyonları ile işbirliği öncelikli konular arasındadır. Aynı zamanda Türk Keneşi, UNESCO, ISESCO, IRCICA, TÜRKSOY, TÜRKPA, Türk Akademisi ve diğer Türk dili konuşan devletlerin bir araya geldiği uluslararası kuruluşlarla karşılıklı işbirliği de bizim için büyük önem taşımaktadır.

Faaliyete yeni başlamış olmamıza rağmen aklımızda bir çok önemli projeler oluşmuştur. Bunlara Azerbaycan ve Türkiye UNESCO Millî Komisyonları ile işbirliği içerisinde "Türkiye ve Azerbaycan geleneksel el sanatları" projesi ile ilgili çalışmaların devam etmesini örnek gösterebiliriz.

Bundan başka, vakfın desteğiyle Türk Dün-

TÜRK DİLİ KONUŞAN HALKLARIN ULUSLARARASI DÜZEYDE İŞBİRLİĞİ YAPTIĞI KURUMLARDAN BİRİSİ VE EN YENİSİ OLAN ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜR VE MİRASI VAKFININ KURULMASI FİKRİ, TÜRK DÜNYASINA AİT TARİHSEL-KÜLTÜREL DEĞERLERİN VE MİRAS ÖRNEKLERİNİN MUHAFAZA EDİLMESİ ZARURETİNDEN DOĞMUŞTUR. VAKIF, AZERBAIJAN CUMHURBAŞKANI İLHAM ALİYEV'İN TEŞEBBÜSÜ İLE KAZAKİSTAN, KIRGIZİSTAN VE TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLARININ DESTEKLERİYLE KURULMUŞTUR. 2015 EYLÜL AYINDA TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER DEVLET BAŞKANLARININ ASTANA ZİRVESİ İLE BİRLİKTE TÜRK KÜLTÜR VE MİRASI VAKFI FAALİYETLERİNE BAŞLAMISHTIR.

суы қамтамасыз етілген.

Қордың Түркі әлемі үшін маңыздылығына тоқталып өтсеңіз.

Баршаға мәлім болғандай, Түркі тілдес халықтардың өте бай мәдениеті, тарихы, салт-дәстүрлері, тілі, жәдігерлері және құндылықтары бар. Түрлі жағдайлар мен

ТҮРКІ ТІЛДЕС ХАЛЫҚТАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДӘРЕЖЕДЕ ҮНТЫМАҚТАСА ЖҰМЫС ЖАСАУЫНА ҮҚПАЛ ЕТЕТІН ЖӘНЕ ТАЯУ АРАДА ҚҰРЫЛҒАН МАҢЫЗДЫ ҰЙЫМДАРДЫҢ БІРІ БОЛЫП ТАБЫЛАТЫН ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОРЫН ҚҰРУДАҒЫ МАҚСАТ - ТҮРКІ ӘЛЕМІНЕ ТИЕСІЛІ ТАРИХИ-МӘДЕНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ЖӘНЕ МҰРАЛАРДЫ САҚТАП ҚАЛУДАН ТУЫНДАУДА. БҰЛ ҚОР ӘЗІРБАЙЖАН ПРЕЗИДЕНТІ ИЛХАМ АЛИЕВТЫҢ БАСТАМАСЫМЕН ҚАЗАҚСТАН, ҚЫРҒЫЗСТАН ЖӘНЕ ТҮРКИЯ ЕЛДЕРІ ПРЕЗИДЕНТТЕРІНІҢ ҚОЛДАУЫМЕН ҚҰРЫЛДЫ. 2015 ЖЫЛДЫҢ ҚЫРКҮЙЕК АЙЫНДА ТҮРКІ ТІЛДЕС ЕЛДЕРДІҢ ПРЕЗИДЕНТТЕРІНІҢ ҚАТЫСУЫМЕН АСТАНАДА ӨТКІЗІЛГЕН САММИТТЕН KEЙІН ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОРЫ РЕСМИ ТҮРДЕ ҚЫЗМЕТІНЕ КІРІСКЕН БОЛАТЫН.

”

www.bursa.bel.tr

yasının dâhi yazarı Hüseyin Cavid'in "İblis" isimli eseri önümüzdeki sene İstanbul'da sahnelenecektir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları ile işbirliği çerçevesinde yapılan bu projenin her birimiz için çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü Hüseyin Cavid her zaman Türk halklarının birliğini desteklemiş; sadece eserlerinde

жайттардың жылдам түрде орын алып жатқан қазіргі жаһанданған әлемде мұрасыларды сақтап қалу және кейінгі ұрпаққа мұрасы ретінде қалдыру барлығымыздың негізгі міндеті. Өкінішке орай, соңғы уақыттарда әлемде түрлі террор оқиғалары мен шиеленістер белең алуда. Әрине бұл келеңсіз жағдайлар әлем мәдениеті-

дегіл, yaşamının sonuna kadar bir Türk olduğunu kanıtlamıştır. O, Türkçülük düşüncelerinin tebligatçısı olduğu için uzak Sibirya'ya sürgüne gönderilmiş ve orada vefat etmiştir. Seneler sonra 1982 yılında Azerbaycan'ın Ulu Önderi Haydar Aliyev'in teşebbüsüyle doğumunun 100. yılında onun naaşı Sibirya'dan doğduğu toprağa, Nahçıvan'a getirilmiş ve orada adına anıt mezar yaptırılmıştır.

Genel olarak, dünya toplumunu; Yusuf Balasakunlu, Nizami Gencevi, Yunus Emre, Muhammed Fuzuli, Abay Kunanbayev, Cengiz Aytmatov ve Türk Dünyasının diğer dehalalarının eserleri ile daha yakından tanıştırmak Vakfın faaliyetinde öncelik taşımaktadır. Bu hususta örneğin, Türk Kültür ve Mirası Vakfı, Azerbaycan Millî Kütüphanesi, TÜRKSOY ve Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ile beraber Hoca Ahmet Yesevi'nin vefatının 850. Yıl dönümüne adanmış Uluslararası bir bilimsel konferans yapmıştır.

Vakıf aynı zamanda Ahmet Yesevi Üniversitesi ile ilişkilerin gelişimini desteklemektedir. Geçen Ekim ayında Ahmet Yesevi Üniversitesi tarafından düzenlenen "Bağımsızlıklarının 25. Yılında Türk Cumhuriyetleri Sempozyumu"na katılmıştım. Uluslararası kurum olarak bu işbirliğini devam ettirmek niyetindeyiz.

Yakın zamanda TÜRKPA ile birlikte Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 25. yılı konferansı, ardından Vakfın desteğiyle ilk defa olarak Azerbaycan Millî Meclisinde Türk Dünyasının tarihini, miras ve zengin değerlerini yansıtan bir sergi düzenlenmiştir.

Vakıf, Türk Dünyasının ortak tarihine ve mirasına ait çeşitli kitapların yayımlanmasını, sergilerin düzenlenmesini, bilim adamları ve uzmanların

**TÜRK DÜNYASINA
HAS MİRASIN
KORUNMASI
VE ARAŞTIRILMASI
VAKFIN FAALİYETLERİ
ARASINDA ÇOK
ÖNEMLİ YER
TUTMAKTADIR.**

**TÜRKİ ӘЛЕМІНЕ
ТӘН МҰРАЛАРДЫ
ҚОРҒАУ ЖӘНЕ
ОСЫҒАН ҚАТЫСТЫ
ҚАЖЕТТІ ЗЕРТТЕУ-
ЛЕРДІ ЖҮРГІЗУ
ҚОРЫМЫЗДЫҢ АСА
МАҢЫЗДЫ ҚЫЗ-
МЕТТЕРІНІҢ БІРІ
БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.**

не де әсерін тигізуде. Адамзаттың мыңдаған жылдар бойы сақтап келген тарихи және мәдени жәдігерлерін жойып жатқандар да кездесуде. Бұған қоса кейбір мәдени мұрасылар уақыт өте ұмытылуда немесе басқалары тарапынан иеленуде. Осындай жағдайларды ескеретін болсақ, қордың Түркі тілдес халықтардың мұрасын қорғауда атқаратын рөлі және Түркі әлемі үшін маңыздылығы айрықша орын алууда.

Сонымен қатар, Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры Түркі тілдес халықтардың ынтымақтастығын нығайтуға және Түркі әлемінің ықпалдастығы мен бірлігін бекемдетуге қомақты үлес қосуда.

Алдағы уақытта қордың орындауды көздеген жобалары мен іс-шаралары туралы мәлімет берсеңіз.

Түркі әлеміне тән тарихи ескерткіштерді, мәдени және өнер жәдігерлерді, дәстүрлерді, рухани құндылықтарды қорғау және бүкіл әлемге таныту мақсатымыз болғандықтан, іс - шараларымыз Түркі тілдес халықтардың мәдени мұраларын сақтап қалуға және осы бағытта ынталандыру жұмыстарын жүргізуге негізделген. Алдағы уақытта осы бағытқа сай ұлттық әрі халықаралық деңгейде түрлі жобаларды іске асыруды және оларға қолдау көрсетуді көздеп отырмыз. Осы орайда, қорымыз іс-шараларын түрлі ұйымдармен екі жақты немесе көп тарапты ынтымақтастық шеңберінде іске асыруға баса назар аударуда. Бұған қоса қорымыз үшін мүше елдердің министрліктері және ЮНЕСКО Ұлттық комиссияларымен ынтымақтастықта қызмет атқаруға басымдық берудеміз. Сонымен қатар Түркі кеңесі,

катілімі іле конференс ве семінерлерін җапылмасын планламaktadır.

Аynı заманда Түрк Дүныасына has мiрасын korunması ve araştırılması Vakfın faaliyetleri arasında çok önemli yer tutmaktadır. Bu hususta, Ermenistan'ın Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ ve onun etrafındaki yedi bölgeyi işgal etmesi sonucu Azerbaycan'ın birçok tarihî anıtının, kültürel miras örneklerinin yok edilmesi aslında tüm Türk Dünyası kültürüne vurulmuş bir darbedir. Bununla ilgili, Vakfın desteğiyle "Azerbaycan'ın İşgal Edilmiş Topraklarındaki Tarih ve Kültür Anıtlarına Vurulan Zarar" adlı kitabın hazırlanmasının önemini vurgulamak istiyorum.

VAKIF FAALİYETLERİ İLE SADECE TÜRK DÜNYASI İÇİN DEĞİL, ASLINDA TÜM DÜNYA KÜLTÜRÜNE KATKILAR SAĞLANACAKTIR.

ҚОРДЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ АРҚЫЛЫ ТЕК ТҮРКІ ӘЛЕМІ ҮШІН ҒАНА ЕМЕС, СОНЫМЕН ҚАТАР БҮКІЛ ӘЛЕМ МӘДЕНИЕТІНЕ ҮЛЕС ҚОСАТЫН БОЛАМЫЗ.

ЮНЕСКО, ISESCO IRCICA ТҮРІКСОЙ, ТҮРІКПА, Түркі Академиясы және басқа да Түркі тілдес елдердің бірлесе құрған ұйымдарымен ортақ ынтымақтастыққа негізделген қатынастарды ұлғайту қорымыз үшін аса маңызды.

Қызметімізге таяу арада бастадық, алайда осыған қарамастан жоспарымызда бірнеше маңызды жобаларымыз бар. Бұлардың бірі ретінде Әзірбайжан және Түркияның ЮНЕСКО Ұлттық комиссияларымен ынтымақтаса отырып, «Түркия және Әзірбайжанның дәстүрлі қол өнерлері» атты жобаға қатысты жұмыстарды мысалға келтіруге болады.

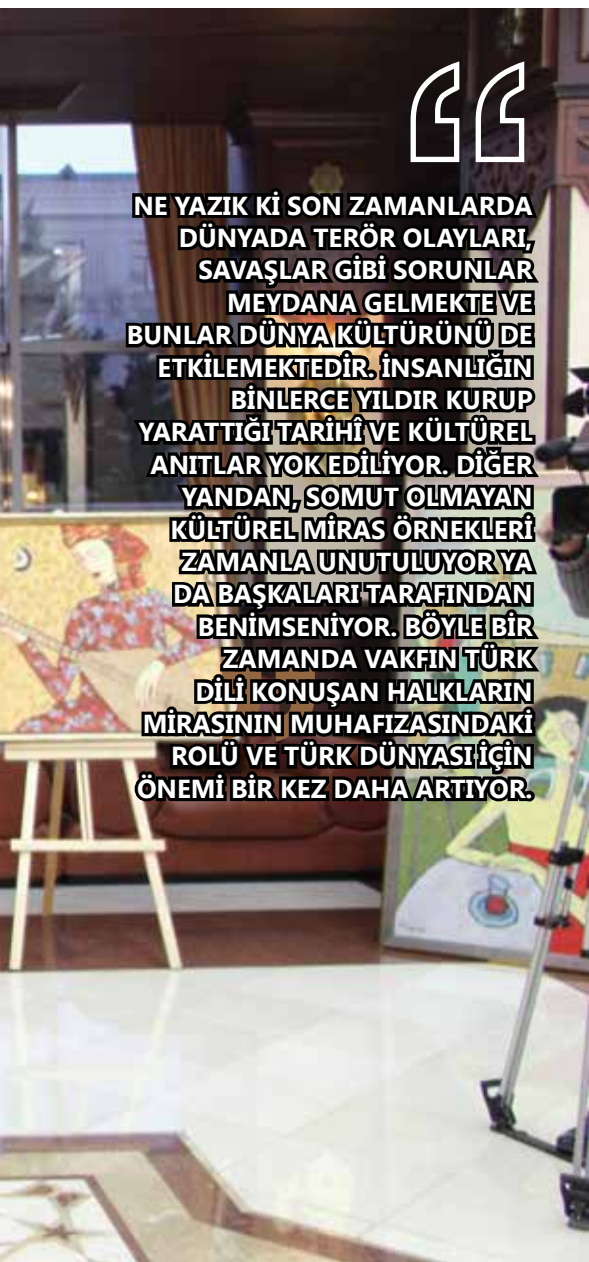

www.ayu.edu.tr

Son olarak okuyuculara neler söylemek istersiniz?

Uluslararası Türk Kültür ve Mirası Vakfı, Türk Dünyasına has kültür ve mirasın yaşatılması için çabalarını esirgemeyerek yeni girişim, proje ve işbirliklerine açık olacaktır. İnaniyorum ki, ortak kültürümüz daha da gelişecek, henüz araştırılmamış kültürel miras örneklerimiz ortaya çıkacak, başarılı

Бұдан бөлек қордың қолдауымен Түркі әлемінің біртуар жазушысы Хусейн Джавиттің «Ібіліс» атты шығармасы алдымыздағы жылда Ыстамбұлда сахнада көрсетілетін болады. Ыстамбұл Әкімшілігіне қарасты Қала театрлары бөлімімен ынтымақтаса ұйымдастырылатын бұл жобаның бәріміз үшін орасан маңызға ие. Себебі Хусейн Джавит әрдайым Түркі халықтарының бірлігі үшін күрескен,

“

**NE YAZIK Kİ SON ZAMANLARDA
DÜNYADA TERÖR OLAYLARI,
SAVAŞLAR GİBİ SORUNLAR
MEYDANA GELMEKTE VE
BUNLAR DÜNYA KÜLTÜRÜNÜ DE
ETKİLEMEKTEDİR. İNSANLIĞIN
BİNLERCE YILDIR KURUP
YARATTIĞI TARİHİ VE KÜLTÜREL
ANITLAR YOK EDİLİYOR. DİĞER
YANDAN, SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRAS ÖRNEKLERİ
ZAMANLA UNUTULUYOR YA
DA BAŞKALARI TARAFINDAN
BENİMSENİYOR. BÖYLE BİR
ZAMANDA VAKFIN TÜRK
DİLİ KONUŞAN HALKLARIN
MİRASININ MUHAFAZASINDAKİ
ROLÜ VE TÜRK DÜNYASI İÇİN
ÖNEMİ BİR KEZ DAHA ARTIYOR.**

projeler gerçekleştirilecek, zengin tarihsel-kültürel mirasımız dünyaya tanıtılacak ve gelecek nesillere aktarılacaktır. Vakıf faaliyetleri ile sadece Türk Dünyası için değil, aslında tüm dünya kültürüne katkılar sağlanacaktır. Bana verilen bu fırsatı değerlendirerek okuyucuları Uluslararası Türk Kültür ve Mirası Vakfı ile işbirliğine davet ediyorum. □

ӨКІНІШКЕ ОРАЙ,
СОҢҒЫ УАҚЫТТАР-
ДА ӘЛЕМДЕ ТҮРЛІ
ТЕРРОР ОҚИҒАЛАРЫ
МЕН ШИЕЛЕНІСТЕР
БЕЛЕҢ АЛУДА. ӘРИ-
НЕ БҰЛ КЕЛЕҢСІЗ
ЖАҒДАЙЛАР ӘЛЕМ
МӘДЕНИЕТІНЕ ДЕ
ӘСЕРІН ТИГІЗУ-
ДЕ. АДАМЗАТТЫҢ
МЫҢДАҒАН ЖЫЛ-
ДАР БОЙЫ САҚТАП
КЕЛГЕН ТАРИХИ
ЖӘНЕ МӘДЕНИ
ЖӘДІГЕРЛЕРІН ЖОЙ-
ЫП ЖАТҚАНДАР ДА
КЕЗДЕСУДЕ. БҰҒАН
ҚОСА КЕЙБІР МӘДЕНИ
МҰРАЛАР УАҚЫТ
ӨТЕ ҰМЫТЫЛУДА
НЕМЕСЕ БАСҚАЛАРЫ
ТАРАПЫНАН ИЕЛЕ-
НУДЕ. ОСЫНДАЙ
ЖАҒДАЙЛАРДЫ
ЕСКЕРЕТІН БОЛСАҚ,
ҚОРДЫҢ ТҮРКІ ТІЛ-
ДЕС ХАЛЫҚТАРДЫҢ
МҰРАСЫН ҚОРҒАУ-
ДА АТҚАРАТЫН РӨЛІ
ЖӘНЕ ТҮРКІ ӘЛЕМІ
ҮШІН МАҢЫЗ-
ДЫЛЫҒЫ АЙРЫҚША
ОРЫН АЛУДА.

”

тек шығармаларында ғана емес, сонымен қатар өмірінің соңына дейін Түркі бірлігін аңсаған қасиетті тұлға. Хусейн Джавит Түркілік пікірлерді кеңінен насихаттағаны үшін Сібірге сүргінге жіберіліп, сол жерде дүние салады. 1982 жылы Әзірбайжанның Президенті Хайдар Алиевтың бастамасымен Хусейн Джавиттің 100 жылдығына орай моласы Сібірден туылған жері Нахичеваньға әкелінеді және осы жерде өзіне ескерткіш орнатылады.

Жалпы айтар болсақ, әлем жұртшылығын Жүсіп Баласұғын, Низами Генджеви, Жүніс Емре, Мұхаммед Фузули, Абай Құнанбаев, Шыңғыс Айтматов және Түркі әлемінің көптеген ұлы тұлғаларының шығармаларымен таныстыру қорымыздың негізгі міндеттері қатарында. Осы бағытта Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры ретінде Әзірбайжанның ұлттық кітапханасы, ТҮРІКСОЙ және Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетімен біріге отырып, Ахмет Ясауидің 850 жылдығына орай халықаралық симпозиум ұйымдастырдық.

Осы орайда, Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры ретінде Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетімен ынтымақтастықты арттыруды қолдаудамыз. Өткен жылдың қазан айында Ахмет Ясауи Университетінің ұйымдастыруымен өткен «Тәуелсіздіктерінің 25-інші жылында Түркі тілдес елдері» атты симпозиумға қатыстым. Халықаралық мекеме ретінде Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетімен ынтымақтастығымызды одан әрі жалғастыратын боламыз.

Таяу арада ТҮРІКПА ұйымымен бірлесе отырып, Түркі тілдес елдердің тәуелсіздіктерінің 25 жылдығы

конференциясын және қордың қолдауымен ең алғаш рет Әзірбайжанның Ұлттық мәжілісінде Түркі әлемінің тарихын, мұраларын және құндылықтарын бейнелейтін көрме ұйымдастырған едік.

Бұған қоса, қорымыз Түркі әлемінің ортақ тарихына және мұрасына қатысты түрлі кітаптарды жариялауды, көрмелерді ұйымдастыруды және ғалымдар мен мамандардың қатысуымен түрлі конференцияларды және семинарларды өткізуді жоспарлап отыр.

Жоғарыда айтылғандарға қоса, Түркі әлеміне тән мұраларды қорғау және осыған қатысты қажетті зерттеулерді жүргізу қорымыздың аса маңызды қызметтерінің бірі болып табылады. Осы орайда, Армения елінің Әзірбайжанның Таулы Қарабақ және оның маңайындағы 7 өңірді күштеп басып алуы және осының нәтижесінде Әзірбайжанның бір-

TÜRK KÜLTÜR VE MİRASI VAKFI, AZERBAIJAN MİLLÎ KÜTÜPHANESİ, TÜRKSOY VE HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ İLE BERABER HOCA AHMET YESEVİ'NİN VEFATININ 850. YIL DÖNÜMÜNE ADANMIŞ ULUSLARARASI BİR BİLİMSSEL KONFERANS YAPMIŞTIR.

ТҮРКІ МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ МҰРАСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОРЫ РЕТІНДЕ ӘЗІРБАЙЖАННЫҢ ҰЛТТЫҚ КІТАПХАНАСЫ, ТҮРІКСОЙ ЖӘНЕ ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІМЕН БІРІГЕ ОТЫРЫП, АХМЕТ ЯСАУИДІҢ 850 ЖЫЛДЫҒЫНА ОРАЙ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СИМПОЗИУМ ҰЙЫМДАСТЫРДЫҚ.

неше тарихи ескерткіштерін, мәдени мұрасын жоюы негізінде тек Әзірбайжан еліне ғана емес, бүкіл Түркі әлеміне жасалған соққы деп білемін. Сондықтан қорымыздың қолдауымен «Күштеп басып алынған Әзірбайжан жерлеріндегі тарихи және мәдени жәдігерлерге жасалған залалдар» атты кітапты басып шығаруымыз аса маңызды деп ойлаймын.

Сұхбат соңында оқырмандарға айтар тілегіңіз?

Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қоры Түркі әлеміне ортақ мәдениетті және мұраны қорғау үшін аянбай еңбек етіп, осы бағыттағы бастамаларға, жобаларға және ынтымақтастықтарға әрдайым ашық бола бермек. Ортақ мәдениетіміз одан әрі дамып, әлі зерттелмеген мәдени мұраларымыз анықталып, табысты жобалар жүзеге асырылып, ауқымды тарихи-мәдени мұраларымыз әлемге танытылып, келешек ұрпаққа мұра

ретінде қалдыратындығымызға кәміл сенемін. Қордың қызметтері арқылы тек Түркі әлемі үшін ғана емес, сонымен қатар бүкіл әлем мәдениетіне үлес қосатын боламыз. Осы мүмкіндікті пайдалана оты-

рып, оқырмандарға Түркі мәдениеті және мұрасы халықаралық қорымен бірлесе жұмыс жасауға шақырамын. □

ARABULUCULUK VE UYUŞMAZLIKLARI ÇÖZME-DE YENİ ADRES ASTANA: TARİHSEL REFERANSLARDAN HAREKETLE KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAEV'İN DÜNYA BARIŞINA KATKILARI ÜZERİNE *

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRÜ

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ

ДӘНЕКЕРЛІКТІҢ ЖӘНЕ ДАУ-ЖАНЖАЛДАРДЫ ШЕШУДІҢ ЖАҢА ОРТАЛЫҒЫ - АСТАНА: ТАРИХИ ДЕРЕКТЕР НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІ НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВТЫҢ ӘЛЕМДІК БЕЙБІТШІЛІККЕ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ *

Kazakistan'ın yeniden bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından bu yana Kazakistan'ın kurucu Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev, sadece kendi ülkesinin değil diğer birçok ülkenin de güvenini kazanan barış yanlısı bir lider olarak dünya sahnesinde yerini almıştır. Elbette bu bir tesadüf değildir. Onun, ülkesinin sosyo-ekonomik gelişmesinde olduğu kadar uluslararası arenada başarısında ve bölge ülkeler arasında ön plana çıkmasında rolü çok büyüktür. Bu yazı da, sayın Nazarbayev'in Türkiye kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmasına katkı yapmak amacıyla tarihsel referanslarla kendisinin arabuluculuk ve uyuşmazlıkları çözmedeki başarısına vurgu yapmak için kaleme alınmıştır.

Cumhurbaşkanımız sayın Recep Tayyip Erdoğan sayın Nursultan Nazarbayev'i "Türk dünyasının aksakalı" olarak ifade etmiştir: "Sayın Cumhurbaşkanı adeta Türk dünyasının bir aksakalı durumundadır. Sayın Nazarbayev'in uygulamaya koyduğu akılcı ve dengeli politika sayesinde Kazakistan bugün bölgenin ve dünyanın işbirliği aranan saygın bir aktörü haline gelmiştir. Ortak dil, tarih ve kültürü paylaştığımız kardeş ülke Kazakistan bağımsızlığını müteakip... siyasi istikrarını güçlendirdi ve hızlı bir ekonomik

Tәуелсіздікке қайта қол жеткізген 1991 жылдан бері Қазақстан мемлекеттілігінің негізін қалаушы Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев әлемдік сахнада тек өз елінің ғана емес, сонымен бірге басқа көптеген елдердің де сенімін жаулаған бейбітшілікті жақтаушы көшбасшы ретінде танылуда. Бұл әрине кездейсоқ жағдай емес. Елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы мен халықаралық аренада табысқа жетуінде және аймақтағы елдер арасында алға шығуында Елбасының атқарған рөлі орасан зор. Бұл мақалада Түркия жұртшылығының Елбасыны жақсырақ тануына септігін тигізу және тарихи деректер келтіре отырып, оның дәнекерлік пен дау-жанжалдарды шешудегі жетістіктеріне баса назар аудару мақсаты көзделді.

Түркия Президенті Режеп Тайып Ердоған Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевты «түркі әлемінің ақсақалы» деп атады: «Қазақстан Президенті түркі әлемінің ақсақалы болып табылады. Нұрсұлтан Әбішұлының ұтымды және теңгерімді саясаты арқасында Қазақстан бүгін барлық елдер ынтымақтастыққа ұмтылатын аймақтағы және әлемдегі құрметті елге айналды. Тіліміз, тарихымыз және мәдениетіміз бір бауырлас ел Қазақстан тәуелсіздікке қол жеткіз-

* Араştırma destekleri ve deęerlendirmeleri iwin Avrasya Araştırma Enstitüsünden Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek, Dr. Aidarbek Amirbek, Dr. Azhar Serikaliyeva ve Lidiya Parkhomchik'e çok teşekkür ederim.

* Материалдардың жинақталуына көмек көрсеткендері үшін Еуразия ғылыми-зерттеу институтынан э.ғ.д., доцент Хайал Айча Шимшекке, Айдарбек Амирбекке, PhD және Ажар Серікқалиева, PhD мен Лидия Пархомчикке үлкен алғысымды білдіремін.

kalkınma gerçekleştirdi".(1) Onun bilgeliği, politik olgunluğu, arabuluculuk özelliği ve uzlaşmazlıkları çözmedeki yetenekleri gibi kişisel özelliklerini sayın Recep Tayyip Erdoğan gibi diğer dünya ülkelerinin liderleri de takdir etmektedir. Sayın Nazarbayev Ulu Bozkırın Ögütleri kitabında şöyle diyor: "Bilimi olan bin kişiye denktir, bilen zamanı geride bırakır."(2) 2014 yılında Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı olarak kurduğumuz Avrasya Araştırma Enstitümüz de sayın Nursultan Nazarbayev'in ülke içinde sağladığı bu pozitif atmosfer sayesinde başarıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Düşünce kuruluşu gibi çalışan bizim gibi enstitülere fırsat tanınması sayın Nursultan Nazarbayev'in bilgiye verdiği önemin bir tezahürü olarak değerlendirilebilir.

Sayın Nazarbayev'in arabuluculuk özelliği ve uyuşmazlıkları çözmedeki rolü Türkiye'nin gündemine özellikle Türkiye ile Rusya arasındaki krizi çözmedeki etkin katkısının yanı sıra Suriye'deki rejim ile muhalifler arasında yapılması planlanan toplantıya Astana'da ev sahipliği yapılmasının teklif edilmesi sonrası girmiştir. Kazakistan'ın tüm kurumlarıyla bağımsız bir devlet olarak dünya sahnesinde saygın bir yer edinmesiyle kurucu cumhurbaşkanı sayın Nursultan Nazarbayev'in kişisel özelliklerini ayrı düşünmemek gerekir. Baştan belirtelim, sonra tasviri bir dille açıklamaya çalışalım: Kazakistan'ın gelişim ve istikrarı, hem tarihten ders alan hem de 1990'lı yıllarda halkının geleceğini çok iyi bir şekilde öngörebilen sayın Nursultan Nazarbayev'in şahsiyetiyle yakından ilişkilidir. Bu yazı, Kazakistan'ın başkenti Astana'nın ve Kazakistan cumhurbaşkanının arabuluculuk özelliği ve uyuşmazlıkları çözmedeki rolüne tarihsel referanslar vermek amacıyla kaleme alınmıştır.

Sayın Nazarbayev'in arabulucu ve uyuşmazlıkların çözümünde örnek bir şahsiyet olduğuna dair yazılar dünya basınında ilk kez 1980'li yılların sonu ve 90'lı yılların başında gündeme gelmişti. Dönemin basın organlarında Nazarbayev'in yetenekli bir diplomat ve usta bir siyasetçi olma özelliklerine vurgu yapılarak hem ülke içindeki istikrara hem de bölgesel barışın ile güvenliğin oluşmasına büyük katkılar sağladığına dair yazılar görmek mümkün.

Sayın Nursultan Nazarbayev, kariyerinin

↑

геннен кейін... саяси тұрақтылығын күшейтіп, экономикасын жедел түрде дамытты». (1) Оның даналығын, саяси кемелділігін, татуластыру және дауларды шеше білу сияқты тұлғалық қасиеттерін Режеп Тайып Ердоғанмен қатар басқа да әлемдік көшбасшылар жоғары бағалауда. Елбасы «Ұлы дала ұлағаттары» атты кітабында «Білімді мыңды жығады, білген уақыттан озады» деген еді.(2) 2014 жылы Ахмет Ясауи Университеті жанында құрылған Еуразия ғылыми-зерттеу институты да Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев қалыптастырған жағымды ахуал арқасында өз қызметін сәтті жалғастырып келеді. Стратегиялық зерттеулер орталығы ретінде қызмет ететін біздікіндей институттарға мүмкіндіктердің жасалуы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың білімге ерекше маңыз бергенінің көрінісі болып табылады.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың дәнекерлік қасиеті мен дау-жанжалдарды шешудегі орасан рөлі Түркияның күн тәртібіне әсіресе Түркия мен Ресей арасындағы дағдарысты шешуге қосқан зор үлесімен қатар, Сириядағы режим мен оппозиция арасындағы кездесуді Астанада өткізу ұсынысы жасалғаннан кейін енді. Қазақстанның әлемдік сахнада тәуелсіз мемлекет ретінде құрметті орынға ие болуын негізін қалаушы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың кісілік келбетінің қасиеттерінен бөлек қарастырмау қажет. Қазақстанның дамуы мен тұрақтылығы тарихты терең меңгерген, болжау қабілеті жоғары Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың кісілік келбетімен тығыз байланысты. Бұл мақала Қазақстан елордасы Астананың және Қазақстан Президентінің дәнекерлік қасиеті мен дау-жанжалдарды шешудегі рөліне тарихи деректер келтіру мақсатында жазылған.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың дәнекерлік қасиеті мен жанжалдарды шешудегі рөліне қатысты мақалалар әлемдік баспасөзде алғаш рет 1980-ші жылдардың соңы мен 90-шы жылдардың басында күн тәртібіне енді. Сол кезеңдегі баспасөз беттерінде Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың шебер дипломат әрі шебер саясаткер екені баса айтылып, елдегі тұрақтылыққа, аймақтық бейбітшілік пен қауіпсіздікті қалыптастыруға үлкен үлес қосқанына қатысты көптеген мақалалар жазылған болатын.

“

CUMHURBAŞKANIMIZ SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İ “TÜRK DÜNYASININ AKSAKALI” OLARAK İFADE ETMİŞTİR: “SAYIN CUMHURBAŞKANI ADETA TÜRK DÜNYASININ BİR AKSAKALI DURUMUNDADIR. SAYIN NAZARBAYEV'İN UYGULAMAYA KOYDUĞU AKILCI VE DENGELİ POLİTİKA SAYESİNDE KAZAKİSTAN BUGÜN BÖLGENİN VE DÜNYANIN İŞBİRLİĞİ ARANAN SAYGIN BİR AKTÖRÜ HALİNE GELMİŞTİR. ORTAK DİL, TARİH VE KÜLTÜRÜ PAYLAŞTIĞIMIZ KARDEŞ ÜLKE KAZAKİSTAN BAĞIMSIZLIĞINI MÜTEAKİP... SİYASİ İSTİKRARINI GÜÇLENDİRDİ VE HIZLI BİR EKONOMİK KALKINMA GERÇEKLEŞTİRDİ”.

ТҮРКИЯ ПРЕЗИДЕНТІ РЕЖЕП ТАЙЫП ЕРДОҒАН ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫ «ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ АҚСАҚАЛЫ» ДЕП АТАДЫ: «ҚАЗАҚСТАН ПРЕЗИДЕНТІ ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ АҚСАҚАЛЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ. НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫНЫҢ ҰТЫМДЫ ЖӘНЕ ТЕҢГЕРІМДІ САЯСАТЫ АРҚАСЫНДА ҚАЗАҚСТАН БҮГІН БАРЛЫҚ ЕЛДЕР ҰНТЫМАҚТАСТЫҚҚА ҰМТЫЛАТЫН АЙМАҚТАҒЫ ЖӘНЕ ӘЛЕМДЕГІ ҚҰРМЕТТІ ЕЛГЕ АЙНАЛДЫ. ТІЛІМІЗ, ТАРИХЫМЫЗ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТІМІЗ БІР БАУЫРЛАС ЕЛ ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІККЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗГЕННЕН KEЙІН... САЯСИ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН КҮШЕЙТІП, ЭКОНОМИКАСЫН ЖЕДЕЛ ТҮРДЕ ДАМЫТТЫ».

”

www.akorda.kz

başlangıcında Karaganda metalürji fabrika-sında çalıştığı zamanlarda farklı insanlarla iletişim ve diyalog kurma konusunda zamanla tecrübe kazanmış, yetki alanı içerisindeki konularda pratik çözümler üretme konusunda kendini göstermiştir. Bu görev sırasında özellikle stratejik vizyon oluşturma ve bu amaçlara ulaşmak için iyi tanımlanmış hedefler belirleme konusundaki başarısı onu 1971'de Kazakistan Komünist Partisinin Temirtau şubesinin parti başkanının ikinci yardımcılığı görevinden 1984'te Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu başkanlığı görevine yükselmesini sağlamıştır. Bu başarısıyla, SSCB'ye dahil cumhuriyetler içinde 44 yaşında en genç başbakan unvanı alan sayın Nursultan Nazarbayev, 1989 Haziranında da Kazakistan Komünist Partisinin birinci sekreterliğine getirilerek Kazakistan'ın lideri olmuştur.

6 Temmuz 1940 yılında Almatı Eyaleti, Kaskalen İlçesi'ne bağlı Çemolgan köyünde dünyaya gelen sayın Nazarbayev'in babası Abiş ve annesi Aljan'ın çiftçilik ve işçilik yaparak geçimlerini sağladıkları bilinmektedir. Sayın Nazarbayev'in bu şekilde halkın içinden gelen ve halkın yaşadığı zorlukları tecrübe eden geçmişi, büyük ölçüde Kazak halkının ihtiyaçlarını ve beklentilerini doğru yorumlamasına ve etkili çözümler getirmesine yardımcı olmuştur denilebilir. Bu bağlamda halkın ihtiyaçlarını ve isteğini çok iyi bir şekilde tahlil edebilmesi, diğer bir ifadeyle halkın psikolojik yapısını ve isteklerini anlayarak hissetmesi 1990'lı yılların başında dağılan diğer post-sovyet devletlerinden önce "önce ekonomi, sonra siyaset" stratejisini hayata geçirmesini sağlamıştır. Konu ile ilgili sayın Nursultan Nazarbayev şu ifadeleri kullanmaktadır: "Biz sarıh bir formüle göre hareket ediyoruz: Önce ekonomi, sonra politika. Siyasi reformların her aşaması ekonominin gelişmişlik düzeyiyle ilişkilidir. Bu nedenle biz, ülkeyi modernleştirecek ve rekabet gücünü arttıracak şekilde, siyasi liberalleşme yolunda fasılasız bir şekilde ilerlemekteyiz". (3) Günümüzde bütün dünya ülkelerinin liderleri tarafından "önce ekonomi, sonra siyaset" stratejisinin Sovyetler Birliğinin dağılması sonucu bağımsızlığını elde eden devletler için ne kadar akıllı bir strateji olduğu kabullenilmektedir.

Aynı zamanda, bu strateji uluslararası arenada siyasi istikrarını ve ekonomik gelişimini

сағлама konusunda "Kazak modeli" olarak ifade edebileceğimiz yeni bir gelişim modelini hayata geçirmiştir denilebilir. (4) Bununla ilgili sayın Nursultan Nazarbayev şunları söylemektedir: "Etnik, kültürel ve dini çeşitliliğe rağmen, ülkemizde barış ve siyasi istikrarı muhafaza ettik. Kazakistan, 140 farklı etnisite ve 17 farklı inancı barındıran bir yurt oldu. İç barış ve farklı uluslar arasındaki uyum, bizim en önemli değerimizdir. Çok uluslu ülkemizdeki barış ve uyum, farklı kültürler ve dinler arası diyalog, haklı olarak, dünya için örnek kabul edilmektedir. Kazakistan halkının oluşturduğu birlik, kültür diyalogu için müstesna bir Avrasya modeli oluşturmuştur". (5) Böylece sayın Nursultan Nazarbayev'in bakış açısı ve stratejisiyle şekillenen "Kazak modelinin" iki temel direği olan "istikrar" ile "ekonomik gelişim" Kazak hükümetinin bütün programlarında yer almıştır. Öyle ki, 14 Aralık 2012

SAYIN NAZARBAYEV ULU BOZKIRIN ÖĞÜTLERİ KİTABINDA ŞÖYLE DİYOR: "BİLİMİ OLAN BİN KİŞİYE DENKTİR, BİLEN ZAMANI GERİDE BIRAKIR." 2014 YILINDA AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİNE BAĞLI OLARAK KURDUĞUMUZ AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜMÜZ DE SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN ÜLKE İÇİNDE SAĞLADIĞI BU POZİTİF ATMOSFER SAYESİNDE BAŞARIYLA FAALİYETLERİNİ SÜRDÜRMEKTEDİR. DÜŞÜNCE KURULUŞU GİBİ ÇALIŞAN BİZİM GİBİ ENSTİTÜLERE FIRSAT TANINMASI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN BİLGİYE VERDİĞİ ÖNEMİN BİR TEZAHÜRÜ OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLİR.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев мансабының басында Қарағанды металлургия зауытында жұмыс істеген жылдары түрлі адамдармен қарым-қатынас және диалог құру бойынша бірте-бірте тәжірибе жинақтап, құзыретіне кіретін мәселелер бойынша практикалық шешімдер қабылдаудағы шеберлігін көрсете білген тұлға. Стратегиялық мақсат қойып, нысана белгілеуде қол жеткізген жетістіктері оны 1971 жылы Қазақстан коммунистік партиясының Теміртау қалалық партия комитетінің екінші хатшысы қызметінен 1984 жылы Қазақстан Кеңестік Социалистік Республикасы Министрлер кеңесінің төрағасына дейін көтерілуін қамтамасыз етті. Осындай табысқа жетіп КСРО республикалары арасында 44 жастағы ең жас Үкімет басшысы болған Нұрсұлтан Назарбаев 1989 жылы маусымда Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің бірінші хатшысы болып сайланып, Қазақстанның көшбас-

тарихінде Қазақстан'ın дүныадаки конумуну ве еткисини гүчлендирмевйи hedefleyen "Қазақстан 2050 Стратегияси: Олгунлашан Devletin Yeni Siyasi İstikameti" adlı стратегиянин де темел-лерини бу бақиш ақиси олустурмуштур.(6)

Yukarıda belirtildiği gibi, modern Қазақстан чок sayıda farklı kültürü, etnik grubu ve dini içinde барındыран бир үлкedir. Қазақ моделинин темел-ини олустуран каврамлардан бири де толеранстр. Қазақстан Cumhuriyeti sayın Nursultan Nazarbayev бу konuda görüşlerini şöyle dile getirmektedir: "Her ne kadar Қазақ milleti, yaşadığı kötü şartlardan чок büyük zarar görmüşse де бу durumdan başka milletleri sorumlu tutmamış ve milli toleransını, güvenini ve dostluk anlayışını korumuştur ki бу да үлкemizdeki etnik farklılıklara sahip vatandaşlar arasındaki ilişkilerde sürdürülebilirliğe yönelik бир temel oluşturmaktadır". Görüldüğü gibi, Қазақстан hem iç hem де dış ilişkilerinde tolerans kavramına vurgu yapan бир lidere sahiptir ve бу kavram Қазақ моделинин темеллеринден бирини олустурмактадыр. Ашаğıдаки örneklerde Қазақстан dış politikasında toleransın rolünü görmek mümkün olacaktır.(7)

Советтер хиерархиси içinde sayın Nursultan Nazarbayev'in etkili liderlerden бири олдуғу сөyleneбилir. Özellikle 1991 Ağustosunda Moskova darbesinin kanlı hale gelmesinin önlenmesi konusunda sayın Nazarbayev'in etkili faaliyetlerine tanık oluyoruz. Esasında darbe liderleri sayın Nazarbayev'in desteğini talep etmişlerdi. Fakat sayın Nazarbayev деğişimleri гүч yoluyla olmaması gerektiğine inanмактады. Бу nedenle де politik гүcүнү darbecilerle görüşmek için kullanmış ve krizi önlenmesine yardımcı olmuştur. 1991 yılında Қазақстан'ın devlet başkanı seçilmesinin ardından sayın Nursultan Nazarbayev, Bağımsız Devletler Topluluğunun (BDT) kurulması için eski Советтер Birliği ülkeleri arasında arabulucu rolünü üstlenmiştir.

ЕЛБАСЫ «ҰЛЫ ДАЛА ҰЛАҒАТТАРЫ» АТТЫ КІТАБЫНДА «БІЛІМДІ МЫҢДЫ ЖЫҒАДЫ, БІЛГЕН УАҚЫТТАН ОЗАДЫ» ДЕГЕН ЕДІ. 2014 ЖЫЛЫ АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІ ЖАНЫНДА ҚҰРЫЛҒАН ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ДА ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ ҚАЛЫПТАСТЫРҒАН ЖАҒЫМДЫ АХУАЛ АРҚАСЫНДА ӨЗ ҚЫЗМЕТІН СӘТТІ ЖАЛҒАСТЫРЫП КЕЛЕДІ. СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ОРТАЛЫҒЫ РЕТІНДЕ ҚЫЗМЕТ ЕТЕТІН БІЗДІКІНДЕЙ ИНСТИТУТТАРҒА МҮМКІНДІКТЕРДІң ЖАСАЛУЫ ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫң БІЛІМГЕ ЕРЕКШЕ МАҢЫЗ БЕРГЕНІНІң КӨРІНІСІ БОЛЫП ТАБИЛАДЫ.

шысына айналды.

1940 жылы 6 шілдеде Алматы облысы Қаскелең ауданы Шамалған ауылында дүниеге келген Елбасының әкесі Әбіш, анасы Алжан шаруашылықпен және жұмысшы еңбегімен айналысып күнелткендері белгілі. Елбасының халықтың ішінен шығуы мен мол өмірлік тәжірибесіне қоса, халықтың қажеттіліктері мен талаптарын терең талдай білетін психологиялық қабілетке ие болуының арқасында, 1990-жылдардың басында басқа посткеңестік мемлекеттерден бұрын «алдымен – экономика, содан кейін саясат» деген стратегияны іске асыра алды. Бұған қатысты Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Біз «Алдымен экономика – содан соң саясат» деген айқын формуламен ілгерілеп келеміз. Саяси реформалардың әрбір кезеңі экономика дамуының деңгейімен ұштасады. Сондықтан да біз саяси ырықтандыру жолын дәйекті ұстанудамыз. Осылайша ғана елді жаңғыртып, оны бәсекеге қабілетті етуге болады» деген болатын. (3) Қазіргі таңда Елбасының бұл стратегиясының КСРО ыдырағаннан кейін тәуелсіздікке қол жеткізген елдер үшін қаншалықты парасатты стратегия болғанын әлемнің барлық елдерінің басшылары мойындауда.

Сонымен қатар, бұл стратегия халықаралық аренада «Қазақстандық үлгіні» қалыптастырып, саяси тұрақтылық пен экономикалық дамуды жүзеге асырды деп айтуға болады. (4) Бұл жайлы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: «Этностық, мәдени және діни әралуандыққа қарамастан, елімізде бейбітшілік пен саяси тұрақтылықты сақтадық. Қазақстан 140 этнос пен 17 конфессияның өкілдері үшін туған шаңырағына айналды. Азаматтық татулық пен ұлтаралық келісім – біздің басты құндылығымыз. Көпұлтты еліміздегі татулық пен келісім, мәдениеттер мен діндердің үндесуі әлемдік эталон ретінде танылған. Қазақстан халқы Ассамблеясы мәдениеттер үндесуінің біререй Еуразиялық үлгісі бол-

**HALKIN İHTİYAÇLARINI
VE İSTEĞİNİ ÇOK İYİ
BİR ŞEKİLDE TAHLİL
EDEBİLMESİ, DİĞER
BİR İFADEYLE HALKIN
PSİKOLOJİK YAPISINI
VE İSTEKLERİNİ
ANLAYARAK HİSSETMESİ
1990'LI YILLARIN
BAŞINDA DAĞILAN
DİĞER POST-SOVYET
DEVLETLERİNDEN ÖNCE
"ÖNCE EKONOMİ, SONRA
SİYASET" STRATEJİSİNİ
HAYATA GEÇİRMESİNİ
SAĞLAMİŞTİR.**

www.liter.kz

Sayın Nazarbayev'in, BDT'nin kurulmasında öncü rol oynayarak Sovyetler Birliği ülkele-
rinin Rusya ile doğrudan çatışmaya ve mü-
cadeleye girmeden dağılmasında önemli
katkısı olmuştur diyebiliriz.

Sayın Nursultan Nazarbayev'in barışçı dü-
şünce yapısına, uzlaşmacı kişiliğine ve ara-
bulucu özelliklerine yine tarihten bir örnek
vererek devam edelim. 11 Eylül 1991 tari-
hinde Kazak milliyetçileri ile Rus atamanları¹
arasında bir anlaşmazlık çıkmıştı. Anlaşmaz-
lık Rus atamanlarının "Ural Rus Atamanları-

ды» деп түйіндеді. (5) Осылайша Елбасы-
ның көзқарасымен және стратегиясымен
ұштасқан «Қазақстандық үлгінің» бұл екі
негізгі тірегі (саяси тұрақтылық пен эконо-
микалық даму) Үкіметтің барлық бағдар-
ламаларында көрініс тапты. Шынында да,
2012 жылы 14 желтоқсанда Қазақстанның
әлемдегі орны мен ықпалын нығайтуға
бағытталған «Қазақстан-2050» Стратегия-
сы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси
бағыты» атты Жолдаудың да негізін осы
көзқарас қалыптастырған болатын.(6)

Жоғарыда айтылғандай, қазіргі заманғы

ЕЛБАСЫНЫҢ ХАЛЫҚТЫҢ ІШІНЕН ШЫҒУЫ МЕН МОЛ ӨМІРЛІК ТӘЖІРИБЕСІНЕ ҚОСА, ХАЛЫҚТЫҢ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ МЕН ТАЛАПТАРЫН ТЕРЕҢ ТАЛДАЙ БІЛЕТІН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚАБІЛЕТКЕ ИЕ БОЛУЫНЫҢ АРҚАСЫНДА, 1990-ЖЫЛДАРДЫҢ БАСЫНДА БАСҚА ПОСТКЕҢЕСТІК МЕМЛЕКЕТТЕРДЕН БҰРЫН «АЛДЫМЕН – ЭКОНОМИКА, СОДАН КЕЙІН САЯСАТ» ДЕГЕН СТРАТЕГИЯНЫ ІСКЕ АСЫРА АЛДЫ.

”

nın 400 Yıllığı (Rus çarına 400 yıllık hizmet)” kutlaması yapmak istemelerinden kaynaklanmış, Kazak milliyetçileri de bu kutlamalara müsaade etmeyeceklerini açıklamışlardı. Sovyetler Birliğinin dağılmaya yüz tuttuğu bir dönemde böyle bir anlaşmazlık, Kazak ve Rus etnik unsurları arasında büyük çaplı çatışmalara yol açabilirdi. Araya doğrudan

¹ Rusya'nın güneyinde "Kazak" adıyla oluşan bir zümre. Bunlar daha ziyade XV. yüzyıldan itibaren Rus boylarının ve knezlerinin zulmünden kaçıp bilhassa Don nehri ve Özü ırmağı boylarındaki muhtelif semtleri kendine yurt edinen kaçaklardır. Aslen Türkçe bir söz olan "Kazak" adını "kanun ve hâkimiyet tanımayan" kimseler manasında almışlardır.(8)

↑

Қазақстан көптеген мәдениеттер, этникалық топтар мен діни сенімдерден құралған ел болып табылады. Қазақстандық үлгінің негізін қалыптастырған ұғымдардың бірі – толеранттылық. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев бұл жөнінде қазақ халқы қиын жағдайдан қаншалықты зардап шексе де өзге халықтарды бұл үшін жауапты деп есептемеді және ұлттық толеранттылығын, қауіпсіздігі мен достық түсінігін сақтап қалды. Өз кезегінде бұл жағдай еліміздегі түрлі ұлт өкілдері арасындағы қарым-қатынастардың тұрақты дамуы үшін негіз қалыптастырды

“

KAZAKISTAN, SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN LİDERLİĞİNDE DÜNYA BARIŞI, İÇ VE DIŞ İSTİKRAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİR EKONOMİK VE POLİTİK KALKINMA İÇİN ÇABA GÖSTEREN ÖRNEK ÜLKELERDEN BİRİ OLARAK DÜNYA SAHNESİNDE YERİNİ ALMIŞTIR.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ - НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫҢ КӨШБАСШЫЛЫҒЫМЕН ӘЛЕМ БЕЙБІТШІЛІГІ, ІШКІ ЖӘНЕ СЫРТҚЫ ТҰРАҚТЫЛЫҚ ПЕН ОРНЫҚТЫ САЯСИ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУҒА ҰМТЫЛҒАН ЕЛДЕРДІҢ БІРІ РЕТІНДЕ ӘЛЕМДІК САХНАДА БЕДЕЛДІ ОРЫНҒА ИЕ ЕЛДЕРДІҢ ҚАТАРЫНА ҚОСЫЛДЫ.

”

sayın Nursultan Nazarbayev girmiş ve olası büyük etnik çatışmaları engellemiştir.

Aynı şekilde sayın Nazarbayev'in bölgesel istikrarı ve güvenliği sağlamada attığı en önemli adımlardan biri de Sovyetler Birliği'nden ülkesine kalan nükleer mirastan vazgeçerek Kazakistan'a nükleeri olmayan

”

деген пікір өрбітті. Осыдан көріп отырғанымыздай, Қазақстанның көшбасшысы ішкі және сыртқы қарым-қатынастарында толеранттылық ұғымына баса назар аударуда және бұл ұғым қазақстандық үлгінің негізгі тірегі болып саналады. Төмендегі мысалдарда Қазақстанның сыртқы саясатындағы толеранттылықтың рөлін көруге

ülke statüsünü kazandırması ve nükleer silahların yayılmasının önlenmesi politikasını izlemesi olmuştur. Bu kararın aynı zamanda sayın Nazarbayev'e uluslararası alanda önemli bir politik etki ve prestij kazandırdığı söylenebilir. Bilindiği gibi, soğuk savaş döneminin nükleer silah yarışında Kazakistan, Sovyetler Birliğinin silah laboratuvarı olarak

болады.(7)

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевты кеңес дәуірі иерархиясындағы ықпалды көшбасшылардың бірі деп айта аламыз. Әсіресе 1991 жылы тамыз айында Мәскеуде ұйымдастырылған төңкерісте қантөгісті болдырмау мақсатында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың батыл әрекеттеріне куә болдық. Шын

кullanılmış, bu bağlamda bağımsızlıkla beraber dünyada dördüncü nükleer güç olmuştur. Sayın Nazarbayev verdiği önemli bir kararla Sovyetler Birliğinin bu mirasını reddetmiştir. 1949-1989 yılları arasındaki dönemde ortalama üç haftada bir nükleer deneme yapılmaktaydı. Söz konusu kırk yıl boyunca 78'i yerüstü, 26'sı atmosferde, gerisi de yeraltında olmak üzere 752 patlama gerçekleştirilmiştir. Bu denemelerin hem doğal çevre, hem de halk sağlığı üzerinde yıkıcı etkiler bıraktığını özellikle belirtmek gerekmektedir. Sayın Nursultan Nazarbayev, hem bu olumsuz etkileri önlemek hem de Avrasya bölgesinde güvenliğe katkı sağlamak için Semipalatinsk nükleer deneme santrallerini kapatmış ve daha da önemlisi nükleer mirastan vazgeçmiştir. 5 Aralık 1994 yılında yapılan Budapeşte'deki AGİT zirvesi çerçevesinde dönemin ABD Başkanı Bill Clinton, Rusya Federasyonu Başkanı Boris Yeltsin'in ve İngiltere Başbakanı John Major'ın "Kazakistan için nükleer garantiler memorandumunu"nu imzalamasını sağlamış, daha sonra bu memoranduma Çin ve Fransa'nın da katılımına ön ayak olmuştur. Bu şekilde, devletlerarası müzakerelerde diplomasi alanındaki ustalığı ile dünya politikasındaki güçlü aktörlerin Kazakistan'ın ulusal güvenliğine desteğini sağlayabilmiştir.

Kazakistan, sayın Nursultan Nazarbayev'in liderliğinde dünya barışı, iç ve dış istikrar ve sürdürülebilir ekonomik ve politik kalkınma için çaba gösteren örnek ülkelerden biri olarak dünya sahnesinde yerini almıştır. Sayın Nursultan Nazarbayev'in kişisel özelliklerinin yansıdığı diğer bir alan ise dış politikadır. Nursultan Nazarbayev 1992 yılında kaleme aldığı Kazakistan'ın egemen devlet olarak kuruluş ve gelişim stratejisi adlı makalesinde devletin dış politikasını belirlerken, ülkenin jeopolitik durumunu, ekonomik, sosyo-kültürel ve etnik-dinsel niteliklerini, Avrasya bölgesi içinde ve dışında güç

**NURSULTAN NAZARBAYEV
"DÜNYA DİNLERİ
ARASINDAKİ
DİYALOĞUN VE
HOŞGÖRÜNÜN
SAĞLANMASINA"
DA ÖNCÜLÜK
EDEREK BU
KONUDA BİR
KONGRE YAPILMASI
FİKRİNİ FİİLİYATA
GEÇİRMİŞTİR.**

**ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛ-
ТАН НАЗАРБАЕВ
«ӘЛЕМДІК ДІНДЕР
АРАСЫНДА ДИАЛОГ
ПЕН ТОЛЕРАНТ-
ТЫЛЫҚТЫ ҚАМТА-
МАСЫЗ ЕТУ» МӘСЕ-
ЛЕСІН ДЕ ҚОЛҒА
АЛЫП, КОНГРЕСС
ӨТКІЗУ ИДЕЯСЫН
ЖҮЗЕГЕ АСЫРДЫ.**

мәнінде төңкеріс көшбасшылары Нұрсұлтан Назарбаевтың қолдауын талап етті. Бірақ Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев билікті күшпен өзгерту қажеттігіне сенген болатын. Сондықтан да ол өз саяси күшін төңкерісшілермен келісу үшін пайдаланып, дағдарысты болдырмауға атсалысты. 1991 жылы Қазақстан Президенті болып сайланғаннан кейін Нұрсұлтан Назарбаев "Тәуелсіз мемлекеттер достастығын" (ТМД) құру үшін бұрынғы КСРО елдері арасында дәнекерлік рөл атқарды. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев ТМД-ның құрылуында жетекші рөл ойнап, КСРО елдерінің Ресеймен тікелей қақтығысқа түспей таралуына маңызды үлес қосты деп айта аламыз.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың бейбітшіл саясатына, бітімгерлік, дәнекерлік қасиетіне тарихтан тағы бір мысал келтірейік. 1991 жылы 11 қыркүйекте қазақ ұлтшылдары мен Орал казактары¹ арасында жанжал пайда болды. Бұл жанжалға «Орал казактарының орыс патшасына қызмет етуінің 400 жылдығын» атап өтпек болғаны себеп болды. Алайда қазақ ұлтшылдары бұған қарсы екендерін білдірді. КСРО ыдырайын деп жатқан кезде туындаған жанжал қазақтар мен орыстар арасында үлкен қақтығысқа әкелуі мүмкін еді. Дегенмен Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев араша түсіп, ірі этникалық қақтығыстарды болдырмады.

Дәл солай Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың аймақтық тұрақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі маңызды қадамдарының бірі КСРО-дан қалған ядролық қаруды иеленуден бас тартып, Қазақстанның ядролық қарусыз ел мәртебесіне ие болуына мүмкіндік беруі және ядролық қаруды таратпау саясатын жүргізуі болды. Елбасы Нұрсұлтан

¹ Оңтүстік Ресейде қалыптасқан әскери әлеуметтік топ. XV ғасырдан бастап крепостнойлық (басыбайлы) тәуелділіктен қашып, әсіресе Дон және Днепр өзендері алқабына қоныстанды. "Казак" сөзі түркі тілінен шыққан, өз ортасынан бөлініп шыққан, ерікті адам деген ұғымды білдіреді.(8)

дағилымнын etkilerini dikkate alarak "herkesle dostluk prensibine ve dengeye dayalı çok yönlü dış politika" izlemenin ülke çıkarlarına ve güvenliğine daha uygun olacağını belirtmiştir.(9) Kazakistan bu tarihten sonraki dış politika ilişkilerinde tek yönlü bir politika izlemek yerine her ülkeye eşit mesafede yaklaşımı benimseyen çok yönlü bir dış politikayı uygulamayı amaçlamıştır. Sayın Nursultan Nazarbayev kendi eserlerinde bu konuyu şöyle açıklamıştır: "Kazakistan, bağımsızlık yıllarında uluslararası süreçlerin eşit haklara sahip bir katılımcısı oldu ve elverişli dış koşullar oluşturmaya başardı. Dış politikamızın dengeli olması, dünyada önemli rolleri olan ve Kazakistan için pratik menfaat teşkil eden bütün devletlerle, dostane ve öngörülebilir ilişkilerini geliştirilmesi demektir".(10) Bu bağlamda Kazakistan, güçlü bölgesel aktörler ve aynı zamanda BM Güvenlik Konseyinin daimi üyeleri olan Rusya ve Çin gibi komşuları ile iyi geçinmeye özen göstermiş, diğer taraftan da ABD ve Türkiye başta olmak üzere diğer dünya ülkeleriyle de her alanda ikili ilişkilerini geliştirmeye gayret etmiştir.

Назарбаев бұл шешімнің арқасында халықаралық аренада үлкен беделге ие болды. Белгілі болғандай, қырғи-қабақ соғыс кезеңінің жанталаса жаппай қарулану жарысында Қазақстан КСРО-ның қару-жарақ зертханасы ретінде пайдаланылып, тәуелсіздік алғаннан кейін әлемдегі төртінші ядролық күшке айналды. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев маңызды шешім қабылдап, КСРО-ның бұл мұрасынан бас тартты. 1949-1989 жылдары орташа есеппен үш аптада бір рет ядролық сынақ өткізілетін еді. Қырық жыл бойы 752 жарылыс, соның ішінде 78-і жер үстінде, 26-сы атмосферада, қалғаны жер астында жүргізілді. Бұл сынақтар табиғи ортаға да, халық денсаулығына да кері әсерін тигізді. Нұрсұлтан Әбішұлы бұл жағымсыз әсерлерді болдырмау және Еуразиялық аймақтағы қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жәрдемдесу мақсатында Семей ядролық сынақ полигондарын жауып, ядролық мұрадан бас тартты. 1994 жылы 5 желтоқсанда жасалған Будапешт қаласындағы ЕҚЫҰ саммиті аясында сол кездегі АҚШ Президенті Билл Клинтон, Ресей Президенті Борис Ельцин

Шу бір gerçektir ki, bağımsızlıктan itibaren Kazakistan barışçıl yollarla kalkınmayı tercih etmiştir. Bilindiği gibi, Kazakistan'ın geniş bir coğrafyaya sahip olması, bu ülkeyi hem Asya hem de Avrupa açısından jeostratejik olarak güçlü kılmaktadır. Fakat jeostratejik konumundan fayda sağlayabilmesi, Kazakistan'ın dikkatli bir dış politikası izlemesine bağlıdır ve bu durumun en iyi farkında olan kişi de sayın Nazarbayev'dir. Bu nedenle Kazakistan, stratejik konumunu dikkate alarak dış politika önceliklerini ve diplomatik faaliyetlerini belirlemiştir. Dış politikada izlenen bu felsefe ve stratejinin sonucu olarak, Kazakistan ülke bütünlüğünü sağlamlaştırmış, dış devletlerden gelebilecek her türlü müdahaleye set çekebilmiş ve özellikle Türk dünyası devletleriyle etkin ilişkileri geliştirebilmiştir.

Sayın Nursultan Nazarbayev ayrıca Kazakistan'ın uluslararası ortama entegre olabilmesi için politik ve ekonomik reformlar gerçekleştirerek modernleşmeyi öngörmüştür. Bu sü-

және Ұлыбритания Үкімет басшысы Джон Мейджордың «Қазақстан үшін ядролық кепілдіктер меморандумына» қол қоюын қамтамасыз етіп, бұл меморандумға кейінірек Қытай мен Францияның қатысуына бастамашылық жасады. Осылайша, мемлекетаралық келіссөздерде дипломатия саласындағы тәжірибесі арқылы әлемдік саясаттағы алып елдердің Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігіне қолдау көрсетуін қамтамасыз етті.

Қазақстан Республикасы - Нұрсұлтан Назарбаевтың көшбасшылығымен әлем бейбітшілігі, ішкі және сыртқы тұрақтылық пен орнықты саяси - экономикалық дамуға ұмтылған елдердің бірі ретінде әлемдік сахнада беделді орынға ие елдердің қатарына қосылды. Елбасының кісілік ерекшеліктерінің көрініс тапқан тағы бір саласы – сыртқы саясат. 1992 жылы әзірлеген «Қазақстанның егеменді мемлекет ретінде қалыптасуы мен даму

KAZAKISTAN'IN İSTİKRARLI VE EKONOMİK GELİŞİMİNE DIŞ ÇEVREDE GELEBİLECEK HER TÜRLÜ TEHDİTTEN KORUMAK İÇİN "GÜVENLİK KUŞAĞI OLUŞTURMA" STRATEJİSİNİ DEVREYE SOKMUŞTUR. BU BAĞLAMDA, ASYA'DA BARİŞİ VE GÜVENİ EGEMEN KILMAK VE BUNU SÜREKLİ HALE GETİRMEK İÇİN 5 EKİM 1992 YILINDA YAPILAN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER 47. GENEL KURULU'NDA ASYA'DA İŞBİRLİĞİ VE GÜVEN ARTIRICI ÖNLEMLER KONFERANSININ (THE CONFERENCE ON INTERACTION AND CONFIDENCE BUILDING IN ASIA - CICA) KURULMASINI ÖNERMİŞ VE ÖRGÜTÜN GELİŞİMİNİ SAĞLAYARAK, 2010 YILINA KADAR BÜTÜN GİDERLERİNİ KENDİSİ KARŞILAMIŞTIR.

亚洲相互协作与信任
Fourth Summit of the Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia (CICA)
中国 上海
2014

реңте де Kazakistan'ın istikrarlı ve ekonomik gelişimine dıř çevreden gelebilecek her türlü tehдitten korumak için "güvenlik kuřağı oluřturma" stratejisini devreye sokmuřtır. Bu bağlamda, Asya'da barışı ve güveni egemen kılmak ve bunu sürekli hale getirmek için 5 Ekim 1992 yılında yapılan Birleşmiş Milletler 47. Genel Kurulu'nda Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansının (The Conference on Interaction and Confidence Building in Asia - CICA)² kurulmasını önermiş ve örgütün gelişimini sağlayarak, 2010 yılına kadar bütün giderlerini kendisi karşılamıştır. İlk Zirve tam on yıl sonra 2012 yılında

² CICA'nın katılımcı ülkelerinin yüz ölçümü yaklaşık olarak 40 milyon kilometrekareye ulaşmıştır. Bu rakam Asya kıtasının toplamda % 90'ını kapsamaktadır. Bu ülkelerde yaşayan 3,2 milyardan fazla insan da dünya nüfusunun yaklaşık % 45'ini oluşturmaktadır. CICA'ya üye ülkeler: Afganistan, Azerbaycan, Birleşik Arap Emirlikleri, Çin, Hindistan, İran, İsrail, Ürdün, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Pakistan, Filistin, Kore Cumhuriyeti, Mısır, Rusya, Tacikistan, Tayland, Türkiye, Özbekistan. Gözlemci ülkeler: Endonezya, Japonya, Malezya, Katar, Vietnam, Ukrayna, ABD; Gözlemci uluslararası örgütler: BM, AGİT, Arap Ligi.

стратегиясы» атты мақаласында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев мемлекеттің сыртқы саясатын белгілеуде елдің геосаяси жағдайын, экономикалық, әлеуметтік-мәдени және этно-діни ерекшеліктерін, Еуразия аймағындағы және жалпы дүниежүзіндегі күш теңдігін ескере отырып, «баршамен достық пен тепе-теңдікке негізделген көп векторлық сыртқы саясат» жүргізудің мемлекет мүдделері мен қауіпсіздігі үшін неғұрлым қолайлы болатынын айқындады. (9) Қазақстан бұдан кейінгі сыртқы саяси қарым-қатынастарында бір векторлық саясат жүргізудің орнына барлық елдермен тең дәрежеде көп векторлық сыртқы саясат жүргізуге басымдық берді. Елбасы бұл мәселені өз еңбектерінде былайша түсіндіруде: «Қазақстан тәуелсіздік жылдарында халықаралық процестердің тең құқықты қатысушысы болып қалыптасты және біз қолайлы сыртқы ахуал құруға қол жеткіздік. Сыртқы саясатымызды теңдестіру

**ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЖӘНЕ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНА СЫРТТАН ТӨНУ
ЫҚТИМАЛ ҚАУІП-ҚАТЕРДЕН ҚОРҒАУ ҮШІН
«ҚАУІПСІЗДІК БЕЛДЕУІН ҚҰРУ» СТРАТЕГИЯСЫ ІСКЕ
АСЫРЫЛДЫ. ОСЫҒАН БАЙЛАНЫСТЫ АЗИЯДА
БЕЙБІТШІЛІК ПЕН ҚАУІПСІЗДІК ҮСТЕМДІГІН
ОРНАТЫП, ОНЫҢ ЖАЛҒАСУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ
ҮШІН 1992 ЖЫЛЫ 5 ҚАЗАНДА ӨТКЕН БІРІККЕН
ҰЛТТАР ҰЙЫМЫ БАС АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ 47-ШІ
СЕССИЯСЫНДА "АЗИЯДАҒЫ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ
ЖӘНЕ СЕНІМ ШАРАЛАРЫ ЖӨНІНДЕП КЕҢЕС"
(АӨІСШК) ҚҰРУ ТУРАЛЫ ҰСЫНЫС ЖАСАДЫ ЖӘНЕ
БҰЛ ҰЙЫМНЫҢ ДАМУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІП,
2010 ЖЫЛҒА ДЕЙІН БАРЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДЫ ӨЗІНЕ
АЛДЫ.**

Алматы'da yapılmıştır. Sayın Nursultan Nazarbayev Kritik On Yıl adlı eserinde örgütün kuruluşu ile ilgili fikirlerini şu şekilde açıklamıştır: "Bütün iç ve dış sorunlarımızı tamamen barışçıl yöntemlerle ve şiddetten uzak bir şekilde çözdük. Devlet ilişkilerinin uzlaşma ve güven temelinde kurulduğu her durumda anlaşma noktaları bulunacağını çok net bir şekilde anladık. Eğer politikanın temelinde barışa ve barışı oluşturmaya yönelik samimi bir istek varsa, ancak bu takdirde, bu politika kaçınılmaz olarak başlangıç ilkesi olan barış ile sona erer. Kazakistan'ın yıllardır çatışmaları barışçı yoldan çözmek için sürdürdüğü gayretlerle Алматы'da yapılan, Avrasya ülkelerini bir araya getirerek bölgemizde barışa hizmet edecek büyük bir forum olan, Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansının 1. Zirvesi bunun tartışma götürmez tanığıdır". (11) CICA platformu, Asya bölgesinde güvenlik alanında işbirliği için yeni bir format oluşturmuştur denilebilir. Çünkü yeni riskler ve tehlikeler karşısında bu konferans, önleyici diplomasi ve bölgesel güvenlik çözümleri için ortak araştırmalar yapılması konusunda oldukça etkili olmuştur. Bu girişim ile sayın Nursultan Nazarbayev Asya'da istikrarın ve güvenliğin arttırılmasına ilişkin inisiyatif aldığını ve gelecekte de alabileceğini tüm dünyaya göstermiştir.

Sayın Nursultan Nazarbayev'in en önemli diplomatik başarılarından biri de, Kazakistan'ı 2010 yılında AGİT'in başkanlık sandalyesine oturtması ve dönem başkanlığını 30 Aralık 2010 tarihli bir zirve ile sonuçlandırmasıdır. Bu zirve ile 1999 yılındaki İstanbul Zirvesi'nden sonra AGİT 11 yıl aradan sonra Astana'da zirve toplantısı yapmıştır. Kazakistan, BDT ve Orta Asya ülkeleri arasında AGİT'e dönem başkanlığı yapan ilk ülke olmuştur. Kazakistan'ın dönem başkanlığının sloganı İngilizce kelimelerin baş harflerinden oluşan dört T ile ifade edilmiştir: Trust (güven), Tradition (gelenek), Transparency (şeffaflık) ve Tolerance (hoşgörü). Kazakistan'ın dönem başkan-

SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN EN ÖNEMLİ DİPLOMATİK BAŞARILARINDAN BİRİ DE, KAZAKİSTAN'I 2010 YILINDA AGİT'İN BAŞKANLIK SANDALYESİNE OTURTMASI VE DÖNEM BAŞKANLIĞINI 30 ARALIK 2010 TARİHLİ BİR ZİRVE İLE SONUÇLANDIRMASIDIR. KAZAKİSTAN, BDT VE ORTA ASYA ÜLKELERİ ARASINDA AGİT'E DÖNEM BAŞKANLIĞI YAPAN İLK ÜLKE OLMUŞTUR. KAZAKİSTAN'IN DÖNEM BAŞKANLIĞININ SLOGANI İNGİLİZCE KELİMELE-RİN BAŞ HARFLERİNDEN OLUŞAN DÖRT T İLE İFADE EDİLMİŞTİR: TRUST (GÜVEN), TRADİTİON (GELENEK), TRANSPARENCY (ŞEFFAFLIK) VE TOLERANCE (HOŞGÖRÜ). KAZAKİSTAN'IN DÖNEM BAŞKANLIĞI SAYESİNDE AGİT'İN İLGİ ALANININ AVRASYA COĞRAFYASINA DA KAYDIĞINI VE BU ALANDAKİ SORUNLARI ÇÖZMEYE DÖNÜK ÖNEMLİ ADIMLARIN ATILMASINI BERABERİNDE GETİRDİĞİNİ İFADE ETMEK GEREKİR.

әлемдік істерде елеулі рөл атқаратын және Қазақстан үшін практикалық қызығушылық туғызатын барлық мемлекеттермен достық және болжамды қарым-қатынастарды дамыту дегенді білдіреді» (10). Осы тұрғыда Қазақстан қуатты аймақтық елдер, сондай-ақ БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты мүшелері – Ресей мен Қытай сияқты көршілерімен тату-тәтті, достық қатынаста өмір сүруге талпынып, әсіресе АҚШ пен Түркия тәрізді басқа да әлемдік алып елдерімен барлық салаларда екіжақты қарым-қатынастарды дамытуға күш салды. Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғалы бері бейбіт жолмен дамуды таңдады. Қазақстанның кең-байтақ аумағы Азия мен Еуропа әрі геостратегиялық тұрғылардан маңызды елге айналдыруда. Осы тұрғыдан Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев геостратегиялық маңыздылығы жағынан Қазақстанның тек көп бағытты сыртқы саясат арқасында дами алатындығын терең меңгерді. Сондықтан Қазақстан геостратегиялық жағдайын назарға ала отырып, сыртқы саясат басымдықтары мен дипломатиялық қызметін анықтады. Қазақстан Республикасы көп бағытты сыртқы саяси стратегиясы нәтижесінде елдің тұтастығын нығайтты, сондай-ақ өзге мемлекеттердің өз еліне араласуына тосқауыл қойып, әсіресе түркітілдес елдермен өзара тиімді қарым-қатынастар орната білді.

Сондай-ақ, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстанның халықаралық ортаға интеграциялануы үшін саяси және экономикалық реформаларды жүзеге асыру арқылы жаңғыртуды көздеді. Мұнда Қазақстанның тұрақты және экономикалық дамуына сырттан төнуі ықтимал қауіп-қатерден қорғау үшін «қауіпсіздік белдеуін құру» стратегиясы іске асырылды. Осыған байланысты Азияда бейбітшілік пен қауіпсіздік үстемдігін орнатып, оның жалғасуын қамтамасыз ету үшін 1992

лігі sayesinde AGİT'in ilgi alanının Avrasya coğrafyasına da kaydığını ve bu alandaki sorunları çözmeye dönük önemli adımların atılmasını beraberinde getirdiğini ifade etmek gerekir.

Ayrıca, Nursultan Nazarbayev "dünya dinleri arasındaki diyalogun ve hoşgörünün sağlanmasına" da öncülük ederek bu konuda bir kongre yapılması fikrini fiiliyata geçirmiştir. Sayın Nazarbayev'in dinler arası diyalog platformu oluşturma fikri, fanatizm, aşırı dini yaklaşımlar ve teröre karşı mücadelede önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir. 1. Semavi ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi'nin 24 Eylül 2003 tarihinde Astana'da düzenlenmesinden sonra bu kongrenin 5.si yine Astana'da 11 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Örneğin 5. Semavi ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi'nin ardından, dini liderler ve siyasetçiler Astana Deklarasyonu'nu kabul etmişlerdir. Bu Deklarasyon, dini liderlerin dünyada barışın ve uyumun sağ-

ЕЛБАСЫНЫҢ ЕҢ МАҢЫЗДЫ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ЖЕТІСТІКТЕРІНІҢ БІРІ – 2010 ЖЫЛЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҚЫҰ-ҒА ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУІ ЖӘНЕ 2010 ЖЫЛЫ 30 ЖЕЛТОҚСАНДА САММИТ ӨТКІЗУІ. ҚАЗАҚСТАН ТМД ЖӘНЕ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДА ЕҚЫҰ-ҒА БІРІНШІ БОЛЫП ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТТІ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҚЫҰ-ДАҒЫ ТӨРАҒАЛЫҒЫНЫҢ ҰРАНЫ ЛАТЫННЫҢ ТӨРТ «Т» ӘРПІ БОЛДЫ: СЕҢІМ (TRUST), ДӘСТҮР (TRADITION), ТРАНСПА-РЕНТТІЛІК (TRANSPARENCY) ЖӘНЕ ТӨЗІМДІЛІК (TOLERANCE). ҚАЗАҚСТАН ТӨРАҒАЛЫҒЫНЫҢ АРҚАСЫНДА ЕҚЫҰ-НЫҢ ЕУРАЗИЯ АЙМАҒЫНА КӨҢІЛ БӨЛЕ БАСТАҒАНЫН ЖӘНЕ ОСЫ САЛАДАҒЫ МӘСЕЛЕРДІ ШЕШУ БОЙЫНША МАҢЫЗДЫ ҚАДАМДАРДЫҢ ЖАСАЛҒАНЫН ДА АТАП ӨТКЕН ЖӨН.

жылы 5 қазанда өткен Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының 47-ші сессиясында "Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңес" (АӨІСШК)² құру туралы ұсыныс жасады және бұл ұйымның дамуын қамтамасыз етіп, 2010 жылға дейін барлық шығындарды өзіне алды. Алғашқы Саммит дәл он жыл өткен соң 2012 жылы Алматы қаласында өтті. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Сындарлы он жыл» атты еңбегінде ұйымның құрылуына қатысты мынандай пікірді өрбітті: Бүкіл ішкі және сыртқы мәселелерімізді то-

² АӨІСШК-ға мүше елдердің жалпы аумағы 40 миллион шаршы шақырымға созылған. Бұл көрсеткіш Азия құрлығының жалпы 90%-ын қамтиды. Бұл елдерде тұратын 3,2 миллиардтан астам адам әлемдік халықтың шамамен 45%-ын құрайды. АӨІСШК-ға мүше елдер: Ауғанстан, Әзірбайжан, Біріккен Араб Әмірліктері, Қытай, Үндістан, Иран, Израиль, Иордания, Қазақстан, Қырғызстан, Моңғолия, Пәкістан, Палестина, Корея Республикасы, Египет, Ресей, Тәжікстан, Таиланд, Түркия, Өзбекстан. Бақылаушы елдер: Индонезия, Жапония, Малайзия, Катар, Вьетнам, Украина, АҚШ; Бақылаушы халықаралық ұйымдар: БҰҰ, ЕҚЫҰ, Араб мемлекеттері лигасы.

www.iha.com.tr

lanması için siyasetçileri cesaretlendirmeleri gerektiği noktasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca bu Kongre'nin ardından 6. Kongre'nin 2018 yılında Astana'da düzenlenmesine karar verilmiştir. Astana'da dinler arası bir zirvenin düzenlenmesinin son derece önemli katkılarının olduğu söylenebilir. 21. yy'ın başlarında, dünyadaki farklı dini ve kültürel kimliklere sahip insanlar arasında karşılıklı saygı olmadan milletler arasında bir uyumun gerçekleşmesinin oldukça zor olduğu açıktır. Dolayısıyla Semavi ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi, 2005 yılında Türkiye ve İspanya başbakanları tarafından kurulan ve daha sonra BM Genel Sekreterliği tara-

лығымен бейбіт жолмен және зорлық-зомбылықсыз шештік. Мемлекет қарым-қатынастары өзара түсіністік пен сенім негізінде құрылған жағдайда әрқашанда келісімге келуге болатынын анық түсіндік. Саясаттың негізінде бейбітшілік пен бейбітшілікті орнатуға шынайы ниет бар болған жағдайда ғана бұл саясат бейбітшілікке ұласады. Қазақстан көптеген жылдар бойы қақтығыстарды бейбіт жолмен шешуге талпынды. Алматы қаласында Еуразия елдері кездесіп, аймақта бейбітшілікті қамтамасыз ету бойынша қызмет ететін үлкен форум – Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңестің 1-ші Саммиті осының айғағы болып табылады.(11)

2011 ЖЫЛДЫҢ МАУСЫМ АЙЫНДА ҚАЗАҚСТАН ИСЛАМ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫНА ДА ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТТІ. 2016 ЖЫЛЫ СӘУІРДЕ ЫСТАМБҰЛДА ӨТКЕН ИСЛАМ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫНЫҢ 13-ШІ САММИТІНДЕ ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ ПЕН ТҮРКИЯ ПРЕЗИДЕНТІ РЕДЖЕП ТАЙИП ЭРДОҒАН ИСЛАМ ӘЛЕМІНДЕГІ ТАТУЛАСУ ЖӨНІНДЕГІ БІРЛЕСКЕН ДЕКЛАРАЦИЯ ҚАБЫЛДАДЫ.

findan da kabul edilen Medeniyetler İttifakı gibi diğer küresel girişimler arasında önemli bir yer edinmiştir. Terörün ve aşırılığın yanı sıra İslamofobinin de arttırıldığı günümüzde, hem bu Kongre'nin hem de Medeniyetler İttifakı'nın, farklı dini ve kültürel geçmişlere sahip insanlar ve topluluklar arasında etkin bir diyalogun yürütülmesini temel alan bir uluslararası güvenlik paradigmasına katkı yapacağını özellikle belirtmek gerekir.(12)

Kazakistan, 2011 Haziran'ında İslam İşbirliği Örgütü'nün* başkanlığını da üstlenmiştir. İstanbul'da Nisan 2016'da gerçekleştirilen 13. İslam Zirvesi Konferansında Türkiye Cumhurbaşkanı sayın Recep Tayyip Erdoğan ile birlikte sayın Nursultan Nazarbayev, İs-

↑

АӨІСШК тұғынамасы Азия аймағында қауіпсіздік саласындағы ынтымақтастық үшін жаңа үлгі құрды деп айтуға болады. Себебі, жаңа қауіп-қатерлер алдында бұл конференция алдын алу дипломатиясы мен аймақтық қауіпсіздік шешімдері үшін бірлескен зерттеулер жүргізу тұрғысынан тиімді болды. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев осылайша Азияда тұрақтылық пен қауіпсіздікті арттыру жөнінде бастама жасағанын және мұны болашақта да жалғастыра алатынын бүкіл әлемге паш етті.

Елбасының ең маңызды дипломатиялық жетістіктерінің бірі – 2010 жылы Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық етуі және 2010 жылы 30 желтоқсанда Саммит өткізуі. 1999

жылы Ыстамбұлда өткен Саммиттен 11 жылдық үзілістен кейін ЕҚЫҰ саммиті Астанада жасалды. Қазақстан ТМД және Орталық Азия елдері арасында ЕҚЫҰ-ға бірінші болып төрағалық етті. Қазақстанның ЕҚЫҰ-дағы төрағалығының ұраны латынның төрт «Т» әрпі болды: сенім (trust), дәстүр (tradition), транспаренттілік (transparency) және төзімділік (tolerance). Қазақстан төрағалығының арқасында ЕҚЫҰ-ның Еуразия аймағына көңіл бөле бастағанын және осы саладағы мәселелерді шешу бойынша маңызды қадамдардың жасалғанын да атап өткен жөн.

Сондай-ақ, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «әлемдік діндер арасында диалог пен толеранттылықты қамтамасыз ету» мәселесін де қолға алып, конгресс өткізу идеясын жүзеге асырды. Нұрсұлтан Назарбаевтың конфессияаралық диалог үшін тұғырнама құру идеясын фанатизм, экстремизм және лаңкестікке қарсы күресте маңызды қадам ретінде қарастырған жөн. 2003 жылы 24 қыркүйекте Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының 1-ші съезі Астанада өткеннен кейін 5-ші съезд 2015 жылы 11 маусымда қайтадан Астана қаласында өтті. Мәселен, Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының 5-ші съезінен кейін діни көшбасшылар мен саясаткерлер Астана декларациясын қабылдады. Бұл Декларацияда діни көшбасшылардың әлемде бейбітшілік пен келісімді қамтамасыз ету үшін саясаткерлерді ынталандыру қажеттігіне көңіл бөлінген. Сондай-ақ, бұл съезден кейін 2018 жылы Астанада 6-шы съезді өткізу жөнінде шешім қабылданды. Астанада конфессияаралық саммиттің ұйымдастырылуының маңызы зор деуге болады. ХХІ ғ. басында әлемнің түрлі дін және мәдениет өкілдерінің арасында өзара құрмет болмаса халықтар арасында келісімге келудің қиынға соғатыны бәріне де түсінікті. Сондықтан, Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының съезі 2005 жылы Түркия мен Испания Үкімет басшылары құрып, кейінірек

“

SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV AĞUSTOS AYINDA TÜRKİYE'YE RESMİ BİR ZİYARET GERÇEKLEŞTİRMİŞ, BU ZİYARET ÇERÇEVESİNDE HEM TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİ DEĞERLENDİRİLMİŞ HEM DE TÜRKİYE'DE YAŞANAN 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞMELER YAPILMIŞTIR. SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN TÜRKİYE'DEKİ DARBE GİRİŞİMİ SONRASI İLK RESMİ KONUK OLMASI ÖNEMLİDİR. ZOR ZAMANLARDA VERİLEN DESTEK, GERÇEK DOSTLUĞUN GÖSTERGESİDİR. SAYIN NAZARBAYEV'İN HEM BU ZİYARETİ HEM DE ZİYARETİ SIRASINDA DARBE GİRİŞİMİ İLE İLGİLİ OLARAK "TÜRKİYE'YE DÜŞMAN OLAN BİZE DE DÜŞMANDIR" AÇIKLAMASI, TÜRK MİLLETİNİN ZİHNİNDE VE KALBİNDE SAYIN NAZARBAYEV'E ÖZEL BİR YER AÇMIŞTIR.

ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ ТАМИЗ
АЙЫНДА РЕСМИ САПАРМЕН ТҮРКИЯҒА
БАРДЫ. САПАР БАРЫСЫНДА ТҮРКИЯ-РЕСЕЙ
ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫН БАҒАЛАП, ТҮР-
КИЯДА ОРЫН АЛҒАН 15 ШІЛДЕ ТӨҢКЕРІС
ӘРЕКЕТІ ТУРАЛЫ КЕЛІССӨЗДЕР ЖҮРГІЗІЛДІ.
ТҮРКИЯДА БОЛҒАН ТӨҢКЕРІС ӘРЕКЕТІНЕН
КЕЙІН ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫҢ
АЛҒАШҚЫ РЕСМИ ҚОНАҚ БОЛҒАНЫ ӨТЕ
МАҢЫЗДЫ. ҚИЫҢ КЕЗЕҢДЕРДЕ КӨРСЕТІЛ-
ГЕН ҚОЛДАУ ШЫНАЙЫ ДОСТЫҚТЫҢ БЕЛГІСІ
БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ. ЕЛБАСЫНЫҢ ТҮРКИЯҒА
САПАРЫНДАҒЫ ТӨҢКЕРІС ӘРЕКЕТІНЕ БАЙ-
ЛАНЫСТЫ «ТҮРКИЯНЫҢ ДҰШПАНЫ – БІЗДІҢ
ДЕ ДҰШПАНЫМЫЗ» ДЕГЕН СӨЗДЕРІ ТҮРІК
ХАЛҚЫНЫҢ ЖҮРЕГІНДЕ САҚТАЛЫП, ЖА-
ДЫНДА ЖАТТАЛЫП ҚАЛМАҚ.

lami yakınlaşmaya ilişkin ortak bir bildiriye imza atmıştır. Uluslararası barışın ve güvenliğin korunmasını, ülkeler arasındaki dostane ilişkilerin ve iş birliğinin geliştirilmesini amaçlayan BM Şartı ve İslam İşbirliği Örgütü Şartı'nın hedef ve prensiplerine bağlılığının teyit edildiği belirtilen açıklamada, ekonomik sorunlar, medeniyetler arası ihtilaflar, terör tehdidinin görülmemiş şekilde artması, organize suçlar, göç ve yoksulluk gibi küresel tehditlere karşı ortak çaba sarf edilmesi gibi konularda acil müdahaleye ihtiyaç duyulduğunun farkında olduğu kaydedilmiştir. Ayrıca, İslam İşbirliği Örgütüne üye devletler, uluslararası ilişkilerdeki gerilimin azaltılmasına ve süregelen sorunların çözülmesine yönelik olarak çeşitli istişare mekanizmalarını oluşturmak, diplomatik misyonların imkanlarından faydalanmak, parlamentolar arası diyalog, hükümet dışı örgütler ve güven artırıcı önlemler geliştirmek suretiyle somut adımlar atarak, İslami yakınlaşma inisiyatifinin hayata geçirilmesine katkı sağlamaya davet edilmiştir.

Önemli bir diğer girişim de G8 ve G20 formatlarının yanı sıra, Aralık 2011 yılında sayın Nursultan Nazarbayev tarafından önerilen G-Global platformudur. Bu inisiyatif sayın Nursultan Nazarbayev tarafından Kazakistan'ın bağımsızlığının 20. Yıldönümü nedeniyle düzenlenen resmi törende ifade edilmiştir. Sayın Nazarbayev'in açıklamalarında özellikle, global çözümlerin tüm dünya devletleri için adil olarak belirlenmesi ve dünya politikalarında yeni global ilkelerin geliştirilmesi gerektiği üzerine vurgu yapılmıştır. Sayın Nursultan Nazarbayev'in savaş karşıtı "Dünya. 21. Yüzyıl" manifestosu bu şekilde tüm dünya liderlerine ve insanlığa ifade edilmekle kalmamış, BM'nin resmi belgesi haline gelmiştir.

Tüm bu girişim ve inisiyatifler göstermektedir ki, Sayın Nursultan Nazarbayev'in çabalarının hem Avrasya bölgesindeki istikrara, hem de küresel güvenliğe büyük katkısı olmaktadır. Birçok konuşmasında yeni bir dünya ve ortak gelecek için her bir insanın sorumlu olduğunu söyleyen sayın Nursultan Nazarbayev,

* Örgüt, Eylül 1969 yılında "İslam konferansı örgütü" adı altında kurulmuştur. Ancak örgütün dışişleri bakanlarının 38. toplantısı 28-30 Haziran 2011 tarihlerinde Kazakistan'ın başkenti Astana'da yapılarak, örgütün ambleminin ve isminin değiştirilmesine karar verilmiştir. Böylece İslam Konferansı Örgütü (Organization of the Islamic Conference) "İslam İşbirliği Örgütü" (Organization of Islamic Cooperation) adını almıştır.

↑

БҰҰ Бас хатшылығы қабылдаған Өркениеттер альянсы сияқты басқа да жаһандық бастамалар арасында маңызды орынға ие болды. Лаңкестік, экстремизм және исламофобия қаупі күннен-күнге өршіп бара жатқан әлемде осындай съезд бен өркениеттер альянсының түрлі мәдениет және дін өкілдері мен қауымдастықтар арасында тиімді диалог жүргізуге сүйенген халықаралық қауіпсіздік парадигмасына септігін тигізетінін ерекше атап өту қажет. (12)

2011 жылдың маусым айында Қазақстан Ислам ынтымақтастық ұйымына* да төрағалық етті. 2016 жылы сәуірде Ыстамбұлда өткен Ислам ынтымақтастық ұйымының 13-ші саммитінде Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев пен Түркия Президенті Реджеп Тайип Эрдоған ислам әлеміндегі татуласу жөніндегі бірлескен декларация қабылдады. Халықаралық бейбітшілік пен қауіпсіздікті қорғауды және елдер арасында достық қатынастары мен ынтымақтастықты дамытуды мақсат тұтқан БҰҰ жарғысы мен Ислам ынтымақтастық ұйымы жарғысының мақсаттары мен қағидаларына сай екені айқындалған мәлімдемеде экономикалық мәселелер, өркениетаралық қақтығыстар, лаңкестік қаупінің артуы, ұйымдасқан қылмыс, көші-қон және кедейлік сияқты жаһандық қауіп-қатерлерге қарсы бірлесіп күш салу тәрізді мәселелерге шұғыл араласу қажеттігі атап өтілді. Сонымен қатар, "Ислам ынтымақтастық ұйымына" мүше мемлекеттер халықаралық қатынастардағы шиеленісті азайту және жалғасып жатқан мәселелерді шешу үшін әр түрлі консультация тетіктерін қалыптастыру, дипломатиялық миссиялардың мүмкіндіктерін пайдалану, парламентаралық диалог, үкіметтік емес ұйымдар мен сенім шараларын дамыту арқылы нық қадамдар басып, ислам әлеміндегі татуласу бастамасын жүзеге асыруға үлес қосуға шақырды.

Тағы бір маңызды бастама – G8 және G20 форматтарымен қатар 2011 жылдың желтоқсан айында Нұрсұлтан Назарбаев тара-

* Ұйым 1969 жылы қыркүйекте «Ислам конференциясы ұйымы» деген атпен құрылды. Алайда 2011 жылғы 28-30 маусымда Астанада өткен ұйымның Сыртқы істер министрлері кеңесінің 38-ші сессиясында ұйымның атауы мен логотипін өзгерту туралы шешім қабылданды. Осылайша, Ислам Конференциясы ұйымы (Organization of the Islamic Conference) «Ислам ынтымақтастық ұйымы» (Organization of Islamic Cooperation) болып өзгертілді.

сavaşların durdurulması gerektiğinin altını çizmekte, yapıcı eleştiriler ve diyaloglar yoluyla sorunlara çözüm aranması gerektiğini belirtmektedir.

Kısaca, Kazakistan'ın Aralık 1991 sonrasında sayın Nursultan Nazarbayev'in liderliğinde uluslararası arenada aktif bir politika izlediği görülmektedir. Çok boyutlu bir dış politikanın uygulanması, Astana'nın kriz yaşayan taraflar arasında arabulucu ya da en azından diplomatik kanal rolü üstlenmesini sağlamıştır. Özellikle 2015 Kasım ayında yaşanan uçak krizi sonrasında Türkiye ile Rusya arasında yaşanan krizin çözülmesinde arabulucu olabilecek en doğru ülke sayın Nursultan Nazarbayev'in liderliğindeki Kazakistan olmuştur çünkü Kazakistan, hem Türkiye hem de Rusya ile iyi ilişkiler geliştirmiştir. Sayın Nazarbayev de tarihi bir rol üstlenerek Türkiye ve Rusya arasında tekrar diyalog mekanizmasının kurulması için çok çaba göstermiştir. Hatta uçak krizinin he-

пынан ұсынылған G-Global тұғырнамасы. Елбасы бұл бастаманы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған салтанатты жиналыста ұсынды. Елбасының мәлімдемелерінде әсіресе жаһандық шешімдердің бүкіл дүниежүзі елдері үшін әділетті түрде анықталуы және әлем саясатында жаңа жаһандық қағидаларды дамыту қажеттігіне баса назар аударылды. Осылайша Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың соғысқа қарсы «Әлем. ХХІ ғасыр» манифесі барлық әлемдік көшбасшылар мен адамзатқа арналып қана қоймай, БҰҰ-ның ресми құжатына айналды.

Барлық осы бастамалар Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың күш-жігері әрі Еуразия аймағындағы тұрақтылыққа, әрі жаһандық қауіпсіздікке зор үлес қосып жатқанын көрсетуде. Көптеген сөздерінде жаңа әлем мен ортақ болашақ үшін әрбір тұлғаның жауапты екенін айтқан Нұрсұлтан Назарбаев соғысты аяқтау қажеттігін баса айтып,

“

KAZAKISTAN'IN BÜTÜN BAŞARILARIN ARDINDAKİ EN ÖNEMLİ İSİM, HİÇ KUŞKUSUZ KAZAKISTAN'IN SİYASİ YAPISINI İNŞA EDEN VE HER ZAMAN ÜLKESİNİ HEM DÜNYADA HEM DE BULUNDUĞU BÖLGEDE ÖNEMLİ BİR GÜÇ HALİNE GETİRME ÇABASINDA OLAN NURSULTAN NAZARBAYEV'DİR.

men akabinde sayın Nursultan Nazarbayev ile sayın Recep Tayyip Erdoğan arasında bir telefon görüşmesi dahi gerçekleştirilmiştir. Sayın Nazarbayev, Putin ile yapmış olduğu görüşmelerden pozitif sinyaller aldıktan sonra da, iki ülke arasındaki anlaşmazlıkların giderilmesi için tarihi arabulucu rolünü üstlenmiştir. 2016 Nisan ayında İslam İşbirliği Örgütü toplantısı sırasında sayın Recep Tayyip Erdoğan ile gerçekleştirdiği özel toplantıda barış sürecinin Türkiye tarafından destekleneceği teyidinin alınmasından

→

шиеленістердің шешімін мәміле мен диалог арқылы іздеу керектігін білдірді.

Қысқаша айтқанда, Қазақстан 1991 жылы желтоқсаннан кейін Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың көшбасшылығымен халықаралық аренада белсенді саясат ұстана бастады. Көп векторлы сыртқы саясаттың жүзеге асырылуы Астананың дағдарыстағы тараптар арасында дәнекер немесе кем дегенде дипломатиялық арна рөлін атқаруын қамтамасыз етті. Әсіресе, 2015 жылы қараша айында болған ұшақ дағда-

**ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҮЛКЕН
ЖЕТІСТІКТЕРГЕ ЖЕТУІН ҚАМТА-
МАСЫЗ ЕТІП, ҚАЗАҚСТАННЫҢ
САЯСИ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗІН
ҚАЛАҒАН ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН-
ДЫ ЕУРАЗИЯ АЙМАҒЫНДА ӘРІ
ӘЛЕМДІК САХНАДА МАҢЫЗ-
ДЫ КҮШКЕ АЙНАЛДЫРУҒА
ЕҢБЕК СІҢІРГЕН НЕГІЗГІ ТҰЛҒА
– НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ
НАЗАРБАЕВ БОЛЫП
ТАБЫЛАДЫ.**

sonra sayın Nursultan Nazarbayev, Mayıs 2016'da Moskova'da sayın Vladimir Putin ile buluşup süreci değerlendirmiş ve Rusya tarafından da barış sürecine ilişkin destek alınmıştır. Ardından Haziran 2016'da sayın Recep Tayyip Erdoğan, Vladimir Putin'e resmi bir mektup yazmış, aynı ayın sonunda Türk ve Rus tarafları iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesine ilişkin ortak deklarasyon yayımlamışlardır.

Bu deklarasyondan sonra, sayın Nursul-

рысынан кейін Түркия мен Ресей арасындағы дағдарысты шешуде дәнекер бола алған ел Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың басшылығындағы Қазақстан болды. Себебі, Қазақстан Түркиямен де, Ресеймен де жақсы қарым-қатынастар орнатқан. Елбасы тарихи рөл атқарып, Түркия мен Ресей арасында қайтадан диалог тетіктерін құру үшін көп еңбек сіңірді. Тіпті дереу ұшақ дағдарысынан кейін Реджеп Тайип Ердоған Елбасыға арнайы телефон шалып, алғыс айтты. Нұрсұлтан Назарбаев Путинмен болған келіссөздерден жағымды сигналдар алғаннан кейін екі ел арасындағы дауды шешу үшін тарихи дәнекерлік рөл атқарды. 2016 жылы сәуір айында "Ислам ынтымақтастық ұйымы" отырысы аясында Режеп Тайип Ердоғанмен өткен арнайы отырыста Түркияның бейбітшілік үдерісін қолдайтыны расталғаннан кейін Нұрсұлтан Назарбаев 2016 жылы мамырда Мәскеуде Владимир Путинмен кездесіп, үдерісті бағалады және Ресей тарапы да бейбітшілік үдерісін қолдады. Нәтижесінде 2016 жылы маусымда Режеп Тайип Ердоған Владимир Путинге ресми хат жазып, сол айдың соңында түрік және орыс тараптары екі ел арасындағы қарым-қатынастың арасын қалыпқа келтіру туралы бірлескен декларацияны жариялады.

Бұл декларациядан кейін Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев тамыз айында ресми сапармен Түркияға барды. Сапар барысында Түркия-Ресей қарым-қатынастарын бағалап, Түркияда орын алған 15 шілде төңкеріс әрекеті туралы келіссөздер жүргізілді. Түркияда болған төңкеріс әрекетінен кейін Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың алғашқы ресми қонақ болғаны өте маңызды. Қиын кезеңдерде көрсетілген қолдау шынайы достықтың белгісі болып табылады. Елбасының Түркияға сапарындағы төңкеріс әрекетіне байланысты «Түркияның дұшпаны – біздің де дұшпанымыз» деген сөздері түрік халқының жүрегінде сақталып, жатында жатталып қалмақ.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың Ресей мен Түркия арасындағы табысты дәнекерлік рөлі Сирияға қатысты бейбіт келіссөздерді бейтарап аймақта – Астанада өткізуге себепкер болды. Елбасының жоғарыдағы мысалдарда келтірілген дәнекерлік рөлін Сирия үшін де жүзеге асыруға дайын екенін білдіріп, Сирияда толастамаған қа-

tan Nazarbayev Aғustos ayında Türkiye'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiş, bu ziyaret çerçevesinde hem Türkiye-Rusya ilişkileri değerlendirilmiş hem de Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Sayın Nursultan Nazarbayev'in Türkiye'deki darbe girişimi sonrası ilk resmi konuk olması önemlidir. Zor zamanlarda verilen destek, gerçek dostluğun göstergesidir. Sayın Nazarbayev'in hem bu ziyareti hem de ziyareti sırasında darbe girişimi ile ilgili olarak "Türkiye'ye düşman olan bize de düşmandır" açıklaması, Türk milletinin zihninde ve kalbinde sayın Nazarbayev'e özel bir yer açmıştır.

Sayın Nazarbayev'in Rusya ve Türkiye arasındaki başarılı arabuluculuk rolü, Suriye konusundaki barış görüşmelerinin tarafsız bir bölgede yapılması fikrinin Astana'da gerçekleştirilmesi düşüncesine yol açmıştır. Sayın Nazarbayev, yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz tarihsel arabuluculuk rolünü Suriye için de gerçekleştirmeye hazır olduklarını belirterek Suriye'de sürdürülen acımasız

Kullanılan kaynaklar:

1. *Türk Dünyasının Bir Aksakalı: Nazarbayev*, <http://www.dunya-bulteni.net/haber/230704/turk-dunyasinin-bir-aksakali-nazarbayev>, Son erişim 15.01.2017.
2. *Nursultan Nazarbayev, Ulu Bozkırın Ögütleri: Vatanım Direğimdir, Asya Avrupa*, Yıl:1, No:12, ss.4-31.
3. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 3.
4. *Mehmet Seyfettin Erol, Vizyoner Devlet: Kazakistan*, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=720>, Son erişim 15.01.2017.
5. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 3.
6. *Mehmet Seyfettin Erol, İnsan'ı Kâmil Devlete Doğru: Kazakistan 2050 Stratejisi*, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=734>.
7. *ERI E-Bülten No.4, Çağdaş Kazakistan'ın Politikasında Bir Değer Olarak Tolerans*, <http://eurasian-research.org/en/research/research/bulletin/tolerance-value-contemporary-kazakhstan-policy>.
8. *Rus Kazakları*: <http://www.e-tarih.org/sayfa.php?sfid=326>.
9. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistanın Egemenlik Memleket Retinde Kalıptası: Men Damuunun Stratejisi (Kazakistan'ın Egemen Devlet Olarak Oluşumu ve Gelişiminin Stratejisi)*, Alma-Ata, RGJ Dair Yayınları, 1992, s. 21.
10. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 39.
11. *Nursultan Nazarbayev, Kritiçeskiye Desyatiliya (Kritik On Yıl)*, Almatı, Atamura, 2003, s. 39-40.
12. *ERI E-Bülten No.24, 5. Dünya ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi*, <http://eurasian-research.org/en/research/publication/e-bulletin/5th-congress-leaders-world-and-traditional-religions>.

тығез соғысты тоқтату мәселесіне мән беретінін растады.

Бір сөзбен айтқанда, Қазақстанның үлкен жетістіктерге жетуін қамтамасыз етіп, Қазақстанның саяси дамуының негізін қалаған және Қазақстанды Еуразия аймағында әрі әлемдік сахнада маңызды күшке айналдыруға еңбек сіңірген негізгі тұлға – Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев болып табылады. Тарих бейбітшілік үшін күрескен адамдарды еш ұмытпайды. Себебі қаналғандардың дұғасы әрдайым олармен бірге болады. □

savaşın durdurulması konusuna olan duyarlılığını teyit etmiştir.

Kısacası, Kazakistan'ın bütün başarılarını ardındaki en önemli isim, hiç kuşkusuz Kazakistan'ın siyasi yapısını inşa eden ve her zaman ülkesini hem dünyada hem de bulunduğu bölgede önemli bir güç haline getirme çabasında olan Nursultan Nazarbayev'dir. Tarih, barış yönünde çaba gösteren insanları unutmayacaktır. Çünkü mazlumların duası her zaman onlarla olacaktır. □

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. *Türk Dünyasının Bir Aksakalı: Nazarbayev*, <http://www.dunya-bulteni.net/haber/230704/turk-dunyasinin-bir-aksakali-nazarbayev>, Son erişim 15.01.2017.
2. *Nursultan Nazarbayev, Ulu Bozkırın Ögütleri: Vatanım Direğimdir, Asya Avrupa*, Yıl:1, No:12, ss.4-31.
3. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 3.
4. *Mehmet Seyfettin Erol, Vizyoner Devlet: Kazakistan*, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=720>, Son erişim 15.01.2017.
5. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 3.
6. *Mehmet Seyfettin Erol, İnsan'ı Kâmil Devlete Doğru: Kazakistan 2050 Stratejisi*, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=734>.
7. *ERI E-Bülten No.4, Çağdaş Kazakistan'ın Politikasında Bir Değer Olarak Tolerans*, <http://eurasian-research.org/en/research/research/bulletin/tolerance-value-contemporary-kazakhstan-policy>.
8. *Rus Kazakları*: <http://www.e-tarih.org/sayfa.php?sfid=326>.
9. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistanın Egemenlik Memleket Retinde Kalıptası: Men Damuunun Stratejisi (Kazakistan'ın Egemen Devlet Olarak Oluşumu ve Gelişiminin Stratejisi)*, Alma-Ata, RGJ Dair Yayınları, 1992, s. 21.
10. *Nursultan Nazarbayev, Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği*, 2012, s. 39.
11. *Nursultan Nazarbayev, Kritiçeskiye Desyatiliya (Kritik On Yıl)*, Almatı, Atamura, 2003, s. 39-40.
12. *ERI E-Bülten No.24, 5. Dünya ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi*, <http://eurasian-research.org/en/research/publication/e-bulletin/5th-congress-leaders-world-and-traditional-religions>.

EVALUATION OF THE RESETTLEMENT PROCESS: TURKEY-EU AGREEMENT AND 20 JULY 2015 SCHEME

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ОЦЕНКА ПРОЦЕССА ПЕРЕ- СЕЛЕНИЯ: ПЛАН ОТ 20 ИЮЛЯ 2015 ГОДА И СОГЛАШЕНИЕ МЕЖДУ ТУРЦИЕЙ И ЕС

The civil war in Syria has created one of the largest migration influxes since WWII forcing 11 million Syrians to leave their homes in order to escape from the conflict between the regime and opposition forces. During the last six years, 6.6 million Syrians have settled in different parts of Syria, while 4.95 million have migrated to the neighboring countries, such as Turkey, Lebanon, Jordan, Egypt, and Iraq. Moreover, around 1 million Syrians tried to reach the European countries through legal or illegal means. By accepting 2,910,281 people Turkey hosts more than half of the Syrians who seek refuge abroad while Lebanon hosts 1,011,366 people, Jordan – 656,170, Iraq – 233,224 and Egypt – 177,519 people in 2016 (UNHCR, 2017).

In order to regulate the uncontrolled migration influx to Europe, in March 2016, Turkey and the EU signed the Turkey-EU Refugee agreement aimed to create a legal mechanism for accepting the refugees who are in need of international protection and reduce the number of arrivals via the Turkey-Greece route. According to the agreement, the EU declared that they could accept up to 72,000 Syrians from Turkey in 2016 (Kutlugun, 2017). However, during 4 April 2016-27 February 2017, only 3,565 refugees have been resettled in the EU under the Turkey-EU deal (European Commission, 2017). Looking at the first year performance of the resettlement process it could be said

Гражданская война в Сирии спровоцировала один из самых больших притоков миграции начиная со Второй мировой войны, в которой 11 миллионов сирийцев оставили свой дом, с целью убежать от конфликта между оппозиционными силами и режимом. В течение прошлых шести лет, 6,6 миллионов сирийцев обосновались в различных частях Сирии, в то время, как 4,95 миллиона мигрировали в соседние страны такие, как Турция, Ливан, Иордания, Египет и Ирак. Кроме того, приблизительно 1 миллион сирийцев пытались добраться до европейских стран законными или незаконными путями. Принимая 2,910,281 человек, Турция размещает их на своей территории, где более половины составляют сирийцы, ищущие убежище за границей, в то время как Ливан принимает 1,011,366 человек, Иордания – 656,170, Ирак – 233,224 и Египет – 177,519 человек в 2016 (УВКБ ООН, 2017).

С целью отрегулировать неконтролируемый приток миграции в Европу, в марте 2016 года Турция и ЕС подписали соглашение по вопросу беженцев, нацеленное создать правовой механизм для принятия беженцев, которые нуждаются в международной защите и сокращают число прибывающих через маршрут Турция-Греция. Согласно соглашению, ЕС объявил, что они

that the result is not a surprise since under the 20 July 2015 scheme the EU member states have agreed to accept 22,504 people until July 2017 but so far only 14,422 refugees were resettled, including 3,565 people covered by the Turkey-EU agreement (EU Commission, 2017). In its first year under the 20 July 2015 pledges the EU has accepted 6,790 persons including 511 under the Turkey-EU agreement, therefore, expecting a number of resettled refugees close to 72,000 in one year under the Turkey-EU agreement would have been unrealistic (European Commission, 2016).

With regard to the second aim of the agreement, Turkey has shown tremendous effort, and in its first year the Turkey-EU Refugee agreement managed to reduce the number of daily arrivals by 98% from 1,700 people in January 2016 to 45 in January 2017 (UNCHR, 2017). Tightened control played a major role in deterring

**DURING 4 APRIL
2016-27 FEBRUARY
2017 ONLY 3,565
REFUGEES HAVE BEEN
RESETTLED IN THE EU
UNDER THE TURKEY-
EU DEAL.**

**В ПЕРИОД С 4
АПРЕЛЯ 2016 ПО 27
ФЕВРАЛЯ 2017 ГОДА
В РАМКАХ СОГЛА-
ШЕНИЯ ТУРЦИЯ-ЕС
БЫЛО ПЕРЕСЕЛЕНО
ТОЛЬКО 3,565 БЕ-
ЖЕНЦЕВ.**

могут принять до 72,000 сирийцев из Турции в 2016 году (Kutlugun, 2017). Однако, в период с 4 апреля 2016 г. по 27 февраль 2017 г. было переселено лишь 3,565 беженцев в ЕС в соответствии с соглашением между ЕС и Турцией (Европейская комиссия, 2017). Рассматривая первый год процесса переселения, можно сказать, что результат не удивляет так, как в соответствии со схемой 20 июля 2015 года, члены ЕС согласились принять 22,504 человека до июля 2017, но до сих пор переселили всего 14,422 беженца, включая 3,565 человек, охваченных соглашением ЕС и Турции (Комиссия ЕС, 2017). В первый год под обязательствами 20 июля 2015, ЕС принял 6,790 человек включая 511, в соответствии с соглашением ЕС и Турции, поэтому, ожидать, что количество переселенных беженцев достигнет отметки в 72,000 человек за один год, в соответствии с соглашением ЕС и Турции, было

migrants using the Eastern Mediterranean route. In 2015, 856,723 people used the Eastern Mediterranean route to reach Europe, whereas with the implementation of the agreement this number dropped to 21,431 people between April 2016-February 2017 meaning Turkey's efforts on tightening control over its shores managed to reduce the number of arrivals by 40 times (UNCHR, 2017). These results show that Turkey has successfully managed to curb the migration flow from the Eastern Mediterranean and also contributed to lowering the death rates since the number of dead refugees or those missing in sea has decreased by 80% (UNCHR, 2017).

According to the 20 July 2015 agreement, the EU member states have pledged to resettle on a voluntary basis 22,504 people who are in need of international protection in the Middle East, the North of Africa and the Horn of Africa under both multilateral and national schemes (EU Commission, 2017). The EU Commission planned the scheme for 2 years, which will be over in July this year. According to the plan, every month 938 people were supposed to be resettled in one of the EU member states, however, the monthly resettlement number now stands at 721 per month falling short by 217 people (Bartolomeo, 2016). It appears that at its current rate the total resettlement number could reach 22,504 at the end of 2017 rather than in July 2017 as planned (EU Commission, 2017).

Comparing the first (July 2015-July 2016) and second-year (July 2016-February 2017) performances it could be concluded that a number of resettled people almost doubled reaching 954 people per month between July 2016-February 2017, whereas it was 523 person per month in its first year (July 2015-July 2016). In the first year, 6,790 people were resettled in the EU member states, whereas during the last eight months, 7,632 persons have been resettled (EU Commission, 2017). The resettlement number has only exceeded the required level of 938 people per

CAVUSOGLU STATED THAT IF EU DID NOT FULFILL ITS OBLIGATIONS UNDER THE TREATY AND ACCEPT TURKEY INTO THE SCHENGEN ZONE SOON THEN THEY COULD UNILATERALLY CANCEL THE TURKEY-EU AGREEMENT.

ЧАВУШОГЛУ ЗАЯВИЛ, ЧТО ЕСЛИ ЕС НЕ ВЫПОЛНИТ СВОИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА ПО ДОГОВОРУ И ВСКОРЕ НЕ ПРИМЕТ ТУРЦИЮ В ШЕНГЕНСКУЮ ЗОНУ, ТО ОНИ МОГУТ В ОДНОСТОРОННЕМ ПОРЯДКЕ ОТМЕНИТЬ СОГЛАШЕНИЕ ТУРЦИЯ-ЕС.

бы нереалистично (Европейская комиссия, 2016).

Турция приложила огромные усилия относительно второй цели соглашения, и в течение первого года соглашения по беженцам, ЕС и Турции сумели сократить количество прибывающих ежедневно на 98% от 1,700 человек в январе 2016 до 45 в январе 2017 (УВКБ ООН, 2017). Ужесточенный контроль играл главную роль в удерживании мигрантов, использующих Восточный средиземноморский маршрут. В 2015 году 856,723 человек использовали Восточный средиземноморский маршрут, чтобы достигнуть Европы тогда, как с реализацией соглашения — это число снизилось до 21,431 человек между апрелем 2016 и февралем 2017. Это указывает на то, что усилия Турции по ужесточению контроля по берегам помогло сократить количество прибывших в 40 раз (УВКБ ООН, 2017). Данные результаты показывают, что Турция успешно справилась с миграционным потоком из Восточного Средиземноморья и также способствовала понижению уровня смертности, так как число мертвых или без вести пропавших в море беженцев уменьшилось на 80% (УВКБ ООН, 2017).

Согласно соглашению от 20 июля 2015 года, члены ЕС обязались переселить на добровольной основе 22,504 человек, нуждающихся в международной защите на Ближнем Востоке, Севере Африки и Африканского Рога, в соответствии с многосторонними и национальными схемами (Комиссия ЕС, 2017). Комиссия ЕС планировала схему в течение 2 лет, которая будет закончена в июле этого года. Согласно плану, каждый месяц предполагается переселять 938 человек в одну из стран ЕС, однако ежемесячное число беженцев достигает 721 в месяц, что меньше на 217 человек (Бартоломео, 2016). Возможно, что при таком темпе полное число переселенцев может достигнуть 22,504 в конце 2017, а не

www.youtube.com

“

TURKEY'S EFFORT ON CLOSING THE BORDERS MANAGED TO REDUCE THE NUMBER OF DAILY ARRIVALS BY 98% FROM 1.700 PEOPLE IN JANUARY 2016 TO 45 IN JANUARY 2017.

**БЛАГОДАРЯ УСИЛИЯМ ТУРЦИИ ПО
ЗАКРЫТИЮ ГРАНИЦ УДАЛОСЬ СО-
КРАТИТЬ ЧИСЛО ЕЖЕДНЕВНЫХ ПРИ-
БЫТИЙ НА 98% С 1,7 ТЫС. ЧЕЛОВЕК
В ЯНВАРЕ 2016 ГОДА ДО 45 В ЯНВАРЕ
2017 ГОДА.**

month in order to achieve the goal of resettling 22,504 people by July 2017 in the scheme's second-year period. One of the major factors that has boosted the number of resettlements is the contribution of the Turkey-EU 1:1 agreement. In the last 10 months since the first arrivals on 4 April 2016, 356 refugees have been resettled among the EU member states per month meaning that the refugee exchange agreement has increased the number of accepted refugees by 37.4% per month (EU Commission, 2017).

One of the major factors that slowed down the resettlement process is the anti-migrant stance of certain EU member states in defiance of their 20 July 2015 promises. For instance, the countries such as Bulgaria, Cyprus, Greece, Croatia, Malta, Poland, Romania, Slovakia and Slovenia pledged to accept a total of 1,737 refugees under the resettlement process but have not accepted any migrants to date (EU Commission, 2017). In addition to that, there are a number of countries that are behind their schedules and have not reported their numbers for at least several months, such as the Czech Republic, Denmark and Portugal that pledged to resettle 1,412 people but have so far only accepted 545 migrants (EU Commission, 2017). The lack of cooperation from some EU member states caused by their anti-migrant stan-

в июле 2017, как было запланировано (Комиссия ЕС, 2017).

Сравнивая результат первого (июль 2015 - июль 2016) и второго года (июль 2016 - февраль 2017), можно прийти к заключению, что число переселенных людей почти удвоилось до 954 человек в месяц между июлем 2016 - февралем 2017, тогда как в первый год насчитывалось 523 человека в месяц (июль 2015 - июль 2016). В первый год в страны ЕС переселилось 6,790 человек, тогда как в течение прошлых восьми месяцев было переселено 7,632 человека (Комиссия ЕС, 2017). Число переселений только превысило необходимый уровень в 938 человек в месяц, чтобы достигнуть цели переселения в 22,504 человек к июлю 2017 в период второго года схемы. Одним из основных факторов, который повысил количество переселений, является вклад 1:1 соглашения Турции и ЕС. За прошлые 10 месяцев начиная с первых, прибывших 4 апреля 2016, 356 беженцев в месяц были переселены среди стран ЕС, это значит, что соглашение по обмену беженцами увеличило число принятых беженцев на 37.4% в месяц (Комиссия ЕС, 2017).

Одним из основных факторов, которые замедлили процесс переселения, является антими-

ce also negatively affects the Turkey-EU agreement.

Another factor is the varying numbers of refugees that the EU countries pledged to accept. For example, Iceland reached its pledge number in June 2016 by accepting 50 migrants, whereas Norway's fulfillment level was at 84% in February 2017 although 2,924 migrants have already resettled in the country that is 59 times higher than in Iceland. Based on its pledge number, Norway is expected to accept 576 migrants more in order to fulfill its commitment under the 20 July 2015 scheme (EU Commission, 2017).

The major disagreement on the 20 July 2015 scheme is related to the calculation index of the pledge numbers. The EU Commission created a mechanism in order to distribute refugees between the member states in accordance with the national capabilities. Therefore, different weights have been set for different conditions when identifying the pledge numbers. Within the index, the size of the population has a weight of 40%, economic growth – 40%, unemployment – 10%, and previous engagement with asylum seekers weighs 10%. Under this index, the countries with higher economic growth and larger populations are supposed to accept larger numbers of refugees (Robert et.al, 2016).

In addition to disagreements, security related reasons have stalled the resettlement process of asylum seekers. Due to long bureaucratic procedures regarding the security background controls, even if the member states are willing to accept refugees, certain internal mechanisms slow down the process. Therefore, the EU Commission has advised the member states to apply security background controls if they deem necessary (EUR-lex, 2016).

Based on this information, it could be concluded that the EU has faced an internal cooperation problem that slows down its operation capabilities. The Turkey-EU

**20 JULY 2015
SCHEME EU MEMBER STATES HAVE
AGREED TO ACCEPT
22,504 PEOPLE UNTIL
JULY 2017 BUT SO FAR
RESETTLED 14,422
REFUGEES INCLUDING
3,565 PEOPLE FROM
TURKEY-EU AGREEMENT.**

**СХЕМА 20 ИЮЛЯ
2015 ГОДА
ГОСУДАРСТВА-ЧЛЕНЫ ЕС
СОГЛАСИЛИСЬ
ПРИНЯТЬ 22504
ЧЕЛОВЕК ДО
ИЮЛЯ 2017 ГОДА,
НО ДО СИХ ПОР
ПЕРЕСЕЛИЛИ
14 422 БЕЖЕНЦЕВ,
ВКЛЮЧАЯ 3565
ЧЕЛОВЕК СОГЛАСНО
СОГЛАШЕНИЮ
ТУРЦИЯ-ЕС.**

грационная позиция определенных стран-членов ЕС вопреки их обещанию 20 июля 2015. Например, страны такие, как Болгария, Кипр, Греция, Хорватия, Мальта, Польша, Румыния, Словакия и Словения обязались принимать в общей сложности 1,737 беженцев при процессе переселения, но не приняли мигрантов до настоящего времени (Комиссия ЕС, 2017). В дополнение к этому есть много стран, которые находятся позади их графиков и не сообщали об их числах в течение, по крайней мере, нескольких месяцев: Чешская Республика, Дания и Португалия, которые обязались переселить 1,412 человек, но до сих пор приняли только 545 мигрантов (Комиссия ЕС, 2017). Отсутствие сотрудничества некоторых стран ЕС, вызванное их антимиграционной позицией также отрицательно сказывается на соглашении Турции и ЕС.

Другой фактор – варьирующееся число беженцев, которое страны-члены ЕС обязались принимать. Например, Исландия выполнила свои обязанности в июне 2016, приняв 50 мигрантов тогда, как Норвегия выполнила 84% обещаний в феврале 2017 г., хотя 2,924 мигранта уже переселились в страну, что в 59 раз выше, чем в Исландии. На основе ее обязательств, Норвегия, как ожидают, примет еще 576 мигрантов, чтобы выполнить свое обязательство в соответствии со схемой 20 июля 2015 (Комиссия ЕС, 2017).

Главное разногласие по схеме 20 июля 2015 связано с расчетным показателем обязательного количества. Комиссия ЕС создала механизм, чтобы распределить беженцев между государствами-членами в соответствии с национальными возможностями. Поэтому различные массы были установлены для различных условий, определяя число. По данным показателям размер населения должен составляет 40%, экономический рост – 40%, безработица – 10%, и пре-

www.huffingtonpost.gr

agreement was sought as a contribution to the 20 July 2015 agreement, and 3,565 refugees were resettled from 4 April 2016 to February 27, 2017 in 13 member states (Belgium, Germany, Estonia, France, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Portugal, Spain, Finland and Sweden). In return, 1,487 people were returned to Turkey, including 159 Syrians whose asylum applications had been rejected (EU Commission, 2017).

However, the agreement occasionally becomes the target of political arguments and increases the tension between Turkey and the EU, especially in the case of Schengen zone visa-free travel for Turkish citizens. According to the agreement, Turkey should be able to join the Schengen zone after completing the 72 relevant regulations. However, the Schengen process has been put on hold since

дыдущее сотрудничество с просителями убежища 10%. Согласно этому индексу, страны с более высоким экономическим ростом и более многочисленным населением, как предполагается, принимают большее число беженцев (Robert et.al, 2016).

В дополнение к разногласиям, вопросы касающиеся безопасности завели в тупик процесс переселения людей в поисках убежища. Из-за длинных бюрократических процедур, касательных элементов управления фоном безопасности, даже если государства-члены готовы принять беженцев, определенные внутренние механизмы замедляют процесс. Поэтому Комиссия ЕС дала совет государствам-членам применять элементы управления фоном безопасности,

June 2016 after the EU demanded a reform of Turkish anti-terror laws which was not acceptable to Turkey (Yuzbasioglu & Cogalan, 2017).

Moreover, incidents such as blocking the rallies in the Netherlands and other EU states and preventing Turkish Minister of Foreign Affairs, Mevlut Cavusoglu, from meeting with Turks living in the Netherlands have quickly escalated the tension between Turkey and the EU. On March 15, 2017, Cavusoglu stated that the agreement consisted of immigration, readmission and Schengen zone visa-free entry provisions and that Turkey complied with every provision of the agreement. At the same time, he added, the EU did not fulfill its agreement obligations and continued to stall the implementation of the visa waiver for Turkish citizens. Therefore, according to Cavusoglu, if the EU

если они считают необходимым (EUR-lex, 2016).

На основе этой информации можно прийти к заключению, что ЕС столкнулся с внутренней проблемой сотрудничества, которая замедляет его операционные возможности. Соглашение Турции и ЕС рассматривалось, как вклад в соглашение 20 июля 2015, по 3,565 беженцев переселились с 4 апреля 2016 по 27 февраля 2017 в 13 государствах-членах (Бельгия, Германия, Эстония, Франция, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Нидерланды, Португалия, Испания, Финляндия и Швеция). В свою очередь, 1,487 человек были возвращены в Турцию, включая 159 сирийцев, у которых ходатайства о предоставлении убежища были отклонены (Комиссия ЕС, 2017).

Однако, соглашение иногда становится мишенью политических аргументов и увеличивает напряженность между Турцией и ЕС, особенно в вопросе безвизового режима для турецких граждан в Шенгенской зоне. Согласно соглашению, Турция должна была присоединиться к Шенгенской зоне после завершения этих 72 соответствующих правил. Однако, Шенгенский процесс был приостановлен с июня 2016 после того, как ЕС потребовал реформы турецких антитеррористических законов, что не приемлемо для Турции (Yuzbasioglu & Cogalan, 2017).

Кроме того, такие инциденты, как блокирование митингов в Нидерландах и в других государствах ЕС, предотвращение встречи турецкого министра иностранных дел Мевлута Кэвузоглу с турками, живущими в Нидерландах, быстро нарастили напряженность между Турцией и ЕС. 15 марта 2017 Кэвузоглу заявил, что соглашение состояло из иммиграции, повторного приема и Шенгенских зональных условий безвизового въезда и что Турция выполнила каждое положение в соглашении. В то же время он добавил, что ЕС не выполнил свои обязательства соглашения и продолжил тормозить осуществление отказа визы для турецких граждан. Поэтому, по словам Кэвузоглу, если ЕС не примет Турцию в Шенгенскую зону в скором времени, то Турция может в одностороннем порядке расторгнуть соглашение Турции с ЕС (Rferl.org, 2017).

В заключение стоит отметить, что в первый

did not accept Turkey into the Schengen zone soon, Turkey could unilaterally cancel the Turkey-EU agreement (Rferl.org, 2017).

In conclusion, in its first year, the Turkey-EU agreement has successfully stopped the migration flow through the Turkey route and decreased the number of deaths and missing in the sea among refugees. However, due to different factors the process of resettlement operated slowly than expected since the number of resettled people under the agreement has barely reached 5% of the limit for 2016 and 0.3% of total migrants covered by the Turkey-EU agreement. The cancellation of the only operational solution for the regulation of the uncontrolled migration flow will erase all efforts and achievements to date. As a result, the number of arrivals to Europe through Turkey will sharply increase and, consequently, the number of dead or missing refugees will rise again. Therefore, both sides of the agreement need to take into consideration potential negative consequences of canceling the agreement and try to find a way to end the current political crisis between Turkey and the EU.

год соглашения ЕС и Турции успешно был остановлен миграционный поток через Турцию и сокращено число смертельных случаев и число пропавших без вести в море беженцев. Однако, из-за различных факторов, процесс переселения работал медленнее, чем ожидалось, так как число переселяемых людей в соответствии с соглашением едва достигло 5% предела на 2016 и 0,3% от общих мигрантов, охваченных соглашением ЕС и Турции. Отмена единственного оперативного решения для регулирования неконтролируемого миграционного потока сотрет все усилия и достижения до настоящего времени. В результате, количество прибывших в Европу через Турцию резко увеличится и, следовательно, число умерших или пропавших беженцев увеличится снова. Поэтому обе стороны должны учесть потенциальные негативные последствия расторжения соглашения и попытаться найти способ закончить текущий политический кризис между Турцией и ЕС.

Reference

1. UNHCR (2017). Syria Regional Refugee Response Inter-agency Information Sharing Portal. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>
2. Kutlugun, S.B (2017). Turkey 'delivering on its promise' to resettle refugees. Anadolu Ajansi. <http://aa.com.tr/en/europe/turkey-delivering-on-its-promise-to-resettle-refugees/744398>
3. European Commission (2017). Tenth report on relocation and resettlement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. European Commission. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_tenth_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf
4. European Commission (2017). Annex to the tenth report on relocation and resettlement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. European Commission. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_tenth_report_on_relocation_and_resettlement_annex_4_en.pdf
5. European Commission (2016). Third report on relocation and resettlement. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160518/communication_third_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf
6. European Commission (2017). Questions and Answers: Commission calls for renewed efforts in implementing solidarity measures under the European Agenda on Migration. Press Release Database. European Commission. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-349_en.htm
7. Bartolomeo, A.D. (2016). EU Migration Crisis Actions with a focus on the EU-Turkey Agreement. Migration Policy Centre, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/40925/RSCAS_MPC_2016_04.pdf?sequence=1
8. Robert A. et.al. (2016). Many EU countries say "no" to immigration quotas. Euractiv.com. <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/many-eu-countries-say-no-to-immigration-quotas/>
9. EUR-Lex (2016). Eighth report on relocation and resettlement. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:791:FIN>
10. Yuzbasioglu, N., Cogalan, S. (2017). EU min: Changing Turkey's terror laws would 'threaten' security. Anadolu Ajansi. <http://aa.com.tr/en/europe/eu-min-changing-turkey-s-terror-laws-would-threaten-security/720338>
11. RferLorg (2017). Turkey Threatens To Cancel Landmark Refugee Agreement With EU. Radio Free Europe Radio Liberty. <http://www.rferlorg/a/turkey-threatens-cancel-landmark-refugee-agreement-eu-cavusoglu-visa-free-eu-membership/28372683.html>

Источники

1. UNHCR (2017). Syria Regional Refugee Response Inter-agency Information Sharing Portal. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>
2. Kutlugun, S.B (2017). Turkey 'delivering on its promise' to resettle refugees. Anadolu Ajansi. <http://aa.com.tr/en/europe/turkey-delivering-on-its-promise-to-resettle-refugees/744398>
3. European Commission (2017). Tenth report on relocation and resettlement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. European Commission. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_tenth_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf
4. European Commission (2017). Annex to the tenth report on relocation and resettlement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. European Commission. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_tenth_report_on_relocation_and_resettlement_annex_4_en.pdf
5. European Commission (2016). Third report on relocation and resettlement. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160518/communication_third_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf
6. European Commission (2017). Questions and Answers: Commission calls for renewed efforts in implementing solidarity measures under the European Agenda on Migration. Press Release Database. European Commission. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-349_en.htm
7. Bartolomeo, A.D. (2016). EU Migration Crisis Actions with a focus on the EU-Turkey Agreement. Migration Policy Centre, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/40925/RSCAS_MPC_2016_04.pdf?sequence=1
8. Robert A. et.al. (2016). Many EU countries say "no" to immigration quotas. Euractiv.com. <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/many-eu-countries-say-no-to-immigration-quotas/>
9. EUR-Lex (2016). Eighth report on relocation and resettlement. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:791:FIN>
10. Yuzbasioglu, N., Cogalan, S. (2017). EU min: Changing Turkey's terror laws would 'threaten' security. Anadolu Ajansi. <http://aa.com.tr/en/europe/eu-min-changing-turkey-s-terror-laws-would-threaten-security/720338>
11. RferLorg (2017). Turkey Threatens To Cancel Landmark Refugee Agreement With EU. Radio Free Europe Radio Liberty. <http://www.rferlorg/a/turkey-threatens-cancel-landmark-refugee-agreement-eu-cavusoglu-visa-free-eu-membership/28372683.html>

OIL AND GAS DISPUTE BETWEEN RUSSIA AND BELARUS: PROBLEMS AND PROSPECTS

LIDIYA PARKHOMCHIK

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ОТНОШЕНИЯ РОССИИ И БЕЛАРУСИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ СФЕРЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

On March 7, 2017, the Prime Ministers of the Eurasian Economic Union (EEU) member states held a meeting of the Eurasian Intergovernmental Council in Bishkek in order to discuss prospects to strengthen mutual trade and ways to remove barriers for the development of the internal market of the EEU. However, during the meeting, the parties could not avoid tensions caused by growing contradictions between Russia and Belarus over a wide range of issues including the oil and gas dispute. In fact, on the sidelines of the Council's meeting, the Prime Minister of Belarus, Andrey Kobyakov, stated that over the past three years the price for natural gas from Russia had experienced a two-fold increase which negatively affected the Belarussian economy. In return, the Prime Minister of Russia, Dmitry Medvedev, on his part, declared that due to the discount agreement between Russia and Belarus, Belarus had an opportunity to buy the Russian gas at lower prices compared to the European gas prices, however, it could be easily changed.

In fact, the price for natural gas set by the Russian state-owned company Gazprom amounted to \$132 per 1,000 cubic meters. However, due to the decline in global energy prices, the Belarussian authorities claim that the fixed price is too high and demand to decrease the price to \$73 per 1,000 cubic meters. Based on this statement, since the beginning of 2016 Minsk has started to pay less for the natural

7 марта 2017 года премьер-министры государств-членов Евразийского экономического союза (ЕАЭС) встретились в Бишкеке в рамках заседания Евразийского межправительственного совета и обсудили перспективы укрепления взаимной торговли, рассмотрев пути устранения барьеров для развития внутреннего рынка ЕАЭС. Однако, растущие противоречия между Россией и Беларусью по широкому кругу вопросов, включая нефтегазовый спор, привели к формированию атмосферы напряженности в ходе встречи. Так, в рамках заседания Совета, премьер-министр Беларуси Андрей Кобяков заявил, что за последние три года цена на российский природный газ выросла в два раза, что негативно отразилось на белорусской экономике. В свою очередь, премьер-министр России Дмитрий Медведев заявил, что существующее дисконтное соглашение между Россией и Беларусью позволяет последней покупать российский природный газ по более низким ценам, в особенности в сравнении с ценой на сырье для европейских покупателей, однако, подобное положение вещей может быть легко изменено.

Фактически, цена на природный газ, установленная российской государственной компанией «Газпром», составляет \$132 за тысячу кубометров. Однако, из-за снижения мировых цен на энергоносители белорусские власти пришли к выводу, что заявленная фиксированная цена слишком высока, требуя снизить цену до \$73 за тысячу кубометров. Руководствуясь данным утверждением, с начала 2016 г. Минск перестал производить оплату за поставки природного газа из России в

gas deliveries from Russia accumulating \$425 million of debt by the end of the year. As a result, in an attempt to put pressure on Minsk, in the third quarter of 2016, the Russian oil pipeline monopoly Transneft decreased the volume of oil shipments to Belarus by 40% compared to the second quarter of the year. It was initially planned that Russia would supply 24 million tons of oil in 2016. However, due to the gas dispute that started in January 2016, the supply volumes of oil reduced from 5.5 million tons and 5.3 million tons in the first and second quarters, to 3.5 million tons and 3 million tons in the third and fourth quarters of 2016, respectively.

In response, the Ministry of Antimonopoly Regulation and Trade of Belarus approved a decree dated September 28, 2016, according to which, the tariffs on transit of the Russian oil through the Belorussian territory via the Druzhba pipeline¹ were increased by an average of 50%. It was planned that the decree was to come into force on October 11, 2016. In fact, the operator of the Belorussian section of the pipeline, namely, Gomeltransneft Druzhba,

должных объемах, накопив к концу года долг в размере \$425 млн. В попытке оказать давление на Минск, в III квартале 2016 г. российская нефтепроводная монополия «Транснефть» на 40% уменьшила объем отгрузок нефти в Беларусь. И хотя первоначально планировалось, что в 2016 г. Россия поставит в Беларусь 24 млн. тонн нефти, из-за возникшего в начале января спора по цене на природный газ, объемы поставок нефти сократились с 5,5 млн. тонн и 5,3 млн. тонн в I и II кварталах, до 3,5 млн. тонн и 3 млн. тонн в III и IV кварталах 2016 г. соответственно.

В качестве ответной меры Министерство антимонопольного регулирования и торговли Беларуси 28 сентября 2016 г. утвердило постановление, согласно которому тарифы на транзит российской нефти через территорию страны по нефтепроводу «Дружба» должны были быть увеличены на 50%. Планировалось, что постановление должно было вступить в силу с 11 октября 2016 г. Соответствующее уведомление было направлено оператором белорусской части трубопровода «Гомельтранснефть Дружба» руководству «Транснефти». (The Indian Subcontinent, 2016)

www.oilreview.kiev.ua

“

THE BELARUSSIAN AUTHORITIES CLAIM THAT OVER THE PAST THREE YEARS THE PRICE FOR NATURAL GAS FROM RUSSIA HAD EXPERIENCED A TWO-FOLD INCREASE WHICH NEGATIVELY AFFECTED THE BELARUSSIAN ECONOMY.

БЕЛОРУССКИЕ ВЛАСТИ ЗАЯВИЛИ, ЧТО ЗА ПОСЛЕДНИЕ ТРИ ГОДА ЦЕНА НА РОССИЙСКИЙ ПРИРОДНЫЙ ГАЗ ВЫРОСЛА В ДВА РАЗА, ЧТО НЕГАТИВНО ОТРАЗИЛОСЬ НА БЕЛОРУССКОЙ ЭКОНОМИКЕ.

”

submitted respective notifications to Transneft. (The Indian Subcontinent, 2016)

Taking into account the fact that in 2016, Gomeltransneft Druzhba transported over 64 million tons of the Russian oil, which accounts for over 30% of total oil export of Russia (Gomeltransneft Druzhba, 2017), it is essential for Moscow to prevent the increase of the transit costs of the Russian oil exports to the European markets. Therefore, the parties entered the negotiation process and reached a consensus on oil and gas matters on October 10, 2016. For instance, Russia and Belarus agreed that the Belarusian authorities would cancel 50% increase in charges for the Russian oil transit via the Druzhba pipeline and would pay back its \$300 million of debt (as of October 2016). In turn, the Russian authorities would have to leave the decision to reduce oil supplies in the third and fourth quarters and to compensate Belarus's losses that occurred as a result of the implementation of the agreement to buy the Russian gas at a fixed price. According to the agreement, the volume of the gas subsidies for Minsk could have reached \$400 million in 2016 with further growth to \$800 million in 2017. (Kłysiński & Kardaś, 2016)

It is worth mentioning that Russia preferred to introduce the mechanism of the inter-budget compensations instead of modifying the gas price formula because it may set a precedent for the solution of the gas dispute that could affect Russia's negotiating position in its gas dispute with Ukraine. On the other hand, restoring the process of oil supplies from Russia to Belarus was of great importance for the Belorussian economy. Belarus has a developed oil processing industry and oil products remain the country's main export commodity, making a third of the country's export revenues. For instance, a sharp drop in oil prices together with the reduction of oil deliveries from Russia caused a significant decrease in the Belorussian export revenues in 2016.

MINSK HAS STARTED TO PAY LESS FOR THE NATURAL GAS DELIVERIES FROM RUSSIA ACCUMULATING \$425 MILLION OF DEBT BY THE END OF 2016.

С НАЧАЛА 2016 Г. МИНСК ПЕРЕСТАЛ ПРОИЗВОДИТЬ В ДОЛЖНЫХ РАЗМЕРАХ ОПЛАТУ ЗА ПОСТАВКИ ПРИРОДНОГО ГАЗА ИЗ РОССИИ, НАКОПИВ К КОНЦУ ГОДА ДОЛГ В РАЗМЕРЕ \$425 МЛН.

Учитывая тот факт, что в 2016 г. «Гомель-транснефть Дружба» транспортировала более 64 млн. тонн российской нефти, что составляет порядка 30% от общего объема российского экспорта углеводородов (Гомельтранснефть Дружба, 2017), для Москвы было крайне важно не допустить чрезмерного увеличения транзитных расходов на прокачку нефти, экспортируемой на европейские рынки. В данных обстоятельствах, в интересах обеих сторон было запустить переговорный процесс, в результате которого 10 октября 2016 г. был достигнут консенсус по вопросам урегулирования нефтегазового спора. Так, Россия и Беларусь договорились, что белорусские власти отменяют 50%-ное увеличение тарифов за транзит российской нефти по трубопроводу «Дружба» и выплатят долг в размере \$300 млн. (по состоянию на октябрь 2016 г.). В свою очередь, российские власти обязались отменить решение об уменьшении поставок нефти в III и IV кварталах и предпринять меры для того, чтобы компенсировать экономические потери Беларуси, которые понес Минск из-за обязательств покупать российский природный газ по фиксированной цене. Согласно договоренности, объем газовых субсидий для Минска мог бы составить до \$400 млн. в 2016 г. с последующим увеличением до \$800 млн. в 2017 г. (Kłysiński & Kardaś, 2016)

Следует подчеркнуть, что для урегулирования конфликта Россия предпочла внедрить механизм межбюджетных компенсаций вместо изменения самой формулы ценообразования на российский газ, поскольку это могло стать прецедентом для разрешения подобного вида споров, ослабив переговорную позицию России в газовом конфликте с Украиной. Немаловажно также отметить, что возобновление поставок нефти из России в Беларусь в оговоренных ранее объемах имеет принципиальное значение для белорусской экономики. Беларусь имеет развитую нефтеперерабатывающую промышленность, а нефтепродукты остаются основным экспортным товаром страны, формируя треть ее экспортных доходов. Именно по этой причине, резкое падение цен на нефть вместе со снижением объемов поставок нефти из России привели к зна-

Thus, the oil revenues fell from \$12 billion in 2013 to \$7.8 billion and \$6.1 billion in 2015 and 2016, respectively. (Smok, 2017) Therefore, the agreement which was reached to restore the previous volume of supplies, namely, up to 24 million tons annually, could be definitely regarded as positive result for Minsk. However, as of the end of October 2016, the Deputy Prime Minister of Russia, Arkady Dvorkovich, announced that Belarus had not made any payment for the consumed gas. As a result, Russia did not resume the oil supply in set volumes.

In order to compensate for the deficit of oil supplies, Belarus launched negotiations with Azerbaijan and Iran. As a result, Minsk imported 85,000 tons of the Azerbaijani oil in fall 2016. However, it was just a one-time deal. Moreover, there was no progress in reaching an agreement with Iran. Taking into account the

существенному снижению доходов от белорусского экспорта в 2016 г., а именно, доходы от экспорта нефтепродуктов сократились с \$12 млрд. в 2013 г. до \$7,8 млрд. и \$6,1 млрд. в 2015 г. и 2016 г. соответственно. (Smok, 2017). Таким образом, достигнутое соглашение по восстановлению прежнего объема поставок в размере 24 млн. тонн в год однозначно можно было расценивать как положительный результат для Минска. Однако, в конце октября 2016 г. заместитель премьер-министра России Аркадий Дворкович заявил, что Беларусь так и не произвела платежные выплаты за поставленный ей природный газ. В результате, Россия так и не возобновила поставки нефти в установленных объемах. В попытке компенсировать дефицит поставок углеводородного сырья, Беларусь попыталась договориться о поставках с другими нефтедобывающими странами, а именно, с Азербайджаном и Ираном. В результате проведенных переговоров, осенью 2016 г. Минск импортировал 85 тысяч тонн азербайджанской

SINCE BELARUS HAS A DEVELOPED OIL PROCESSING INDUSTRY AND OIL PRODUCTS REMAIN THE COUNTRY'S MAIN EXPORT COMMODITY, MAKING A THIRD OF THE COUNTRY'S EXPORT REVENUES, RESTORING THE PROCESS OF OIL SUPPLIES FROM RUSSIA TO THE BELARUS WAS OF GREAT IMPORTANCE FOR THE BELORUSSIAN ECONOMY.

ТАК КАК БЕЛАРУСЬ ИМЕЕТ РАЗВИТУЮ НЕФТЕПЕРЕРАБАТЫВАЮЩУЮ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, А НЕФТЕПРОДУКТЫ ОСТАЮТСЯ ОСНОВНЫМ ЭКСПОРТНЫМ ТОВАРОМ СТРАНЫ, ФОРМИРУЯ ТРЕТЬ ЕЕ ЭКСПОРТНЫХ ДОХОДОВ, ТО ВОЗОБНОВЛЕНИЕ ПОСТАВОК НЕФТИ ИЗ РОССИИ В БЕЛАРУСЬ В ОГОВОРЕННЫХ РАНЕЕ ОБЪЕМАХ ИМЕЕТ ПРИНЦИПИАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ БЕЛОРУССКОЙ ЭКОНОМИКИ.

“

AS A RESULT OF THE HIGH-LEVEL NEGOTIATIONS BETWEEN RUSSIA AND BELARUS IT WAS ANNOUNCED THAT AFTER MAKING PAYMENT OF ITS \$726 MILLION DEBT (ACCUMULATED AS OF APRIL 2017) TO RUSSIA, BELARUS WOULD HAVE OPPORTUNITY TO RECEIVE THE DISCOUNT FOR GAS SUPPLIES.

**В РЕЗУЛЬТАТЕ ПЕРЕГОВОРОВ НА ВЫСШЕМ УРОВНЕ
МЕЖДУ РОССИЕЙ И БЕЛАРУСЬЮ БЫЛО ОБЪЯВЛЕ-
НО, ЧТО ПОСЛЕ ВЫПЛАТЫ РОССИИ БЕЛАРУСЬЮ
ДОЛГА В РАЗМЕРЕ \$726 МЛН. (ПО СОСТОЯНИЮ НА
АПРЕЛЬ 2017 Г.) У БЕЛАРУСИ ПОЯВИТСЯ ВОЗМОЖ-
НОСТЬ В БУДУЩЕМ ПОЛУЧИТЬ СКИДКУ НА ПОСТАВ-
КИ ПРИРОДНОГО ГАЗА.**

”

fact that the Belorussian refineries need over 24-25 million tons of oil per year on average, the alternative supplies from Azerbaijan were not sufficient to replace the oil shipments from Russia. Therefore, in order to establish the bargaining conditions in negotiations in November 2016, for the second time in a year, Minsk declared its plans to increase the price for Russia's oil transit via the Belorussian section of the Druzhba pipeline. The Belorussian Gomeltransneft Druzhba informed Transneft about its plans to increase the Russian oil transit price by 20.5%. As a result, in December 2016, the parties held the second round of talks on the solution of oil and gas dispute.

Despite the fact that Gomeltransneft Druzhba announced that starting from February 1, 2017, the transit price for the Russian oil would be increased only by 7.7% (instead of 20.5%), the parties failed to reach an agreement. Moreover, in January 2017, the Russian authorities declared that in the first quarter of the year Transneft would cut oil supplies to Belarus from 4.5 million tons to 4 million tons. Therefore, there is no guarantee that Belarus will receive its planned 18 million tons of oil from Russia in 2017.

In fact, it is not the first time when the relations between Moscow and Minsk entered the phase of a so-called hydrocarbon war. For instance, Belarus even resorted to import oil from Azerbaijan and Venezuela in 2010-2011 receiving over 1.5 million tons of oil by sea via the Ukrainian port of Odessa. (Smok, 2017) However, current situation clearly shows that Belorussian economy became much more vulnerable to the reduction of the oil supplies from Russia. In fact, hydrocarbon imports from other countries (except Russia) are not economically profitable. Therefore, despite the fact that the context of the current Belarus-Russia disagreement has changed significantly since 2011, it is still in the interest of both parties to continue negotiations in order to find a mutually acceptable solution to the oil and gas dispute.

Actually, Russia and Belarus always could manage to solve disputed issues if the heads of the states are directly involved in the negotiation process. Therefore, it was not surprising that during his official visit to St. Petersburg on April 3, 2017, the President of Belarus, Alexandr

нефти. Однако, это была лишь разовая сделка, а прогресса в достижении соглашения с Ираном достичь так и не удалось. Принимая во внимание тот факт, что белорусским НПЗ в среднем требуется порядка 24-25 млн. тонн нефти в год, альтернативных поставок из Азербайджана было явно недостаточно, чтобы заменить поставки сырья из России. Поэтому для того, чтобы в очередной раз создать благоприятные условия для проведения переговоров с Москвой, в ноябре 2016 г. Минск вновь объявил о своих намерениях увеличить тариф на транзит российской нефти через белорусский участок нефтепровода «Дружба». Белорусская «Гомельтранснефть Дружба» уведомила «Транснефть» о своих планах увеличить стоимость транзита российской нефти на 20,5%. В результате, в декабре 2016 г. стороны провели второй раунд переговоров по решению нефтегазового спора. Однако, несмотря на готовность «Гомельтранснефть Дружба» с 1 февраля 2017 г. провести повышение тарифа на транзит только на 7,7% вместо 20,5%, стороны так и не смогли достичь соглашения. Кроме того, в январе 2017 г. российские власти заявили, что в I квартале года «Транснефть» сократит поставки нефти в Беларусь с 4,5 млн. тонн до 4 млн. тонн. В данных обстоятельствах, под сомнением оставались также возможности Беларуси дополнить в 2017 г. оставшиеся объемы нефти из России в размере 18 млн. тонн нефти.

Нужно отметить, что это уже не первый случай, когда отношения между Москвой и Минском вступать в фазу так называемых нефтяных войн. К примеру, из-за возникших с Россией противоречий в 2010-2011 гг. Беларусь импортировала нефть из Азербайджана и Венесуэлы, получив в итоге более 1,5 млн. тонн нефти в поставках через украинский порт Одесса. (Smok, 2017). Однако, текущая ситуация ясно показывает, что белорусская экономика стала намного более уязвимой к сокращению поставок нефти из России. Становится все более очевидно, что импорт углеводородов из других стран (кроме России) для Беларуси не является экономически выгодным. Исходя из этого, несмотря на то, что контекст нынешних разногласий между Беларусью и Россией существенно отличается от конфликта 2011 г., в интересах обеих сторон продолжить переговоры по поиску взаимоприемлемого решения нефтегазового спора. Фактически, России и Беларуси всегда удавалось решать спорные вопросы, если главы государств принимали непосредственное участие в переговорном процессе. Поэтому неудивительно, что во время своего официального визита в Санкт-Петербург 3 апреля 2017 г. Президент Беларуси Александр Лукашенко и Президент России

Lukashenko, and the President of Russia, Vladimir Putin, agreed to settle issues in the oil and gas sphere within 10 days. For instance, the parties found opportunities to agree on the oil shipments not only for 2017 but also for 2018 and 2019. It was announced that after making payment of its \$726 million debt (accumulated as of April 2017) to Russia, Belarus would have opportunity to receive the discount for gas supplies. In fact, Gazprom will provide discount to Minsk with a step-down coefficient to the price calculation formula for the period from 2018-2019. (Belsat, 2017) Therefore, there is a chance that the oil and gas dispute between Russia and Belarus is finally solved.

References:

1. Бельсат. (2017). *Russia, Belarus Have no Issues Unsettled: Lukashenko, Putin Solve Oil and Gas Conflict*. Получено с <http://belsat.eu/en/news/russia-belarus-have-no-issues-unsettled-lukashenko-putin-solve-oil-and-gas-conflict>
2. Гомельтранснефть Дружба. (2017). *Общая информация*. Получено с <http://www.transoil.by/about/general/>
3. Kłysiński, K., & Kardaś, S. (2016). *Russia and Belarus Reach Agreement on Oil and Gas*. Получено с <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2016-10-12/russia-and-belarus-reach-agreement-oil-and-gas>
4. Smok, V. (2017). *Does Belarus Stand A Chance In A New Oil War With Russia?* Получено с <http://belarusdigest.com/story/does-belarus-stand-chance-new-oil-war-russia-28644>
5. The Indian Subcontinent. (2016). *Belarus to Hike Price for Russia's Oil Transit Starting 2017*. Получено с <http://news.theindiansubcontinent.com/russia/item/325727-belarus-to-hike-price-for-russia-s-oil-transit-starting-2017>

Владимир Путин смогли достичь договоренности о том, что стороны согласуют условия разрешения нефтегазового спора в течение 10 последующих дней. Более того, стороны не только нашли возможность договориться о поставках нефти на 2017 г., но и согласовали условиях поставок на 2018-2019 гг. В частности, было объявлено, что после выплаты России Беларусью долга в размере \$726 млн. (по состоянию на апрель 2017 г.) у Беларуси появится возможность в будущем получить скидку на поставки природного газа. Фактически, «Газпром» предоставит Минску скидку с понижающим коэффициентом к формуле расчета цены на поставляемый газ на период с 2018 по 2019 годы. (Белсат, 2017). Таким образом, есть шанс, что нефтегазовый спор между Россией и Беларусью наконец-то подошел к своему логическому разрешению.

Источники:

1. Бельсат. (2017). *Russia, Belarus Have no Issues Unsettled: Lukashenko, Putin Solve Oil and Gas Conflict*. Получено с <http://belsat.eu/en/news/russia-belarus-have-no-issues-unsettled-lukashenko-putin-solve-oil-and-gas-conflict>
2. Гомельтранснефть Дружба. (2017). *Общая информация*. Получено с <http://www.transoil.by/about/general/>
3. Kłysiński, K., & Kardaś, S. (2016). *Russia and Belarus Reach Agreement on Oil and Gas*. Получено с <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2016-10-12/russia-and-belarus-reach-agreement-oil-and-gas>
4. Smok, V. (2017). *Does Belarus Stand A Chance In A New Oil War With Russia?* Получено с <http://belarusdigest.com/story/does-belarus-stand-chance-new-oil-war-russia-28644>
5. The Indian Subcontinent. (2016). *Belarus to Hike Price for Russia's Oil Transit Starting 2017*. Получено с <http://news.theindiansubcontinent.com/russia/item/325727-belarus-to-hike-price-for-russia-s-oil-transit-starting-2017>

GUAM DEMOKRASİ VE EKONOMİK KALKINMA ÖRGÜTÜ: HÜKÜMET BAŞKANLARI DÜZEYİNDE YAPILAN TOPLANTI SONUÇLARI

www.moldova.mfa.gov.ua

DR. AIDARBЕК AMIRBEK

27 Mart 2017 tarihinde Ukrayna Başbakanı Volodymyr Groysman'ın inisiyatifleriyle Kiev'de GUAM'ın* Hükümet Başkanları düzeyinde toplantısı yapıldı. Toplantı kapsamında iki anlaşma imzalandı: 1) 20 Haziran 2002 tarihli GUAM Serbest Ticaret Anlaşmasını imzalayan devletlerin yükümlülüklerini koordine eden Çalışma Grubu'nun kurulmasını ve faaliyetlerini içeren protokol; 2) GUAM devletleri sınırları üzerinden geçen ticari mallar ve ulaşım araçlarına ilişkin gümrük prosedürlerin özel sonuçlarının ortak kabulünü içeren Gümrük İdareleri arasındaki protokol. Konu ile ilgili konuşma yapan Ukrayna Başbakanı

* Üye ülkelerin isimlerinin İngilizce'deki baş harflerinden oluşan GUAM Demokrasi ve Ekonomik Kalkınma Örgütü 10 Ekim 1997 yılında kurulmuştur.

Groysman şunları söylemiştir: «Önemli olan, bugün imzaladığımız anlaşmalardır. Bu anlaşmalar bize 2017 yılında Serbest Ticaret Anlaşması'nı tam anlamıyla hayata geçirmeyi sağlayacaktır. Aynı zamanda bu anlaşmalar ulusal ekonomilerimizin gelişimini ve işbirliklerimizin artmasını sağlayacaktır». Ukrayna Cumhurbaşkanlığı sitesi ise Petro Poroshenko'nun GUAM ülkelerinin Hükümet Başkanlarıyla görüşüğünü ve GUAM ile Doğu Ortaklığı kapsamında güvenlik alanındaki işbirliğinin derinleştirilmesi konusuna vurgu yaptığını yazdı. Özellikle görüşmeler esnasında Siber Suçlarla Mücadeleyi Sağlayacak ve Terörizmle Mücadelenin Koordinasyonu Üstlenecek «Doğu Ortaklığı Bölgesel Merkezi'nin» kurulması konularının masaya yatırıldığına vurgu yapıldı.

Toplantı sonucundan görüldüğü gibi, GUAM ülkeleri bir taraftan önümüzdeki süreçte aralarındaki ekonomi ve ticari bağları güçlendirmenin alt yapılarını oluştururken, diğer taraftan güvenlik alanındaki işbirliğinin artmasını sağlayabilecek görüşmelerinin de temellerini atmıştır.

Aslında örgüt kuruluşunun temelinde Rusya karşıtı anlayışının mevcut olduğunu dikkate alırsak, Ukrayna yöneticileri post sovyet ülkeleri içerisinde Rusya ile kendisine benzer günümüz sorunları yaşayabilecek devletlerden oluşan destekleyici halkayı oluşturmak istemiş olabilir. Böylece

“

RUSYA İSE GUAM VE BUNA BENZER BATI YANLISI ÖRGÜTLERE KARŞI KENDİ ÖNDERLİĞİNDEKİ ENTEGRASYON HAREKETLERİ VE ÖRGÜTLERİ (AEB, KGAÖ) GÜÇLENDİRMEYE ÇALIŞABİLİR.

”

Ukrayna ABD ile AB'ye yalnız olmadığını göstererek, gelecekte Rusya'ya karşı Batı'nın desteğini daha fazla sağlamak için örgütün jeopolitik blok olarak yeniden canlanması hedefiyle hareket etmiş olabilir. Bu doğrultuda GUAM ülkeleri daha fazla Batı desteğini almak için Doğu Ortaklığı üzerinden Rusya karşıtı farklı yapılanmaları deneyebilir.

Rusya ise GUAM ve buna benzer Batı yanlısı örgütlere karşı kendi önderliğindeki entegrasyon hareketleri ve örgütleri (AEB, KGAÖ) güçlendirmeye çalışabilir. Ayrıca bu örgütlerdeki müttefiklere gerekli askeri ve ekonomik desteği arttırabilir.

“

GUAM ÜLKELERİ BİR TARAFTAN ÖNÜMÜZDEKİ SÜREÇTE ARALARINDAKİ EKONOMİ VE TİCARİ BAĞLARI GÜÇLENDİRMENİN ALT YAPILARINI OLUŞTURURKEN, DİĞER TARAFTAN GÜVENLİK ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİNİN ARTMASINI SAĞLAYABİLECEK GÖRÜŞMELERİNİN DE TEMELLERİNİ ATMIŞTIR.

”

www.president.kg

CHINA PROVIDES MILITARY ASSISTANCE TO KYRGYZSTAN

DAUREN ABEN

On March 22, 2017, the press service of the General Staff of Kyrgyzstan's Armed Forces announced that China's Defense Ministry would provide more than 100 million yuan (\$14.5 million) worth of military aid to Kyrgyzstan. The Chief of the Kyrgyz General Staff, Major General Rayimberdi Duishenbiyev, and the Defense Minister of the People's Republic of China (PRC), Colonel General Chang Wanquan, signed the respective agreement as a result of bilateral negotiations held as part of Duishenbiyev's official visit to China. The Kyrgyz official also met with the Chief of the Joint Staff of the PRC Central Military Commission, Colonel General Fang Fenghui.

During the meetings, the Kyrgyz and Chinese counterparts discussed the current status and prospects for the

CHINA'S DEFENSE MINISTRY WILL PROVIDE MORE THAN 100 MILLION YUAN (\$14.5 MILLION) WORTH OF MILITARY AID TO KYRGYZSTAN.

development of military cooperation between the two countries both in the bilateral format and under the auspices of the Shanghai Cooperation Organization. Other issues considered included the strengthening of regional security in Central Asia and measures undertaken in the fight against the so-called "three evil forces", terrorism, ethnic separatism, and religious extremism, as well as the partnership in training military personnel and conducting joint military exercises.

As Beijing remains alarmed about existing and potential security challenges in Central Asia and strives for protecting its growing economic interests in the region, China's military aid to the regional states, including Kyrgyzstan, has been on the rise in the recent years. For instance, in September 2014 China built the 108-unit apartment building for Kyrgyz officers

in Bishkek and allocated additional 100 million yuan (\$16.2 million as of September 2014) for military-technical upgrading of the Kyrgyz army's weapons systems and military equipment. In July 2016, the PRC Ministry of Defense provided Kyrgyzstan with 42 million yuan (\$6.3 million as of July 2016) worth of military aid that was used to construct border crossing points on the Kyrgyz-Chinese border.

China is not the only country providing military assistance to the Kyrgyz army. In 2012, Russia agreed to gradually write off \$489 million of the Kyrgyz debt in exchange for a 15-year extension of the lease of the Kant military air base near Bishkek. Under the

RUSSIA, WHICH, UNLIKE CHINA, HAS A PERMANENT MILITARY PRESENCE IN THE REGION, REMAINS KYRGYZSTAN'S PRIMARY FOREIGN POLICY AND SECURITY PARTNER.

intergovernmental Russian-Kyrgyz agreement signed in 2013, a large-scale modernization of the Kyrgyz army is underway, and Russia pledged to supply \$1.1 billion worth of weapons and other military equipment to Kyrgyzstan as part of this effort. Russian deliveries to Kyrgyzstan include various types of small arms, artillery, armored vehicles, multiple launch rocket systems, reconnaissance and communication equipment, as well as helicopters. In addition, the Russian side announced its intention to upgrade the air defense system of Kyrgyzstan. This is a clear indication that Russia, which, unlike China, has a permanent military presence in the region, remains Kyrgyzstan's primary foreign policy and security partner.

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

The 6th session of the dialogue of leading Chinese and Russian parties – the Communist Party of China (CPC) and the United Russia – took place on March 23, 2017 in Kazan. The capital city of Russian Tatarstan was not chosen accidentally. China-Tatarstan cooperation has been booming in recent years. More than 30 official mutual visits at the highest level have been made between the Republic of Tatarstan and China since 2013. Cooperation has been established in the fields of engineering, chemistry and gas chemistry, light industry, sports and tourism, education and culture. In addition, Tatarstan is located at the intersection of the West-East and North-South international transport corridors, which are of special interest to Beijing. China is developing a new generation of trains capable of reaching a speed of 400 kilometers per hour for Russia's Moscow-Kazan high-speed railway. In the future, the Moscow-Kazan route may become a part of a \$100 billion high-speed railway between Moscow and Beijing, as well as may be connected to Beijing's New Silk Road Economic Belt project, which will link China to markets in Europe and the Middle East. The total construction cost of

the Moscow-Kazan railway, which is planned to become operational in 2020, exceeds \$17 billion. China's investments in Tatarstan are also on the rise. In 2014, the Chinese Haier Company invested \$33.5 million in a refrigerator factory in Naberezhnye Chelny, what has become the first Russian-Chinese non-resource project with the total expected investment of \$55 million. In 2015, China's direct investment in Tatarstan amounted to \$17.05 million, while the mutual trade turnover equaled \$264.3 million (exports – \$66 million, imports – \$198 million). It is worth noting that the General Consulate of the People's Republic of China was established in Kazan in 2016.

The respective delegations of the two parties were headed by Boris Gryzlov, the Chairman of the United Russia's Supreme Council, and Song Tao, the Director of International Department of the CPC Central Committee. During the session, the sides discussed new ways of party construction, implementation of new forms of intraparty work and further liberalization of social and political life at all levels. In his address to the participants, the Russian President, Vladimir Putin, stated that relations between Russia and China had reached an unprecedentedly high level. Boris Gryzlov noted that Russia was not just turning to the East

due to the Western countries' sanctions, but had always embraced the strategic partnership with China. In his message, the Chinese President Xi Jinping said that China and Russia should continue their lasting friendship and stand firm in deepening the comprehensive strategic partnership of coordination between the two countries. Song Tao added that, as global powers, China and Russia were able to influence the international situation in meaningful ways, and that they needed to step up their strategic cooperation and enhance mutual trust in the interests of stability and peace on the planet. "To improve the effectiveness of cooperation between the CPC and the United Russia, it will be useful to create a single information center that will monitor the implementation of joint projects, and make necessary adjustments to the work plan," Boris Gryzlov said.

Established in 2009, the mechanism of the Russian-Chinese inter-party dialogue now focuses on regional economic cooperation and the conjunction of the New Silk Road Economic Belt and the Eurasian Economic Union in accordance with the agreement signed by Xi Jinping and Vladimir Putin on May 8, 2015 in Moscow. The 6th session of the in-

ESTABLISHED IN 2009, THE MECHANISM OF THE RUSSIAN-CHINESE INTER-PARTY DIALOGUE NOW FOCUSES ON REGIONAL ECONOMIC COOPERATION AND THE CONJUNCTION OF THE NEW SILK ROAD ECONOMIC BELT AND THE EURASIAN ECONOMIC UNION IN ACCORDANCE WITH THE AGREEMENT SIGNED BY XI JINPING AND VLADIMIR PUTIN ON MAY 8, 2015 IN MOSCOW.

ter-party dialogue was followed by the Russia-China Business Forum. The forum covered trade issues, investment policy, including the establishment of a polymer production enterprise in Russia's North Caucasus Republic of Kabardino - Balkaria, development of mutual tourism and joint small and medium-sized enterprises. Representatives of the Russian regions, in particular, the top officials of the Kabardino-Balkarian Republic, the Yamalo - Nenets Autonomous Okrug, the Perm, Sverdlovsk, Chelyabinsk and Tyumen regions, attended the forum.

During the forum, the parties signed a number of bilateral agreements aimed to institutionalize bilateral cooperation. In particular, they agreed to create the first Chinese electronic trading platform with 100% Russian ownership, the foundation for the development of the Russian-Chinese interregional cooperation, as well as the Russian-Chinese cultural and business center in Beijing. In addition, Russia and China established the first joint insurance company named Gohe. Boris Gryzlov also suggested to elaborate on the opening of a joint foundation for the development of Arctic projects.

ABD'NİN YENİ DIŞIŞLERİ BAKANİ REX TİLLERSON'UN ASYA ZİYARETİ

OMİRBЕК HANAYİ

Şubat 2017'dan itibaren görevine başlayan ABD'nin yeni Dışışleri Bakanı Rex Tillerson'un ilk Asya ziyareti sona erdi. ABD'nin yeni Dışışleri Bakanı olarak Asya gezisi kapsamındaki ilk ziyaretini Japonya'ya yapan Tillerson, daha sonra Güney Kore ve Çin'i de ziyaret etti. 15 Mart 2017 tarihinde ABD Dışışleri Bakanı Rex Tillerson, Japonya Dışışleri Bakanı Fumio Kishida ile bir araya geldi. Görüşmede, ABD'nin Kuzey Kore'yi nükleer silahlardan arındırmaya yönelik yaptığı diplomatik ve diğer çabalarının boşa gittiğini dile getiren Tillerson, Donald Trump yönetiminin konuyla ilgili uygulanabilecek yeni güvenlik ve diplomatik tedbirleri araştırmakta olduğunu, Kuzey Kore'nin nükleer programına karşı gerekirse askerî önemler de gündeme gelebileceğini ifade etti. Tillerson, Kuzey Kore tehdidine karşı özellikle ABD, Japonya ve Güney Kore'nin üçlü işbirliğinin çok önemli olduğuna da vurgu yaptı. Japonya Dışışleri Bakanı Kishida ise, Tillerson'ın ilk ziyaretini Japonya'ya

yapmasının Washington'ın iki ülke arasındaki ilişkilere verdiği önemi gösterdiğini söyleyerek, Kuzey Kore tehdidine karşı ABD ile işbirliğinden memnuniyet duyduklarını belirtti. Görüşme sonunda düzenlenen basın toplantısında, Tillerson ve Kishida, Pekin yönetimini Pyongyang yönetimine değişim baskısı yapmaya çağırdı. Japonya ziyareti sırasında Tillerson, Kuzey Kore'nin nükleer denemesi konusunda Japonya Başbakanı Shinzo Abe ile de görüştü.

Tillerson, Asya turu kapsamında Japonya'dan sonra Güney Kore'yi ziyaret etti. 17 Mart 2017 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı koltuğunda vekâleten oturan Güney Kore Başbakanı Hwang Kyo-ahn ile bir araya gelen Tillerson, ziyareti sırasında Güney Kore ile Kuzey Kore arasındaki silahsızlandırılmış bölgeyi de ziyaret etti. ABD'nin 20 yıllık "stratejik sabır politikasının" sona erdiğini söyleyen Tillerson, Kuzey Kore tehdidine karşı daha sert bir politika izleyebileceklerini işaret etti.

17 Mart 2017 tarihinde Tillerson, Asya turunun son ayağı olan Çin'de mevkidaşı Çin Dışışle-

ri Bakanı Wang Yi ile bir araya geldi. Görüşmede ikili ilişkiler, Kuzey Kore'nin nükleer füze programı ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ve ABD Başkanı Donald Trump'ın görüşmesi ele alındı. Çin Dışişleri Bakanı Wang, Kuzey Kore'nin nükleer programıyla ilgili tüm taraflara konuyu soğukkanlı şekilde ele alma çağrısında bulundu. Görüşmeden sonra düzenlenen ortak basın toplantısında tarafların Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirme ve balistik füze testlerinin durdurulması konusunda birlikte hareket etmek için mutabık kaldığı belirtildi. Daha sonra Tillerson, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile görüştü. Görüşmede Xi, tüm ikili ilişkilerin yanı sıra, bölgesel ve küresel alandaki hassas konularda Trump ile fikir birliğine varmayı istediğini bildirdi. Tillerson ise, kazan-kazan prensibiyle Çin-ABD ilişkilerinin gelişmesini istediklerini vurgulayarak, Trump'ın da Çin ile karşılıklı anlayışı geliştirmeyi istediğini ifade etti.

Bu yeni ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson'un ilk Asya ziyaretidir. Aynı zamanda bölgede özellikle Kore Yarımadası'nda gerilimin arttığı bir dönemde

ABD'NİN YENİ DİŞİŞLERİ BAKANİ OLARAK ASYA GEZİŞİ KAPSAMINDAKİ İLK ZİYARETİNİ JAPONYA'YA YAPAN TILLERSON, DAHA SONRA GÜNEY KORE VE ÇİN'İ DE ZİYARET ETTİ.

TILLERSON'UN ASYA GEZİSİNDEN SONRA WASHINGTON YÖNETİMİNİN KUZAY KORE TEHDİDİNE KARŞI YENİ ÖNLEMLERİ ORTAYA ÇIKABİLİR.

ABD Dışişleri Bakanı'nın bölgeye yaptığı önemli ziyaretidir. Trump hükümetinin göreve başlamayla ABD'nin Güney Kore ile bölgede THAAD füze sistemini kurma çalışmalarını hızlandırmasının yanı sıra, Güney Kore ile ortak askerî tatbikatları gerçekleştirmesi, öte yandan Kuzey Kore'nin balistik füze denemelerini artırması Kore Yarımadası'nda gerilimi arttırmıştı. Son olarak Kuzey Kore devlet başkanının üvey ağabeyi Kim Jong-nam'ın 13 Şubat'ta Malezya'da öldürülmesi ve ABD, Japonya ve Güney Kore'nin suikasttan Kuzey Kore'li ajanları sorumlu tutmasıyla beraber, Malezya ve Kuzey Kore arasında diplomatik anlaşmazlıkların ortaya çıkması, Kore Yarımadası'ndaki krizin Güneydoğu Asya'ya doğru sıçrama potansiyelini taşımaktadır. Bölgedeki gerilimden endişe duyan Çin, ilgili tarafların Pyongyang yönetimiyle nükleer silahsızlanma görüşmelerinin yeniden başlatmaları gerektiğini savunmaktadır. Tüm bu gelişmeler açısından bakıldığında, yeni ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson'un ilk Asya turu çok önemlidir. Tillerson'un Asya gezisinden sonra Washington yönetiminin Kuzey Kore tehdidine karşı yeni önlemleri ortaya çıkabilir.

DR. ERKIN BAYDAROV

24 марта 2017 года в Ташкенте прошло 5-е совещание подкомитета по торгово-экономическому сотрудничеству в рамках Узбекско-китайского межправительственного комитета по сотрудничеству под председательством министра внешних экономических финансовых связей, инвестиций и торговли Республики Узбекистан Элёра Ганиева и заместителя министра коммерции КНР Фан Айцина. В ходе совещания было объявлено о предстоящем визите Президента Узбекистана Шавката Мирзиёева в КНР в мае текущего года.

В ходе совещания стороны обсудили достигнутые результаты по итогам предшествующего совещания подкомитета, состоявшегося 8 апреля 2015 года в Пекине. Было проанализировано выполнение договоренностей, достигнутых в ходе визита председателя КНР Си Цзиньпина в Узбекистан в июне 2016 года. Тогда по итогам визита китайского лидера были подписаны соглашения по реализации совместных проектов на сумму более 5 миллиардов долларов и определены меры по

активизации узбекско-китайского взаимодействия.

В ходе совещания делегация Китая была ознакомлена с промышленным потенциалом Узбекистана, льготами для иностранных инвесторов и т.д. Необходимо отметить, что КНР традиционно входит в число важных торговых партнеров Узбекистана, а двусторонние торговые связи характеризуются динамичным и устойчивым ростом. По данным министерства внешних экономических связей, инвестиций и торговли (МВЭСИТ) страны, объем взаимной торговли Узбекистана и Китая в 2016 году составил 4,2 миллиарда долларов. До 2020 года Ташкент и Пекин намерены довести объемы двусторонней торговли до 10 миллиардов долларов.

На сегодняшний день Китай является крупнейшим инвестором в экономику Узбекистана, а объем китайских капиталовложений возрастает быстрыми темпами. Так, общий объем китайских инвестиций (по данным китайской стороны) в настоящее время достиг 7,6 миллиарда долларов.

Как отметил заместитель министра коммерции КНР Фан Айцин, только в свободную экономическую зону (СЭЗ) «Джизак»

компании из Поднебесной вложили 130 миллионов долларов. В свою очередь, руководитель МВЭСИТ Элёр Ганиев сообщил, что узбекская сторона поддерживает полномасштабную реализацию выдвинутой китайской стороной инициативы о развитии СЭЗ «Джизак», предусматривающей инвестирование 20 новых проектов с привлечением ведущих китайских компаний на общую сумму свыше 200 миллионов долларов.

По словам министра, на территории данной зоны сегодня реализуется 22 общих проекта, в том числе производства по выпуску телекоммуникационного оборудования, электротехнических товаров, строительных и отделочных материалов, другой готовой индустриальной продукции. В связи с этим Элёр Ганиев выразил надежду, что в ближайшем будущем стороны определятся с проектами по новым предложениям, в том числе и с китайскими партнерами, которые будут участвовать в их реализации.

Кроме этого, китайские компании

В ХОДЕ ВИЗИТА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ КНР СИ ЦЗИНЬПИНА В УЗБЕКИСТАН В ИЮНЕ 2016 ГОДА БЫЛИ ПОДПИСАНЫ СОГЛАШЕНИЯ ПО РЕАЛИЗАЦИИ СОВМЕСТНЫХ ПРОЕКТОВ НА СУММУ БОЛЕЕ 5 МИЛЛИАРДОВ ДОЛЛАРОВ И ОПРЕДЕЛЕНЫ МЕРЫ ПО АКТИВИЗАЦИИ УЗБЕКСКО-КИТАЙСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ.

ПРЕДСТОЯЩИЙ ВИЗИТ ПРЕЗИДЕНТА УЗБЕКИСТАНА ШАВКАТА МИРЗИЁЕВА В КНР В МАЕ ТЕКУЩЕГО ГОДА ОТКРОЕТ НОВЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО И ТОРГОВОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ДВУХ СТРАН.

принимают энергичное участие в геологоразведке и разработке многообещающих углеводородных месторождений. С привлечением китайских денег, технологий и кредитов в Узбекистане реализован целый ряд значимых инвестиционных проектов, таких как введение в строй 19-километрового железнодорожного тоннеля через перевал «Камчик», строительство Дехканабадского завода калийных удобрений и Кунградского содового завода, производство современных экскаваторов и бульдозеров в Хорезмской области и др.

В настоящее время в Узбекистане работают 704 предприятия с участием китайского капитала, в том числе 88 – со 100% зарубежным капиталом, осуществляют деятельность представительства 73 компаний КНР.

Таким образом, Ташкент и Пекин наращивают экономическое сотрудничество, и предстоящий визит президента Узбекистана Шавката Мирзиёева в КНР в мае текущего года откроет новые перспективы экономического и торгового взаимодействия двух стран.

SAULE AKHMETKALIYEVA

On March 29–30, 2017, the 4th edition of the international forum named “The Arctic: Territory of Dialogue” 2017, was held in Arkhangelsk, Russia, which hosted the forum for the second time. The forum, which has been held since 2010, is one of the key platforms for discussing the problems and prospects of the Arctic region. It is aimed at uniting the efforts of the international community for the efficient and sustainable development of the Arctic. The main topic of this year’s forum was People and the Arctic. 13 thematic sessions in four key areas such as Human Capital, Sustainable Development of the Arctic, Science and Technology, and Economic Development were held within the framework of the forum. Issues such

IT IS AIMED AT UNITING THE EFFORTS OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY FOR THE EFFICIENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ARCTIC.

as quality of life, unique environment and sustainable development of the region were discussed during these sessions.

The forum brought together over 2,400 participants, including 468 representatives of mass media from 32 countries, including Canada, Denmark, Iceland, Norway, Russia, the United Kingdom and the United States. Academicians, business leaders and politicians from around the world, including the host, the President of Russia, Vladimir Putin, and the main guests of the forum, the President of Finland, Sauli Niinistö, and the President of Iceland, Gudni Johannesson, were among the forum attendees.

The region has an enormous economic potential due to the abundance of mineral resources. For instance, according to the U.S. Geological Survey, it is estimated that

22% of world's hydrocarbon reserves are located in the Arctic region. In this light, it is important to protect the environment while realizing the economic potential of the Arctic, including oil and gas extraction, fishing, etc. Forum participants noted that the international community should work together towards the preservation of the region with a unique and fragile ecosystem. In his speech President Putin mentioned: "The importance of the Arctic has increased manifold. The attention of many nations is focused on the Arctic as a region whose wellbeing determines the global climate, a treasure trove of unique nature and, of course, a region with a huge economic potential and opportunities."

**INTERNATIONAL
COOPERATION IS
ESSENTIAL FOR PRE-
SERVING THE
BIOLOGICAL DIVERSITY
AND ECOSYSTEM
OF THE ARCTIC.**

The ecological problems of the region can affect the global environment since climate change is more severe and two times faster in the Arctic than in the rest of the world. Bright snow and ice reflect sunlight back into the atmosphere, however, as the ice cover of the Arctic melts away, darker land and water absorb more energy, expediting thawing and contributing to the global temperature rise. It is forecasted that the ice cover of the Arctic might completely disappear within a generation. Therefore, it is important to pay a close attention to the environment of the region and to understand that international cooperation is essential for preserving the biological diversity and ecosystem of the Arctic.

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN GÖÇ POLİTİKASININ ANALİZİ: DUVAR VE UÇUŞ YASAĞI ÖRNEKLERİ

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

ABD Başkanı Donald Trump'ın seçim dönemi sırasında vermiş olduğu vaatler arasında belki de en dikkat çekici olanı ve en çok tepki toplayanı yaklaşık 2000 kilometre olan ABD ve Meksika sınırına bir duvar inşa edilmesi fikri olduğunu söyleyebiliriz. Başkan Trump Başkanlık görevine geldiği günden beri seçim zamanı ifade etmiş olduğu sıkı göç politikalarını hayata geçirmeye çalışmaktadır. Örneğin, 27 Ocak 2017 tarihinde çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Irak, Suriye, İran, Sudan, Libya, Somali ve Yemen'den gelecek yolcuların ABD'ye girmelerini yasaklayan bir Başkanlık kararnamesi sunmuştur. Kararın uygulanması ülkenin çeşitli noktalarında yargıya taşınarak engellenmesi üzerine Mart ayında kararnamenin daha hafifletilmiş bir versiyonunu öneren Başkan Trump'ın bu önerisi de Hawaii ve Maryland Federal Yargıçları tarafından ayrı ayrı olarak kendi bölgelerinde uygulanması engellenmiştir.

Buna ek olarak, ABD İç Güvenlik Bakanlığı

ğının aralarında İstanbul'un da bulunduğu 8 ülkeden toplamda 10 havalimanından ABD'ye yapılacak olan seferlere cep telefonundan büyük elektronik cihaz sokma yasağı getirmesi bu kapsamda değişik ve ilginç bir uygulama olarak yürürlüğe konulmuştur. Karara yönelik haberler arasında ABD İç Güvenlik Bakanlığı Sözcüsü David Lapan sadece "potansiyel güvenlik önlemleri" konusunda yorum yapmayacağını belirtmiş olup basında çıkan haberlere göre kararın sebebi bir terör saldırısı hakkında alınan istihbarat üzerine süresiz uygulamaya konulmasına karar verildiği yönündedir.

Konu üzerinde yapılan yorumlar arasında bir argüman oldukça ilgi çekmektedir. Kararın gerekçesi altında güvenlik nedenlerinden çok ekonomik sebeplerin yattığı belirtilmektedir. ABD havayolu şirketlerinin kararın alınmasında etkili olduğu ve "Önce ABD" sloganı ile Amerikan firmalarının desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir. ABD havayolları şirketleri ortak bir mektupla Türk Hava Yolları ve diğer Körfez ülkeleri havayolu şirketlerinin kendi devletlerinden aldıkları destekle hızla

geliştiklerini ve bu şirketlerle Hindistan ve Orta Doğu'dan Amerika'ya gelmekte olan yolcular pazarında rekabet etmekte zorlandıklarını Başkan Trump'a bildirmiş ve Şubat ayı içerisinde de bir araya gelmişlerdi. Dahası, Başkan Trump'ın Ulaştırma Bakan yardımcısı Jeffrey Rosen'ın eski bir havayolları lobicisi olması kararın alınmasında önemli bir etkisinin olduğu söylentilerini de beraberinde getirmiştir.

Meksika sınırına duvar inşası konusunda ise projenin \$4-7 milyar arasında bir maliyetinin olması beklenmekte olup Başkan Trump'ın bahsettiği gibi duvarı sadece Amerikan işçileri ile tamamlaması pek mümkün görünmemektedir. Bu kapsamda yapılan araştırmalara göre en çok göçmen veya kaçak işçi inşaat sektöründe çalışmakta olup yapılacak duvarın inşasından çalışacak işçilerin %55'inden fazlasının Meksikalı olacak olması oldukça manidar olacaktır. Çünkü Texas ve New Mexico eyaletlerinde çalışan inşaat işçileri arasında çoğunlukla Meksika kökenli ABD vatandaşları, yasal olarak çalışan göçmenler ve kaçak işçiler bulunmaktadır. Öte yandan, bir diğer araştırmaya

“

**MEKSİKA SINIRINA
İNŞAAT EDİLECEK
DUVARIN
MALİYETİNİN
\$4-7 MİLYAR
ARASINDA OLMASI
BEKLENMEKTEDİR.**

”

“

**BİR ÇOK BÜYÜK
MEKSİKALI İNŞAAT
FİRMALARININ
HİSSE SENETLERİNİN
DEĞERLERİ 2016
YAZINDAN BERİ
ARTMAKTADIR.**

”

göre son birkaç yıldır Meksika'dan ABD'ye gelen göçmenlerin sayısının Meksika'ya geri dönenlerin sayısının altında kalması da ABD Başkanı'nın söylemleri ile örtüşmemektedir. ABD Başkanı'nın Meksika'ya sınırına duvar öreceğini ifade etmesinden bu yana bir çok büyük Meksikalı inşaat firmalarının hisse senetlerinin fiyatları 2016 yılının yaz aylarından bu yana artmaktadır. Örneğin Cemex firmasının hisse senetlerinin değeri geçen yılın yaz ayından bu yana %70 artmıştır.

Kısacası, ABD İç Güvenlik Bakanlığı'nın güvenlik nedeniyle alınan elektronik cihaz yasağının aslında güvenlik koruması altında ABD havayollarına belirli bir avantaj sağlamaya yönelik bir uygulama olarak görünmektedir. Başkan Trump'ın duvar projesi ise eğer gerçekleşirse bahsettiği gibi Amerikalıları firma ve işçilerden çok Meksika firmalarına ve işçilerine faydası dokunacaktır. Genel çerçevede Başkan Trump idaresinin hayata geçirmeye çalıştığı sıkı göç politikası ülkedeki emek piyasasını sıkıntıya sokarak kalifiye ve vasıfsız işçi bulunmasını zorlaştıracaktır. Bu durum ABD ekonomisini önümüzdeki yıllarda negatif yönde etkileyebilir.

DR. ERKIN BAYDAROV

События 2011-2013 годов в странах Ближнего Востока, получившие название так называемой «Арабской весны», а также политические кризисы в Ливии, Сирии и Йемене привели к тому, что Арабский Восток устал от нестабильности, бесконечной череды потрясений и военных действий, а также от разобщенности, поставившей в последние годы под сомнение целесообразность и смысл самого существования межарабского союза, оказавшегося неспособным противостоять вызовам и угрозам, с которыми столкнулся регион.

Именно этим проблемам и был посвящен очередной 28-й саммит Лиги арабских государств (ЛАГ), состоявшийся 29-30 марта 2017 года в столице Иордании Аммане. Прошедший саммит продемонстрировал решимость арабов впервые за последние годы в корне изменить сложившуюся ситуацию и вернуть на Ближний Восток мир и стабильность.

Стоит отметить, что едва ли не впервые за всю историю сообщества саммит собрал 18 руководителей арабских государств из 22 (участие Сирии заморожено с 2011 года). Например, предыдущий саммит ЛАГ, который прошел в июне 2016 года в столице Мавритании Нуакшоте, собрал всего восемь лидеров. Помимо хозяина саммита коро-

ля Иордании Абдаллы II, на саммите-2017 присутствовали короли Саудовской Аравии, Марокко (впервые за 12 лет) и Бахрейна, эмиры Кувейта и Катара, а также президенты Египта, Туниса, Палестины, премьер-министр Ирака.

На саммит прибыли и представители Ливии (глава правительства национального согласия Фаиз Сарадж) и Судана (Омар аль-Башир, разыскиваемый Международным уголовным судом). По состоянию здоровья не смогли присутствовать главы Алжира и ОАЭ. Дебютантами саммита стали президенты Ливана и Сомали Мишель Аун и Мохамед Фармаджо.

Кроме того, в мероприятии приняли участие генеральный секретарь ООН Антониу Гутерриш, его специальный посланник по Сирии Стаффан де Мистура, верховный представитель ЕС по иностранным делам и политике безопасности Федерика Могерини, генеральный секретарь Организации Исламского сотрудничества Юсеф Ахмед аль-Усаймин, а также представители администрации президентов США, России и Франции.

Повестка дня саммита осталась та же, что и события последних пяти-шести лет в ближневосточном регионе – Палестина, Ирак, Сирия, Ливия, Йемен, борьба с терроризмом, проблема беженцев, противодействие

«вмешательству Ирана», а также экономическое взаимодействие. Но в свете новой расстановки сил в мире, особенно после смены американской администрации, многие актуальные вопросы межаарабской дискуссии прозвучали по-новому. И в первую очередь, это касалось палестинского вопроса, что нашло отражение в Итоговой декларации иорданской межаарабской встречи на высшем уровне.

Главы арабских государств и правительств вновь заявили о готовности к давно озвученному историческому примирению с Израилем в обмен на его полный уход с оккупированных им территорий. Они выразили приверженность арабской мирной инициативе 2002 года, согласно которой достижение всеобъемлющего мира с Израилем и окончание арабо-израильского конфликта возможно при отступлении Израиля с оккупированных им в 1967 году территорий, включая Голанские высоты, и признания им Государства Палестина на Западном берегу реки Иордан и в секторе Газа со столицей в Восточном Иерусалиме.

Арабские лидеры твердо выступают за сохранение территориальной целостности Ирака как гаранта стабильности в регионе. В декларации закреплено, что «безопасность и единство Ирака остаются краеугольным камнем для региональной стабильности». При этом ЛАГ пообещал оказать всеобъемлющую поддержку Багдаду в его борьбе с террористическими группировками и в освобождении города Мосула от «Исламского государства» (ДАИШ).

В вопросе Сирии саммит подтвердил, что политическое урегулирование является единственным решением кризиса. «У сирийского кризиса нет военного решения, завершить его можно только путем политического урегулирования, разработанного всеми сирийцами и призванного удовлетворить чаяния народа страны», – указывается в итоговом коммюнике. ЛАГ особо подчеркивает, что сирийское урегулирование должно строиться исключительно на договоренностях «Женевы-1», а также на основе положений резолюции 2254 Совета Безопасности ООН. Кроме того, в декларации подчеркивается важность межсирийского

ПОВЕСТКА ДНЯ САММИТА ОСТАЛАСЬ ТА ЖЕ, ЧТО И СОБЫТИЯ ПОСЛЕДНИХ ПЯТИ-ШЕСТИ ЛЕТ В БЛИЖНЕВОСТОЧНОМ РЕГИОНЕ: ПАЛЕСТИНА, ИРАК, СИРИЯ, ЛИВИЯ, ЙЕМЕН, БОРЬБА С ТЕРРОРИЗМОМ, ПРОБЛЕМА БЕЖЕНЦЕВ, ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ «ВМЕШАТЕЛЬСТВУ ИРАНА», А ТАКЖЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ.

АРАБСКОЕ ЕДИНСТВО ЕЩЕ НЕ НАСТОЛЬКО КООРДИНИРОВАНО, И, БЕЗУСЛОВНО, ПРОЙДЕТ НЕ ОДИН ГОД ДО ТОГО МОМЕНТА, КОГДА АРАБЫ СМОГУТ ВЫСТУПИТЬ ЕДИНЫМ ФРОНТОМ ПО ОСНОВНЫМ РЕГИОНАЛЬНЫМ ВОПРОСАМ.

www.tass.ru

диалога в Астане, нацеленного на поддержание режима прекращения огня на всей территории Сирии.

Лига поддержала действия возглавляемой Саудовской Аравией аравийской коалиции против мятежников-хуситов в Йемене, выступив против вмешательства Ирана во внутренние дела Йемена и других арабских стран зоны Персидского залива, вновь настоятельно потребовав от Тегерана «прекратить провокационные действия и отказаться от враждебной риторики в отношении арабских стран».

Арабские лидеры призвали к сохранению единства, суверенитета и территориальной целостности Ливии и заявили о своей поддержке Ливийского политического соглашения, подписанного в Схирате 17 декабря 2015 года, а также процесса политического диалога в этой стране.

Подводя итоги саммита, следует отметить, что арабское единство еще не настолько скоординировано, и, безусловно, пройдет не один год до того момента, когда арабы смогут выступить единым фронтом по основным региональным вопросам. Но тем не менее, начало этому положено.

Таким образом, очередной саммит ЛАГ, несмотря «на обстоятельства и вызовы, с которыми сталкивается регион», как отметил король Иордании Абдалла II, прошел весьма успешно. Следующий 29-й саммит ЛАГ пройдет в 2018 году в столице Саудовской Аравии – Эр-Рияде.

ÇİN BAŞBAKANI Lİ KEQİANG'IN AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA'YA ZİYARETİNİN ÖNEMİ

OMİRBЕК HANAYİ

Çin Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamalara göre, Çin Başbakanı Li Keqiang'ın Avustralya ve Yeni Zelanda'ya yaptığı 8 günlük resmi ziyaret sona erdi. 22-26 Mart 2017 tarihleri arasında Avustralya'ya ziyarette bulunan Çin Başbakanı Li, Avustralya Genel Valisi Peter Cosgrove ve Avustralya Başbakanı Malcolm Turnbull ile bir araya geldi. Başbakan Li'yi başkent Canberra'da resmi törenle karşılayan Başbakan Turnbull konuşmasında, yaklaşık bir yıl önce yürürlüğe giren serbest ticaret anlaşmasının ikili ticari ilişkilerini önemli oranda artırarak, iki ülke arasındaki çift yönlü ticaretin 150 milyar dolara ulaştığını dile getirdi ve ayrıca daha geniş alanda işbirliği yapabileceği açıkla-

**ÇİN BAŞBAKANI
Lİ KEQİANG'IN
AVUSTRALYA VE
YENİ ZELANDA'YA
YAPTIĞI 8 GÜNLÜK
RESMİ ZİYARET
SONA ERDİ.**

masında bulundu. Başbakan Li yaptığı açıklamada, Avustralya'ya serbest ticaret hakkında görüşmek için geldiğini söyleyerek, iki ülke arasındaki ticaretin artarak devam edebileceğini bildirdi. 5 günlük Avustralya ziyareti kapsamında Li, Çin-Avustralya Ekonomik ve Ticaret İşbirliği Forumu, 6. Çin-Avustralya CEO Yuvarlak Masa Toplantısı ve 2. Çin-Avustralya Valiler Toplantısı'na da katıldı. Taraflar iki ülke arasında eğitim, kültür, turizm, güvenlik, yolsuzlukla mücadele, savunma ve diğer alanlarda işbirliğini arttırma konusunda anlaşma sağlandı, Avustralya-Çin arasında yürürlükte olan serbest ticaret anlaşmasının bir sonraki aşamasıyla ilgili anlaşmayı içeren 13 anlaşmaya imza atıldı. Görüşmeler sonrası düzenlenen ortak basın toplantısında, iki ülke arasında Üst Düzey Güvenlik Diyalo-

ğu Mekanizması ve Enerji Bakanları Diyalog Mekanizmasının kurulduğu ve 2017 yılının Avustralya-Çin Turizm Yılı olarak ilan edildiği açıklandı.

26-29 Mart 2017 tarihleri arasında Yeni Zelanda'ya resmi ziyarette bulunan Başbakan Li, Yeni Zelanda Başbakanı Bill English ile bir araya geldi. Konuşmasında Li, Çin ile Yeni Zelanda arasında diplomatik ilişkilerin kurulduğu 45 yıl boyunca, karşılıklı saygı ve işbirliği ilkeleri temelinde, üst düzey karşılıklı siyasi güvenin oluşturulduğunu ve işbirliğinde verimli sonuçlar elde edildiğini ifade ederek, iki ülke arasındaki kapsamlı stratejik ortaklık ilişkilerini yeni bir seviyeye taşımaya hazır olduğunu kaydetti. Başbakan English, Çin'le Bir Kuşak-Bir Yol ve Asya-Pasifik serbest ticareti kapsamında çeşitli işbirliğini güçlendirmeye hazır olduklarını belirtti. Başbakan Li'nin Yeni Zelanda ziyareti sırasında iki ülke arasında ekonomi, ticaret,

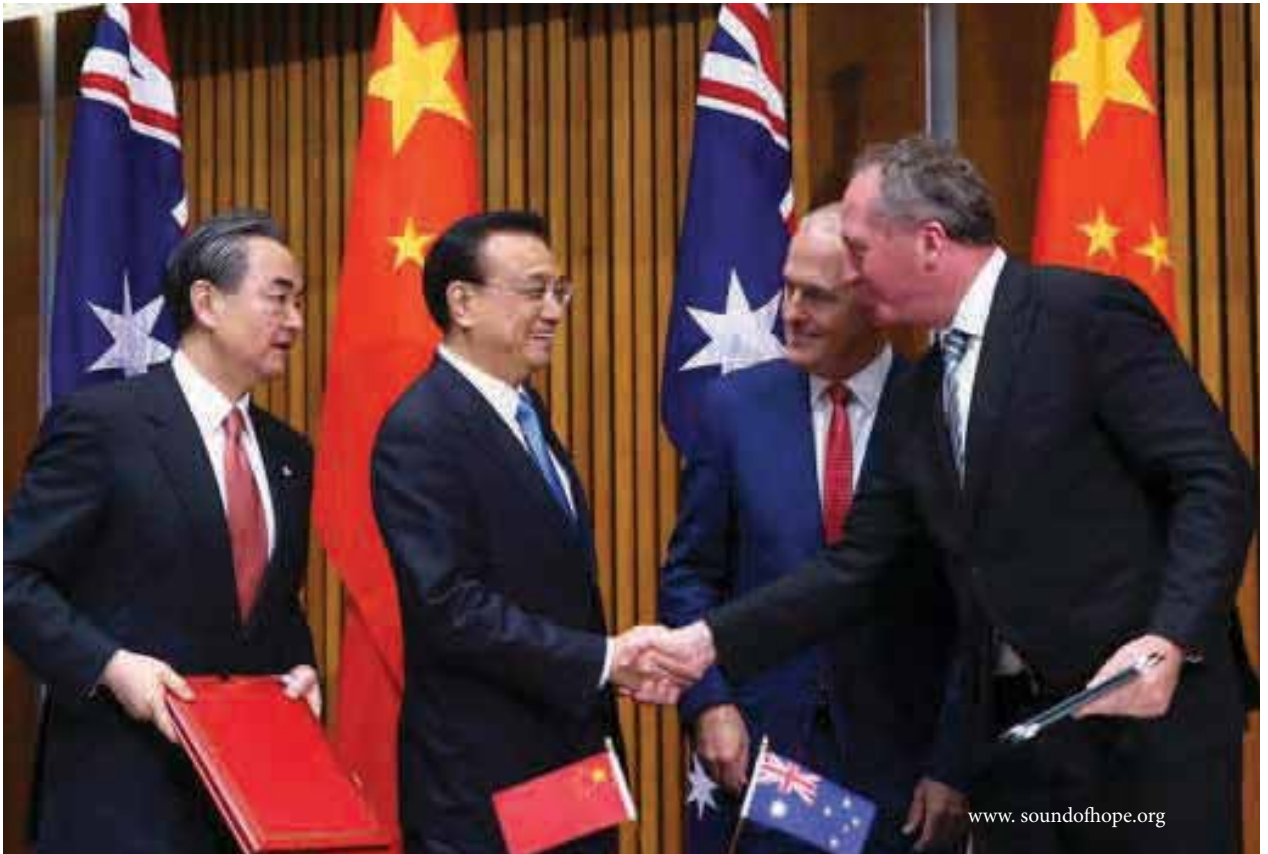

GÖRÜŞMELERDEN SONRA DÜZENLENEN BASIN TOPLANTISINDA YAPILAN AÇIKLAMALARA GÖRE, ÇİN'İN BİR KUŞAK-BİR YOL STRATEJİSİ KAPSAMINDA SÖZ KONUSU ÜLKELERLE EKONOMİK İŞBİRLİĞİNİ VE SERBEST TİCARET ANLAŞMASINI DERİNLEŞTİREREK, ÜLKESİNİN DIŞA AÇILMA SÜRECİNİ HIZLANDIRMAYA ÇALIŞTIĞINI İFADE EDEBİLİRİZ.

kültür, eğitim, bilim-teknoloji, gümrük ve turizm gibi alanları kapsayan 14 işbirliği anlaşması imzalandı ve 2019 yılı Yeni Zelanda-Çin Turizm Yılı olarak ilan belirlendi. Bu ziyaret, 11 yıl sonra bir Çin Başbakanı'nın ülkeye yaptığı ilk ziyaret oldu.

Çin basınından yapılan açıklamaya göre, Çin Başbakanı Li Keqiang'ın Avustralya ve Yeni Zelanda'ya yaptığı resmi ziyareti sırasında, taraflar söz konusu konuların dışında Güneydoğu Asya ülkelerini kapsayan Çin merkezli Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) müzakereleri üzerinde de fikir alışverişinde bulunmuştur. Görüşmelerden sonra düzenlenen basın toplantısında yapılan açıklamalara göre, Çin'in Bir Kuşak-Bir Yol stratejisi kapsamında söz konusu ülkelerle ekonomik işbirliğini ve serbest ticaret anlaşmasını derinleştirerek, ülkesinin dışa açılma sürecini hızlandırmaya çalıştığını ifade edebiliriz.

www. 24.kz

ХІІ ВСТРЕЧА СЕКРЕТАРЕЙ СОВЕТОВ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАН ШОС В АСТАНЕ

DR. ERKIN BAYDAROV

Обеспечение региональной безопасности и стабильности, противодействие терроризму, сепаратизму и экстремизму, борьба с незаконным оборотом наркотиков и трансграничной организованной преступностью входят в числе главных приоритетов Шанхайской организации сотрудничества (ШОС). Именно этим проблемам и была посвящена XII встреча секретарей советов безопасности государств-членов ШОС, прошедшая 5-6 апреля 2017 года в Астане. Данная встреча стала для организации первой в 2017 году и проходила в контексте подготовки к Астанинскому саммиту ШОС.

В мероприятии приняли участие помощник Президента – секретарь Совета безопасности Республики Казахстан В.З. Жумаканов, член Государственного совета Китайской Народной Республики Го Шэн-

кунь, секретарь Совета безопасности Кыргызской Республики Т.К. Джумакадыров, секретарь Совета безопасности Российской Федерации Н.П. Патрушев, секретарь Совета безопасности Республики Таджикистан А.А. Кахаров, секретарь Совета безопасности при Президенте Республики Узбекистан В.В. Махмудов, а также генеральный секретарь Шанхайской организации сотрудничества Р.К. Алимов и директор Исполнительного комитета Региональной антитеррористической структуры ШОС Е.С. Сысоев.

Руководители советов безопасности государств-членов ШОС уделили основное время обсуждению вопросов противодействия терроризму и наркотрафику, а также новым вызовам – пропаганде экстремизма через интернет, участию граждан стран ШОС в террористических действиях за рубежом и кибертерроризму. Председательствовавший на встрече секретарь Совбеза Казахстана Владимир Жумаканов объявил, что в ближайшее время будут согласо-

ны заявление ШОС о совместном противодействии международному терроризму и антинаркотическая стратегия на 2017-2022 годы.

На встрече особо была отмечена важность для ШОС урегулирования конфликта в Афганистане. По словам главы российского Совбеза Николая Патрушева, террористическая группировка «Исламское государство» стремится «создать новые плацдармы, в том числе в Афганистане, Центральной, Южной и Юго-Восточной Азии». В связи с этим, на встрече была подтверждена необходимость мирного решения внутриафганского конфликта под руководством афганцев и самими афганцами при центральной координирующей роли Организации Объединенных Наций (ООН).

Стороны высоко оценили международные встречи по сирийскому урегулированию, состоявшиеся в первом квартале 2017 года в Астане, и выразили надежду, что дого-

СТОРОНЫ ВЫСОКО ОЦЕНИЛИ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ВСТРЕЧИ ПО СИРИЙСКОМУ УРЕГУЛИРОВАНИЮ В АСТАНЕ, И ВЫРАЗИЛИ НАДЕЖДУ, ЧТО ДОГОВОРЕННОСТИ, ДОСТИГНУТЫЕ В РАМКАХ АСТАНИНСКОГО ПРОЦЕССА, ПРИДАДУТ ПОЗИТИВНЫЙ ИМПУЛЬС ПОЛИТИЧЕСКОМУ УРЕГУЛИРОВАНИЮ СИРИЙСКОГО КРИЗИСА ПОД ЭГИДОЙ ООН В РАМКАХ ЖЕНЕВСКОГО ПРОЦЕССА.

воренности, достигнутые в рамках Астанинского процесса, придадут позитивный импульс политическому урегулированию сирийского кризиса под эгидой ООН в рамках Женевского процесса в соответствии с резолюцией СБ ООН 2254 от 2015 года. Участники встречи также подтвердили важность политического урегулирования кризиса на Украине на основе выполнения Минских договоренностей от 12 февраля 2015 года.

Участников XII встречи секретарей советов безопасности стран ШОС принял Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев. Глава Казахстана напомнил, что одним из главных событий июньского саммита в Астане станет принятие в ШОС в качестве полноправных членов Индии и Пакистана. По мнению экспертов, это расширение повысит охват и влияние ШОС, но потенциально может значительно затруднить ее работу, так как достичь консенсуса между Индией и Пакистаном

будет сложно. Главная проблема, отсутствие взаимного доверия между Дели и Исламабадом, в условиях, когда одна из сторон обвиняет другую в государственной поддержке террористов.

Ключевым итогом заседания глав советов безопасности России, Китая, Казахстана, Кыргызстана, Таджикистана и Узбекистана стало согласование нового текста Конвенции по борьбе с экстремизмом. После принятия на июньском саммите в Астане она обновит конвенцию 2001 года. По настоянию России в конвенцию будет включен пункт о противодействии «цветным

**ДАННАЯ ВСТРЕЧА
СТАЛА ДЛЯ
ОРГАНИЗАЦИИ
ПЕРВОЙ В
2017 ГОДУ И
ПРОХОДИЛА
В КОНТЕКСТЕ
ПОДГОТОВКИ К
АСТАНИНСКОМУ
САММИТУ ШОС.**

революциям».

Таким образом, вопросы обеспечения региональной безопасности и стабильности, противодействие терроризму, сепаратизму и экстремизму, борьба с незаконным оборотом наркотиков и трансграничной организованной преступностью по-прежнему входят в число главных приоритетов Шанхайской организации сотрудничества (ШОС).

Следующая встреча секретарей советов безопасности государств-членов ШОС состоится в Пекине в 2018 году.

ÖZBEKİSTAN CUMHURBAŞKANI ŞAVKAT MİRZİYOYEV'İN RUSYA ZİYARETİ

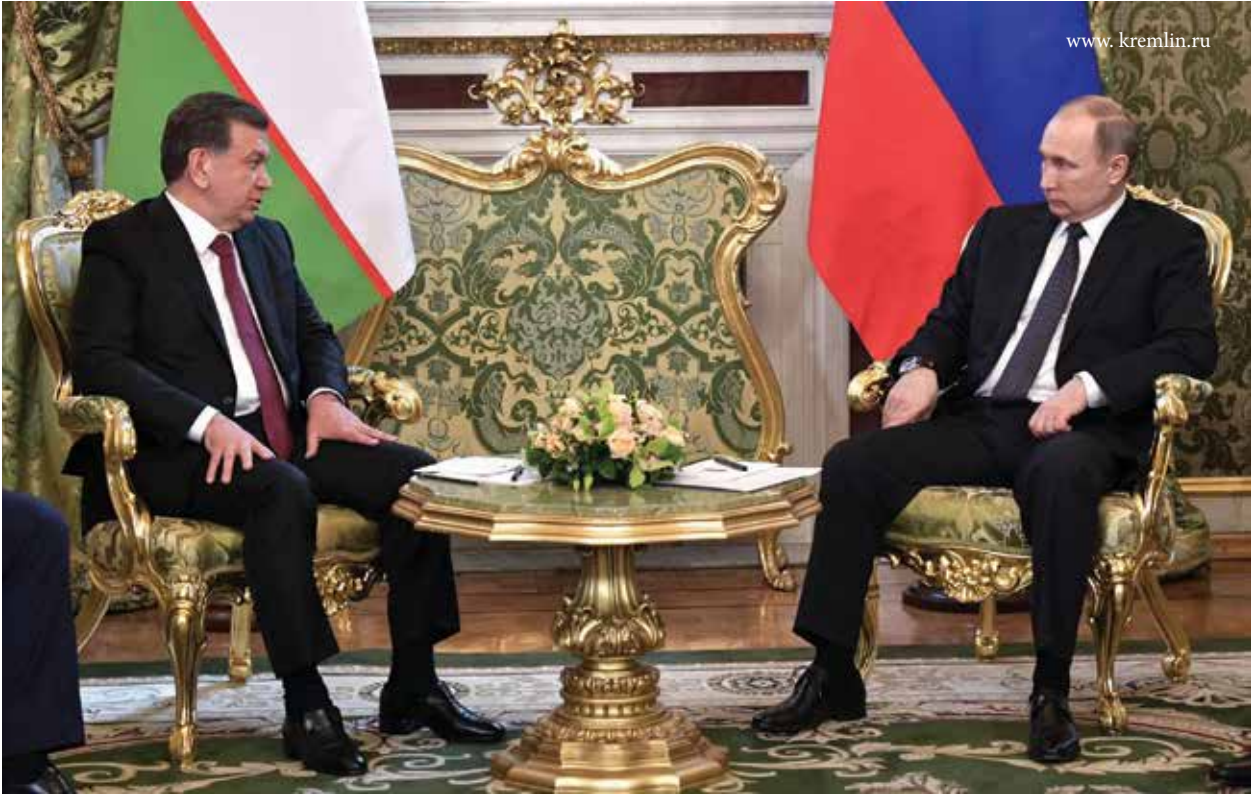

DR. AIDARBEK AMIRBEK

4-5 Nisan 2017 tarihinde Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev Rusya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret, Mirziyoyev'in Türkmənistan ve Kazakistan ziyaretinin ardından, Rusya'ya Cumhurbaşkanı düzeyinde yaptığı ilk resmi ziyaretidir. Bölge basın kaynakları ikili gö-

rüşmelerde özellikle ekonomi ve güvenlik konularının ele alındığının altını çizmişlerdir. Ziyaret kapsamında 12 milyar dolarlık yatırım ve 3.8 milyar dolarlık çeşitli ticari anlaşmaları içeren toplam 39 anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca taraflar askeri-teknik alandaki işbirliğini daha da derinleştirme taahhüdünde bulunmuşlardır.

Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin ikili gö-

rüşmeler öncesi şunları söylemiştir: «.... devlet memurlarımız birçok önemli anlaşma hazırlamışlardır. Fakat önemli olan imzalayacağımız bu anlaşmalar değil, onların içeriğidir. Dolayısıyla, gerçekten Rusya-Özbekistan ilişkilerinin gelişiminde yeni bir dönemin başlangıcına şahit olmaktayız. Elbette bizim açımızdan Özbekistan'ın bölgedeki pozisyonu çok önemlidir. Komşu ülkelerden ve ilk etapta Afganistan'dan bize yansıyabilecek gerginliklerin olduğunu dikkate alırsak, bu pozisyonun önemi daha da artabilir». Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev ise konuşmasında şunları vurgulamıştır: «Saint-Peterburg'daki olaylar hepimizi üzmüştür. Terör milliyet ve sınır tanımamaktadır. Tekrar söylüyorum, el ele vererek bu sorunun üstesinden gelmek için daha ciddi tedbirler almıyoruz. Afganistan'daki barış ve istikrar her şeyden önce Özbekistan açısından önem arz etmektedir. Biz, Rusya'nın Afganistan bağlamında ilerletmeye çalıştığı tezlerini desteklemeye devam edeceğiz. 14 Nisan'da toplantı ola-

**ZİYARET KAPSAMINDA
12 MİLYAR DOLARLIK
YATIRIM VE 3.8
MİLYAR DOLARLIK
ÇEŞİTLİ TİCARİ
ANLAŞMALARINI İÇEREN
TOPLAM 39 ANLAŞMA
İMZALANMIŞTIR.**

caktır ve Özbek yetkililer mutlaka bu toplantıya iştirak edeceklerdir. İkili stratejik ortaklığımızı ve müttefikliğimizi daha kaliteli seviyeye yükseltmeye çalışacağız».

Görüşmelerin somut çıktıları nelerdir? Putin ve Mirziyoyev'in ortak basın toplantısı ile imzaladıkları ortak bildiriden hareketle üst düzey ziyaretin sonuçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. İkili stratejik ve müttefiklik bağlarının güçlendirilmesi için ilişkileri durağanlıktan aktifleşmeye doğru yeni bir seviyeye taşımak;
2. Yatırım, ticaret ve ekonomi alanlarında ikili işbirliğini daha fazla derinleştirmek. İkili ticari ilişkilerin geliştirilmesini özellikle geri dönüşümü sağlanabilecek ürünler üzerinden arttırmaya dikkat etmek;
3. «Yeşil Gümrük Koridoru» sistemini uygulayarak, Özbekistan sebze ve meyvelerinin Rusya pazarlarına daha fazla girişinin sağlanması için olası engelleri

ortadan kaldırmak;

4. Turizm alanında işbirliğini arttırmak, bu doğrultuda ilk etapta iki ülkeye hava taşımacılığının geliştirilmesinin önündeki engelleri kaldırmaya çalışmak;

5. Ulaşım ve ulaşım koridorlarının geliştirilmesi alanında ikili işbirliğini derinleştirmek.

6. Medya, enformasyon teknolojisi, kültür ve insani yardım alanlarında ikili ilişkilerin ilerlemesini sağlamak. Bu doğrultuda öğrenci değişimi programını aktifleştirmek ve Rus üniversitelerin Özbekistan'daki şubelerini arttırmak;

7. Her iki ülke bölgeleri arasındaki ilişkilerin doğrudan geliştirilmesine ön ayak olmak;

8. Güvenlik alanında ve olası tehdit ile tehlikelere karşı hem ikili hem de ŞİÖ kapsamında işbirliği arttırmak ve karşı koymak;

9. Afganistan'da barışı ve istikrarı ortaklaşa sağlamaya çalışmak; BDT, BM ve diğer uluslararası örgütler kapsamında işbirliğini arttırmak;

10. Enerji alanında işbirliğinin devamını sağla-

mak ve katma değeri yüksek ürünleri ortaklaşa üretmek.

Mirziyoyev'in Rusya ziyareti iki ülke arasındaki ilişkileri derinleştirilmenin ve işbirliğini daha fazla arttırmanın temellerini oluşturma bağlamında yorumlanabilir. Nitekim Mirziyoyev'in güçlü aktörler bağlamında ilk resmi ziyaretini Rusya'ya yapması ve imzaladığı anlaşmalarla ikili ilişkileri yeni seviyeye taşımanın temellerini atması, aslında İslam Karimov dönemindeki zoraki müttefik anlayışının tarihe karışmasını beraberinde getirebilir ve birçok alanlarda ülkenin Rusya ile birlikte hareket etmesini sağlayabilir. Ayrıca genelde Orta Asya'ya, özelde Özbekistan'ın ulusal güvenliğine yönelik tehdit ile tehlikelerin artması ve ülkenin tek başına bu sorunların üstesinden gelmesi konusunda sorunların ortaya çıkması söz konusu olur ise Özbekistan-KGAÖ (Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü) ilişkilerinin gelişmesinde yeni bir sayfanın açılacağı da öngörülebilir. Ekonomi ve ticaret alanlarındaki işbirliğinin derinleştirilmesi ise önümüzdeki süreçte Özbekistan'ın AEB'ye (Avrasya Ekonomik Birliği) daha fazla açılmasını beraberinde getirebilir. Böyle bir durum ise yakın gelecekte AEB-Özbekistan ilişkilerini yeni bir seviyeye taşıyabilir.

ASTANA AND BAKU ON THE WAY OF DEEPENING TRANSPORT RELATIONS

www.beingheresite.files.wordpress.com

LIDIYA PARKHOMCHIK

On April 2-3, 2017, the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, paid an official visit to Baku. During the meeting with his Azerbaijani counterpart, Ilham Aliyev, the parties declared that Azerbaijan and Kazakhstan focused on the further strengthening of bilateral political and economic ties including the improvement of cooperation in the transportation sector. In fact, the two countries do not have problematic issues that could challenge bilateral relations. Moreover, Astana and Baku have traditionally maintained friendly relations and supported each other on a wide range of issues including security, energy and transportation. On the other hand, the volume of trade between partners clearly shows that there is no signifi-

AZERBAIJAN AND KAZAKHSTAN FOCUS ON THE FURTHER STRENGTHENING OF BILATERAL POLITICAL AND ECONOMIC TIES INCLUDING THE IMPROVEMENT OF COOPERATION IN THE TRANSPORTATION SECTOR.

cant progress in boosting economic cooperation.

According to the Committee on Statistics of Kazakhstan, the trade turnover with Azerbaijan in 2016 reached \$136 million compared to \$126 million in 2015. The top three commodities that account for 55%, or \$60.8 million, of the Kazakhstani exports to Azerbaijan are railway vehicles, petroleum products and wheat. The top three commodities that account for 58.8%, or \$9 million, of the Kazakhstani imports from Azerbaijan are sugars, tubes and pipes, fruit and nuts. The relatively low trade turnover could be explained by the fact that the partners do not need hydrocarbons, which are the top export commodity for both countries. Therefore, if the parties are interested in sharply increasing their commodity turnover up to \$1 billion in the mid-term, there is a need to find alternati-

ve ways for deepening cooperation.

One of the possibilities to improve bilateral trade is to strengthen cooperation in the transportation and logistics via the Caspian Sea. Kazakhstan considers his Caspian partner as "a window to Europe", through territories of which the railway cargo from China could be shipped to the European markets. Therefore, in order to stimulate cooperation in the transport sector, the Chairman of Azerbaijan Railways and the President of Kazakhstan Railways National Company signed an Agreement on strategic cooperation in the field of logistics and rolling stock engineering. Moreover, Azerbaijan's Minister of Economy and Kazakhstan's Minister of Investments and Development signed an Agreement on international road transportation between the two countries.

It is worth mentioning that since 2016 Kazakhstan and Azerbaijan have enhanced activities within the framework of the Trans - Caspian International Transport Route (TITR), which is considered by the partners as the most promising transportation project. For instance,

in January 2016, Kazakhstan, Azerbaijan, Georgia and Ukraine decided to apply competitive tariffs for cargo transportation via this route. Moreover, in October 2016, Kazakhstan, Azerbaijan and Georgia signed an agreement to establish the TITR Association with its office in Astana. As a result of the first meeting of the Association's members held in Baku in April 2017, the parties signed a protocol approving the action plan on the development of the transport route for 2017. Furthermore, Kazakhstan and Azerbaijan finally opened up the opportunity to use the Kazakhstani Kurik port facilities in the trans-Caspian cargo traffic. As a result, the first cargo arrived at the Baku International Sea Trade Port from the Kuryk port in March 2017.

It could be concluded that the parties continue to implement measures to improve both legal and technical frameworks of transport cooperation. However, there is still a significant amount of work required to be done in order to establish the most favorable conditions for the TITR implementation that could play a significant role in increasing the trade turnover between Kazakhstan and Azerbaijan.

SINCE 2016 KAZAKHSTAN AND AZERBAIJAN HAVE ENHANCED ACTIVITIES WITHIN THE FRAMEWORK OF THE TRANS-CASPIAN INTERNATIONAL TRANSPORT ROUTE.

THE U.S.-CHINA SUMMIT AND BILATERAL TRADE ISSUES

www.thehimalayantimes.com

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

The U.S. President Donald Trump hosted the Chinese President Xi Jinping at Mar-a-Lago, also referred to as the "Winter White House", on April 6-7, 2017. This was the first meeting between the President Trump and the President Xi. The two leaders discussed international and bilateral issues of mutual concern. The United States and China account for 40% of the global economy, and there is no more powerful or more substantial economic relationship than between these two world's leading economies. Obviously, the two countries have become increasingly interdependent through trade and investment.

During his electoral campaign, the President Trump was concerned about how the imbalance in the U.S.-China economic relationship affects U.S. citizens. He accused China of unfair trade practices, leading to the trade deficit of more than \$300 billion. Accordingly, significant trade and economic issues were discussed between the two pre-

THE UNITED STATES AND CHINA ACCOUNT FOR 40 PERCENT OF THE GLOBAL ECONOMY, AND THERE IS NO MORE POWERFUL OR MORE SUBSTANTIAL ECONOMIC RELATIONSHIP THAN BETWEEN THESE TWO WORLD'S LEADING ECONOMIES.

sidents during the summit. The President Trump brought to the President Xi's attention the importance of establishing an economic relationship that is balanced and based on the principle of reciprocity. Chairman Xi and his delegation emphasized that China had contributed to the U.S. economy. From Beijing's point of view, China's trade surplus "does not necessarily mean China benefits while the United States loses". According to the official Xinhua news agency, "about 40% of the trade surplus is actually generated by U.S. companies in China".

According to other statistics by China, bilateral trade and investment created 2.6 million jobs in the United States in 2015, and each U.S. family saves \$850 every year buying cheaper Chinese products.

The two leaders have agreed on a 100-day plan aimed at cutting the \$347 billion trade deficit that is in China's favor. The details of the plan are still being worked out but are likely to include Chinese concessions on

everything from agricultural imports to foreign investment in its financial sector. "If we do not get some tangible results within the first 100 days, I think we will have to examine whether it is worthwhile continuing the plan?", the U.S. Secretary of Commerce, Wilbur Ross, said. However, official statements regarding the trade plan have not yet been made by China.

Overall, the U.S.-China summit had a positive tone, and Trump even accepted Xi's invitation to visit China this year. "We have thousand reasons to

FOR NOW, THERE IS NO A TRADE WAR THREAT, BUT HOW THINGS WILL DEVELOP WILL DEPEND ON THE U.S.-CHINESE COOPERATION REGARDING THE 100-DAY PLAN.

get the China-U.S. relations right, and not one reason to spoil the China-U.S. relationship", Xi said. In his turn, Trump stated that bilateral relationship is developing and "goodwill and friendship were formed, but only time will tell on trade".

Thus, the outcome of the summit through the constructive dialogue assures that the U.S. - China relationship will remain on a stable course. For now, there is no a trade war threat, but how things will develop will depend on the U.S.-Chinese cooperation regarding the 100-day plan.

www.politico.com

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN GÖÇ POLİTİKASI: KAÇAK İŞÇİLERİN DURUMU

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

ABD Başkanı Donald Trump'ın göç politikaları incelendiğinde, bu politikalarda yer alan hemen hemen tüm argümanların gerekçelendirilmesindeki sıkı sınır kontrolü gerektiren politikaların ülkedeki kaçak işçi sayısını azaltacak şekilde basit bir mantık yoluyla ele alınması, bu soruna yaklaşımda ortaya çıkan en önemli hatalardan biri olarak görülmektedir. Çünkü gerek ekonomi alanında gerekse göç akını üzerinde yapılan akademik çalışmalar, Amerikan ekonomisinin büyümesinde göçmen işçilere duyulan ihtiyacın ne kadar yüksek olduğunu rakamlarla ortaya koymaktadır. Örneğin, ülkede kaçak işçilerin sayısı toplam çalışabilir işçi sayısının %5'ine denk gelmekte olup bu rakam yasal göçmenler için %8

ÜLKEDE KAÇAK İŞÇİLERİN SAYISI TOPLAM ÇALIŞABİLİR İŞÇİ SAYISININ %5'İNE DENEK GELMEKTE OLUP BU RAKAM YASAL GÖÇMENLER İÇİN %8 CİVARINDADIR.

civarındadır.

Örneğin inşaat, konaklama ve tarım sektörleri göçmen işçilerin yanı sıra önemli ölçüde kaçak işçi çalıştıran sektörlerin başında gelmektedirler. Bu sektörler için kaçak işçiler ucuz emek gücü olması nedeniyle işçi giderlerinde işyeri sahiplerinin belirli ölçülerde giderlerini azaltmaktadır. Bu itici gücün kesilmesi giderlerin artmasının yanı sıra emek piyasasında da işçi bulma sıkıntısına yol açacaktır.

Bu açığın kapatılması için H2-A (Tarım işçileri) ve H2-B (Tarım dışı işçiler) geçici işçi statüsü ile ülkeye gelenlerin sayısının artırılması gerekmektedir. Bu artış emek piyasasında oluşabilecek kayıpları telafi edebilir. Ancak geçmişe baktığımızda Almanya ve Fransa örnekleri göstermektedir ki geçici süreler ile ülkeye çalışmaya

www.postonpolitics.blog.palmbeachpost.com

gelen işçiler zaman içinde çalıştıkları ülkeye alışıyaarak çoğunlukla o ülkeye yerleşmeye karar vermektedirler. Bunun en iyi örnekleri arasında Almanya'daki Türk işçiler ve Fransa'daki Kuzey Afrika'dan gelen işçilerin o ülkelere yerleşerek 3 nesildir bu ülkelerde kalmaları gösterilebilir.

Öte yandan bahsi geçen Meksika sınırına yapılması düşünülen duvar ile kaçak işçilerin sayısını azaltmak yerine onları ülke içinde hapseden bir sistemin oluşturulması, bu işçilerin sayı-

BU AÇIĞIN KAPATILMASI İÇİN H2-A (TARIM İŞÇİLERİ) VE H2-B (TARIM DIŞI İŞÇİLER) GEÇİCİ İŞÇİ STATÜSÜ İLE ÜLKEYE GELENLERİN SAYISININ ARTIRILMASI GEREKMEKTEDİR.

sının artmasına yol açabilir. Çünkü artan güvenlik önlemleri nedeniyle kaçak işçiler kendi ülkelerini sık sık ziyaret etmeyi riskli bulacaklarından ülke içinde daha uzun süreli kalmayı tercih edebilirler. Bu tür politikaların sadece politik çıkarlar açısından değil, aynı zamanda kapsamlı bir şekilde ülkedeki ekonomik ve sosyal yapıya olan etkileri açısından da daha detaylı bir şekilde analiz edilerek geliştirilmesi gerekmektedir.

POLAR ICE LEVELS FALL TO NEW RECORD LOW

www.sbs.com.au

SAULE AKHMETKALIYEVA

On February 13, 2017, the total area of frozen ice cover in the oceans hit its lowest of 16.21 million square kilometers, which is 2 million square kilometers less than the previous record low of the period of 1981-2010. According to the U.S. National Aeronautics and Space Administration, a combined polar ice sheet bigger than the size of Mexico has melted away since October 2016. Arctic sea ice hit its winter record low on March 7, 2017, and Antarctic sea ice reached its summer record low on March 3, 2017 since the beginning of satellite observations in 1979.

The amount of sea ice in the Arctic reached a low of 14.42 million square kilometers, which is 97 thousand square kilometers less than the previous record low of 2015 and 1.22 million square kilometers less than the average maximum extent in the period of 1981-2010. 2017 is the third year in a row to set a new record low ice cover in the Arctic, as the northern pole experienced extremely warm fall-winter period. Usually, in the Arctic record low ice covers are observed in the summer season. However, last year, slow ice growth in the Arctic

A COMBINED POLAR ICE SHEET BIGGER THAN THE SIZE OF MEXICO HAS MELTED AWAY SINCE OCTOBER 2016.

THE PLANET'S THINNING ICE COVER IS TO NEGATIVELY AFFECT THE GLOBAL CLIMATE EVEN FURTHER.

was noticed in October-November 2016, taking start later than usual. This was mainly caused by increasing global temperatures, as the Arctic water retained more heat, preventing the timely formation of ice.

Meanwhile, in Antarctica the sea ice record low of 2.11 million square kilometers was recorded, which is 184 thousand square kilometers lower than the previous record of 1997. In early September 2016, a rapid sea ice loss was noticed in the Antarctic sea. And, while lately sea ice loss in the Arctic has been a usual trend, Antarctica losing its ice cover comes as a shock, since only a couple of years ago the continent showed a moderate sea ice growth. It appears that climate change is finally affecting Antarctica, too.

The Arctic is an ocean surrounded by land, while Antarctica is a continent surrounded by the ocean. In this light, the sea ice cover reaching record low on both poles is a huge sign that something needs to be done in order to prevent further thinning of the ice sheet. Moreover, the annual ice growth and melting affect ocean currents and play a role in regulating climate change. Therefore, the planet's thinning ice cover is to negatively affect the global climate even further.

MOLDOVA'NIN AVRASYA EKONOMİK BİRLİĞİ ÖRGÜTÜNE AÇILIMI: GÖZLEMCI ÜLKE STATÜSÜ ÜZERİNE

DR. AIDARBEK AMIRBEK

14 Nisan 2017 tarihinde Kırgızistan'ın ev sahipliğinde Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) Yüksek Konseyi'nin toplantısı yapıldı. Toplantı kapsamında 11 anlaşma imzalandı ve Moldova'ya gözlemci ülke statüsü verildi. Konu ile ilgili konuşma yapan Moldova Cumhurbaşkanı İgor Dodon ise AEB'deki ilk gözlemci statüsünün, ülkesinin örgütün çalışma usulünü daha yakından tanımasına ve örgüt üyeleriyle ekonomik ilişkileri yeni bir seviyeye ulaştırmasına olanak tanıyacağını altını çizdi. Dodon ayrıca, AEB'deki gözlemci statüsünün AB ile yapılan Ortaklık Anlaşmasına bir zarar veremeyeceğini de teyit etti.

Bilindiği gibi, Moldova'da Cumhurbaşkanı adaylarının hiç biri yüzde 50 barajını geçemediği için 13 Kasım 2016 tarihinde yapılan ikinci tur seçimlerini Sosyalistler Partisi lideri İgor Dodon kazanmıştır. Dodon se-

2016 TARİHLİ GLOBAL COMPETITIVENESS REPORT'DA YER ALAN VERİLERE GÖRE MOLDOVA 100. SIRADA YER ALMIŞTIR. KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLDİĞİNDE, BU GÖSTERGE 2015 TARİHİNDE 82. SIRADAYDI.

çim kampanyası sırasında Rusya ile stratejik ortaklığı güçlendireceğini ve Moldova'yı AEB'ye üye yapacağını, ayrıca AB ile yapılan Ortaklık Anlaşmasının tekrardan gözden geçirilmesi gerektiğini dile getirmişti. 17-18 Ocak 2017 tarihli ilk dış ülke ziyaretini de Moskova'ya yapmıştır. Ziyaret öncesi Rus radyolarına yaptığı konuşmada Moskova ziyaretiyle iki hedefi hayata geçirmeyi düşündüğünü dile getirdi: a) Moldova üreticilerine Rusya pazarlarının daha fazla açılmasını sağlamak; b) Rusya'da çalışan Moldova vatandaşlarının durumunu iyileştirmek. Bu konularda Moskova'nın gerekli tavizlere yanaşması için Transdinyester konusunda Rusya'nın teziyle örtüşen politikalara öncelik vermiştir. Böylece ülkenin federalleşmesi ve Transdinyester'e özel statünün verilmesi tezi işlenmeye başlanmıştır. Nitekim benzer tezler 30 Kasım 2016 tarihli Rusya Dış Politika Konsepti'nde yer almıştır. Ziyaretin bir diğer somut çıktılarından biri, Moldova'ya AEB'de gözlemci sta-

tüsü verilmesi için Rusya'nın desteğinin sağlanması olmuştur.

Moldova neden AEB'ye (Doğu'ya) yönelik politikasına öncelik vermeye başlamıştır ve Dodon bu politikayı başarıyla hayata geçirebilecek midir? 2016 tarihli Global Competitiveness Report'da yer alan bilgilere göre Moldova 100. sırada yer almıştır. Karşılaştırmalı olarak değerlendirecek, bu gösterge 2015 tarihinde 82. sıradaydı. Ekonomi alanında uzmanlaşan araştırmacılara göre son 10 yıl içinde en kötü gösterge 2016 yılında gerçekleşmiştir. Bunun temel nedenleri aşağıda yer almaktadır:

1. Siyasi istikrarsızlık ve halkın hükümete olan güveninin azalması;
2. Vergi yasasındaki değişiklikler;
3. AB ile yapılan 27 Haziran 2014 tarihli Ortaklık Anlaşmasından sonra uygulanan çeşitli yaptırımlar;
4. Ülkede yolsuzluğun artması;
5. Merkez Bankasında döviz rezervlerinin azalması;
6. Moldova'nın ticari ortaklarının ekonomik sarsıntıya uğramaları;

**ÖNÜMÜZDEKİ
PARLAMENTO
SEÇİMLERİNDE-
Kİ GALİBİYET
DODON'UN
GENELDE SEÇİM
BEYANNAMESİNİ,
ÖZELDE AEB İLE
DAHA DERİN İLİŞ-
KİLERİNİ HAYATA
GEÇİREBİLMESİNİ
SAĞLAYABİLİR.**

7. Ticari bankaların likidite oranlarının azalması;

8. İş adamlarının finans kaynaklarına ulaşımının kısıtlanması.

Genel olarak, günümüze kadar Moldova'nın AB ile yaptığı Ortaklık Anlaşması ekonomik gelişme açısından ülkeye fazla bir getiri sağlamayabilir. Moldova'da üretilen tüm malları AB zaten daha kaliteli ve halka uygun fiyatla üretmektedir. Moldova halkı bunu dikkate almış olabilir ve ülkenin ekonomik bağlantılar yönünü AEB'ye (Doğu'ya) çevirmek için oylarını Rusya yanlısı Dodon'a vermiş olabilir. Fakat ülke parlamenter sisteme göre yönetildiğinden Cumhurbaşkanı'nın yetkisi sınırlıdır. Bundan dolayı, Dodon ve yandaşları açısından önümüzdeki parlamento seçimlerini kazanmak önemlidir. Nitekim, ancak bu galibiyet Dodon'un genelde seçim beyannamesini, özelde AEB ile daha derin ilişkilerini hayata geçirebilmesini sağlayabilir. Bu bağlamda önümüzdeki süreçte Dodon ve yandaşları parlamento seçimlerinin erken yapılması konusunda ısrar edebilirler ve Rusya'nın desteğini sağlama başta olmak üzere, diğer kaynakları bu doğrultuda yönlendirmeyi isteyebilirler.

MODERN TRENDS IN RELIGIOUS EDUCATION IN RUSSIA

www.britannica.com

DR. GULNAR NADIROVA

The issue of religious education is one of the most controversial issues in contemporary discussions about religion and politics in Russia. The issue of the future of religious education in the country, according to the public opinion, is of a paramount importance for the further development of the Russian state, not only in relation to religion, but also in the political, ideological and social aspects. Today, there are hundreds of religious educational institutions in Russia, starting from the entry level schools to the specialized institutions providing professional education.

Representatives of various faiths have always paid attention to the development and strengthening of this kind of education, which is regarded as one of the most important methods for the reproduction of religious beliefs and the formation of a specific type of person in a society. Religious education, from the point of view of Russian sociologists, is the

activity of involving people in the retransmission of religious doctrines, experience, feelings, and methods of cult practice, activities carried out by people who have been trained professionally (priests and clergy, teachers of religion), as well as activities for the preparation of pedagogical cadres for the system of religious education.

The most important functions inherent in religious education are:

- the reproduction of religious groups of ordinary believers and clergy, and, as a consequence, religion as a whole;
- a function through which a person, via religious education and upbringing, becomes a member of a particular religious group;
- lifelong socialization of the personality of a religious believer;
- the formation and development of the spiritual and moral culture of believers;
- the influence on the culture of people who

are not religious, in particular, on their moral and patriotic positions.

These functions are performed individually or within religious groups or through institutions of religious education.

Since the objects of influence of these institutions are Russian citizens professing a particular religion, the activities of institutions are carried out on the basis of the current Russian legislation, in particular, federal laws "On Freedom of Conscience and on Religious Associations" and "On Education in the Russian Federation". The latter piece of legislation includes an article on religious education. However, not all groups in the Russian society agree that religious education should be a full-fledged component of the educational system in Russia, and that religious education may be optional at kindergarten, school or university.

In particular, the "Fundamentals of the Orthodox Culture" (FOC) subject differs significantly from the West European approaches to school religious education. The FOC combines an introduction to the Russian culture and patriotism with moral education and instilling knowledge about Orthodoxy. It is believed that the FOC is a secular subject, but the analysis of two common textbooks shows that the course is, in all respects, purely Orthodox.

Although the argument is used that every Russian citizen should be familiar with the Orthodox culture, schools should ensure that similar subjects that represent other religions are also taught. Even if students have a real choice between faiths, schools should teach critical thinking about different existing religious views. Students should be able to understand that different people do not always share their beliefs and worldviews and must learn to see and evaluate other points of view, both religious and secular. In addition, the freedom to disagree with a teacher should be given as a matter of course.

THE ISSUE OF THE FUTURE OF RELIGIOUS EDUCATION IN THE COUNTRY, ACCORDING TO THE PUBLIC OPINION, IS OF A PARAMOUNT IMPORTANCE FOR THE FURTHER DEVELOPMENT OF THE RUSSIAN STATE, NOT ONLY IN RELATION TO RELIGION, BUT ALSO IN THE POLITICAL, IDEOLOGICAL AND SOCIAL ASPECTS.

OFFICIAL REPRESENTATIVES OF THE AUTHORITIES, CLERGY, SCHOLARS AND EDUCATORS BELIEVE AND HAVE DECLARED IT IN THE COURSE OF NUMEROUS CONFERENCES, SEMINARS, AND ROUND TABLES IN RECENT YEARS THAT THE TIME HAS COME WHEN THE STATE AND THE CHURCH SHOULD UNITE THEIR EFFORTS IN EDUCATING THE YOUNGER GENERATION.

As a result of active public discussions, the course named "Fundamentals of the Religious Culture and Secular Ethics" was introduced at all secondary schools of Russia on September 1, 2012. It is studied during the entire 4th grade at the rate of one hour per week and consists of six modules: "Foundations of the Orthodox Culture", "Fundamentals of the Islamic Culture", "Foundations of the Jewish Culture", "Foundations of the Buddhist Culture", "Fundamentals of World Religious Cultures", and "Fundamentals of Secular Ethics". Students and their parents have the right to choose one of these modules. The leaders of the Russian Church sent a proposal to the Minister of Education to introduce this course from the 2nd to the 9th grades.

When it comes to the relationship between religious associations and the state, between religious and non-religious citizens, the most important is obviously the search for a form of optimal interaction between secular and religious education, and determining the limits of the influence of the religious educational process conducted in secular educational institutions. The problem is especially urgent, since various parties and movements have appeared in Russia that call for compulsory religious education of children, the introduction of religious instruction at schools, the creation of religious structures in the armed forces, and so on.

Official representatives of the authorities, clergy, scholars and educators believe and have declared it in the course of numerous conferences, seminars, and round tables in recent years that the time has come when the state and the church should unite their efforts in educating the younger generation. They believe that this is the only way to bring up a sense of true patriotism and love for the Motherland among young people, and to strengthen national self-awareness, moral standards and norms in society.

DAUREN ABEN

In the early morning of April 4, 2017, Khan Shaykhun, a town in Syria's northwestern province of Idlib largely controlled by rebel groups, was a subject of a suspected chemical weapons (CW) attack that left more than 80 people, mostly women and children, dead and hundreds of civilians injured. Based on the available evidence and witness reports, experts concluded that the attack involved the nerve agent, sarin. The Syrian opposition blamed the government forces for the attack, but the Syrian army command denied any involvement in the airstrike. The United States and its allies blamed Syria's President Bashar al-Assad for the attack describing it as a war crime and called on Russia and Iran to prevent a recurrence of such attacks by exercising their influence over the Syrian regime. According to the Rus-

THE UNITED STATES BLAMED SYRIA'S PRESIDENT BASHAR AL-ASSAD FOR THE CHEMICAL WEAPONS ATTACK DESCRIBING IT AS A WAR CRIME AND CALLED ON RUSSIA AND IRAN TO PREVENT FUTURE ATTACKS.

sian Defense Ministry, the incident at Khan Shaykhun was caused by a leak after Syrian warplanes bombed a facility producing CW for insurgents. Later, the Russian Foreign Ministry stated that it was too early to accuse the Syrian government of being responsible for the attack and that a proper investigation was needed.

The United States, Britain and France proposed a draft UN Security Council resolution condemning the attack and demanding an international investigation, but Russia rejected the text and put forward its own draft. In an effort to reach consensus, the non-permanent UN Security Council members proposed a third version of the resolution, but the vote was postponed as the council members decided to continue consultations. However, the situation has changed after U.S. President Donald Trump revised his initial stance on al-Assad's regime and ordered to laun-

ch air strikes against the Shayrat airbase located near Homs, which the United States suspects to be the site from which the chemical attack originated. 59 Tomahawk cruise missiles fired from the U.S. destroyers in the Mediterranean Sea on April 7 reportedly caused significant damage to the airbase. Some sources indicate, however, that the damage was minimal as the airbase was operational again next morning.

Damascus called the U.S. strikes "foolish and irresponsible", while Moscow accused Washington of "an act of aggression against a sovereign nation delivered in violation of international law under a far-fetched pretext". The Iranian supreme leader, Ayatollah Ali Khamenei, stated that the U.S. attack was "a strategic error, and a repeat of the mistakes of the past". China responded to the U.S. military move which took place during Chinese President Xi Jinping's visit to the United States by urging all relevant parties to find political settlement to the six-year-old conflict in Syria.

It is worth noting that Syria joined the Chemical Weapons Convention and agreed to eliminate its CW fearing a possible U.S. military action af-

59 TOMAHAWK CRUISE MISSILES FIRED FROM THE U.S. DESTROYERS IN THE MEDITERRANEAN SEA CAUSED SIGNIFICANT DAMAGE TO THE SHAYRAT AIRBASE, WHICH THE UNITED STATES SUSPECTS TO BE THE SITE FROM WHICH THE CHEMICAL ATTACK ORIGINATED.

ter the August 2013 chemical attack in Ghouta near Damascus. In January 2016, following the international effort led by Russia and the United States, the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) announced that the last of the Syrian declared CW stocks were destroyed. However, a subsequent joint UN-OPCW investigation established that the Syrian government forces had been responsible for at least three chlorine gas attacks in 2014 and 2015, while Islamic State militants used mustard gas in at least one attack. Currently, the UN and OPCW investigators gather information about the Khan Shaykhun attack from all available sources and will deploy a team on the ground at the earliest opportunity.

The recent chemical weapons attack in Syria and the U.S. military strikes could derail the Syrian peace negotiations being held in Astana and Geneva. At the same time, it is noteworthy that the United States gave Russia an advance notice of its strikes using a line of communication that the two countries had previously established to prevent an accidental clash between their forces in Syria, thus mitigating damage to the U.S.-Russian relations and leaving some space for diplomatic maneuvering.

THE DEVELOPMENT OF IRAN'S CASPIAN PORTS

LIDIYA PARKHOMCHIK

On March 30, 2017, during his visit to the Mazandaran province, the President of Iran, Hassan Rouhani, inaugurated a number of development projects that are included in the second development phase of the Amirabad Port located on the Caspian shore. It was stated that within the second phase six new berths with a 4 million ton capacity, as well as facilities such as warehouses and grain silos would be launched. Moreover, the Iranian authorities announced the inauguration of two berthing posts of the Caspian Port Complex located in the Anzali Free Zone in the northern province of Gilan.

It is worth mentioning that the Amirabad Port is currently the largest port facility in North Iran and

THE PRESIDENT OF IRAN, HASSAN ROUHANI, INAUGURATED A NUMBER OF DEVELOPMENT PROJECTS THAT ARE INCLUDED IN THE SECOND DEVELOPMENT PHASE OF THE AMIRABAD PORT LOCATED ON THE CASPIAN SHORE.

the third largest port in the country. In 2016, the Amirabad Port accounted for almost half of the Mazandaran province's \$435 million exports and transported more than 2.35 million tons, which is a 30% decrease compared to 2015. Mentioned decrease was mainly caused by the reduction of containers throughput from 632 twenty-foot equivalent unit (TEU) in 2015 to 385 TEU in 2016. The port has nine berths that are able to accommodate Ro-Ro vessels, trains and trucks, a rail-ferry terminal and a major grain handling facility.

According to the announced plan, it is projected to modernize the rail-ferry terminal, Ro-Ro facilities, as well as to increase grain handling facilities. For instance, it is planned to boost the capacity of grain shipments from 7.5 million tons to 18 million tons by 2030. Moreover, according to the port development project, the

grain and oil storage capacities will be also expanded from 170,000 tons to 500,000 tons and from 16,000 cubic meters to 70,000 cubic meters, respectively. Furthermore, since ports' major cargo flow is anticipated for container and vehicle transit from/to the member countries of the Commonwealth of Independent States (CIS) within the North-South International Transport Corridor, it is essential for the Iranian authorities to connect the Amirabad facilities to Iran's rail network via a railroad, construction of which started in Hassan Rouhani's presence. In fact, Amirabad will have a rail connection to Garmsar for transporting cargo to Tehran, Mashhad and other cities across the country.

As for the the Anzali port project, it is planned to increase the number of berths from 10 to 22, a total capacity of which is planned to reach 15 million tons. It was announced that the Caspian Port Complex of the Anzali port is equipped with the third generation technologies including maritime utilities system.

IT IS IN THE INTEREST OF TEHRAN TO CONTINUE THE IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY AIMED AT THE DEVELOPMENT OF THE CASPIAN PORTS' FACILITIES.

It could be concluded that the development of the Caspian ports' facilities is of great importance for Tehran. Since Iran strongly supports the implementation of the North-South International Transport Corridor project, the development of the Caspian ports remains a highly significant task for improvement of the trade turnover and expansion of maritime transportation between Iran and the CIS countries. It could be expected that Tehran would also concentrate on negotiations on the issue of resuming the crude oil swap via the Neka port, oil shipment capacity of which has been expanding since 2015. In fact, Iran stopped oil swaps with Kazakhstan, Turkmenistan and Azerbaijan in 2010. However, the nuclear deal with P5+1 Group and the gradual lifting of economic sanctions against Iran have prepared the ground for resuming crude oil swaps with the neighboring Caspian states. Therefore, it is in the interest of Tehran to continue the implementation of the strategy aimed at the development of the Caspian ports' facilities.

www.bnews.kz

CHINESE AGRICULTURAL COMPANIES EXPAND COOPERATION WITH KAZAKHSTAN

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

For the first time Kazakhstani entrepreneurs have an opportunity to export wheat bran to the Chinese market. The Kazakhstan-Chinese processing company, Huoerguosi Irbis International Trading Co LTD, will be the first business entity to take advantage of this opportunity. The issue was discussed ever since the diplomatic relations between China and Kazakhstan were established. It was not solved earlier due to several reasons: first, wheat bran is a non-traditional product for China; second, the Chinese quality standards were questionable. Thus, after the creation of the above-mentioned joint processing company at the Horgos Chinese-Kazakh free tra-

“

**FOR THE
FIRST TIME
KAZAKHSTANI
ENTREPRENEURS
HAVE AN
OPPORTUNITY TO
EXPORT WHEAT
BRAN TO THE
CHINESE MARKET.**

”

de area the issue was finally solved. On the other hand, the Chinese food market is now experiencing different problems, both ecological and economical. In this light, natural Kazakh products are not only healthy, but much cheaper for modern China. In turn, Kazakhstan fulfils its modernization purpose and export goals by creating joint processing companies and supplying domestic non-oil products to the enormous Chinese market.

The relevant agreement was signed during the meeting of the Kazakhstani Minister of Agriculture, Askar Myrzakhmetov, with the Chairman of the General Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine of the People's Republic of China (PRC), Zhi Shuping, in Beijing on March

31, 2017. The Kazakhstani delegation also met with the agricultural business community of China. The Minister Myrzakhmetov discussed investing in projects related to the processing of agricultural products with eight large Chinese companies, including the transnational companies such as Wilmar, CITIC, COFCO, China National Machinery IMP & EXP Corp, etc. During the meeting, the organization of an exhibition of agricultural machinery in Almaty in May 2017 was announced. The bilateral protocol on the inspection, quarantine and sanitary requirements for wheat bran exports was signed.

The parties also discussed a number of important issues regarding the lifting of restrictions and the opening of access for Kazakhstani agricultural products to the PRC market. In particular, the Chinese side confirmed the holding of the production system of lamb meat and meat processing en-

KAZAKHSTAN FULFILLS ITS MODERNIZATION PURPOSE AND EXPORT GOALS BY CREATING JOINT PROCESSING COMPANIES AND SUPPLYING DOMESTIC NON-OIL PRODUCTS TO THE ENORMOUS CHINESE MARKET.

terprises inspection for their inclusion in the Register of supplier companies in China. Both sides will accelerate the procedures for the mutual approval of the draft protocols of veterinary and phytosanitary requirements for exports from Kazakhstan to the PRC for 34 products. The agreements would also facilitate the work of the Aizui joint Chinese-Kazakhstani reprocessing park, which was established in December 2016 and now supplies raw materials to the food factory at Xian. The factory only uses Kazakhstani rapeseed as a raw material.

About 200,000 tons of food products from Kazakhstan were delivered to the Chinese market in the period between 2014-2016 and, taking into account that logistic opportunities are also developing, these numbers are expected to increase. China's food security is a cornerstone of its social and economic stability and it might be a key issue for the future Chinese-Kazakh trade.

CHINA'S CLEAN ENERGY INTEGRATION ISSUES

SAULE AKHMETKALIYEVA

According to the National Energy Administration (NEA) of the People's Republic of China, in 2016, China was a leader among renewable energy producing countries in terms of electricity generation using solar energy. In 2016, the installed capacity of photovoltaic solar energy in China reached 77.42 GW increasing by 34.24 GW compared to 2015. Moreover, the Chinese Government plans to boost the share of renewable energy sources (RES) to 20% and to invest \$363.7 billion in this sector by 2020. Currently, the share of renewables does

IN 2016, THE INSTALLED CAPACITY OF PHOTOVOLTAIC SOLAR ENERGY IN CHINA REACHED 77.42 GW INCREASING BY 34.24 GW COMPARED TO 2015.

not exceed 11%, with solar energy accounting only for 1%, of the total amount of electricity generated in China. The Government also plans to increase the capacity of solar power plants by 110 GW and wind farms by another 100 GW by 2020.

Despite the progress in terms of green energy, China's biggest challenge is providing clean energy to consumers. According to the report of the Electric Power Planning and Engineering of China, in 2016, 20% of electricity generated using wind energy and 17% of electricity produced via solar power was left unused in the country. Additionally, according to the NEA, in 2016, China's Jilin, Xinjiang and Gansu provinces wasted

30%, 38% and 43% of the potential wind energy, respectively. So, despite the number of wind farms in China, which is two times higher than that in the United States, they are less effective in terms of contribution to the energy sector of the country. So, in 2016, electricity in the amount of 50 billion kWh generated at wind power stations was unused due to the inability to integrate this type of electricity into the national grid. In this light, the Chinese energy sector lost 51 billion yuan, which is about \$6 billion, due to the inefficient use of green energy sources in the period of 2011-2015. The amount of the lost energy is equivalent to the amount of energy when burning 430 million tons of coal.

As a solution to the problem, experts have suggested to the Government

ACCORDING TO THE REPORT OF THE ELECTRIC POWER PLANNING AND ENGINEERING OF CHINA, IN 2016, 20% OF ELECTRICITY GENERATED USING WIND ENERGY AND 17% OF ELECTRICITY PRODUCED VIA SOLAR POWER WAS LEFT UNUSED IN THE COUNTRY.

to suspend the construction of wind and solar farms in the regions where the amount of grounded electricity exceeds 10% and 5%, respectively. In addition, energy storage when power demand is low might be a solution of the issue of integration into the national grid. So, in June 2016, the NEA introduced the energy storage compensation plan in the north of China, which allows electricity generated using RES to be stored during the night time and be released during the day time.

To conclude, China needs to make changes to the electricity transmission system and to the national policies, such as China's 13th Five Year Plan on energy development, which would allow to make a use out of the country's green energy potential and a smooth transition towards using clean energy.

KAZAKISTAN LATİN ALFABESİNE GEÇİYOR

www.investinastana.kz

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

Latin alfabesine geçiş fikri yeni bir konu değildir. Bu konu özellikle 2000'li yıllarda sık sık gündeme gelmiştir. Günümüzde eski SSCB ülkelerinden Azerbaycan, Moldova ve Türkmenistan Latin alfabesine geçmiştir. Tarihte Kazakistan sınırları içerisinde 10 yy. ile 20 yy. arasında Arap alfabesi kullanılmış olup 1929-1940 yılları arasında Latin alfabesi kullanılmıştır. Günümüze kadar ki süreçte ise Kiril alfabesi kullanılmaktadır.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev "Geleceğe Dair Plan: Ruhani Canlanma" adlı Egemen Kazakistan gazetesinde yayımlanan yazısında Kazak halkının ruhani değerlerinin güçlendirilmesine yönelik gele-

**SAVUNMA
HARCAMALARINA
AYRILAN KAYNAK
10%'LUK BİR
ARTIŞ İLE \$54
MİLYAR ARTACAK.**

cekte yapılması gerekenlere değinmiştir. Bunların arasında dünya basınının en çok ilgisini çeken konulardan birisi Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in Kazakistan'ın 2018 yılından itibaren Latin alfabesine geçmesi ve 2025 yılına kadar tüm kitapların, süreli yayın ve resmi belgelerin Latin alfabesinde yayınlanmaya başlamasını öngördüğünü ifade etmesi olmuştur. Bu süreçte 2025 yılına kadar Kiril alfabesi Latin alfabesi ile birlikte kullanılıp 2025 yılından sonra sadece Latin alfabesine geçilecektir.

Kazakistan'ın Latin alfabesine geçmesi ile birlikte Kazak dilinin Türk dili konuşan ülkelerle ve özellikle Türkçe ile daha da yakınlaşacağını, Kiril alfabesi kullanmaya devam eden Rusya ve diğer eski Sovyetler Birliği üyesi ülkelerden ise uzaklaşabileceğini ifade edebiliriz. Latin alfabesine geçilmesi Kazakistan'ın

yazılı kültür ve tarihinin küresel bilgi zenginliğine daha iyi entegre olmasına imkân sağlayacak olması sebebiyle en çok eğitim, akademik araştırmalar ve internette arama gibi alanlara belirli katkısı olacaktır. Latin alfabesine geçilmesi Kiril alfabesinde yazılan eski yazılı mirasın önemini yitireceği anlamına gelmediğini Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev yazısında ayrıntıları ile belirtmiştir. Bu amaç doğrultusunda geçiş süreci kapsamında Kiril alfabesi ile yazılan yazılı bilgi mirasının Latin alfabesi ile tekrar basılması öngörülmektedir.

Programın somut adımları arasında ilk olarak 2017 yılının sonuna kadar akademisyenler ve toplumun çeşitli kesimlerinden temsilciler ile Kazak alfabesinin yeni şeklinin hazırlanması

**BİRÇOK BAKANLIK
VE FEDERAL BÜT-
ÇEDEN YARDIM
ALAN BAĞIMSIZ VE
DEVLETE BAĞLI OR-
GANİZASYONLARIN
BÜTÇELERİNDE 4%
İLA 32%'YE VARAN
ORANLARDA KE-
SİNTİYE GİDİLME-
SİNİ PLANLAMAK-
TADIR.**

planlanmaktadır. 2018 yılından başlayarak ise Latin alfabesini öğretecek uzmanların yanı sıra ortaokullar için ders kitaplarının hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Alfabe değişiminin uzun soluklu bir süreç olarak ele alınması ve diğer ülkelerin geçiş süreçlerindeki deneyimlerden faydalanılması geçiş sürecine olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Böylece bu ve benzeri birçok somut adımın atılmasıyla birlikte Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev Latin alfabesine geçiş sürecinin yol haritasını çizmiştir. Yazının bütününe bakıldığında ülkenin ekonomik ve siyasi kalkınmasına yönelik daha önceki planlarına ek olarak düşünce ve ruhani olarak yenilenme üzerinde de durulması bu iki alandaki kalkınmayı tamamlayıcı mahiyette bir program olarak değerlendirilebilir.

KAZAKISTAN EKONOMİSİNDE 2017 YILINDA TARIM ALANINDA DEVLET DESTEKLERİ

DR. HAYAL AYCA SIMSEK

2016 yılında Kazakistan ekonomisinde tarım sektörüne yapılan yatırımlar %50 oranında artarak 228 milyar tenge (686.96 milyon dolar) olmuştur. Bu rakam bir önceki yıl sadece 148 milyar tenge (445.92 milyon dolar) olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında hem Kazakistan Tarım Bakanlığının hem de tarım sektöründeki faaliyetlerden sorumlu devlet şirketi KazAgro'nun uyguladığı teşvik politikaları sayesinde tarım sektöründe yatırımların önemli bir artış kaydettiği görülmektedir. Nitekim, KazAgro Finans'ın Varlık

KAZAKISTAN EKONOMİSİNDE TARIM FAALİYETLERİNE VERİLEN DESTEĞİN REEL ÜRETİMİ ARTIRICI ETKİSİ AÇIKÇA ORTADADIR.

Denetimi Departmanı Genel Müdürü Tuleugazy Seisenov 2016-207 döneminde devletin tarım sektörünü desteklemek amacıyla sürekli olarak bu sektöre kaynak transferi yapmaya devam edeceğini açıklamıştır. Bu kapsamda tarım projelerine devlet teşvikleri sağlanması, tercihli krediler verilmesi ve tarım makinelerinin satın alınmasında leasing yönteminin uygulanması öne çıkan bazı düzenlemeler olarak görülmektedir.

Günümüzde modern teknolojinin diğer alanlarda olduğu gibi tarım alanında da teşvik edilmesi için yapılması gerekenleri yapacaklarının altını çizen Seisenov, bu çerçevede yenilikçi ve geliştirilmeye yönelik tarım

projelerine öncelik verileceğini ve bu kapsamda tarım alanında faaliyet gösteren girişimcilerin başvurabileceği geniş bir bilgi ağının bulunduğunu belirtmiştir. Şu anda devlet gıda depolarının inşaa faaliyetleri ve çiftlikleride kullanılan damızlık hayvanların üretimi konusunda çeşitli projeleri desteklemektedir. Bu çerçevede KazAgro 2017 yılında ekim ve hasat faaliyetlerini finanse etmek için devlet bütçesinden 60 milyar tenge ayrılmasını planlamaktadır. Bu miktarın 40 milyar tengesi bankalar aracılığıyla, 15 milyar tengesi doğrudan tarım üreticilerine ve 5 milyar tengesi ise kredi birlikleri, mikro finansman enstitüleri ve bölgesel yatırım merkezleri aracılığıyla sağlanacaktır. Ayrıca bütçe dışı fonlardan yeni tarımsal tekniklerin satın alınması için 35 milyar tenge ayrılması planlanmaktadır. Bu şartlarda ekim ve hasat faaliyetleri için 2017 yılında tarım üretimine sağlanacak devlet desteğinin 95 milyar tengeye ulaşması beklenmektedir.

BÜTÇE DIŞI FONLARDAN YENİ TARIMSAL TEKNİKLERİN SATIN ALINMASI İÇİN 35 MİLYAR TENGE AYRILMASI PLANLANMAKTADIR.

Sonuç olarak, Kazakistan ekonomisinde tarım faaliyetlerine verilen desteğin reel üretimi artırıcı etkisi açıkça ortadadır. Dolayısıyla, devletin bu alana yönelik teşvikleri, ekonominin genel durumunu da düzeltici etki oluşturacaktır. Nitekim, sadece tarımsal ürün miktarının artırılması değil aynı zamanda tarım ürünlerinin depolanması, gerekli yerlere ulaştırılması ve satışı için de etkin şartların oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, tarım üretiminde kullanılan işgücü verimliliğinin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve ekili alan sayısının artırılması tarım alanında gerçekleştirilen üretimin daha etkin ve uzun vadeli fayda sağlayıcı bir nitelik taşımasına yardımcı olacaktır. Reel üretimin en önemli alanlarından biri olan tarım üretiminde çeşitlendirmeye gidilmesi ve tarım ürünlerinin ihracatının artırılması da ülkenin hem reel GSYİH'sini hem de dış ticaret potansiyelini artırma açısından önemli katkı sağlayacaktır.

AIFC IS GOING TO BE AN ALTERNATIVE INSTITUTION TO THE BANKING SECTOR

DANIYAR NURBAYEV

The Governor of the Astana International Financial Center (AIFC), Kairat Kelimbetov, stated that the Center is going to be an alternative institution to the banking sector of Kazakhstan. Moreover, it was noted that the AIFC would be independent from the National Bank of Kazakhstan and would have its own financial court based on the Anglo-Saxon law, decisions of which will be valid throughout the territory of the country.

Indeed, currently the Kazakhstani banking system has some fundamental problems that constrain lending to the economy which, given

THE AIFC WILL BE INDEPENDENT FROM THE NATIONAL BANK OF KAZAKHSTAN AND WILL HAVE ITS OWN FINANCIAL COURT BASED ON THE ANGLO-SAXON LAW.

the complexity of these problems, cannot be solved in the short term. Therefore, the AIFC is considered as institution that will offer ways of alternative financing (through issuing bonds or equities) for Kazakhstani businesses. However, it is worth mentioning that the Center is not only focused on the domestic market. The Center is expected to provide its services to customers from the Eurasian Economic Union, the Central Asian countries and those participating in the Chinese One Belt, One Road project. Additionally, some participants of the center will be offered to manage the National Fund of Kazakhstan.

According to the AIFC Governor, the

creation of the Center will allow to improve the stock exchange of the country. Currently, the capitalization of the stock exchange is only 5% of the country's GDP, while the AIFC will allow increasing its capitalization up to 15%-20% of GDP. One of the instruments that will allow this increase to happen is the "People's IPO" program, which will be resumed on the platform of the AIFC. Under the renewed program, the Government plans to privatize state owned companies such as Air Astana, Kazatomprom, Kazakhstan Railways and KazMunaiGaz.

It is planned that the activities of the

THE ACTIVITIES OF THE CENTER WILL START ON SEPTEMBER 1, 2017 AND WILL BE BASED ON THE INFRASTRUCTURE OF EXPO-2017.

Center will start on September 1, 2017 and will be based on the infrastructure of EXPO-2017. However, it was noted that the Center would start registering its participants starting from July 1, 2017.

Overall, the Center is expected to have a positive effect on Kazakhstan's development. It is worth mentioning that the AIFC will not only improve the country's lending conditions and stock exchange, but will also help to bring new technologies and improve human capital by attracting investors from the highly developed countries.

СОЗДАНИЕ «ПОЯСА БЛАГОПОЛУЧИЯ» ВОКРУГ СТРАНЫ – ОСНОВНОЙ ПРИОРИТЕТ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УЗБЕКИСТАНА

DR. ERKIN BAYDAROV

В Стратегии действий по дальнейшему развитию Республики Узбекистан на 2017-2021 годы, утвержденной указом Президента Узбекистана Шавката Мирзиёева 7 февраля 2017 года, одним из пяти важнейших направлений развития для страны было объявлено обеспечение безопасности, межнационального согласия и религиозной толерантности, осуществление взвешенной, взаимовыгодной и конструктивной внешней политики.

В области обеспечения безопасности запланировано укрепление гражданского, межнационального, межконфессионального мира и согласия, обороноспособности государства, совершенствование системы предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций, а также создание вокруг страны «пояса безопасности».

Этой теме, помимо прочего, была посвящена встреча министра иностранных дел Узбекистана Абдулазиза Камилова с журналистами в международном пресс-клубе узбекской столицы, состоявшаяся 14 апреля 2017 года.

Как отметил министр, формирование «пояса благополучия» нацелено на создание «дружеских, крепких добрососедских отношений» с соседями. Именно это направление станет основным приоритетом деятельности

возглавляемого им ведомства.

На встрече были затронуты также и вопросы водопользования в регионе. По мнению А. Камилова, «альтернативы общему региональному соглашению по использованию трансграничных водных ресурсов в Центральной Азии нет». В связи с этим страны центрально-азиатского региона должны прийти к согласию на основе учета интересов друг друга. При этом министр не исключил, что будут использованы международные механизмы регулирования спорных вопросов, компенсации того или иного ущерба.

Глава МИД Узбекистана напомнил, что недавно Региональный центр ООН по превентивной дипломатии для Центральной Азии (РЦПДЦА) направил на ознакомление конвенции по Амударье и Сырдарье всем странам региона, а также США, России, Всемирному банку, другим заинтересованным странам и международным организациям.

По его словам, предварительное знакомство с конвенциями демонстрирует достаточно разумный подход к этой сложной проблеме. Он выразил надежду на то, что «наши соседи проявят внимание к этому предложению ООН, и нам удастся начать заинтересованный диалог».

Следует отметить, что во время официальных визитов Президента Узбекистана Шавката Мирзиёева в Туркменистан и Казахстан и со-

УЗБЕКИСТАН
И РОССИЯ
«ПРОДОЛЖАТ
ВЫСТУПАТЬ
ЗА РАЗВИТИЕ
ВЗАИМОВЫГОДНОЙ
И СПРАВЕДЛИВОЙ
СИСТЕМЫ
ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
В ЦЕНТРАЛЬНОЙ
АЗИИ НА ОСНОВЕ
ОБЩЕПРИЗНАННЫХ
НОРМ
МЕЖДУНАРОДНОГО
ПРАВА И С УЧЕТОМ
ИНТЕРЕСОВ ВСЕХ
СТРАН РЕГИОНА».

стоявшихся переговоров с лидерами этих стран стороны пришли к единой позиции по вопросу рационального использования трансграничных водных ресурсов региона.

Этот же вопрос поднимался во время государственного визита Президента Мирзиёева в Российскую Федерацию. В совместном заявлении, сделанном по итогам визита, было отмечено, что Узбекистан и Россия «продолжат выступать за развитие взаимовыгодной и справедливой системы водо-

пользования в Центральной Азии на основе общепризнанных норм международного права и с учетом интересов всех стран региона».

Таким образом, можно сделать вывод, что внешняя политика Узбекистана в контексте формирования «пояса благополучия» вокруг страны отвечает его национальным интересам и направлена на создание взаимовыгодных отношений с соседними государствами.

ФОРМИРОВАНИЕ «ПОЯСА БЛАГОПОЛУЧИЯ» НАЦЕЛЕНО НА СОЗДАНИЕ «ДРУЖЕСКИХ, КРЕПКИХ ДОБРОСОСЕДСКИХ ОТНОШЕНИЙ» С СОСЕДЯМИ.

KGAÖ: ORTA ASYA COĞRAFYASINI KAPLAYAN ORTAK HAVA VE FÜZE SAVUNMA SİSTEMLERİNE DOĞRU

www.ru.sputnik-tj.com

DR. AIDARBEC AMIRBEK

19 Nisan 2017 tarihinde Beyaz Rusya'nın başkenti Minsk şehrinde Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (KGAÖ) üyelerinin Silahlı Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanları düzeyindeki "10. Askeri Komitesi'nin" toplantısı yapıldı. Toplantıda ortak hava ve füze savunma sistemlerini genişletme ve yönetme ile buna yönelik askeri kadroları yetiştirme konuları ele alınmıştır. Ayrıca toplantıda KGAÖ coğrafyasını askeri anlamda tehdit eden çeşitli tehlikeler de değerlendirilmiştir. Toplantı sonrası örgütün resmi web sitesinde Orta Asya bölgesinin KGAÖ Ortak Hava ve Füze Savunma Sistemleri'ne dâhil edilmesi kararının alındığı bilgisine yer verilmiştir.

ORTAK HAVA SAVUNMASI ALANINDA KALİFİYE ELEMANLAR TEK STANDARDA GÖRE EĞİTİLECEKLERDİR VE BU EĞİTİME RUSYA İLE BEYAZ RUSYA'DAKİ YÜKSEK ASKERİ OKULLAR ÜSTLENECEKLERDİR.

Basın mensuplarına konuşma yapan Rus Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov ise şunları söylemiştir: "KGAÖ Ortak Hava ve Füze Savunma Sistemlerinin gelişimini sağlayacak çalışmaları devam ettireceğiz. Günümüzde Beyaz Rusya ve Ermenistan ile Ortak Hava Savunma Sisteminin kurulmasını içeren ikili anlaşmalarımız vardır. Önümüzdeki süreçte benzer savunma sisteminin Orta Asya bölgesini içerecek şekilde kurulmasına çalışacağız". Bölge basın kaynakları ise ortak hava savunması alanında kalifiye elemanların tek standarda göre eğitileceğini ve bu eğitimin Rusya ile Beyaz Rusya'daki yüksek askeri okulların üstleneceğini yazmışlardır.

Askeri alanda uzmanlaşan araştırmacılar KGAÖ'nün Orta Asya coğrafya-

sını içine alan Ortak Hava ve Füze Savunma Sistemlerini oluşturma (gelecekte güçlendirebilme) girişimlerini iki temel konuya bağlamaktadırlar: a) Üye ülkelerin güvenliklerini başta terör olmak üzere, doğrudan tehdit eden çeşitli tehlikelerin artmaya başlamasıdır; b) Modern hassas güdümlü silah sistemleri tehdidinin mevcudiyetidir.

Yukarıda ifade edilen iki temel tehdit, daha geniş anlamda 14 Ekim 2016 tarihinde Ermenistan'da yapılan KGAÖ Devlet Başkanları Zirvesinde kabul edilen "Örgütün-2025 Stratejisinde" yer almıştır. 2025 stratejisinde ilki iç, ikincisi ise dış tehdit ile tehlikeler kapsamında belirtilmiş ve önümüzdeki süreçte üye ülkelerin ulusal güvenliklerini doğrudan etkileyebileceğine dikkat çekilmiştir.

* Tam metin için bkz. Strategiya Kollektivnoi Bezopasnosti ODKB Na Periyod Do 2025 Goda (2025 Yılına Kadar KGAÖ'nün Kolektif Güvenlik Stratejisi), http://odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=8382, Son erişim 24.04.2017

KGAÖ'NÜN ORTA ASYA COĞRAFYASINI İÇİNE ALAN ORTAK HAVA VE FÜZE SAVUNMA SİSTEMLERİNİ OLUŞTURMA GİRİŞİMLERİ MODERN HASSAS GÜDÜMLÜ SİLAH SİSTEMLERİ TEHDİDİNE KARŞI ORTAK SAVUNMA KALKANINI GÜÇLENDİRME HEDEFİNİ GÜDEBİLİR.

Kısacası, ilk etapta NATO'nun Doğu'ya, daha doğrusu Rusya'nın yakın çevresine genişlemesine paralel olarak başlayan "Rusya-Beyaz Rusya Ortak Hava ve Füze Savunma Sistemi" sırasıyla Kazakistan ve Ermenistan'ın dâhil edilmesiyle ortak savunma kalkanı hem genişletilmiştir hem de güçlendirilmiştir. Önümüzdeki süreçte ifade edilen savunma kalkanına Kırgızistan ve Tacikistan'ın dâhil edilmesi hedeflenmiş olabilir. Orta Asya coğrafyasının dâhil edilmesiyle tamamlanacak olan "KGAÖ Ortak Hava ve Füze Savunma Sistemleri", Rusya'ya güney yakın çevresini güvenliğe almak için KGAÖ askeri kaynakları tek merkeze toplamasını sağlayabilir. Böyle bir durum, Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ülkelerine iç istikrarsızlık ile olası tehdit ve tehlikelerin üstesinden gelmek için bu kaynakları derhal harekete geçirmesine yardımcı olabilir. Ayrıca Rusya'nın önderliğindeki AEB'nin daha farklı bölgelere açılması öngören "Büyük Avrasya" projesi önündeki olası askeri engeller ile tehditleri de ortadan kaldırabilir.

МОЛОДЕЖЬ ЕВРАЗИИ ОБСУДИЛА «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ» В ПЕКИНЕ

www.china.org.cn

DR. ERKIN BAYDAROV

21 апреля 2017 года в Пекине накануне Форума международного сотрудничества «Один пояс, один путь», который пройдет в китайской столице 14-15 мая, состоялся семинар молодых ученых Евразии, также посвященный обсуждению данного проекта. Представители китайской молодежи и стран Евразии обсудили вопросы, связанные с участием молодого поколения в налаживании сотрудничества в рамках этой инициативы.

В мероприятии, помимо китайских молодых специалистов, приняли участие около 100 представителей молодежи из Беларуси, Казахстана, Кыргызстана, России, Туркменистана, Узбекистана и Международного союза молодежи.

ПРОШЕДШИЙ СЕМИНАР АКТУАЛЕН ТЕМ, ЧТО ПРОЕКТ «ОДИН ПОЯС И ОДИН ПУТЬ», ИНИЦИАТОРОМ КОТОРОГО ВЫСТУПИЛА КНР, ПОЗВОЛЯЕТ ОБМЕНИВАТЬСЯ МНЕНИЯМИ И СОВМЕСТНО СОЗДАТЬ ПЛАТФОРМУ ДЛЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ МОЛОДЕЖЬЮ СТРАН, РАСПОЛОЖЕННЫХ ВДОЛЬ ПОЯСА.

жи «Шелковый путь», а также дипломаты соответствующих стран и обучающиеся в Пекине иностранные студенты. Прошедший в Пекине семинар – одна из составных частей мероприятий по обмену и стажировке молодых лидеров Евразии в 2017 году.

Прошедший семинар актуален тем, что проект «Один пояс, один путь», инициатором которого выступила КНР, позволяет обмениваться мнениями и совместно создать платформу для сотрудничества между молодежью стран, расположенных вдоль пояса.

Впервые инициатива «Один пояс, один путь» была озвучена в 2013 году председателем КНР Си Цзиньпином. Проект, который предполагает создание Экономического пояса Шелкового пути

и Морского Шелкового пути XXI века, охватывает большую часть Евразии – территорию, где проживает 63% населения планеты.

В Китае активному продвижению международного сотрудничества по строительству «Одного пояса, одного пути» придается важное значение. В настоящее время более 100 стран и международных организаций принимают участие в этой инициативе. Более 50 стран подписали соглашение о сотрудничестве с китайской стороной. Только в 2016 году прямые инвестиции Китая в страны вдоль «Одного пояса, одного пути» составили приблизительно 14,5 млрд. долларов. Успешно реализуется ряд крупных проектов сотрудничества. Китайская сторона рассматривает страны центральноазиатского региона как важный узел на Великом Шелковом пути, надеется на их активное участие в строительстве «Одного пояса, одного пути» и ожидает плодотворного сотрудничества.

В рамках совместного строитель-

КИТАЙСКАЯ СТОРОНА РАССМАТРИВАЕТ СТРАНЫ ЦЕНТРАЛЬНОАЗИАТСКОГО РЕГИОНА КАК ВАЖНЫЙ УЗЕЛ НА ВЕЛИКОМ ШЕЛКОВОМ ПУТИ, НАДЕЕТСЯ НА ИХ АКТИВНОЕ УЧАСТИЕ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ «ОДНОГО ПОЯСА, ОДНОГО ПУТИ» И ОЖИДАЕТ ПЛОДОТВОРНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.

ства Экономического пояса Шелкового пути китайская сторона готова вместе с различными кругами общественности укреплять сотрудничество в сферах торговли, инвестиций, энергии, инфраструктуры, качественных производственных мощностей, высоких технологий, в культурно-гуманитарной области и т.д. в целях совместного развития и процветания евразийского пространства.

На семинаре в Пекине молодежь стран Евразии обсудила и обменялась мнениями по политическим вопросам, объединению инфраструктур, беспрепятственной торговле, налаживанию межкультурной коммуникации народов вдоль пояса, а также по предстоящему форуму в Пекине.

Проведение таких мероприятий очень важно сегодня, так как это позволяет молодежи сформировать атмосферу диалога культур и цивилизаций, сопричастности к прошлому и будущему всех народов Евразии, их благополучия и процветания.

LIDIYA PARKHOMCHIK

On April 17-18, 2017, the heads of the railway authorities of the Economic Cooperation Organization (ECO) took part in two major events in Baku. During the 13th Meeting of the Heads of the ECO Railway Authorities and the 7th Meeting of the Railway Committee of the ECO Transit Transport Coordination Council (TTCC) the representatives of Azerbaijan, China, Iran, Kazakhstan, Pakistan, Tajikistan, Turkey and Turkmenistan presented reports on the latest progress with regard to the railway development in their countries.

It should be mentioned that in order to ensure the safety of goods and passengers during the transit traffic the parliaments of the ECO member states ratified the Transit Transport Framework Agreement (TTFA),

THE HEADS OF THE RAILWAY AUTHORITIES OF THE ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION (ECO) TOOK PART IN TWO MAJOR EVENTS IN BAKU.

which is in force since 2006. According to the agreement, the parties established a special mechanism, namely, the TTCC, aimed to support and monitor the implementation of the TTFA. The TTCC works on the implementation of the prioritized infrastructure projects included in the ECO Rail Network Development Plan, among them the launch of container trains via the Pakistan - Iran - Turkey Corridor and the Kyrgyzstan - Tajikistan - Afghanistan - Iran Corridor initiated in 2011 and 2014, respectively.

In fact, the ECO transport talks provide an excellent opportunity for the parties to discuss the development of the transportation projects, which are not directly related to the ECO transport initiatives. Therefore, the third High-Level Working Group meeting on the Qazvin - Rasht - Astara (Iran) - Astara (Azerbaijan) Railway Project was held on the sidelines of

the ECO transport related events. Moreover, the parties discussed the ways of further improving the operation of train movement along the Iran-Turkmenistan-Kazakhstan rail route. Based on the above, it could be stated that the ECO members attach great importance to the development of the North-South International Transport Corridor initiated jointly by India, Iran and Russia, the launch of which fully correlates with the ECO action plans for the implementation of the coordinated cargo transportation system within the ECO region.

Taking into account the fact that the ECO transport talks were held in the presence of representatives from international organizations such as the Islamic Development Bank, the

THE ECO TRANSPORT TALKS PROVIDE AN EXCELLENT OPPORTUNITY FOR THE PARTIES TO DISCUSS THE DEVELOPMENT OF THE TRANSPORTATION PROJECTS, WHICH ARE NOT DIRECTLY RELATED TO THE ECO TRANSPORT INITIATIVES.

Intergovernmental Organization for International Carriage by Rail, the United Nations Economic Commission for Europe, the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific and the ECO Trade and Development Bank, it is obvious that the ECO members are strongly interested in reaching agreements that will result in more predictable and stable funding for the implementation of the transport projects regulated by the TTFA.

Therefore, it could be concluded that the ECO member states will continue their efforts to implement the transport projects within the framework of the TTFA with a particular focus on developing regional programs on customs transit and modernization of border crossing points in the ECO region.

HİNDİSTAN VE PAKİSTAN ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜNE KATILIYOR

ZHENGİZKHAN ZHANALTAY

Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ilk olarak 1996 yılında Şanghay Beşlisi olarak kurulmuş olup üyesi olan Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın sınır güvenliğini artırma amacıyla kurulan bir organizasyondur. Bu doğrultuda 1996 yılında "Bölge Sınırları Arasında Askeri Güveni Derinleştirme" ve 1997 yılında "Bölge Sınırları Arasında Askeri Güçleri Azaltma" anlaşmaları imzalanmıştır. Sonraki yıllarda ŞİÖ'nün amaç kapsamı genişletilerek politik, ekonomik ve güvenlik sorunların da tartışılmasına olanak sağlanmıştır. 2001 yılında organizasyona Özbekistan'ın katılması ile adı Şangay İşbirliği Örgütü olarak değiştirilmiştir.

ŞİÖ'nün amacı genel çerçevede üye ülkeler arasında dostane ilişkileri güçlendirmek olup özellikle güvenlik alanında terör, ayrılıkçılık ve kaçak-

çılığa karşı birlikte hareket etmektir. ŞİÖ gözlemci üyeleri ile birlikte dünya nüfusunun yarısını temsil etmekte olup yüzölçümü açısından ise Avrasya kıtasının %60'lık kısmını kaplamaktadır. ŞİÖ üyelerinin toplam gayri safi yurtiçi hasılası \$21 trilyon olup enerji kaynakları açısından da oldukça önemli ölçüde rezervlere sahiptir.

Hindistan ve Pakistan'ın örgüte tam üye olmaları ile ilgili memorandum 2016 yılının Haziran ayında imzalanmış olmasına rağmen üyelik ile ilgili resmi açıklama 13 Mart 2017 tarihinde yapılmış olup her iki ülkeninde 2017 yılının Haziran ayında tam üye olması beklenmektedir. Bu karar sonrasında ŞİÖ'nün geleceği ve Hindistan ve Pakistan'ın tam üye olmasının getireceği avantajlar ve dezavantajlar konusunda birçok görüş ortaya konulmaktadır. Olumlu görüşlerin başında Asya'daki nüfus ve ekonomi açısından iki büyük ülkenin ŞİÖ'ya katılması ile ŞİÖ'nün

HİNDİSTAN VE
PAKİSTAN 2017 YILININ
HAZİRAN AYINDA
ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ
ÖRGÜTÜ (ŞİÖ) ÜYESİ
OLACAKLARDIR.

bölgedeki etkinliğinin artacağı ifade edilmektedir. Dezavantajların başında ise Hindistan ve Pakistan arasındaki çekişmenin ŞİÖ'ya da yansması ile ŞİÖ'nun gelişme ve karar alma konusundaki uyumunun bozulabileceği ve işleyiş süreçlerinin yavaşlayabileceği görüşü gelmektedir.

Ülkeler açısından değerlendirirsek, ŞİÖ'ya üye olmakla beraber Pakistan ve Hindistan Orta Asya ülkeleri ile ekonomi ve enerji alanındaki işbirliğini artırmayı hedeflemektedir. Burada Pakistan için önemli olan hususun üye ülkelerle tarım, madencilik, ilaç ve madencilik alanındaki işbirliklerini artırmak olduğundan bahsedilebilir. Hindistan için ise ŞİÖ'ya üye olarak örgütün Bölgesel Anti-Terörist Yapısı (RATS) ile terör ve uyuşturucu kaçakçılığında istihbarat paylaşımı önemli kazançlar arasında gösterilebilir.

Her iki ülkenin de üyelik süreçlerine

ŞİÖ PAKİSTAN VE HİNDİSTAN'IN ÜYE ÜLKELER İLE İLİŞKİLERİNİ GELİŞTİRME-SİNDE ÖNEMLİ BİR PLATFORM OLACAKTIR.

bakıldığında Rusya'nın Hindistan'ın üyeliğini uzun süredir desteklediği bilinmektedir. Bu konuda Rusya Hindistanın üyeliğine destek vererek hem Rusya-Hindistan arası ilişkileri geliştirmek hem de örgüt içindeki Çin'in etkinliğini dengelemeyi amaçlamaktadır. Pakistan'ın üyeliğine ise Çin destek vererek hem ŞİÖ içerisinde Rusya ve Hindistan'ın muhtemel artacak olan nüfusunu dengelemeyi hem de gelişen Pakistan Çin ilişkilerini daha da sıkılaştırmayı amaçlamaktadır. Üyeliklere bu açıdan baktığımızda bir çok kesimin çeşitli beklentiler ve çıkarlar doğrultusunda hareket ettiğini görebilmekteyiz. Burada önemli olan hususlardan birisi üye olan Orta Asya ülkelerinin bu dengede nasıl bir rol oynayacağı ve kendi çıkarları doğrultusunda bu gelişmelerden nasıl yararlanacaklarıdır.

KAZAKHSTAN AND TURKMENISTAN DISCUSS ACTIVITIES OF THE FUND FOR SAVING THE ARAL SEA

www.rossaprimavera.ru

SAULE AKHMETKALIYEVA

In the framework of an official visit to Astana, the President of Turkmenistan, Gurbanguly Berdimuhamedov, met with the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev. One of the main topics discussed during the talks was the issue of water-energy nexus in Central Asia. Transboundary water management is one of the main issues of the region as the rational use of transboundary water resources affects all other aspects of life in the Central Asian countries. Especially,

ONE OF THE MAIN TOPICS DISCUSSED DURING THE TALKS BETWEEN BERDYMUHAMEDOV AND NAZARBAYEV WAS THE ISSUE OF WATER-ENERGY NEXUS IN CENTRAL ASIA.

the issue of the Aral Sea, once the sixth largest lake in the world, which faced a threat of near-extinction as a result of Soviet intensive irrigation practices, is an important issue for the entire region. The desiccation of the sea, apart from being a catastrophe itself, have had a host of negative consequences, such as regional warming, soil salinization, dust storms, as well as reduction of vegetation, wildlife and marine life that affected the economic well-being of the local population. In this light, the rehabilitation of the Aral Sea has been one of the main issues of the regional security and stability. Therefore, as a result of the meeting,

Kazakhstan and Turkmenistan reached an agreement to intensify the work of the International Fund for Saving the Aral Sea (IFAS).

In 1993, the Central Asian states signed the "Agreement on Joint Actions for Addressing the Problems of the Aral Sea and its Coastal Area, Improving of the Environment and Ensuring the Social and Economic Development of the Aral Sea Region," coordination of which was conducted by the Interstate Council for the Aral Sea, while the funding was managed by the IFAS. Later, the two organizations were merged as the IFAS to implement the Aral Sea Basin Program. The organization is managed by the deputy prime ministers of the Central Asian countries. This year Turkmenistan holds the IFAS chairmanship. Currently, the IFAS is the only organization, in the

**KAZAKHSTAN AND
TURKMENISTAN
REACHED AN AGREE-
MENT TO INTENSIFY
THE WORK OF THE
INTERNATIONAL
FUND FOR SAVING
THE ARAL SEA.**

framework of which all five Central Asian states, namely Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan, collaborate. The work of the organization is aimed at effective and efficient use of water resources in the region in order to ensure sustainable development and adapt to climate change. The main goal of the body is to finance and conduct projects and programs aimed at saving the Aral Sea and rehabilitating the ecosystem of the Aral Sea Basin.

Participants of the meeting in Astana reaffirmed their readiness to develop regional cooperation on implementation of existing projects and new directions initiated during Turkmenistan's presidency of the fund for the next three-year period. The next meeting is expected to be held in Ashgabat.

IMF EXPECTS THAT THE WORLD ECONOMY WILL GROW BY 3.5% IN 2017

DANIYAR NURBAYEV

The International Monetary Fund (IMF) in its report dated April 2017 states that it has changed its forecast for global growth in 2017 from 3.4% in its previous report to 3.5%. According to the report, the IMF estimates that the global growth was 3.1% in 2016 and forecasts 3.6% growth for 2018.

The IMF notes that despite the fact that it has increased its forecast for 2017 it sees risks that can subdue the projected economic growth. The fund notes that one of the main threats for global economy in near future is growing protectionism policies, especially among the advanced

IN 2017 AND 2018, CHINA, WHICH IS THE BIGGEST DEVELOPING ECONOMY, IS EXPECTED TO HAVE THE LOWEST GROWTH RATES FOR THE LAST TWO DECADES, WITH 6.6% AND 6.2%, RESPECTIVELY.

countries. Overall, the growth in these countries is expected to be lower than they were in the previous decade. Along with the sluggish growth in the advanced countries, the growth in the commodity exporting countries is also expected to be slow, because commodity prices are set to rise at a slower pace.

The report shows that the emerging market and developing economies will have higher growth in 2017 (4.5%) and 2018 (4.8%) in comparison with the previous two years (4.2% in 2015 and 4.1% in 2016). However, in 2017 and 2018, China, which is the biggest developing economy, is expected to have the lowest growth rates for the last two decades, with 6.6% and 6.2%, respectively. It is also

expected that the growth of the Chinese economy will decrease further to 5.7% in 2022. Meanwhile, the Indian economy is recovering, and it is expected that in 2017, 2018 and 2022 the growth rate will be 7.2%, 7.7% and 8.2%, respectively, while in 2016 the growth rate was 6.8%.

The economies of the Commonwealth of Independent States (CIS) are also recovering, after recession periods in 2015 and 2016 with -2.8% and -0.2% growth rates. The fund forecasts that the CIS member countries including Georgia will grow by 1.7% and 2.1% in 2017 and 2018, respectively. It is expected that the economy of Turkmenistan will experience the highest growth rate in 2017 (6.5%), while the Azerbaijani economy will

IN 2017 AND 2018, CHINA, WHICH IS THE BIGGEST DEVELOPING ECONOMY, IS EXPECTED TO HAVE THE LOWEST GROWTH RATES FOR THE LAST TWO DECADES, WITH 6.6% AND 6.2%, RESPECTIVELY.

have the biggest negative growth rate (-1.0%).

The report also shows that inflation (consumer price index) in the advanced countries is expected to be 2% in 2017 and 1.9% in 2018, while in 2015 and 2016 inflation was 0.3% and 0.8%, respectively. The fund notes that the world's major economies are expected to have higher inflation in 2017 and 2018 because of a slight increase in commodity prices. Meanwhile, in the emerging market and developing economies inflation is expected to be 4.7% in 2017 and 4.4% in 2018, which is similar to 2015 and 2016, with rates of 4.7% and 4.4%, respectively. The next IMF report on global economy will be issued in October 2017.

ÇİN BAŞBAKAN YARDIMCISI ZHANG GAOLİ'NİN KAZAKİSTAN ZİYARETİ

OMİRBEK HANAYİ

Çin Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, 18 Nisan 2017 tarihinde Çin Başbakan Birinci Yardımcısı Zhang Gao-li Kazakistan'ı ziyaret etti. Ziyareti sırasında Zhang, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından kabul edildi. Görüşmede Zhang, Çin'in Kazakistan ile ikili işbirliğini çok önem verdiğini vurguladı. Zhang, Nazarbayev'in Mayıs ayında Pekin'de düzenlenecek Bir Kuşak-Bir Yol Uluslararası İşbirliği Forumu'na katılmasını beklediklerini dile getirerek, Haziran ayında Xi'nin Astana'daki Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) toplantısı ile EXPO-2017 fuarına katılacağını bildirdi. Nazarbayev görüşmede iki ülkenin özel ve kapsamlı stratejik ortaklık ilişkilerine sahip olduğunu belirterek Bir Kuşak-Bir Yol girişimi çerçevesinde ikili işbirliğinin yanı sıra bölgesel barış, güvenlik ve refahı ilerletmeye hazır

olduklarını belirtti.

Ziyareti sırasında Zhang, Kazakistan Başbakanı Bakırtjan Sagintayev ile bir araya geldi. Sagintayev ile Zhang görüşmesinde iki ülke arasındaki ticari-ekonomik, bilimsel-teknik, finans, enerji, sosyo-kültürel, nakliyat ve transit taşımacılık alanlarındaki işbirliği konularının yanı sıra, sınırı aşan nehirlerin sularının kullanımı ve korunması konusu da ele alındı. Sagintayev ile görüşmesinde Zhang, endüstriyel projelerinin uygulanmasında Kazak-Çin işbirliğinin başarılı bir şekilde geliştiğinin altını çizdi. Sagintayev ise, Kazakistan-Çin ilişkilerinde olumlu gelişmeler sağlandığına dikkat çekerek, 2020 yılında ikili ticaret hacmini 40 milyar dolara ulaştırmayı hedeflediklerini açıkladı.

Zhang, aynı günde Kazakistan Başbakan Yardımcısı Askar Mamin'in başkanlığında Astana düzenlenen Kazakistan-Çin İşbirli-

ği Komiteleri 8. Toplantısı'na katıldı. Toplantıda Mamin, Çin-Kazakistan-Avrupa güzergâhı üzerindeki konteyner taşımacılığının 2017 yılının ilk çeyreğinde 2.6 kat arttığını ifade ederek, Kazakistan'ın ulaştırma altyapısını geliştirerek ikili ticaretin, kültür ve bilim alanlarında işbirliğinin kalkınmasına katkı sağlayacağını belirtti. İki ülke arasındaki çeşitli alanlarda işbirliğinin artırılmasında söz konusu toplantının önemini vurgulayan Zhang, Kazakistan'da hâlihazırda ortak 3 projenin tamamlandığını, 5 projenin inşaat halinde olduğunu ve 10 projenin ise tamamlanmak üzere olduğunu açıkladı. Toplantı sonunda Kazakistan-Çin İşbirliği Komitesinin 8.toplantısının protokolü imzalandı.

Bilindiği gibi, Çin Başbakan Birinci Yardımcısı Zhang, 11-19 Nisan 2017 tarihlerinde Rusya, Estonya, Slovenya, Arnavutluk ve Kazakistan'ı ziyaret etmiştir. Çin yetkilisinin bu ziyareti, Çin'in Rusya dâhil olmak üzere Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri (CEEC-China 16+1) ile işbirliğini artırma çabalarının bir göstergesidir. Çünkü son yıllarda Çin özellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile ilişkilerini güçlendirmeye başlamıştır. Kazakistan ise yüksek transit potansiyeliyle Çin'in Avrupa'ya ulaşan güzergâhları üzerinde büyük büyük önem teşkil etmektedir. 2016 yılında Kazakistan ve

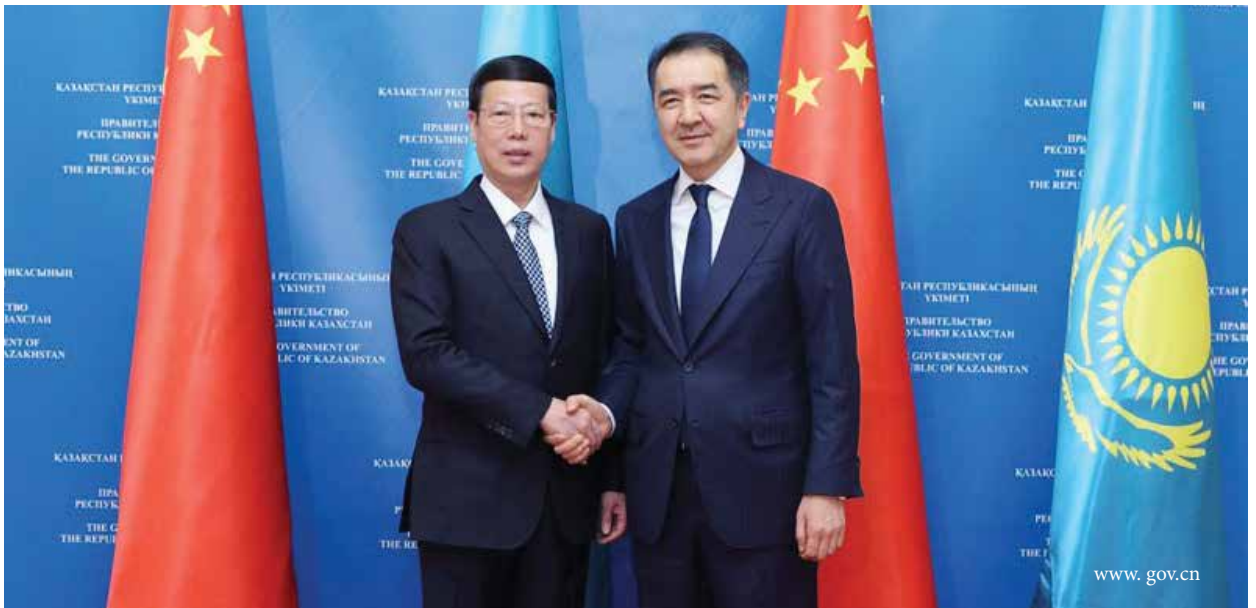
KAZAKİSTAN ÇİN'İN AVRASYA'DAKİ EN ÖNEMLİ İŞBİRLİĞİ ORTAKLARINDAN BİRİDİR.

KAZAKİSTAN, AVRASYA BÖLGESİNDEKİ ÖZEL COĞRAFİ KONUMUYLA ÇİN İLE AVRUPA ARASINDAKİ TAŞIMACILIKTA ÖNEMLİ BİR AVANTAJA SAHİP OLSA DA ÖZELLİKLE DEMİRYOLU, KARAYOLU VE LOJİSTİK AĞINI GÜÇLENDİRMESİ GEREKMEKTEDİR.

Çin arasındaki karşılıklı ticaret hacmi 7.9 milyar dolara ulaştı. 1 Şubat 2017 tarihine kadar Çin'den Kazakistan'a yapılan doğrudan yatırım hacmi 13.9 milyar dolar, Kazakistan'dan Çin'e ise 519.7 milyon doları oluşturdu. 1 Şubat 2017 tarihi itibarıyla Kazakistan'da Çin sermayeli 2,783 şirket kaydedilmiştir. Geçen yıl ülke arasında üretim kapasitesi işbirliği konusunda toplam 27 milyar dolar değerindeki 51 önemli proje belirlenmiştir. Nitekim 2017 yılı Kazakistan'da Çin Turizmi Yılı olarak ilan edildi. Son yıllarda Pekin yönetimi Kazakistan ile ikili ilişkilerine çok önem vermektedir. Bugünlerde Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, ŞİÖ Astana zirvesi kapsamında da Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Kazakistan Başbakanı Bakıttın Sagintayev ve Dışişleri Bakanı Kairat Abdrakhmanov ile görüşmeler gerçekleştirmektedir. Önümüzdeki Mayıs-Haziran aylarında iki ülke liderlerinin görüşmeleri de beklenmektedir. Genel olarak, Kazakistan Çin'in Avrasya'daki en önemli işbirliği ortaklarından biridir. Bu açıdan bakıldığında, Kazakistan-Çin ilişkilerinin önümüzdeki yıllarda giderek gelişebileceği söylenebilir. Kazakistan, Avrasya bölgesindeki özel coğrafi konumuyla Çin ile Avrupa arasındaki taşımacılıkta önemli bir avantaja sahip olsa da özellikle demiryolu, karayolu ve lojistik ağını güçlendirmesi gerekmektedir.

www.zaobao.com

ABD-KUZEY KORE GERİLİMİ VE ÇİN

OMİRBЕК HANAYİ

Çin Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamalara göre, 14 Nisan 2017 tarihinde Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi Kore sorunu üzerinde açıklamada bulundu. Açıklamada Bakan Wang, "Çin, gerilimi artıran açıklama ve hareketlere her zaman karşıdır. Savaş ile hiç bir sorun çözülmez. Tek çözüm yolu da diyalog kurmaktır. Kore Yarımadasında bir savaş çıkması durumunda bu savaşın kazananı olmaz. Bütün taraflara sözle ya da eylemle, karşılıklı tehdit ve provokasyonlardan kaçınmaları ve durumu geri dönmeyecek ve yönetilemeyecek bir aşamaya getirmemeleri çağrısı yapıyoruz" ifadesini kullandı.

14 Nisan akşamında Bakan Wang'ın, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile Kore Yarımadası'ndaki gelişmeleri ve Suriye çözüm süreci ile ilgili bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiği açıklandı. Rusyalı meslektaş Lavrov'la, söz konusu sorunlara ilgili fikir

**ÇİN DIŞİŞLERİ
BAKANLIĞI
TARAFINDAN YAPILAN
BU AÇIKLAMALARA
BAKILDIĞINDA, PEKİN
YÖNETİMİNİN KORE
YARIMADASI'NDA
ASKERİ BİR
KRİZ ÇIKMASI
OLASILIĞINDAN
DOLAYI ENDİŞELİ
OLDUĞU
SÖYLENEBİLİR.**

alışverişinde bulunan Wang, Çin'in Rusya'yla beraber Kore Yarımadası'ndaki gerilimin durdurulmasında çaba harcamaya hazır olduğunu belirtti. Çin Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalara bakıldığında, Pekin yönetiminin Kore Yarımadası'nda askeri bir kriz çıkması olasılığından dolayı endişeli olduğu söylenebilir.

Çünkü son yıllarda sık sık gündeme gelen Kore Yarımadası gerilimi, son bir ayda daha şiddetli bir hale gelmiştir. Bir tarafta ABD ve Güney Kore yönetimleri bölgede THAAD füze sistemini kurma çalışmalarını hızlandırmanın yanı sıra, ortak askerî tatbikatları gerçekleştirmekte, diğer tarafta Kuzey Kore yönetimi balistik füze denemelerine hala devam etmektedir. Bir hafta önce ABD donanmasına ait bir hücum takımı, USS Carl Vinson uçak gemisiyle birlikte Kore yarımadasına yönelmişti. Aslında Kuzey Kore nükleer tehdidine karşı ABD ve Güney Kore'nin Kore Yarımadası'nda THAAD füze sistemini kurma çalışmalarına karşı

çıkan Çin, son dönemde Kuzey Kore'nin sık sık balistik füze denemesini gerçekleştirmesine tepki göstererek, Kuzey Kore'den kömür ithalatını durdurmuştur. Bu, Çin'in Kuzey Kore üzerinde baskı oluşturmada attığı ilk önemli adımı olmuştur. Bu durumun birkaç aylık belirsizlikten sonra ABD-Çin ilişkilerinin tekrar gelişmesine neden olduğu söylenebilir. Şubat-Mart aylarındaki Çin Devlet Konseyi Daimi Üyesi Yang Jiechi'nin ABD ziyareti ve ABD Dışışleri Bakanı Rex Tillerson'un Çin ziyareti, en önemli olarak ABD Başkanı Donald Trump ile Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in ilk resmi görüşmesi sırasında da en çok konuşulan konulardan biri de Kuzey Kore nükleer sorunu olduğu söylenebilir. Son olarak, 12 Nisan

ÖZET OLARAK, KUZEY KORE NÜKLEER SORUNUNUN, YENİ BİR DÖNEME GİREN ABD-ÇİN İLİŞKİLERİNİN ÖNÜNDEKİ İLK BÜYÜK SORUNLARDAN BİRİ OLACAĞI SÖYLENEBİLİR.

2017 tarihinde Çin Başkanı Xi, ABD Başkanı Trump ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek, son günlerde gerginleşen Kore Yarımadası'ndaki durumu ele aldı. 16 Nisan 2017 tarihinde ise Çin Devlet Konseyi Daimi Üyesi Yang, ABD Dışışleri Bakanı Tillerson ile telefonda görüşerek, Kore Yarımadası'ndaki son durumu değerlendirdi. Özet olarak, Kuzey Kore nükleer sorununun, yeni bir döneme giren ABD-Çin ilişkilerinin önündeki ilk büyük sorunlardan biri olacağı söylenebilir. Kore Yarımadası geriliminin olası bir savaşa dönmesi, soruna ilgili tüm tarafların zararına olacaktır. Bu açıdan bakıldığında, Çin'in Kuzey Kore ile ABD arasında olası arabulucu rolü üstlenmesiyle, bütün ilgili tarafların masa başında bulunması da ihtimaldir.

www.intelligencerpost.com

THE UNITED STATES DEMONSTRATE READINESS TO USE FORCE AS TENSIONS WITH NORTH KOREA RISE

DAUREN ABEN

Tensions on the Korean Peninsula have escalated in April 2017 as the United States showed an unusually strong reaction in response to North Korea's military activities in violation of U.N. Security Council resolutions and its leader Kim Jong-un's bellicose statements. On April 5, 2017, a day before the U.S.-China summit between the U.S. President Donald Trump and his Chinese counterpart Xi Jinping, North Korea fired a medium-range ballistic missile into the Sea of Japan. In response, President Trump announced that the United States had sent a naval strike group, consisting of the nuclear-powered Carl Vinson aircraft carrier, the Lake Champlain guided-missile cruiser and two guided-missile destroyers, to the regional waters.

Trump's announcement led to the

THE UNITED STATES SHOWED AN UNUSUALLY STRONG REACTION IN RESPONSE TO NORTH KOREA'S MILITARY ACTIVITIES AND KIM JONG-UN'S BELLCIOSE STATEMENTS.

escalation of the situation on and around the peninsula. The naval group's significant size and firepower gave rise to concerns that the United States was preparing a military action against North Korea. Pyongyang issued a statement warning of possible "catastrophic consequences" and saying that Washington's actions justified its "self-defensive and preemptive strike capabilities with the nuclear force at the core". The U.S. allies, South Korea and Japan, supported the deployment of the U.S. naval force, but at the same time the Japanese government started discussing an evacuation plan for its 57,000 nationals who are currently in South Korea. China called on all the parties to prevent the situation from reaching an "irreversible and unmanageable stage" and engage in negotiations leading to the denuclearization of the Korean Peninsula. Russia echoed China by saying that the North Korean issue should be

resolved peacefully through political and diplomatic efforts.

Observers feared that North Korea intended to conduct a nuclear test on April 15 to mark Kim Il-sung's, the country's founding father, 105th anniversary but Pyongyang only organized a large-scale military parade reportedly displaying newly designed long-range and submarine-launched missiles. Reports also circulated that North Korea launched an unidentified projectile the next day, but the test apparently ended in a failure. Reacting to this development, the U.S. Secretary of State, Rex Tillerson, who was visiting South Korea stated that "all options are on the table" in dealing with North Korea and confirmed that the U.S. policy of "strategic patience" towards Pyongyang was over.

THE TOUGH U.S. STANCE ON NORTH KOREA IS A CLEAR INDICATION THAT PRESIDENT TRUMP'S FOREIGN POLICY WILL BE MORE ASSERTIVE THAN PREVIOUSLY EXPECTED.

Experts believe that Washington does not plan to attack North Korea as it may lead to Pyongyang's massive military retaliation and a grave humanitarian crisis on the Korean Peninsula. The U.S. show of force is seen as a measure directed at supporting its regional allies, as well as an attempt to use coercive diplomacy for convincing North Korea to reengage in multilateral negotiations over its nuclear and missile programs. Nevertheless, along with the strike against Syria's Shayrat airbase and the bombing of Islamic State fighters in Afghanistan with the most powerful non-nuclear device, the tough U.S. stance on North Korea is a clear indication that President Trump's foreign policy will be more assertive than previously expected.

3 NİSAN 2017 TARİHİNDE DO-KUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, İİBF, İKTİSAT BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ YRD. DOÇ. DR. SELİM ŞANLISOY “İNSANİ GELİŞME PERFORMANSLARI AÇISINDAN TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER” KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 3 СӘУІРДЕ ДОКУЗ ЭЙ-ЛЮЛЬ УНИВЕРСИТЕТІ ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ҒЫЛЫМДАР ФАКУЛЬТЕТІ ЭКОНОМИКА КАФЕДРАСЫНЫҢ ОҚЫТУШЫСЫ ДОЦЕНТ МІНДЕТІН АТҚАРУШЫ, ДОКТОР СЕЛИМ ШАНЛЫСОЙ «АДАМ ӘЛЕУЕТІНІҢ ДАМУЫ ТҰРҒЫСЫНАН ТҮРКІТІЛДЕС ЕЛДЕР» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Doç. Dr. Selim Şanlısoy insani gelişme performansları açısından Türk Dili konuşan ülkeler adlı seminerinde ana hatlarıyla ülkelerin kalkınma seviyelerinin ölçümünde İnsani Gelişme Endeksi'nin (İGE) artıları ile eksilerinin yanı sıra Türk Dili Konuşan Ülkelerin İGE'ye göre güçlü ve zayıf yanları hakkında detaylı bilgiler sundu. II. Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin kalkınma seviyelerinin ölçülebilmesi için o yıllarda Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki artış oranının baz alındığını ifade etti. Lakin bu hesaplamanın yıllar içinde geliştirildiğini ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) İGE'yi geliştirerek kalkınma seviyesinin hesaplanmasında daha realist bir tablo çıkarılmasına yardımcı olduğunu belirtti. İGE'nin kalkınma seviyesini 3 farklı boyutu dikkate alarak hesapladığını ve bunların sağlıklı uzun yaşam, bilgiye erişim ve özgür ifade ile yüksek yaşam standartı (satın alma gücü paritesi) olduğunu dile getirdi.

BMKP'nin 2010 yılında gelir düzeyinin endeksi üzerindeki baskısını azaltma adına önemli bir

Доцент міндетін атқарушы, доктор Селим Шанлысой «Адам әлеуетінің дамуы тұрғысынан түркітілдес елдер» атты семинарда елдердің даму деңгейін өлшеудегі Адам әлеуеті даму индексінің (АЭДИ) артықшылықтары мен кемшіліктері, сондай-ақ түркітілдес елдердің АЭДИ бойынша күшті және әлсіз жақтары туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынды. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін елдердің даму деңгейін өлшеуде сол жылдардағы жалпы ішкі өнімнің өсу қарқыны негізге алынғанын айтты. Бірақ бұл есептеу әдісі уақыт өте келе дамытылып, Біріккен Ұлттар Ұйымы Даму бағдарламасы (БҰҰДБ) АЭДИ-ді жақсарту арқылы елдердің даму деңгейі нақтырақ өлшенетін болды деп айқындады. АЭДИ-дің даму деңгейін ұзақ өмір сүру мен салауатты тұрмыс, білімге қолжетімділік және жоғары өмір сүру деңгейі (сатып алу қабілетінің паритеті) сияқты 3 түрлі факторды ескере отырып есептелетінін тілге тиек етті.

2010 жылы БҰҰДБ-ның индексті өлшеуде табыс деңгейі факторының үстемдігін азайту үшін маңызды өзгерістер жасап, арифметикалық есептеуден геометриялық есептеуге көшкенін мәлімдеді. АЭДИ көрсеткіші бойынша Қазақстанның түркітілдес елдер арасында бірінші орында, ал жалпы тізімде 56-орында тұрғанын, Әзірбайжан 78-ші, Өзбекстан 105-ші, Түрікменстан 111-ші және Қырғызстан 120-шы орынға тұрақтағанын мәлімдеді. АЭДИ бойынша түркітілдес елдердің күшті және әлсіз жақтарын бағалаған Селим Шанлысой Қазақстан мен Түркіменстанның мықты жақтарының табыс пен білім беру, ал әлсіз жақтарының өмір сүру ұзақтығы екенін айқындап, денсаулық сақтау саясатына көңіл бөлу қажеттігін атап өтті. Түркітілдес елдер арасында Әзірбайжанның барлық салаларының теңдестірілгенін және ешбір әлсіз жақтарының болмағанын мәлімдеді. Өзбекстан мен Қырғызстанның білім беру деңгейі жақсы болса да, табыс деңгейі нашар екенін айтты.

АЭДИ табыс теңсіздігін көрсете алмағандықтан, БҰҰДБ индекске табысты бөлудегі теңсіздік көрсеткіші – Джини коэффициенті мен qr (ең бай 10% және ең кедей 10% арасындағы табыс алшақтығы) индексін қосты. Сондай-ақ, Шанлысой елдердің даму деңгейін неғұрлым шынайы талдау үшін

değişiklik yaparak aritmetik hesaplamaдан геометрик hesaplamaға geçtiğini ifade etti. Kazakistan'ın İGE puanı itibariyle Türk Dili konuşan ülkeler arasında birinci, sıralamada ise 56. sırada yer almakta olduğunu ve sırasıyla Azerbaycan'ın 78., Özbekistan'ın 105., Türkménistan'ın 111. ve Kırgızistan'ın 120. sırada olduğunu dile getirdi. İGE kapsamında Türk Dili konuşan ülkelerini güçlü ve zayıf yönlerini değerlendiren Doç. Dr. Selim Şanlısoy Kazakistan ve Türkménistan'ın güçlü yanlarının gelir ve eğitim olduğunu, zayıf yanlarının ise yaşam süreci olduğunu belirterek sağlık politikalarına ağırlık verilebileceğini vurguladı. Azerbaycan'ın ise Türk Dili konuşan ülkeler arasında her alanda dengeli bir gücünün olduğunu ve zayıf bir yanının olmadığını dile getirdi. Özbekistan ve Kırgızistan'ın ise eğitim de güçlü olmakla beraber gelir düzeyinde ise zayıf kaldıklarını sözlerine ekledi.

İGE'ye yönelik gelir eşitsizliği konusunda artan eleştiriler sonrasında BMKP endekse gelir

türkitildes елдердің әр түрлі индекстердегі рейтингілері туралы ақпарат берді. Бұл көрсеткіштер бойынша, түрkitildes елдер арасында табыс теңсіздігі ең аз болған ел Қазақстан екенін атап көрсетті. Ал гендерлік теңсіздік бойынша Қазақстан 52-ші, ал Әзірбайжан 59-шы орында деп мәлімдеді. Экономикалық бостандық индексі бойынша түрkitildes елдер арасында Қазақстан 42-ші және Түркіменстан 170-ші орынға жайғасты деп айтты. Түрkitildes елдер белгілі бір салаларда алға басса да, АӘДИ тізімінде алған орындарын дамыған елдермен салыстырғанда үлкен айырмашылықтардың болғанын айтты. Бұл айырмашылықтарды жою үшін елдерге әлсіз жақтарын нығайту тұрғысынан қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жоспарлар жасап, әлі де көп жұмыс істеу қажеттігін тілге тиек етті.

Семинар соңында қатысушылар түрkitildes елдердің даму үдерісі мен АӘДИ есептеу әдістері бойынша пікір алмасты. □

eşitliğini ölçen GINI ve qr (en zengin 10% ile en fakir 10% arasındaki gelir farkı) endekslerini ekledi. Ayrıca Şanlısoy ülkelerin kalkınma seviyelerini daha realist bir açıdan analiz edilebilmesi için Türk Dili konuşan ülkelerin değişik endekslerdeki sıralamaları hakkında da çeşitli bilgiler verdi. Bu endekslere göre Türk Dili konuşan ülkeler arasında gelir eşitsizliği en az olan ülke Kazakistan olduğunu belirtti. Cinsiyet eşitsizliği konusunda ise Kazakistan'ın 52., Azerbaycan'ın ise 59. sırada olduğunu sözlerine ekledi. Ekonomik özgürlükler endeksinde ise Türk Dili konuşan ülkeler arasında Kazakistan'ın 42. sırada yer alırken Türkmenistan'ın

170.

sırada yer aldığını sözlerine ekledi. Türk Dili konuşan ülkelerin belirli alanlarda ilerleme kaydettiklerini lakin gelişmiş ülkeler ile İGE sıralamasındaki yerleri karşılaştırıldığında arada büyük farkların olduğunu ve bu farkların kapatılması için ülkelerin zayıf yönlerini güçlendirmeleri açısından kısa ve uzun dönemli planlamalar yaparak daha çok çalışmaları gerektiğinin altını çizerek konuşmasını bitirdi.

Seminerin sonunda katılımcılar Türk Dili konuşan ülkelerin kalkınma süreci ve İGE hesaplama metodları hakkında görüş alışverişinde bulundu. □

13 NİSAN 2017 TARİHİNDE “ALMAGEST” DANIŞMANLIK ŞİRKETİ MÜDÜRÜ AİDARKHAN KUSAINOV “ÜLKEYE ÖZGÜ EKONOMİK BÜYÜME MODELİ ARAŞTIRMALARI” KONUSU SEMINER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 13 СӘУІРДЕ
«ALMAGEST» КОНСАЛТИНГЛІК
КОМПАНИЯСЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
АЙДАРХАН ҚҰСАЙЫНОВ «ЕЛГЕ
ТӘН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ҮЛ-
ПІСІН ІЗДЕУ» АТТЫ СЕМИНАР
ӨТКІЗДІ.

Aidarkhan Kusainov seminerinde ana hatla-
ryla ekonomik gelişme, politikalar ve model-
ler hakkında çeşitli bilgiler sundu. Ekonomi
politikalarının başarılı olması için toplumun
bu politikaları kabul etmesi ve anlamasının ol-
dukça önemli olduğunu altını çizdi. Ekono-
mik kararların verilmesi süreci üzerine yaptığı

Айдархан Құсайынов семинарда эконо-
микалық даму, саясат және экономикалық
өсу үлгілері туралы толық ақпарат ұсынды.
Экономикалық саясат табысты болу үшін
қоғамның осы саясатты қабылдап, оны те-
рең түсінуі өте маңызды екенін атап өтті.
Экономикалық шешім қабылдау процесі
туралы пікірлерінде адамдардың орынды
немесе қисынсыз шешімдер қабылдай ала-
тынын және осы тұрғыдан алып қарағанда
адамдардың экономикалық мінез-құлқын
неғұрлым дәлірек болжай алатын үлгілер
табысты болатынын айтты.

Ақпарат және саясат әзірлеу циклында
идеялар саясатқа айналып, күтілген нәти-
желерді беруі қажет, ал бұл нәтижелер өз
кезегінде түрлі идеялардың өзгеруіне мүм-
кіндік туғызып, жаңа саясат әзірлеу қажет
деп айтты. Бұл циклда саясаттың идеяларға
сәйкес болуы керек екенін, әйтпесе ойлаған
нәтижеге қол жеткізу мүмкін болмайтынын
айтты. Мысал ретінде Қазақстанда халықтың
көзқарастары мен құндылықтарына сәйкес
келмейтін АҚШ-тағы саяси экономиканы
қолдану іске аспайтынын айта отырып, ше-
телден белгілі бір экономикалық үлгілерді
сол қалпында қабылдау әдісі дұрыс емес
екенін атап өтті. Бұл орайда, экономикалық
саясат елдегі жағдай шеңберінде табысты
болу керек екенін мәлімдеді.

Семинар жалғасында түрлі жас топтарының

yorumlarda insanların akılcı veya mantıksız kararlar verebildiğini ve bu açıdan bakıldığında insanların ekonomik davranışlarını en iyi tahmin edebilen modellerin başarılı olabileceğini ifade etti.

Bilgi ve politika üretimi döngüsünde fikirlerin politikaya dönüşmesi gerektiğini ve bu politikaların beklenen sonuçları vererek çeşitli fikirleri değiştirilmesine olanak sağlaması ve yeni politikaların üretilmesi gerektiğini dile getirdi. Bu döngüde politikaların fikirler ile uyumlu olması gerektiğini aksi takdirde istenilen sonuçlara ulaşılamıyabileceğini sözlerine ekledi. Buna örnek olarak örneğin ABD’de uygulanan bir ekonomi politikasının halkın görüş ve değerleri ile uyumaması durumunda Kazakistan’da işe yaramayacağını belirterek dışarıdan belli ekonomik modellerin oldukları gibi alınmasının doğru bir yöntem olmadığı yönünde görüşlerini bildirdi. Bu açıdan ekonomi politikalarının ülke şartları çerçevesinde başarılı olması gerektiğini belirtti.

Seminerin devamında çeşitli yaş gruplarının toplum üzerindeki etkisi konusunda 40-55 yaş arası kesimin toplum üzerinde en çok

қоғамға әсері туралы баяндап, 40-55 жас аралығындағы адамдар тобының қоғамға ең үлкен ықпал ете алатын топ екенін айтты. Бұл топтың өзінен кіші жастағы топтарға білімдері арқылы бағыт бере алатынын айқындады. 1990-шы жылдары кеңестік менталитеті бар орта жастағылар тобы мен 1990-шы жылдардың жастары арасында орталықтандырылған экономика мен еркін нарықтық экономика тұрғысында ұрпақтар арасында қақтығыс туындағанын айтты. Сонымен қатар, ескі буын мен жаңа ұрпақтың құндылықтарын салыстыра келе, ескі ұрпақтың мемлекеттен бүкіл қоғамды қамтитын болашақ ұрпаққа арналған үлкен стратегияларды күтетінін және мемлекетті қамқоршысы ретінде қарастыратынын мәлімдеді; ал жаңа буын болса өз ортасына ғана мүдделілік танытқанын, теңдіктің орнына әділетті жүйе қалайтынын, мемлекетті өзіне тең ретінде көріп одан практикалық және шынайы нәтижелер күтетінін айтты. Құсайынов құндылықтардың үнемі өзгеріп отыруына байланысты экономикалық саясаттың да мұндай өзгерістерге сәйкес реттеліп отыруы тиіс екенін атап өтті.

etkisi bulunan grup olduğunu ifade etti. Bu grubun kendinden genç kesimleri bilgileriyle etkileyerek yön verebildiğini belirtti. Bu süreçte 1990'lı yıllarda Sovyet mentalitesine sahip orta yaş kesim ile 1990'lı yılların gençleri arasında merkezi ekonomi ile serbest pazar ekonomisi bağlamında bir kuşak çatışmasının meydana geldiğini sözlerine ekledi. Ayrıca, yeni kuşak ile eski kuşağın değerleri hakkında yaptığı karşılaştırma bağlamında, eski kuşağın devletten, bütün toplumu kapsayan gelecek nesillere yönelik büyük stratejiler beklediğini ve devleti bakıcı olarak gördüğünü belirtti, yeni neslin ise sadece kendi çevresi ile ilgilendiğini, eşitlik yerine adaletli bir sistem istediğini, devleti kendine ortak gördüğünü ve devletten pratik ve gerçekçi sonuçlar beklediklerini iletti. Kusainov, değerlerin devamlı değişim halinde olması nedeniyle ekonomi politikalarının da bu tür değişimlere göre düzenlenmesi gerektiğinin altını çizdi.

Devletlerin kendilerine özgün ekonomik modellerini geliştirmeleri gerektiğini ifade etti. Sosyal devlet kavramının devleti besleyici ve iş garantisi sağlayıcı tanımından çıkarak

Әр мемлекет өзіне тән экономикалық үлгі әзірлеу керектігін мәлімдеді. Әлеуметтік мемлекет ұғымы қамқоршы және жұмыс кепілдіктерін қамтамасыз етуші болып қана қарастырылмай, басқа көптеген әлеуметтік мәселелерге бағытталған ұғым ретінде қабылдануы тиіс деп айтты. Қазақстандық үлгідегі әлеуметтік мемлекет ұғымын жасауға әркімнің үлес қосып, осы идеяларды саясатқа айналдыру керек екенін айтты.

Семинар соңында қатысушылар Қазақстан экономикасының жағдайы бойынша пікір алмасты. □

başka birçok değişik sosyal soruna odaklanan bir kavram olarak benimsenmesi gerektiğini sözlerine ekledi. Kazakistan usulü bir sosyal devlet kavramının yaratılmasında herkesin fikirleri ile katkı sağlamasını ve bu düşüncelerin politikalara dönüştürülmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Seminerin sonunda katılımcılar Kazakistan ekonomisinin durumu hakkında çeşitli konularda görüş alışverişinde bulundular. □

20 NİSAN 2017 TARİHİNDE ABLAY HAN KAZAK ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE DÜNYA DİLLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ANUAR GALİYEV "GÖÇEBELER HAKKINDA BASMAKALILAR" KONUSU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 20 СӘУІРДЕ АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ОҚЫТУШЫСЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР ӘНУАР ҒАЛИЕВ «КӨШПЕНДІЛЕР ТУРАЛЫ ТАПТАУРЫН ОЙ-ПІКІРЛЕР» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Профессор, доктор Әнуар Ғалиев «Көшпенділер туралы таптаурын ой-пікірлер» атты семинарда көшпенділердің көші-қон жолдары, көшпенділер туралы кейбір қате түсініктердің пайда болуы және басқа ұлттардың көшпенділер жайлы ой-пікірлері туралы егжей-тегжейлі ақпарат берді. Көшпелі қазақтардың жыл мезгілдеріне қарай көшіп-қонып отырғаны жайлы баяндап берді. Мысалы, қыс айларында Оңтүстік Қазақстанда қыстағандарын, көктем келгенде солтүстікке қарай көшіп, жаз айларын сол аймақтағы жайлауларда өткізгенін, ал күз келгенде қайтадан оңтүстікке қарай көше бастайтынын айтты.

Таптаурын тұжырымдарды ішкі және сыртқы деп екіге бөлуге болатынын мәлімдеді. Ішкі таптаурын тұжырымдарға халықтың өз дәстүрі деп қабылдаған кейбір ой-пікірлер жататынын, ал сыртқы таптаурын тұжырымдарға шетелдіктердің көшпелі халықтар туралы қалыптасқан тұрақты, үстірт ой-пікірлері жататынын айқындады. Көшпенділер туралы үстірт ой-пікірлер түрлі жазушылар мен тарихшылар өз еңбектерінде көшпен-

Prof. Dr. Anuar Galiyev göçebeler hakkında basmakalıplar isimli seminerinde ana hatlarıyla göçebelerin göç güzergâhları, göçebeler hakkında negatif basmakalıp bazı önyargıların oluşumu ve çeşitli milletlerin göçebeler hakkındaki fikirleri konularında detaylı bilgiler sundu. Kazakların mevsim durumuna göre Kış aylarını Güney Kazakistan'da geçirdikten sonra ilkbahar ile Kuzeye doğru göç ederek yaz aylarını bu bölgede geçirdiklerini ve sonbaharın gelişi ile tekrardan Güneye yöneldiklerini belirtti.

Basmakalıp düşünceleri iç ve dış olarak ikiye bölünebileceğini dile getirdi. İç basmakalıp düşüncelere halkın kendi geleneği olarak kabul ettiği bazı fikirlerin girebileceğini, dış basmakalıplara ise yabancı halkların göçebeler hakkındaki kalıplaşmış fikirlerinden oluştuğunu belirtti. Göçebeler hakkında bazı basmakalıp görüşlerin çeşitli yazarlar ve tarihçilerin

ділерді бұрмалап сипаттағандықтан пайда болды деп айтты. Бұған қоса, Әнуар Ғалиев көшпенділер туралы кейбір таптаурын тұжырымдарға мысал келтіріп өтті. Мәселен, көшпенділер жалқау, тек дайынға құмар және қалалардың байлығын тонауды ғана білетін адамдар ретінде суреттелгендіктен олар туралы теріс ой-пікірлер қалыптасатынын айтты.

Көшпенділер тек мал шаруашылығымен ғана айналысты деген таптаурын пікірлердің болғанын айтты. Кеңес Одағы кезінде Қазақстанда тың көтеру нәтижесінде тың аймағының 9 млн. га жері топырақ эрозиясына ұшырап, егін салуға жарамсыз болып қалды. Қазақтар егін шаруашылығымен де, мал шаруашылығымен де айналысқанын, бірақ Қазақстан аумағында Андронов мәдениеті кезінде жасыл өсімдік жамылғысы азайғандықтан жер құнарлылығының төмендегенін

eserlerinde göçebeleri yanlış tanıtımları nedeniyle ortaya çıktığını sözlerine ekledi. Ayrıca, göçebeler hakkında ortaya çıkan bazı basmakalıp düşüncelerden çeşitli örnekler sundu. Örneğin göçebelerin tembel, hazır konan ve sadece şehirlerin zenginliklerini yağmalamay düşünen insanlar olarak ifade edilmesi nedeniyle göçebeler hakkında olumsuz düşüncelerin oluşturulduğunu ifade etti.

Göçebelerin sadece hayvancılıkla uğraştığı yönünde de bir takım basmakalıp fikirlerin olduğunu ve Sovyetler Birliği zamanında da Kazakistan'ın geniş topraklarının çeşitli denemelerle tarıma daha elverişli hale getirmeye çalışırken tam aksine 9 milyon hektarlık alanın tamamıyla tarıma elverişsiz hale getirildiğini ifade etti. Bu konuda aslında Kazakların

айтты. Соған байланысты қазақтар ауыл шаруашылығымен аса көп айналыспады деп түйіндеді.

Тағы бір қалыптасып қалған теріс пікір әрбір қоныс аударған халықтың көшпенділер болып саналуына қатысты. Тарихта ғұн және монғол әскерлерінің батысқа қарай жасаған жорықтарында әскерлер көшпенді халық болып көрінгендіктен олар талаушы және басқыншы ретінде көрсетіледі. Сонымен қатар, көшпенділердің тұрақты мекені мен мәдениеті жоқ деген теріс пікірлерге қарсы Әнуар Ғалиев көшпенділердің 4000 жыл бойы жүйелі түрде жыл мезгілдеріне қарай өз жерінде тұрақты көшіп-қонып жүргені туралы баяндады. Мәдениет жайлы сөз қозғап, көшпенділер мәдениеті отырықшы

hem tarımcılık hem de hayvancılıkla uğraştığını lakin Kazakistan topraklarının Andronovo Kültürü zamanında azalan yeşil bitki örtüsü nedeniyle verimliliğinin azaldığını ve bu yüzden Kazakların tarımla fazla uğraşmadıkları yönünde görüşlerini bildirdi.

Bir diğer basmakalıp görüşün her hareket edenin göçebe sayılması yüzünden ortaya çıktığını belirtti. Tarihte Hun ve Moğol ordularının Batı'ya doğru yapmış oldukları seferlerinde orduların göçebeler olarak yansıtılması nedeniyle göçebelerin yağmacı ve saldırgan olarak ifade edildiğini dile getirdi. Dahası göçebelerin istikrarlı yerlerinin ve kültürlerinin olmadığı argümanlarına karşı olarak Anuar Galiyev göçebelerin 4000 senedir sistematik bir şekilde kendi topraklarında mevsim şartlarına göre sürekli göç ettiklerini belirtti. Kültür konusunda ise yerleşik medeniyet tarzı yazı ve devlet sistemine uymadığı için göçebeleri kültürsüz olarak tabir edilmesinin oldukça yanlış olduğunu çünkü göçebelerin kendilerine has kültürlerinin ve yazılarının da olduğunu dile getirdi. Konuşmasının sonunda yabancı halkların tarihte göçebeler ve kültürleri hakkında edindikleri birçok yanlış bilgi nedeniyle bir takım olumsuz basmakalıp fikirlere sahip olduklarını

мәдениеттің жазу және мемлекет жүйесіне сәйкес келмегендіктен, көшпенділердің өркениеті мен мәдениеті болмады деген жалған пікірлер бой көрсетті. Алайда бұның шындыққа сай емес екенін, себебі көшпенділердің өздеріне тән мәдениеті мен жазуы болды деп айтты. Сөз соңында көшпенділер мен олардың мәдениеті туралы жалған ақпаратқа байланысты шетелдік жұртшылықта көптеген таптаурын ой-пікірлер туындағанын айтты. Сондай-ақ, түрлі ғылыми зерттеулер жасау арқылы мұндай қате ой-пікірлерді жоюға тырысып жатқандарын айтып, баяндамасын аяқтады.

Семинар соңында қатысушылар шетелдік халықтардың көшпенділер туралы ой-пікірлері бойынша пікір алмасты. □

belirtmenin yanı sıra bu tür görüşlerin çeşitli akademik çalışmalarla kırılmaya çalışıldığını sözlerine ekleyerek konuşmasını bitirdi.

Seminerin sonunda katılımcılar yabancı halkların göçebeler hakkındaki görüşleri konusu hakkında görüş alışverişinde bulundular. □

24 NİSAN 2017 TARİHİNDE SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜNDEN DOÇ. DR. BÜNYAMİN BEZCİ “AVRUPA’DAKİ AŞIRI SAĞ OLUŞUMLARI ANLAMAK” KONUSU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 24 СӘУІРДЕ САКАРИЯ УНИВЕРСИТЕТІ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ САЯСАТТАНУ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ КАФЕДРАСЫНЫҢ ДОЦЕНТ ДОКТОР БЮНЯМИН БЕЗЖІ «ЕУРОПАДАҒЫ ӘСІРЕ ОҢШЫЛДЫҚТЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫН ТҮСІНУ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Doç. Dr. Bünyamin Bezci seminerinde ana hatlarıyla Avrupa'daki aşırı sağın yükselişinin

Доцент доктор Бюнямин Безжі семинарында, Еуропадағы әсіре оңшылдықтың қалыптасу тарихымен себептері және оның Еуропадағы саяси құрылымдарға болған әсері туралы егжей-тегжейлі ақпараттар ұсынады. Еуропалық саясаттанушылардың әсіре оңшылдықты уақыттық реакциялық саяси іс-әрекеттер ретінде қарастырғанын айтты. Капиталистік жүйеде саясаттың өзегі мемлекет, халық және нарыққа бағытталғанын, сондай-ақ әлем елдерінің нарыққа бағытталған саясаттан шегіне бастағанын мәлім етті. Бұл беталыстың нарық бостандығынан бас тартумен бірге ұлттық бірегейлік құрылымына әсер етіп, бірегейлік дағдарысын ортаға шығарғанын, оның бір көрінісі әсіре оңшылдық екенін атап өтті. Осыған орай 1990 жылдардан бұрынғы «қалай өмір сүреміз» деген саяси ұстанымның 2008 жылғы дағдарыстан кейін «біз кімбіз» деген сұраққа негізделгенін білдірді, сонымен қатар осы кезеңде «менің қандай өзгешелігім бар» деген сұрақ басым орынға шыққанын сөз етті.

Безжі Еуропадағы әсіре оңшылдардың өздерін қоғамның қажеттілігін түсінетін радикал орталық ретінде көретіндерін білдірді. Осы тұрғыдан әсіре оңшылдардың уақыт

тарихçesi, nedenleri ve Аврупа'даки политик җа-
 җаҗа еткileri конулары һаққында детайлы билгилер
 сунду. Авруपालы сйасет билмчилерин ашыры сағ
 акымларын тепкисел сйасал ейлемлер олдуғуну
 ве гелип геҗици олдуқларын белерттиғини ifade
 етти. Капиталист системде devlet, ulus ve җа-
 җа са одаклы сйасетин олдуғуну ве Дүнья'нын
 җа са одаклы сйасеттен geri çekilmeye ба-
 җа ладиғини белертти. Бу geri çekilişin җа са-
 җа ларын өзгүрлүғүнден vazgeçilmesi ile ulusal ho-
 җа mojen yapıyı etkileyerek ortaya bir kimlik
 krizinin ortaya чықтйғини ве үйкселен ашыры сағ
 bunun bir semptomu olarak deęerlendirdi-
 ğini iletti. Burada 1990'ly yıllardaki öteki ile
 nasıl yaşarım politik temelinden 2008 krizi
 sonrası biz kimiz sorusuna bir yöneliş олдуғу
 yönünde görüşlerini bildirdi ve bu aşamada
 üstünlük yerine ben nasıl farklıyım sorusu-
 nun öne чықтйғини sözlerine ekledi.

Bezci Аврупа'даки ашыры сағын kendilerini ашыры
 сағ yerine toplumun gerekliliklerini düşünen
 radikal merkez olarak gördüklerini белертти.
 Bu anlamda ашыры сағын zaman içerisinde de

өте келе тактикалық өзгеристер жасап, өз
 бірегейліктерін көрсететін өзгешелік табуға
 кіріскендерін атап өтті. Әсіре оңшылдардың
 күшеюіне ақпарат құралдарының рөлі мен
 экономикалық себептерден тыс, оң қанат-
 та харизматикалық көшбасшылардың бол-
 мауы да әсер еткенін білдірді. Еуропадағы
 әсіре оңшылдардың тек қана өз кедейлері-
 не көмектесуді мақсат еткен ұлтшылдық
 әрекеттерге барғандарын да баяндады.

Әсіре оңшылдардың әр бір ЕО елдерінде
 өздерін түрліше атайтындарын айта келе,
 олардың Австрия мен Голландияда либе-
 ралды, Ұлыбританияда тәуелсіз, Францияда
 ұлтшыл және Германияда балама ретінде
 ортаға шыққанын атап өтті. Олардың бүкіл
 Еуропа көлемінде бірікпегенін және ор-
 тақ басшылығының жоқтығын, алайда бұл
 топтардың көбінесе өзара бауыр ретін-
 де көретіндерін сөз етті. Ұлтшылдықтың
 ұйтқылық әсерінен сөз ете отырып, әсіре
 оңшылдардың маргиналды шеңберден
 шығып барлық саяси дискурстарға қаты-

taktiksel anlamda deęişim göstererek kendi kimliklerini öne çıkaran bir farklılaştırma arayışına girdiklerini vurguladı. Aşırı sağın güçlenmesinin nedenleri arasında medyanın rolü ile ekonomik gerekçelere ek olarak sağ kanatta karizmatik bir lider olmamasının da etkisinin bulunduğunu dile getirdi. Avrupa'da aşırı sağın sadece kendi fakirlerine yardım etmeyi amaçlayan refah milliyetçilięi yaptıklarını ifade etti. Aşırı sağın her AB ülkesinde kendilerini farklı şekillerde adlandırdıklarına değinerek Avusturya ve Hollanda'da özgürlükçü, İngiltere'de bağımsız, Fransa'da milliyetçi ve Almanya'da ise alternatif olarak kendilerini tanımladıklarının altını çizdi. Avrupa çapında birleşemediklerini ve bir patronların olmadığını lakin bu grupların daha çok kuzenler gibi davrandıklarını sözlerine ekledi. Milliyetçilięin mayalama gücü olduęu sözünden yola çıkarak aşırı sağın marjinal gruplar olmaktan çıkarak bütün siyasi söylemlerin içinde yer aldıklarını ifade etti. Bunun sebepleri arasında eski İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher döneminden başlayarak aşırı sağı sahiplenerek bitirme politikasının 30 yılı aşkın süredir uygulanması nedeniyle sağ partilerini kendilerinin aşırı sağa kaydığını dile getirdi. Bu akımın dışında kalan tek grubun Yeşiller olduęunu ifade etti.

са бастағанын мәлім етті. Бұның себептері арасында себептерін Ұлыбританияның бұрынғы премьер-министрі Маргарет Тэтчер кезеңінен бастап 30 жылдан астам уақыт бойы жалғасқан әсіре оңшылдықты оған ие болу арқылы тізгіндеу саясатының салдарынан оңшыл партиялардың өздері де әсіре оңшылдыққа бой алдыра бастағанын тілге тиек етті. Мұндай ағымнан тыс қалған тек жасылдар екендігін атап көрсетті.

Әсіре оңшылдардың антисемиттік емес антимұсылмандық бағытта екендерін және теологиялық соғыс ашып, мұсылмандарда емес Құранға қарсы болғандарын сөз етті. Әсіре оңшылдардың өз ішіндегі қайшылықтарына тоқтала келіп, олардың Еуропаның бірегейлігін дәріптегенде ЕО мен Брюссельді сынға алатынын да атап өтті. Бүгін де әсіре оңшылдардан өздерінен өзгеше ұстанымдағылар мен ЕО құндылықтарын ұстанбайтындарың ЕО-да орыны жоқ деп санайтындарын мәлім етті.

Осы тұрғыдан алғанда Ұлыбританияда Поляктардың қоғамға сіңісіп кеткен Пәкістандықтарға қарағанда проблема ретінде қаралатынын айтты. Түптеп келгенде әсіре

Ашırı сағин anti-semitist деғил де anti-Мүслүман oldukларын ve teolojik bir savaş vererek Мүслүманlara karşı деғил де Kuran'a karşı oldukларын ifade etti. Ашırı сағин kendi içindeki tersliklere vurgu yaparak Avrupa kimliğine sahip çıkarken AB'yi ve Brüksel'i eleştirdiklerini sözlerine ekledi. Günümüzde ашırı сағин farklıларın AB'de yeri olmadıғын ve AB деғерlerini benimsemeyenlerin dışlandıғын belirtti. Bu noktada İngiltere için Polonyalıların, topluma entegre olmuş Pakistanlılardan daha büyük bir sorun olarak görүldүğүнү ifade etti. Dahası ашırı сағин özgүrlүkler alanının sadece AB'lilere özgү olduғунu ve öteki ile yaşamanın gerekli olmadıғын düşündüklerini ifade etti. Son olarak AB'nin devlet ve toplum düzeyindeki politikaları arasında ciddi farklılıkların olduғунu ve bunun gelecekte önemli sorunlar yaratabilece-

оңшылдардың еркіндік тек қана ЕО азаматтары үшін және басқалармен қатар өмір сүру қажет емес деп ойлайтындарын айтты. Соңында, ЕО-ның мемлекеттік және қоғамдық деңгейде саясатының арасында елеулі айырмашылықтар бар екенін, болашақта айтарлықтай проблемалар тудыруы мүмкін екенін айта отырып сөзін аяқтады.

Семинардың соңында қатысушылар Еуропадағы әсіре оңшылдардың күшейуіне байланысты әр түрлі мәселелер бойынша пікір алмасты. □

ғини беліrterek конушмасын битирди.

Seminerin sonunda katılımcılar Avrupa'daki ашırı сағин үкселішине dair çeşitli konularda görüş alışverişinde bulundular. □

25 NİSAN 2017 TARİHİNDE NARHOZ ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMACISI PROF. DR. LYAZZAT SPANKULOVA "GÜNÜMÜZDE KAZAKİSTAN'IN SOSYO-EKONOMİK DURUMU VE HALK SAĞLIĞI" KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 25 СӘУІР КҮНІ
НАРХОЗ УНИВЕРСИТЕТІ
ЗЕРТТЕУШІСІ Э.Ғ.Д., ПРОФЕССОР
ЛӘЗЗАТ СПАНҚҰЛОВА «ҚАЗІРГІ
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ
ЖӘНЕ ХАЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҒЫ» АТТЫ
СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Э.ғ.д., профессор Ләззат Спанқұлова семинарда денсаулық сақтау мен экономика арасындағы байланыс, Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық жағдайы және денсаулық сақтау экономикасы мәселелері туралы толық ақпарат ұсынды. Көптеген жылдар бойы елдердің даму деңгейі жалпы ішкі өнім, жұмыссыздық деңгейі және инфляция сияқты жалпы экономикалық деректермен өлшенгенін айтты. Бірақ соңғы жылдары экономистер бұл өлшемдер елдің даму деңгейін өлшеуде жеткіліксіз болғандықтан басқа факторлардың да қарастырыла бастағанын тілге тиек етті.

Э.ғ.д., профессор Ләззат Спанқұлова әлеуметтік-экономикалық құрылымның өмір сүру деңгейіне тікелей әсер ететінін айтты. Әлеуметтік-экономикалық құрылымда білім беру деңгейі, жұмыспен қамтылғандар саны және денсаулық сақтау сияқты негізгі факторларды қарастыруға болатынын айтты. Баяндамашы денсаулық сақтау экономикасы саласындағы маңызды зерттеулерге тоқталып өтіп, бұл зерттеулер ұсынған дәлелдер туралы егжей-тегжейлі ақпаратты

Prof. Dr. Lyazzat Spankulova seminerinde ana hatlarıyla sağık ile ekonomi arasındaki bağılantı, Kazakistan'ın sosyo-ekonomik durumu ve sağık ekonomisi gibi konular hakkında çeşitli bilgiler sundu. Uzun yıllardır ülkelerin kalkınma seviyelerinin gayri safi yurtiçi hasıla, işsizlik ve enflasyon gibi genel ekonomik veriler ile ölçüldüğünü ifade etti. Lakin son yıllarda ekonomistlerin bu ölçümlerin kalkınma seviyesinin ölçülmesinde yeterli bulunmaması nedeniyle çeşitli diğer faktörler ile de ölçülmeye başlandığını dile getirdi.

Sosyo-ekonomik yapının yaşam seviyesini doğrudan etkilemekte olduğunu ifade etti. Sosyo-ekonomik yapı içerisinde eğitim seviyesi, çalışan oranı ve çalışma koşulları ve sağık gibi temel faktörlerin ele alınabileceğini ilettili. Lyazzat Spankulova sağık ekonomisi alanındaki önemli çalışmalara değinerek bu araştırmaların ortaya koydukları argümanlar hakkında detaylı bilgiler sundu. Sağığın beşeri sermayenin en önemli parçalarından birisi olduğunu belirtmenin yanı sıra sağık ekonomisini yatırım ve tüketim

ұсынды. Денсаулықтың адам капиталының ең маңызды бөліктерінің бірі екенін айтып, денсаулық сақтау экономикасын инвестиция және тұтыну болып екі санатқа бөлінетінін атап өтті. Бұл орайда жас пен басқа да факторларға байланысты адамдардың денсаулығына түрлі деңгейлерде инвестиция салу керектігін айтты.

Ләззат Спанқұлова семинар жалғасында жүргізген зерттеулерімен бөлісіп, табыс көздері артқан сайын халық денсаулығының сапасы да жақсара бастағанын айтты. Бірақ белгілі бір өзгерісті кезеңнен кейін артқан табыстың денсаулық сапасына әсерінің азайғанын және осы өзгерісті кезеңнен кейінгі табыстан алынатын бірқатар салық пен мемлекеттің бұл жинаған табысты бүкіл халыққа таратуы арқылы барлық тұрғындардың денсаулық деңгейін жақсартуға болады деген пікірін білдірді. Спанқұлова зерттеуде қолданған әдістер мен әлеуметтік сауалнамалар туралы баяндап, сауалнамаға Қазақстан бойынша жасы 18-ге толған 3868 адамның қатысқанын, сауалнамада 36 сұрақтың жеті категория

оларак iki kategoriye ayrıldıǵını belirtti. Bu noktada yaş ve diğеr faktörlerе baǵlı olarак insanlаrın saǵlıklarına deǵışik düzeylerde yatırım yapmaları gerektiǵini sözlerine ekledi.

Lyazzat Spankulova seminarin devamında kendi çalışmasında öne sürdüǵü tezinde gelir kaynaǵının artması ile insanlаrın saǵlık kalitesinin iyileşmeye başladığını belirtti. Lakin belirli bir kırılma noktasından sonra artan gelirlerin saǵlık kalitesine etkisinin azaldığını ve bu belirlenen noktadan sonraki gelirlerden alınacak bir takım vergi ile devletin bu toplanan geliri halkın tamamına daǵıtması ile tüm halkın saǵlık kalitesinin iyileştirilebileceği yönünde görüşlerini bildirdi. Span-

boyınша бағаланғанын және сауалнаманың Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы ережелеріне сәйкес әзірленгенін айтты.

Зерттеу нәтижелерімен бөліскен Спанқұлова қатысушылардың табыс деңгейі, жынысы және басқа да ақпарат туралы айтып, қатысушылардың табыс деңгейі мен түрлі аурулар арасындағы байланысқа тоқталып өтті. Жалпы алғанда, табысы жоғары қатысушылар төмен табысы бар қатысушыларға қарағанда азырақ ауыратынын айқындап берді. Зерттеу барысында қатысушыларды табыс деңгейіне қарай 5 түрлі топқа бөліп қарастырғанын айтты. Себебі табыс деңгейі әр түрлі болған топтардың сұрақтарға көзқа-

kulova araştırmasında uygulanan metot ve sosyal anketler hakkında vermiş olduğu bilgiler arasında yaptığı ankete 18 yaşından büyük Kazakistan çapında 3868 kişinin katıldığını, ankette 36 sorunun 7 kategoride değerlendirildiğini ve anketin Dünya Sağlık Örgütü kurallarına uygun olarak hazırlandığını ifade etti.

Çalışmasında yer alan bazı sonuçları paylaşan Spankulova katılımcıların gelir düzeyi, cinsiyeti ve diğer bilgilerinin yanı sıra katılımcılar arasında gelir düzeyi ve çeşitli sağlık hastalıkları arasındaki ilişkiler hakkında değişik bilgiler sundu. Genel çerçevede bakıldığında gelir düzeyi yüksek katılımcıların gelir düzeyi düşük gruptakilere oranla daha az hastalandığını belirtti. Değerlendirme içerisinde katılımcıları gelir düzeyi bağlamında 5 farklı gruba bölerek incelediklerini ve bunun sebepleri arasında gelir düzeyi farklı olan grupların sorulara farklı bakış açıları ile yaklaşabileceği görüşünü gösterdi.

Spankulova araştırma sonuçları arasında yapmış oldukları ekonomik modellemenin sonuçlarını hakkında detaylı bilgiler sundu. Bunların arasında örneğin sağlık, yaş, medeni durum, eğitim ve gelir durumu gibi birçok

расы бір-біріне ұқсамауы мүмкін.

Спанқұлова сондай-ақ экономикалық үлгілеу нәтижелерімен де бөлісті. Мысалы, денсаулық сақтау, жас, отбасы жағдайы, білім және табыс деңгейі сияқты факторлардың денсаулыққа немесе нашар өмір сүру жағдайына қатынасы туралы кейбір мәліметтерді айтып өтті. Бұл факторлардың ішінде нашар өмір сүру жағдайына ең көп ықпал жасайтын факторлардың медициналық көмекке қол жеткізе алмау және табыс деңгейі екенін айтып, баяндамасын аяқтады.

Семинар соңында қатысушылар Қазақстандағы денсаулық сақтау саясаты туралы түрлі мәселелер бойынша пікір алмасты. □

фактörүн сағлығы veya kötü yaşam şansına oranları hakkında bir takım bilgiler paylaştı. Bu faktörler arasında kötü yaşam şansına en çok etki eden faktörlerin sağlık hizmeti alınamaması ve gelir düzeyi olduğunu belirterek konuşmasını bitirdi.

Seminerin sonunda katılımcılar Kazakistan'daki sağlık politikaları hakkında çeşitli konularda görüş alışverişinde bulundular. □

25 NİSAN 2017 TARİHİNDE BELEDİYE VE ÖZEL İDARE ÇALIŞANLARI BİRLİĞİ SENDİKASI (BEM-BİR-SEN) GENEL BAŞKANI MÜRSEL TURBAY, GENEL BAŞKAN YARDIMCILARI RECAİ KARSLI VE GÜRKAN ALPER, EĞİTİM DANIŞMANI PROF. DR. AYTAÇ EKER AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜ ZİYARETİ ETTİ.

2017 ЖЫЛЫ 25 СӘУІРДЕ МУНИЦИПАЛДЫҚ ЖӘНЕ ЖЕРГІЛІКТИ БІЛІК ОРГАНДАРЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ КӘСІПОДАҒЫНЫҢ (BEM-BİR-SEN) ТӨРАҒАСЫ МҮРСЕЛ ТҰРБАЙ, ТӨРАҒА ОРЫНБАСАРЛАРЫ РЕДЖАИ КАРСЛЫ, ГҮРКАН АЛПЕР ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ БОЙЫНША КЕҢЕСШІ ПРОФЕССОР, ДОКТОР АЙТАЧ ЕКЕР ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

BEM-BİR-SEN kurumunun Kazakistan ziyareti çerçevesinde Almatı'da Avrasya Araştırma Enstitüsünü BEM-BİR-SEN Genel Başkanı Mürsel Turbay, Genel Başkan Yardımcısı Gürkan Alper, Genel Başkan Yardımcısı Recai Karanlı ve BEM-BİR-SEN Eğitim Danışmanı Prof. Dr. Aytaç Eker ziyaret etti. Ziyaret esnasında enstitünün faaliyetleri hakkında bir sunum yapıldıktan sonra Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek verilmeye devam edildiğini dile getirdi. BEM-BİR-SEN kurumu ile Avrasya Araştırma Enstitüsü arasında akademik çerçevede işbirliği alanları üzerine görüşlerini ilettiler.

Görüşme esnasında BEM-BİR-SEN Genel Başkanı Mürsel Turbay sendikalarının kuruluşu, üyeleri, amacı ve faaliyetleri hakkında çeşitli bilgiler verdi. Bunlar arasında Uluslararası İşçi Hareketi Konfederasyonu'nu kurduklarını ve Dünya'nın çeşitli ülkelerinden birçok üyelerinin olduğunu belirtti. Sendika faaliyetleri dışında sosyal konulara önem verdiklerini ve bu

«BEM-BİR-SEN» кәсіподағының Қазақстанға сапары аясында кәсіподақ төрағасы Мүрсел Тұрбай, төраға орынбасарлары Гүркан Альпер, Реджаи Карслы және «BEM-BİR-SEN» ұйымының білім беру бойынша кеңесшісі профессор, доктор Айтач Екер Алматыдағы Еуразия ғылыми-зерттеу институтында қонақта болды. Институттың қызметі туралы презентация жасалғаннан кейін доцент, доктор Невзат Шимшек институттың Қожа Ахмет Ясауи университетінің мақсаты мен міндеті аясында қызмет атқарып жатқандығын, осыған байланысты Түркия-Қазақстан қарым-қатынастарын дамытуға үлес қосып, түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға байланысты ғылыми зерттеулер жасайтындығымен қатар, осы саладағы түрлі жобаларға қолдау көрсетіп келе жатқандығын айтты. «BEM-BİR-SEN» кәсіподағы мен Еуразия ғылыми-зерттеу институты арасында ғылыми ынтымақтастық бағыттары бойынша өз пікірлерін айтты.

конуда түрлі yayınlarının olduğunu ve çeşitli üniversite ve düşünce kuruluşları ile de birlikte çalıştıklarını ifade etti. Ortak etkinlikler konusunda her iki ülkeden öğrencileri birbirlerinin kültürlerini daha iyi tanımaları açısından yaz okulu organize edilebileceğini belirtti. Buna ek olarak Kazakistan'da belediye çalışanları ile fikir ve tecrübe paylaşımı ve sendikalarla ilgili olarak Avrasya Araştırma Enstitüsü ile birlikte ortak bir bilimsel çalışma yapılabileceğini dile getirdi.

Genel Başkan Yardımcısı Recai Karslı ortak işbirliği konusunda Avrasya Araştırma Enstitüsü ile bölgedeki sendikaların çalışma yapısı hakkında bilgi paylaşımı ve strateji ve bilgi üretme alanında işbirliği yapılabileceğini bildirdi. Genel Başkan Yardımcısı Gürkan Alper BEM-BİR-SEN'in BM'de sivil toplum kuruluşu olarak sosyal ve ekonomik bölümüne kayıtlı olduklarını belirtti. Kazakistan'ı daha iyi tanımak için enstitünün strateji üretme imkânlarından yararlanılabileceğini ve strateji ve bilgi üretme alanında işbirliği

Кездесу барысында «BEM-BİR-SEN» кәсіподағының төрағасы Мүрсел Тұрбай кәсіподақтың құрылуы, мүшелері, мақсаты мен қызметі туралы ақпарат берді. Халықаралық еңбекшілер қозғалысы конфедерациясын құрғандарын және әлемнің түкпір-түкпірінен мүшелерінің болғанын айтты. Кәсіподақ қызметінен бөлек әлеуметтік мәселелерге көңіл бөлетіндерін және осы мәселе бойынша түрлі жарияланымдар жасағандарын, сондай-ақ бірқатар жоғары оқу орындарымен және стратегиялық зерттеу орталықтарымен ынтымақтастық орнатқандарын мәлімдеді. Екі елдің студенттері бір-бірінің мәдениеттерін жақсырақ тану үшін бірлескен іс-шара ретінде жазғы мектеп ұйымдастыру мүмкіндігі туралы айтты. Сонымен қатар, Қазақстанда муниципалдық қызметкерлермен тәжірибе алмасу шарасын және кәсіподаққа қатысты Еуразия ғылыми-зерттеу институтымен бірлескен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жасауға болатынын тілге тиек етті.

Төраға орынбасары Реджаи Карслы бірлескен ынтымақтастық туралы сөз қозғап, Еуразия ғылыми-зерттеу институты мен аймақтағы кәсіподақтардың жұмыс құрылымы туралы ақпаратпен бөлісу және стратегия мен білім өндіру саласында ынтымақтастық жасауға болатынын айтты. Төраға орынбасары Гүркан Альпер «BEM-BİR-SEN» кәсіподағының үкіметтік емес ұйым ретінде БҰҰ-ның әлеуметтік және экономикалық бөліміне тіркелгенін мәлімдеді. Қазақстанды жақсырақ тану үшін институттың стратегия жасау мүмкіндіктерін пайдаланып, стратегия және ақпарат өндіру саласында ынтымақтастық жасау мүмкіндігі туралы атап өтті. Білім беру бойынша кеңесші профессор, доктор Айтач Екер іскерлік өмір, білім беру және муниципалитет мәселелері бойынша білім алу саласында ынтымақтастық жасауға болатынын тілге тиек етті.

Кездесу соңында бірінші үйлестіру отырысында Орталық Азия елдерінде «Іскерлік өмір және кәсіподақтар: ағымдағы аху-

япılabıleceđini bildirdi. Eđitim Danıřmanı Prof. Dr. Aytađ Eker ıalıřma hayatı, eđitim ve belediyecilik konularında bilgi edinme konusunda iřbirliđi yapılabıleceđini ifade etti.

Görüşme sonunda birinci eşgüdüm toplantısında Orta Asya Ülkelerinde “Çalışma Hayatı ve Sendikalar: Günümüzdeki Durum” isimli rapor hazırlanmasına ve BEM-BİR-SEN tarafından basılmasına ve sonrasında “Avrasya Ülkelerinde Çalışma Hayatı ve Sorunlar” isimli sempozyum düzenlenmesine karar verildi. İleriki dönemlerde ise araştırma uzmanı, kurum uzmanları değişimi, ortak araştırma çalışmaları ile karşılıklı makale ve yayın basımı, ulusal ve uluslararası seminer, konferans, sempozyum ve akademik toplantılara katılım ve düzenleme, özellikle çalışma hayatı, belediyecilik, özel idare, yerel yönetim, eğitim, kültür ve diğer alanlarda karşılıklı proje ve araştırma, yayınlanmış akademik materyallerin ve diğer bilgilerin değişimi, özel kısa-dönem akademik ve sertifika programları gibi alanlarda işbirliği yapılması da hedeflenmektedir. □

алы» деп аталатын есеп дайындап, оны «BEM-BİR-SEN» тарапынан басып шығару және кейінірек «Еуразия елдерінде іскерлік өмір және мәселелері» атты симпозиум өткізу жөнінде шешім қабылданды. Алдағы болашақта ғылыми қызметкерлермен, ұйым мамандарымен алмасу, бірлескен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, бірлесіп мақала және жарияланымдар басып шығару, республикалық және халықаралық семинарлар, конференциялар, симпозиумдар мен ғылыми отырыстарға қатысу және оларды ұйымдастыру, әсіресе іскерлік өмір, муниципалитет, жергілікті билік органдары, жергілікті үкімет, білім беру, мәдениет және басқа да салаларда бірлескен жобалар мен зерттеулер жүргізу, жарияланған академиялық материалдармен және басқа да ақпаратпен алмасу, арнайы қысқа мерзімді академиялық және сертификат беру бағдарламалары сияқты салаларда ынтымақтастық орнату мақсаты көзделіп отыр. □

AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI PROF. DR. MUSA YILDIZ, MHP GENEL BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MEHMET GÜNAL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MEHMET EMİN ARAT VE MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. ALİ KÖSE İLE BİRLİKTE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜ ZİYARET ETTİ.

АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕСІНІҢ ТӨРАҒАСЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР МҰСА ЙЫЛДЫЗ, ҰЛТШЫЛ ҚОЗҒАЛЫС ПАРТИЯСЫ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ОРЫНБАСАРЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР МЕХМЕТ ГҰНАЛ, МАРМАРА УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР МЕХМЕТ ЭМИН АРАТ ЖӘНЕ МАРМАРА УНИВЕРСИТЕТІ ТЕОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ДЕКАНЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР АЛИ КӨСЕ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА БОЛДЫ.

Ұлтшыл Қозғалыс партиясы (ҰҚП) төрағасының орынбасары профессор, доктор Мехмет Гүнал, Мармара университетінің ректоры профессор, доктор Мехмет Эмин Арат және Теология факультетінің деканы профессор, доктор Али Көсе Қазақстанға сапары аясында Алматыдағы Еуразия ғылыми-зерттеу институтының басшысымен кездесіп, институттың қызметтерімен танысты. Кездесуге сондай-ақ Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңесінің төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз қатысты. Кездесу барысында институт қызметі туралы презентация жасағаннан кейін э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек институттың Ахмет Ясауи университетінің мақсаты мен міндеті аясында қызмет атқарып жатқандығын, осыған байланысты Түркия-Қазақстан қарым-қатынастарын дамытуға үлес қосып, түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға байланысты ғылыми зерттеулер жұмыстарын жүргізіп, осы салалардағы түрлі жобаларға қолдау көрсетіп келе жатқандығын жеткізді.

Ұлтшыл Қозғалыс партиясы төрағасының орынбасары профессор, доктор Мехмет Гүнал институттың аймақ тұрғысынан ауқымды ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізіп жатқанын айтты және ұйымдастырылған іс-шаралардың білікті сарапшылар тобының түрлі мәселелерді талқыға салуы-

MHP Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Günel, Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Emin Arat ile İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Köse Kazakistan ziyareti kapsamında Almatı'da Avrasya Araştırma Enstitüsünü ziyaret etti. Görüşmeye ayrıca Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız

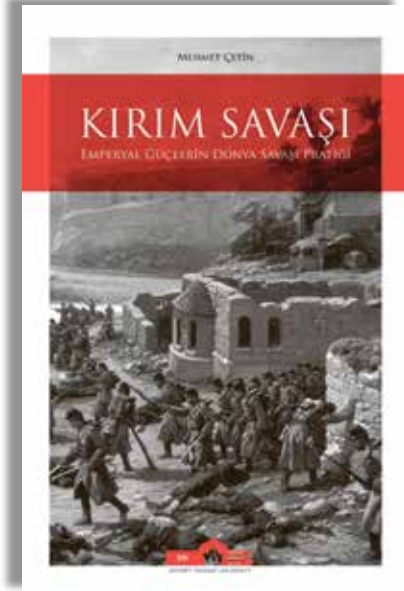
на мүмкіндік беруі тұрғысынан маңызды екенін айтты. Мармара университетінің ректоры профессор, доктор Мехмет Эмин Арат университеттің тиісті кафедралары мен институт арасында түрлі мәселелер бойынша ақпарат алмасу мүмкіндігін тілге тиек етті. □

katıldı. Ziyaret kapsamında enstitünün faaliyetleri hakkında bir sunum yapılarak Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devletler ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek vermeye devam edildiğini dile getirdi.

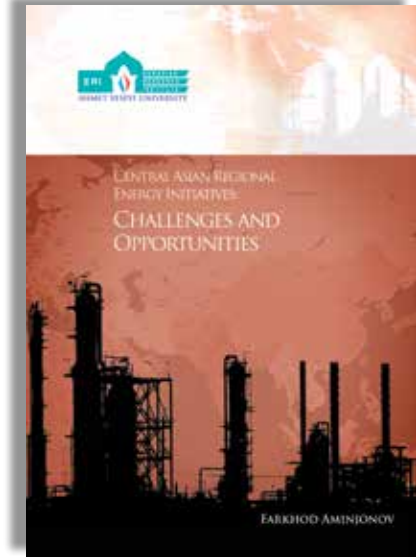
➤ MHP Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Günal enstitünün bölge açısından yararlı akademik çalışmalar yaptığının görüldüğünü ve organize edilen etkinliklerin akademisyenler arasında beyin fırtınasına olanak sağlaması nedeniyle önemli olduğunu ifade etti. Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Emin Arat üniversitelerindeki ilgili bölümler ile enstitü arasında çeşitli konularda bilgi paylaşımı yapılabileceğini dile getirdi. □

KIRIM SAVAŞI: EMPERYAL GÜÇLERİN DÜNYA SAVAŞI PRATİĞİ

Kırım Savaşı tarihi ve coğrafi açıdan Türk, İslam ve Avrupa tarihi açısından önemli gelişmelerin yaşandığı bir kavşak ve kritik bir kırılma noktasıdır. Bölge, uzun dönemler boyunca Orta Asya Türk tarihinin Avrupa uzantısı olarak Türk medeniyetinin kuzey batı kanadında tamamlayıcı bir kültür alanını meydana getirmiştir. Osmanlı 17. yüzyıldan başlayarak karşılaşmış olduğu ekonomi-politik sorunların neticesinde Batılı rakiplerinin koalisyon güçleri karşısında önceki yüzyılların coğrafi ve siyasi kazanımlarını birer birer yitirdiği mağlubiyetler silsilesi ile karşı karşıya kalmıştır. Bu sürecin arkasından 18. yüzyılın sonunda Kırım Osmanlı Devleti'nin kaybettiği ilk Müslüman toprak parçası olarak Rusların eline geçmiştir. Ayrıca, Osmanlı Devleti Kırım Savaşı ile birlikte ilk defa dış borç almak zorunda kalmıştır. Kırım Savaşı, Avrupa siyasi tarihinde yarattığı kırılmanın yanı sıra savaşan devletler açısından savaş lojistiğinde ortaya çıkardığı köklü değişiklikler itibarıyla da önemli bir dönüm noktası olarak görülebilir. Bu tarihsel arka plan ışığında Kırım Savaşı'nda Osmanlı Ordusu'nun lojistiğine yönelik olan bu çalışma savaş öncesi Avrasya'daki eko-politik ve jeostratejik süreçlerin ana hatları ile birlikte savaş sonrasındaki süreçlerin ipuçlarını vermektedir. Ayrıca sunduğu çok boyutlu analiz ile dönemsel anlamda Türk tarihinin önemli bir parçasını oluşturan Osmanlı Devleti'nin iktisadi, siyasi ve toplumsal alanlarına farklı perspektiflerden bakılma imkânı tanımaktadır.

CENTRAL ASIAN REGIONAL ENERGY INITIATIVES: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Central Asian energy transportation system has designed in such way that makes region's countries become interdependent to one another under a complex Central Asian Energy system (CAES). The mechanism created to meet the energy demands and economic needs of the population. According to resource sharing mechanism, upstream countries like Kyrgyzstan and Tajikistan provided water to downstream countries of Kazakhstan, Turkmenistan and Uzbekistan. In return, downstream countries transferred fuel and gas to upstream countries. However, this barter system could not withstand the geopolitical realities alongside with the structural transformation over the last two decade. The disintegration of the CAES has negatively affected the energy security in the region. State actors alongside with the NGOs and private companies divides resources to address the energy security challenges in the region through well-developed different multilateral programs. However, due to lack effective enforcement, these programs are not sufficient enough to facilitate energy trade to strengthen the level of energy security in Central Asia. This paper aims to analyze the regional programs and initiatives, which addresses the energy security issue in the region.

Akademik **Türkçe** Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu vermeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Mayıs 2017 Sayı: 17
Мамыр 2017 жыл №17